This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at `http://books.google.com/`

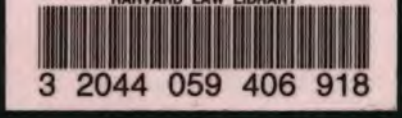
HARVARD LAW LIBRARY
3 2044 059 406 918

Digitized by Google

HARVARD LAW SCHOOL
LIBRARY

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Hungary. Laws, statutes, etc.
Military ...
2239
115

VOJNIČKI KAZNENI ZAKON

OD 15. SIEČNJA GODINE 1855.

O ZLOČINIMA I PRESTUPCIMA.

SA DVA DODATKA.

Službeni prevod.

BUDAPEŠTA

IZDAJE KR. UG. MINISTARSTVO ZA ZEMALJSKU OBRANU.

1902.

HUN
3959
Digitized by Google

Digitized by Google

SADRŽAJ.

Strana

Proglasni patenat (članak I—XII.) 12

Dio prvi.

Općenite ustanove o zločinima, prestupcima i o kažnjenju njihovom (§§. 1—141.) 18

Poglavje I.

O zločinima, prestupcima i o njihovoj ubrojivosti u obće (§§. 1—19.) 18

Poglavje II.

O kažnjenju zločinâ i prestupaka u obće (§§. 20—110.) 27

Poglavje III.

Ob otegoćujućim okolnostima (§§. 111—113.) 75

Poglavje IV.

Ob olakoćujućim okolnostima (§§. 114—115.) 76

Poglavje V.

Ob uplivu otegoćujućih i olakoćujućih okolnosti kod odredjivanja kazne (§§. 116—127.) 79

Poglavje VI.

Ob utrnuću kažnjivosti zločinâ i prestupaka (§§. 128—141.) 85

Digitized by Google

Dio drugi.

Strana

O vojničkim zločinima i vojničkim prestupcima i o njihovom kažnjenju (§§. 142—303.) 93

Poglavje I.

O povredi vojničkih službovnih i staležnih dužnosti (§§. 142—144.)... 93

Poglavje II.

O povredi podredbe (§§. 145—158.) 95

Poglavje III.

O pobuni i buni (§§. 159—171.) 101

Poglavje IV.

Ob odporu i nečastnom ponašanju naprama vojničkoj straži (§§. 172—182.) 108

Poglavje V.

O bjegunstvu i samovoljnom udaljenju (§§. 183—215.) 113

Poglavje VI.

O osnovanju komplota (zavjere) na bjegunstvo (§§. 216—229.)... 135

Poglavje VII.

O povredi dužnosti stražarske službe (§§. 230—242.) 141

Poglavje VIII.

O kukavštini (§§. 243—260.) 148

Poglavje IX.

O smetanju zapta i reda (§§. 261—270.) 157

Digitized by Google

Poglavje X.

Strana

O zapostavljanju službenih propisa u obće (§§. 271.—292.) 162

Poglavje XI.

O samosakaćenju (§§. 293—298.) 177

Poglavje XII.

O gubitku prava na štovanje od strane drugih te naročito od strane staležnih sudrugova (§§. 299—303.) 181

Dio treći.

O zločinima proti vojnoj sili države te o kažnjenju istih (§§. 304—331.) 184

Poglavje I.

O zločinima proti vojnoj sili države u obće (§§. 304—305.)... 184

Poglavje II.

O neovlaštenom snubljenju (§§. 306—313.)... 185

Poglavje III.

O zavadjanju na povredu prisegnute vojničke službovne obvezanosti ili o pripomaganju toga (§§. 314—320.)... 189

Poglavje IV.

Ob uhodnji te ob ostalim proti vojnoj sili države upravljenim djelima (§§. 321—331.) 193

Dio četvrti.

Ob ostalim zločinima te o kažnjenju istih (§§. 332—525.) 199

Digitized by Google

Poglavje I.

Strana
O raznim vrstima tih zločina (§§. 332—333.) 199

Poglavje II.

O zločinu veleizdaje, uvrede Veličanstva, uvrede članova carskoga doma i smetanja javnoga mira (§§. 334—343.) 201

Poglavje III.

Ustanak i nabuna (§§. 344—352.) 207

Poglavje IV.

O javnom nasilju (§§. 353—379.) 211

Poglavje V.

O zloporabi uredovne ili službene vlasti i zavedenju na tu zloporabu (§§. 380—384.) 222

Poglavje VI.

O krivotvorenju javnih veresijskih papira (§§. 385—396.) 225

Poglavje VII.

O krivotvorenju kovanoga novca (§§. 397—400.) ... 229

Poglavje VIII.

O smetanju vjerozakona (§§. 401—403.) 231

Poglavje IX.

O silovanju, oskvrnuću te o inim težkim slučajevima bludnosti (§§. 404—412.) 232

Poglavje X.

O umorstvu i ubojstvu (§§. 413—422.) 235

Digitized by Google

Poglavje XI.

Strana

Ob uzrokovanom pometnuću (§§. 423—427.) 239

Poglavje XII.

Ob izloženju djeteta (§§. 428—430.) 240

Poglavje XIII.

O težkoj tjelesnoj ozledi (§§. 431—436.) 241

Poglavje XIV.

O dvoboju (§§. 437—447.) 245

Poglavje XV.

O paležu (§§. 448—456.) 249

Poglavje XVI.

O kradji i pronevjerenju (§§. 457—482.) 253

Poglavje XVII.

O grabežu (razbojstvu) (§§. 483—491.)... 265

Poglavje XVIII.

O plačkanju (§§. 492—501.) 268

Poglavje XIX.

O prevari (§§. 502—510.) 272

Poglavje XX.

O dvoženstvu (§§. 511—513.) 277

Poglavje XXI.

O potvori i inoj uvredi poštenja (§§. 514—517.) ... 278

Digitized by Google

Poglavje XXII.

Strana

O pripomoći, danoj zločincima (§§. 518—525.) 280

Dio peti.

O prostim (običnim) prestupcima i o njihovom kažnjenju (§§. 526—799.) 284

Poglavje I.

O raznim vrstima prostih prestupaka (§§. 526—529.) 284

Poglavje II.

O prestupcima proti javnomu miru i redu (§§. 530—567) 285

Poglavje III.

O prestupcima proti javno sigurnostnim javnim uredbama i odredbama (§§. 568—588.) 301

Poglavje IV.

O prestupcima proti dužnostima javnoga ureda ili službe (§§. 589—598.) 312

Poglavje V.

O prestupcima proti sigurnosti života (§§. 599—661.) 318

Poglavje VI.

O prestupcima proti zdravlju (§§. 662—676.) 342

Poglavje VII.

Ob inim prestupcima, koji vriedjaju tjelesnu sigurnost ili joj priete (§§. 677—704.)... 353

Poglavje VIII.

O prestupcima proti sigurnosti vlastničtva (§§. 705—759.) 363

Digitized by Google

Poglavje IX.

Strana

O prestupcima proti sigurnosti poštenja (§§. 760—773.) 385

Poglavje X.

O prestupcima proti javnoj ćudorednosti (§§. 774—799.) 393

Dodatak I.

Za nadopunjenje vojničkoga kaznenoga zakona služe sliedeće ustanove 403

Dodatak II.

Zakonski članak XXI. od god. 1890. o kaznah, ako se tko ne pokori vojničkoj pozivnoj zapoviedi ili ako koga na to zavede... 409

Digitized by Google

Digitized by Google

Carski patenat od 15. svibnja godine 1855.,

kojim je novi vojnički kazneni zakonik o zločinima i prestupcima proglašen te počam od 1. srpnja godine 1855. oživotvoren.

Mi Franjo Josip Prvi

po milosti božjoj car austrijski, kralj ugarski, češki itd., pozivom na patenat Naš od 27. svibnja godine 1852., — kojim Smo novo i popunjeno izdanje dne 3. rujna godine 1803. proglašenoga austrijskoga kaznenoga zakonika oživotvorili za svekoliko područje Naše carevine osim vojničkih osoba i vojne krajine, — obnašli Smo nakon saslušanja Naših ministara, Našega vrhovnoga zapovjedničtva vojske i Našega državnoga vieća, priloženi vojnički kazneni zakonik odobriti, te odrediti sljedeće:

Digitized by Google

Članak I.

Ovaj vojnički kazneni zakonik stupa počam od 1. srpnja godine 1855. u pogledu kažnjenja u njem naznačenih diela kao jedino mjerodavni propis u krepost, te se ovime počam od istoga dana stavljaju izvan kreposti svi oni zakoni i naredbe, što no su u pogledu predmeta ovoga kaznenoga zakona u ma kojem dielu Naše države do sada u kreposti stojale.

Članak II.

Predmetom vojničkoga kaznenoga zakonika jesu sljedeća kažnjiva djela i propusti:

1. oni vojnički zločini i vojnički prestupci, koji budu počinjeni proti vojničkim staležnim ili proti vojničkim službovnim dužnostima;
2. zločini proti vojnoj sili države;
3. ini (prosti) zločini i prestupci.

Članak III.

Ustanovama nazočnoga zakona o vojničkim zločinima i vojničkim prestupcima podvrgnute su samo one osobe, koje su se položenjem vojničke službovne prisege svečano obvezale, da će

Digitized by Google

vršiti osobite dužnosti, koje proizticu iz vojničkoga staleža.

Opazka. 1. Gore pomenutu vojničku službovnu prisegu (na ratne članke) polažu osobe vojničkoga stališa (razumievajuć ovdje i stožerne narednike).

2. U pogledu zaprisizanja novaka i u pogledu postupka, kojeg se valja držati u slučaju uzkrate prisege vidi §. 100. D. I. naputka o provedbi obranbenoga zakona. Ako je proveden ovaj za slučaj uzkrate prisege propisani postupak, ima to isto takovu moć, kao da je dotičnik prisegu položio.

3. U buduće ima se svaka ona osoba, koja je iz gradjanskoga staleža imenovana častnikom oružane sile i oružničtva, ako samo u tom obziru posebni propisi i naredbe drukčije ne odredjuju, zaprisegnuti pred povjerenstvom, sastojećim se iz jednoga stožernoga i dva častnika, a o tom se ima zapisnik sastaviti.

Za svakoga takova častnika — bez obzira na čin — koji ma s kojeg razloga kod oružane sile ili kod oružničtva služi bez prisege, ima već samo ostajanje u činu u pogledu svih iz vojničkoga staleža proizticućih ili službovnih dužnosti upravo takovu moć, kao da je prisegu položio.

Članak IV.

Nasuprot su ustanovama nazočnoga zakona o inim zločinima i prestupcima podvrgnute:

1. vojničke osobe, to jest one osobe, koje po §. 2. Našega patenta od 22. prosinca godine 1851. i polag pravosudnih u vojnoj krajini valjanih propisa stoje pod redovitom kaznenom vlasti vojničkih sudova, nadalje

Digitized by Google

2. ine osobe, ako se učine krivima takovim djelima ili propustima ili se nalaze u takovim odnošajima, koji za iste po §. 5. pomenutoga Našega patenta ustanovljuju izvanrednu kazneno sudbenu nadležnost vojničkih sudova.

Opazka. Kazneno sudovanje kr. ug. domobranskih sudova temelji se
na §. 62. z. čl. VI. od godine 1889.,
na §§. 18. i 22. z. čl. V. od godine 1890.,
na §. 8. z. čl. III. od godine 1881.,
na §. 6. z. čl. XX. od godine 1886. i
na §. 5. z. čl. XXI. od godine 1890.

Članak V.

Kao zločin ili prestupak mogu se samo ona djela ili propusti smatrati i kazniti, koji su u ovom zakonu izrično kao zločin ili prestupak označeni.

Članak VI.

Ovaj se kazneni zakon ima u pogledu kažnjivih čina, koji su u istom kao zločin ili prestupak označeni i onda pravilom smatrati, kada su isti tiskopisom počinjeni.

Osim toga imadu se vojnički kazneni sudovi kod prosudjivanja njima doznačenih tiskopisom počinjenih kažnjivih čina, držati ustanovâ tis-

Digitized by Google

kovnoga reda izdanoga za c. i kr. vojsku i vojnu krajinu.

Gdjegod ovaj kazneni zakon upotrebljuje izraz: «tiskopis» ili «tiskotvor», imadu se pod tim razumievati ne samo proizvodi tiskarski, nego i svi kameno-, kovo- ili drvotiskom, kovanjem, otiskom (kalupljenjem) ili kojim mu drago mekaničkim ili kemičkim sredstvom umnoženi umotvori ili plodovi tvorne umjetnosti (književna djela i umjetnine).

Članak VII.

Proti lihvarstvu postojeći vojnički kazneni zakoni ostaju za sada u kreposti.

Lihvarstvo ima se prestupkom smatrati.

Opazka. U ovom članku spomenuti vojnički kazneni zakoni nisu sada više u kreposti. Lihvarstvo ima se kao zaptni prekršaj zaptnim putem kazniti; kod osoba pako podvrgnutih postupku u poslu poštenja ima se prosudjivati po propisu u poslovima poštenja.

Članak VIII.

Postupak i kažnjenje inih narušaja zakona, na koje se niti nazočni kazneni zakonik, niti u VI. i VII. članku napomenuti posebni kazneni zakoni ne odnose, pripada na to zvanim predpostavljenicima i oblastima po propisima, koji u tom pogledu postoje.

Digitized by Google

Članak IX.

Svi u ovom zakonu napomenuti novčani iznosi imadu se razumievati u konvencionalnom novcu po tečaju od 20 forinta, i s toga se ima svaki vrednotni pronalaz, koji upliva na koju ustanovu ovoga kaznenoga zakona, računati po ovoj vrednoti.

Opazka. Na mjesto austrijske vrednote stupila je krunska vrednota. Vidi zakonski članak XXXVI. od godine 1899. ob uvedenju obće obvezatnoga računanja u krunskoj vrednoti, ob uredjenju obćenitoga novčanoga prometa i ob uporavljenju krunske vrednote na pravne odnošaje.

Članak X.

Svaka u ovom zakonu navedena ustanovba vremena ima se računati po koledarskoj godini.

Članak XI.

Ovaj se zakon ima na iztrage, koje su već u tečaju i na takove kažnjive čine ili propuste koji su doduše prije oživotvorenja ovoga zakona počinjeni, nu glede kojih dotle još osuda nije izrečena, samo u toliko uporaviti, u koliko po ovom kaznenom zakonu nisu podvrženi strožemu postupku nego li po prije obstojavšim zakonima.

Digitized by Google

Članak XII.

Kazneni postupak vojničkih sudova urediti će se posebnim zakonom. Dotle ostaje kod ovih sudova u kreposti onaj postupak, koji je kod ovih sudova do sada uveden bio.

Dano u Našem glavnom i stolnom gradu Beču dne 15. siečnja godine 1855., sedme godine vladanja Našega.

Franjo Josip v. r. (m. p.)

Grof Buol Schauenstein v. r.

Grof Grünne v. r.
podmaršal, prvi pobočnik Njegova Veličanstva cara i vojske.

Na previšnju zapovied:
Ransonnet v. r.

Digitized by Google

Vojnički kazneni zakon o zločinima i prestupcima.

DIO PRVI.

Općenite ustanove o zločinima, prestupcima i o kažnjenju njihovom.

POGLAVJE I.

O zločinima, prestupcima i o njihovoj ubrojivosti.

§. 1.

Zla nakana. Zločinu potrebita je redovito zla nakana.

Zla nakana pako postoji ne samo onda, kada je prije čina ili propusta ili prigodom istoga, sa zločinom skopčano zlo upravo promišljeno i odlučeno, već i onda, kada je inom zlom namjerom počinjeno ili propušteno nješto, iz čega time stvoreno zlo obično nastane, ili barem lahko nastati može.

Opazka. Vidi §. 213. vojničkoga kaznenoga postupnika.

Digitized by Google

§. 2.

Od onoga praviła medjutim, da je za tvorenje zločina potrebita zla nakana, ima kod vojničkih zločina mjesta iznimki, jer se povreda koje vojničke službovne ili vojničke staležne dužnosti ima uviek zločinom smatrati, ako je ista u ovom zakonu označena kao vojnički zločin.

§. 3.

Razlozi, koji ubrojivost zločina izključuju

Čin ili propust ne ubraja se kao zločin:

a) kada je počinitelj posvema lišen porabe razuma;

b) kada je osoba, koja povremeno trpi na poremećenju razuma, počinila čin u vrieme, kada joj je razum poremećen bio, ili

c) u tako podpunom pijanstvu, koje si je počinitelj navukao bez namišljaja da izvede zločin (§§. 7. i 797.), ili u inom poremećenju razuma, u kojem počinitelj nije znao što radi;

d) kada počinitelj još nije navršio četrnajste godine života (§. 6.);

e) kada se podkrade takova bludnja, koja čini nemogućim, da se u činu spozna zločin;

f) kada je zlo nastalo slučajem, nemarnošću ili neznanjem posljedicâ čina.

Digitized by Google

Neznanje posljedicâ čina medjutim i nemarnost sama po sebi u slučajevima §. 2. ne izključuje ubrojivosti;

g) kada je čin počinjen uslied neodoljive sile ili u vršenju pravedne obrane.

Obrana se medjutim ima samo onda smatrati pravednom, kada se iz naravi osobâ, vremena i mjesta, načina napadnuća ili iz inih okolnosti može s razlogom zaključivati, da se je počinitelj poslužio nuždnom obranom samo za to, da od sebe ili od drugih odbije protupravni napadaj na život, na tjelesno zdravlje, na slobodu ili imetak svoj ili čiji drugi; ili da je on samo iz zbunjenosti, straha ili užasa prekoračio granice takove obrane.

Nu ovakovo prekoračenje granicâ pravedne obrane može se po okolnostima i u smislu ustanova petoga diela ovoga kaznenoga zakona kazniti kao kažnjiv čin iz nemarnosti. (§§. 599. i 702.)

§. 4.

Ubrojivost prestupaka.

U nazočnom zakonu kao prestupci označena djela ili propusti ili su takovi, koje može svatko po sebi kao nedopuštene upoznati, ili su takove vrsti, da je počinitelj dužan na iste odnoseći se

Digitized by Google

propis, ili zabranu znati po svom staležu, službi, obrtu ili po inim odnošajima svojim.

Ovakova se protuzakonita djela ili propusti, — u koliko za njihovu zakonitu oznaku nije potrebita zla nakana, — kazne kao prestupci i onda, kada nisu počinjeni niti iz zle nakane, niti je iz istih nastala šteta ili uštrb kakav.

§. 5.

Razlozi, koji izključuju ubrojivost prestupka.

Ne može se ubrojiti kao prestupak čin ili propust:

a) kada je počinitelj posvema lišen porabe razuma;

b) kada je osoba, koja povremeno trpi na poremećenju razuma, čin počinila u vrieme, kada joj je razum poremećen bio, — ili

c) u tako podpunom pijanstvu, koje si je počinitelj navukao bez namišljaja da izvede prestupak, ili u inom poremećenju razuma, u kojem počinitelj nije znao što radi;

d) kada je čin izveden uslied neodoljive sile ili u vršenju pravedne obrane.

U koliko se može u pravednoj obrani počinjeno koje djelo ipak kazniti kao prestupak, ustanovljeno je u §. 3. slovo *g)*.

Digitized by Google

§. 6.

Kažnjiva djela djece nedorasli.

Kažnjiva djela djece, koja još 10. godine navršila nisu, imadu se jedino domaćoj kaznitbi prepustiti; nu počam od godine 11-te do navršenja godine 14-te imadu se takova djela, koja se jedino zbog nedoraslosti počinitelja ne mogu ubrojiti kao zločin (§. 3. *d*): kao prestupci kazniti zatvorenjem u odieljenom mjestu prema okolnostima od jednoga dana do šest mjeseci. Ova se kazna može po §. 77. slovo *a), b), d), e)* i *f)* pooštriti.

Ina po nedoraslima počinjena zakonska prekršenja prepuštaju se u obće domaćoj kaznitbi, uzmanjka li pako ovo, ili ako se kod istih osobite okolnosti pojave, pridržavaju se odredbi i kaznitbi nadležne oblasti ili onoga predpostavljenika, pod čiju oblast ili upravu isti spadaju.

Opazka. Glede slova *f)* gore pomenutoga §. 77. vidi opazku 1. §. 20.

§. 7.

Kažnjenje pijanstva, kada se u njem počinjeno djelo ne može ubrojiti kao zločin ili prestupak.

Premda se takova djela i propusti, koji bi inače zločini ili prestupci bili, takovima za to smatrati ne mogu, jer su počinjeni u takovu podpunom pijanstvu [§. 3. *c)* i §. 5. *c)*], koje si počinitelj nije navukao u namišljaju da izvede zločin ili prestupak, ipak se ima i pijanstvo sâmo kazniti kao prestupak (§. 797.).

Digitized by Google

Nu u koliko se pako pijanstvo u službi ima samo po sebi smatrati zločinom ili prestupkom, to je ustanovljeno u dielu drugom [§§. 231., 233., 268. i §. 269. *g)* i *h)*].

§. 8.

Zapovied predpostavljenika ne izključuje ubrojivosti zločina ili prestupka, osim ako zakon u tom pogledu izrično ne čini iznimku. Netemeljite izprike. *a)* zapovied.

Opazka. Vidi točke 64., 65. i 66. diela I. službovnika.

§. 9.

Neznanjem ustanovâ ovoga zakona ne može se nitko izpričati. *b)* neznanje zakona.

§. 10.

Svojstvo ili stanje oštećenika ili napadnutoga ne izključuje ubrojivosti djela kao zločina i prestupka. *c)* svojstvo ili stanje povriedjenoga.

Zločini i prestupci počinjavaju se s toga i na neprijatelju lišenom obrane, na zlikovcima, bezumnima, djeci, spavajućima, kao što i na takovim osobama, koje svoju štetu same zahtievaju, ili na istu privoljuju.

Digitized by Google

§. 11.

Sukrivci i dionici zločina i prestupka.

Zločinu ili prestupku kriv je ne samo neposredni počinitelj, nego podjedno i svaki onaj, koji je zlo djelo zapoviedju, savjetom, podukom, pohvalom zapodjeo, namjerice prouzročio, počinjenje istoga namjernim pribavljenjem sredstava, odstranjenjem zaprekâ ili ma kojim načinom unapredio, k tomu pripomogao, kod sjegurnog izvedenja sudjelovao; i onaj, koji se je predhodno sporazumio sa počiniteljem o pripomoći i podpori, što će ju dati počinitelju poslije izvedena čina, ili o dielu dobitka i koristi.

Takovi izprični razlozi, koji kažnjivost zločina ili prestupka za počinitelja ili za kojega sukrivca ili dionika dokidaju samo zbog njegovih osobnih odnošaja, ne imadu se protegnuti na ostale sukrivce i dionike.

§. 12.

O pripomoći i sudioničtvu u zločinu poslije zločina.

Tko počinitelju ne sporazumiv se prije, istom poslije izvedenoga zločina pruži podporu i pripomoć, ili iz zločina, za koji je saznao, vuče dobitak ili korist: ima se kazniti po ustanovama, sadržanim u poglavju XXII. diela četvrtoga, u koliko zakon kod nekojih zločina ovakovu počinitelju pruženu podporu ili sa istim sklopljeno zajedničtvo posebno ne kazni.

Digitized by Google

§. 13.

Ako je zločin ili prestupak počinjen kakovim tiskopisom: to je pisac, prevoditelj, izdavatelj, nakladnik-vlastnik ili razpačavatelj, knjižar, tiskar, kod periodičnih tiskopisa i odgovorni urednik, kao što u obće sve one osobe, koje su sudjelovale kod tiskanja ili širenja tiskopisa kažnjivoga sadržaja, krive su istomu zločinu ili prestupku, ako se na nje imadu uporaviti obćenite ustanove §§. 1., 11., 12., 14—18.

Posebne ustanove o ubrojivosti zločinâ ili prestupaka, počinjenih tiskopisima.

§. 14.

Tko počinitelju poslije izvedena prestupka pruži pomoć, ima se, u koliko u tom pogledu nije već kod pojedinih prestupaka posebna odredba učinjena, kazniti po ustanovama, sadržanim u poglavju II. diela petoga (§. 564.).

Pripomoć kod prestupaka.

§. 15.

Zločinu nije potrebito, da čin bude zbilja izvršen. Već i sam pokušaj zla djela jest zločin, čim je zlomišljenik započeo čin, koji vodi do pravoga izvršenja djela te do izvršenja zločina nije došlo samo radi nemoći, radi medjutim nastupivše vanjske zapreke ili slučajno.

Pokušaj zločina.

Digitized by Google

S toga se imadu u svim onim slučajevima, gdje zakon ne odredjuje posebnih iznimaka, ustanove o pojedinim zločinima u obće uporaviti i na pokušani zločin te se ima pokušaj zla djela uporabom §. 115. *a)* kazniti onom istom kaznom, koja je odredjena za izvedeni zločin.

§. 16.

Pokušaj prestupka.

U predidućem §-u sadržana ustanova ima se uporaviti i na pokušaj prestupka, u koliko nije za pojedine slučajeve razlika napose zakonom ustanovljena, ili ista ne sliedi iz posebne naravi prestupka.

17. §.

Tko drugoga na zločin ili prestupak pozove, bodri ili zavesti nastoji, ako mu je nastojanje ostalo bez uspjeha: kriv je pokušanomu zavedenju na zločin ili prestupak te se ima kazniti kaznom, koja je odredjena za pokušaj toga zločina ili prestupka.

§. 18.

Kod zločinâ ili prestupaka, počinjenih tiskopisom, počima se kažnjivost čina za pisca, prevoditelja, izdavatelja, urednika i nakladnika-

Digitized by Google

vlastnika (§. 13.), čim je u tisak predano djelo, koje se pomnožati ima, za ostale krivce pako počima se početkom njihova sudjelovanja.

§. 19.

Radi mislî ili unutarnjih namišljaja, ako nije počinjeno nikakovo vanjsko zlo djelo ili ako što takova, što zakoni propisuju, propušteno nije, ne može se nitko povući na odgovornost.

POGLAVJE II.

O kažnjenju zločinâ i prestupaka u obće.

§. 20.

Kazne zločinâ jesu:

Glavne vrsti kaznâ jesu: 1. za zločine.

1. smrt;
2. tamnica;
3. tjelesna kazna;
4. svrgnuće sa časti (cassatio);
5. odpust;
6. sniženje i stavljenje u niži razred mazde.

Opazka. 1. Tjelesna kazna ukinuta je §-om 54. zakonskoga članka XL. od godine 1868. (Vidi još §. 80. zakonskoga članka VI. od godine 1889.)

2. Odpust ima se izreći sa sljedećim dodatkom: «iz častničkóga, vojničko (domobransko) činovničkoga ili inog označiti se imajućeg vojničkog čina».

Digitized by Google

§. 21.

2. za prestupke.

Kazne prestupka jesu:

a) zatvor,
b) tjelesna kazna,
c) odpust,
d) sniženje i stavljenje u niži razred mazde,
e) globa,
f) zapljena dobra, robe ili spravâ,
g) gubitak pravâ i povlasticâ,
h) odpravljenje iz kojeg mjesta ili
i) iz krunovine, ili
k) iz svih krunovina austrijske carevine.

Opazka. 1. Glede onih pod slovom *b)* i *c)* vidi opazke §. 20.
2. Glede točke *i)* ima se mjesto «*krunovina*» razumievati «*zemlja*», a mjesto izraza pod točkom *k)* ima se sada razumievati odpravljenje iz obiju država «*austro-ugarske monarkije*».

§. 22.

Vrsti smrtne kazne.

Smrtna se kazna izvršava vješanjem ili ustrieljenjem (§§. 45. i 46.).

§. 23.

Kazna tamnice. Razdioba: *a)* po stupnju.

Kazna tamnice ovršava se tako, da se osudjenik drži u vojničkoj uzi ili tvrdjavi te se ova po različitoj strogosti dieli na dva stupnja.

Digitized by Google

Prvi stupanj označuje se riečju «*tamnica*», drugi izrazom «*težka tamnica*».

Opazka. Gdje i kako imadu pretrpiti svoju kaznu gubitka slobode oni, koje su kr. ug. domobranski sudovi odsudili, ustanovljeno je u propisu za uze.

§. 24.

Prvi stupanj: «Tamnica».

Na kaznu tamnice osudjeni drži se u zatvoru bez okova, ali strogo, te dobiva obskrbu, koja je za ovakove osudjenike polag uredjenja kaznilišta odredjena. Razgovor sa osobama, koje nisu na njegovo čuvanje zvane, ili pismeno obćenje može mu zapovjednik ili predstojnik kaznilišta samo iz važnih razloga i uz odgovarajući oprez dozvoliti (§§. 48. i 50.)

§. 25.

Drugi stupanj. «Težka tamnica».

Na težku tamnicu osudjeni okuje se u gvoždje te dobiva takovu obskrbu, kakovu ustanovljuju stroži ustrojni propisi za ovakove osudjenike postojećih kaznilišta.

U pogledu pismenog i ustmenog obćenja mjerodavne su ustanove predidućega §-a. (§§. 47. i 50.)

Opazka. 1. Kazna okovanja ukinuta je §-om 54. zakonskog članka XL. od godine 1868., (Vidi još §. 80. zakonskog članka VI. od godine 1889.).

2. U slučajevima, kada zakon bezuvjetno propisuje uporavu okova, ili su se isti kao pooštrenje uporaviti imali, ima se

Digitized by Google

mjesto okova uporaviti drugo po vojničkom kaznenom zakonu dopustivo pooštrenje.

§. 26.

b) **Po trajanju.** Na kaznu tamnice osudjuje se zločinac ili doživotno, ili na stanovito vrieme. Ovo potonje redovito ne može trajati duže od 20 godina, a ne može biti kraće od 6 mjeseci (§. 125.).

Opazka. Ako koji na doživotnu tamnicu osudjeni za vremena svoje kazne počini novi zločin, radi kojega se ne ima kazniti smrću, ima nadležni kazneni sud proti njemu provesti kazneni postupak te ga osuditi; nu u ime kazne mogu se izreći samo pooštrenja, dozvoljena po vojničkom kaznenom zakonu.

§. 27.

Pošto se radi razlikosti onih okolnosti, koje zločin povećavaju ili umanjuju, ne da veličina kazne za svaki pojedini slučaj u zakonu samom ustanoviti, to se u sljedećim poglavljima kod svakoga zločina ustanovljuje samo najkraće i najduže vrieme, unutar kojega se ima trajanje kazne redovito odmjeriti s obzirom na veličinu zločina (§§. 124. i 125.).

§. 28.

Početak kazne. Vrieme kazne, kao što i svaka ina pravna posljedica kaznene osude, — u koliko u osudi

Digitized by Google

nije drugo što ustanovljeno — počima se onim časom, kojim je proglašena osuda, proti kojoj dalnjeg pravnog lieka ne ima.

§. 29.

Spojenje kazne tamnične sa primjerenom radnjom.

Sa kaznom tamnice spojeno je redovito pridržanje na rad. Iznimke ustanovljene su u dotičnim naputcima.

§. 30.

Tjelesna kazna kao samostalna kazna.

Tjelesna kazna može se kao samostalna kazna odmjeriti na službovanje obvezanoj momčadi, razumievajuć ovdje i podčastnike, na službovanje obvezanim vojničkim strankama istog ranga — izuzev kadete, — u vojnoj krajini u zadruzi živućim krajišnicima, kalfama (djetićima) i naučnicima i takovim osobama, koje od nadnice živu, kao što i ženama i djeci svih gore spomenutih osoba, te se može uporaviti kao samostalna kazna u mjesto tamnice, koja ne prekoračuje u ovom zakonu ustanovljenih 5 godina.

Tjelesna se kazna ovršuje batinom, na mladićima pako izpod 18 godina, ako ne spadaju k borbenom stališu, te na ženskim osobama šibom, spletenom od granja.

U kojem slučaju i u kolikoj mjeri se ova ili ona od ovih kazna odmjeriti može, to ustanovljuje posebni zakon.

Proti gradjanskim osobama, ako iste podpadnu pod izvanrednu vojničku sudbenost, ima tjelesna

Digitized by Google

kazna mjesta samo polag ustanovâ gradjanskoga kaznenoga zakona.

Opazka. Vidi opazku 1. kod §. 20.

§. 31.

Svrgnuće, odpust, sniženje.

Svrgnuće sa časti, odpust i sniženje može se uporaviti ili kao samostalna kazna, ili kao posljedica druge kazne, a odpust i sniženje može se uporaviti i kao pooštrenje kazne.

§. 32.

Svrgnuće.

Svrgnuće sa časti jest lišenje častnikâ ili činovnikâ njihova mjesta, vojničkoga začastnoga čina ili uredovnoga značaja na takov način, da dotičnik time ujedno postane nesposobnim za to, da opet postigne državnu službu ili vojnički čin.

Svrgnuće povlači za sobom gubitak svih javnih naslova i dostojanstva, redskih odličja, kolajne za hrabrost, ili inih počastnih znakova, skupa sa prihodima s njihovim posjedom skopčanima, a kod takovih osoba, koje od države mirovinu uživaju, i obustavu ove.

Ako je zločinac inozemac te ima inozemski red ili počastni znak, to se ima u osudi, koja sadržaje svrgnuće, izreći i to, da je dotična osoba

Digitized by Google

izgubila pravo nositi ovaj počastni znak unutar granicâ c. kr. državâ.

Opazka. 1. Gubitak kolajne utemeljene uslied rata vodjenoga proti Danskoj, kao što i gubitak ratne kolajne ne može se osudom izreći.

2. Mjesto «c. kr. državâ» valja sada razumievati «obe države austro-ugarske monarkije».

§. 33.

Odpust.

Odpust može se izreći ne samo proti službujućim, umirovljenim ili začastnim činom odlikovanim častnicima ili činovnicima, već i proti takovim na službovanje neobvezanim vojnim strankama, koje ne spadaju niti medju nadčastnike niti medju podčastnike, a niti medju činovnike.

Opazka. Na službovno neobvezane vojne stranke odnoseće se ustanove ovoga zakona imadu se sada uporaviti na mjesečne plaćenike, koji nisu uvršteni u rangovni razred, dakle i na stožerne narednike, uslied čega valja proti ovima odpust izreći, ako su još i obranbeno obvezani.

§. 34.

Na odpust osudjeni gubi doduše takodjer svoje mjesto, vojnički začastni čin i svoju mirovinu, nu time ne postaje nesposobnim za to, da se namjesti u državnu službu ili da mu se podieli erarska obskrba.

Da se medjutim odpuštenomu opet podieli častničko mjesto ili javna služba, za to se ima u

Digitized by Google

prvanjem slučaju izmoliti odobrenje Njegova Veličanstva cara i kralja, u potonjem slučaju odobrenje dotičnoga ministarstva.

Gubitak redskih i počastnih znakova redovito nije skopčan sa odpustom.

Bude li medjutim koja na službu neobvezana vojna stranka odpuštena radi takova zločina, koji kod častnika i činovnika za sobom povlači svrgnuće, to se u osudi imadu izreći i posljedice, što su po §. 32. skopčane sa svrgnućem, kao i nesposobnost za postignuće izgubljenoga mjesta.

Opazka. U pogledu ponovnoga postignuća sudbenom osudom izgubljenoga častničkoga ili kadetskoga čina vidi propis u poslu poštenja.

§. 35.

Sniženje i stavljenje u niži razre! mazde.

Pod sniženjem razumieva se stavljenje podčastnikâ i onih službovno obvezanih stranaka, koje su u višem činu ili razredu mazde nego li prosti momak, na opredieljeno ili neopredieljeno vrieme natrag na niže mjesto.

Radi zločinâ može se ovaj premještaj izreći samo na mjesto prostog momka najniže pristojbe te uviek bez opredjeljenja trajanja.

Sniženje povlači za sobom nesposobnost za ponovni promak u višu mazdu ili čin i gubitak počastnih znakova samo u toliko, u koliko su

Digitized by Google

ove posljedice po §. 34. skopčane sa odpustom službovno neobvezanih vojnih stranaka.

U onim kaznenim slučajevima, u kojima ovaj zakon odredjuje sniženje podčastnika, imadu se oni, koji činom prostog momka ne nadvisuju, ali višu mazdu uživaju, premjestiti natrag za prostog momka najnižeg razreda mazde.

Opazka. 1. Naslovne časte i razvodnici imadu se takodjer sniziti.

2. Sniženje biva uviek na domobrana najnižeg čina i najnižeg pristojbovnog razreda, bez opredieljenja vremena.

3. Nesposobnost za promak u viši čin ili mazdovni razred ne može se izreći kada se osobe, koje ne imadu čina, premješćuju natrag u najniži razred mazde.

4. Gubitak podčastničke nagrade i službovne odredbine ne može se u osudi izreći.

5. Ima li se proti kojoj osobi, koja u oružničtvu služi kao podčastnik, izreći odpust iz oružničtva, to se u osudi ima ujedno izreći i sniženje. Takovi na odpust osudjeni oružnici, koji su prije svoga premještenja k oružničtvu bili podčastnici (razvodnici) te su još obranbeni obvezanici, imadu se ujedno sniziti.

Prema tomu imati će se u vojno sudbenoj osudi izreći:

a) proti osobama, koje u oružničtvu služe sa podčastničkim činom, sniženje u najniži rangovni i mazdovni razred (dogodice uz izreknuće nesposobnosti za ponovni promak) i odpust iz oružničtva,

b) proti oružnicima, koji su prije ustupa u oružničtvo u zajedničkoj vojsci ili u domobranstvu kao podčastnici služili, odpust iz oružničtva i sniženje u najniži rangovni i mazdovni razred (dogodice uz izreknuće nesposobnosti za ponovni promak), konačno

Digitized by Google

c) proti svakomu pravomu (ne pokusnomu) oružniku odpust iz oružničtva (u kojem je sadržan i gubitak podčastničkoga čina, što ga je osudjeni zadobio uslied svojega oružničkoga svojstva).

Ako ovako na odpust osudjeni oružnik stoji još pod obranbenom obvezanošću: biva premještaj natrag u svezu zajedničke vojske ili domobranstva, u smislu glede toga postojećih propisa, upravnim (administrativnim) putem.

6. Službovno obvezanih vojnih stranaka za sada nema, u pogledu u rangovni razred neuvrštenih mjesečnih plaćenika vidi opazku kod §. 33.

7. Kod kadetâ se i onda, ako su ujedno časte, nema izreći sniženje, nego oduzeće kadetskoga odlikovanja, s kojim potonjim skopčan je i gubitak častničko-zamjeničkoga ili inoga podčastničkoga čina.

§. 36.

Pooštrenja kazne tamnice.

Kazna tamnice može se pooštriti:

a) okovima,

b) postom,

c) tvrdim ležajem,

d) tjelesnom kaznom,

e) samotnim zatvorom,

f) samotnim zatvorom u tamnoj stanici,

g) odpravljenjem iz kojeg mjesta, kotara ili krunovine,

h) izgonom iz carevine iza pretrpljene kazne.

Opazka. Glede točke *a)* ovoga §-a vidi opazku 1. kod §. 25.; glede točke *d)* vidi opazku 1. kod §. 20.; glede točke *g)* vidi opazku 2. §. 21.

Digitized by Google

§. 37.

a) Okovima.

Prvi se stupanj kazne tamnice može stavljenjem jedne ruke i noge u okove, a drugi stupanj time pooštriti, da se kažnjeniku prema razlici spola stave na obe noge takovi teži okovi, kakovi se mogu upotriebiti po naputku o postupku sa mužkim i ženskim kažnjenicima zatvorenim u tvrdjavnim uzama.

Opazka. Vidi opazke kod §. 25.

§. 38.

b) Posto .

Oba stupnja kazne tamnice mogu se postom tako pooštriti, da kažnjenik kroz njekoliko dana dobiva samo kruha i vode; nu i to pooštrenje može biti samo sa jednodnevnim prekinućem, a u jednom tjednu ne više od tri puta.

Opazka. Takove, koji su iza pretrpljenja kazne još na službovanje obvezani, ne valja prekomjernim postom slabiti.

§. 39.

c) Tvrdim ležajem.

Pooštrenje tvrdim ležajem sastoji se u tom, da se kažnjeniku dade gola daska za ležište; nu to može biti samo sa jednodnevnim prekinućem te u jednom tjednu ne više od tri puta.

Digitized by Google

Opazka. Pooštrenje postom i ležajem može se jednog te istog dana uporaviti.

§. 40.

d) **Tjelesna kazna.**

Tjelesna kazna može se kao pooštrenje spojiti sa tamničnom kaznom oba stupnja, ako se ista može proti kažnjeniku uporaviti i kao samostalna kazna (§. 30.). Tjelesna se kazna ovršuje kaznenim sredstvima naznačenim u §. 30.

Ova se kazna za vremena trajanja njezina ne može više nego li jedanput uporaviti te se može sastojati najviše od trideset udaraca.

Opazka. Vidi opazku 1. kod §. 20.

§. 41.

e) **Samotnim zatvorom.**

Samotni zatvor ne smije neprekidno trajati duže od jednoga mjeseca, a za tim se može istom po izmaku vremena od jednoga mjeseca opet uporaviti. U ostalom ima kažnjenika jedan od nadzirućega osoblja kaznione svaki dan barem dva put pohoditi te mu valja dati primjeren posao.

§. 42.

f) **Samotnim tamnim zatvorom.**

Samotni tamni zatvor ne smije neprekidno trajati duže od tri dana, a za tim se može opet istom nakon vremena od jednog mjeseca, a u jednoj godini svega skupa najviše do 30 dana uporaviti.

Digitized by Google

§. 43.

g) **Odpravljenjem iz kojeg mjesta, kotara ili zemlje.**

Odpravljenje iz kojeg mjesta, kotara ili krunovine iza pretrpljene kazne, može se izreći ili na stanovito vrieme, ili pako uzev u obzir vrst zločina i okolnosti za uviek, ako to zahtieva javna sjegurnost ili javna ćudorednost.

Odpravljenje ne može se medjutim uporaviti na djelatno služeće vojničke osobe, kao što u vojnoj krajni ni na urodjene krajišnike (§. 69.).

Opazka. Osudjenik ne može se odpraviti iz onoga mjesta, u kom je zakonito zavičajan.

§. 44.

Izgonom iz carevine.

Izgonu iz carevine može biti mjesta samo naprama takovim zločincima, koji su inozemci, i izmedju ovih samo proti onima, koji poslije pretrpljenja kazne ili nisu obvezani ili nisu sposobni za vojničku službu. Ova se kazna ima protegnuti na sve krunovine austrijske carevine.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21.

§. 45.

Zakonite posljedice:
a) **smrtne kazne na vješalima.**

Osuda na smrt na vješalima ima se stranom u osudi samoj izreći, stranom uslied ovoga zakona povlači za sobom sljedeće moćju zakona nastajuće posljedice:

Digitized by Google

a) Proti častničkim zločincima i javnim činovnicima ima se u osudi ujedno izreći svrgnuće s časti (§. 32.), proti službovno neobvezanim vojnim strankama odpust (§§. 33. i 34.), proti podčastnicima i inim od prostog momka višjim na službu obvezanim strankama sniženje (§. 35.), nadalje proti ovima, kao što i proti prostim momcima protjeranje iz c. k. vojske (domobranstva, oružničtva), skupa sa gubitkom svih počastnih i službovnih znakova.

Proti kadetima valja izreći gubitak pripadajućih im pogodnosti, proti glavama zadrugâ (u krajini) gubitak tog mjesta, a proti tamošnjim gradjanima i gubitak gradjanskih prava.

b) Ako je zločinac ovozemski plemić, valja u osudi izreći i to, da on za svoju osobu gubi i plemstvo; ako je zločinac nasuprot inozemski plemić, valja u osudi izreći, da se njegovo plemstvo za njegovu osobu kod c. kr. vojske (domobranstva, oružničtva) kao što i u svim krunovinama ne priznaje.

Gubitak plemstva se medjutim ne tiče supruge zločinca, niti one njegove djece, koja su se rodila prije proglašenja kaznene osude.

c) Posjeduje li zločinac kakovo ma i bezplatno dvorsko dostojanstvo ili kakov gradjanski počastni rang, ako ima kakov javni naslov, akademski stepen ili akademsko dostojanstvo, ima se u osudi izreći i gubitak dostojanstva, počastnog ranga ili naslova.

Digitized by Google

d) Od časa proglašenja pravomoćne osude ne može zločinac niti medju živima sklopiti kakov njega obvezujući posao, niti može načiniti oporuku. Nu prijašnji njegovi čini ili odredbe zbog kazne ne gube svoje valjanosti.

Opazka. 1. ad *a)* mjesto gubitka kadetskih pogodnosti, ima se izreći oduzeće kadetskog odlikovanja (vidi nadalje opazku 1. §. 32. i opazku 6. §. 35.).

2. ad *b)* pod «C. kr. vojska» ima se razumievati c. i kr. zajednička vojska i bojno pomorstvo (ratna mornarica). Vidi još opazku 2. §. 21.

3. Točka *d)* ovoga §-a stavljena je izvan kreposti.

§. 46.

b) smrtne kazne ustrieljenjem.

Osudom na smrt ustrieljenjem skopčane su posljedice navedene u §. 45. pod *a)*, *c)* i *d)* [izuzev protjeranje iz c. kr. vojske (domobranstva, oružničtva)].

Opazka. Vidi opazku 2. §. 45.

§. 47.

c) težke tamnice.

Kod kazne težke tamnice stižu osudjenoga one iste posljedice, koje se imadu stranom već u osudi samoj izreći, stranom pako uslied zakona nastupaju, te koje su po §. 45. skopčane sa kaznom smrti na vješalima.

Protjeranje iz c. kr. vojske (domobranstva, oružničtva) ima se medjutim samo onda izreći, kada je zločinac osudjen na težku tamnicu preko 10 godina ili opetovano, makar i na kraće vrieme.

Digitized by Google

Pod slovom *d)* spomenuta posljedica ne može prekoračiti trajanja kazne.

Kod udovicâ i sirota, koje iz državne blagajne uživaju mirovinu, milodar ili uzgojni prinos, kao što i kod osoba, koje uživaju nemoćničku obskrbu, ima se osudom glasećom na težku tamnicu izreći i gubitak ovih pripadnina.

Opazka. 1. Vidi opazku 2. §. 45.

2. U slučaju osude na gubitak slobode sada više ne ima mjesta protjeranju.

3. Vidi nadalje opazku 2. kod §. 48.

§. 48.

d) **tamnice prvog stupnja.**

U slučajevima osudjenja na kazan tamnice prvoga stupnja imadu se izreći posljedice pod slovom *c)* §. 45., te osim toga kod častnika i činovnika, — ako zakon naročito ne odredjuje svrgnuće sa časti — nadalje kod službovno neobvezanih vojničkih stranaka odpust, kod podčastnika i kod službovno obvezanih od prostog momka viših časta povrata na prostog momka (sniženje, §. 35.); kod onih krajišnika, koji su glave zadrugâ maknuće sa tog mjesta; kod gradjana vojničkih občina gubitak gradjanskih prava; kod kadetâ gubitak zakonitih pogodnosti; a kod svih gubitak redskih nakita ili odlikovnih kolajna, nu kod inozemaca sa ograničenjem ustanovljenim u §. 32.

Digitized by Google

Vojni kovovni križ vojske i vojnički službovni znak, ako se ovaj potonji ne ima oduzeti prema §. 204., imadu se za vremena kazne odložiti.

S udovicama, sirotama i nemoćnicima, koji uživaju obskrbu od države (§. 125.), valja postupati po propisu sadržanom na svršetku §. 47.

Opazka. 1. Vidi opazku 1. kod §. 45.

2. Glede gubitka rukavnog pasca dobrovoljno dalje služećih podčastnika mjerodavne su ustanove valjane glede gubitka odnosno odloženja službovnog znaka.

3. Glede postupka sa častnicima, domobranskim činovnicima i kadetima osudjenim po gradjanskim sudovima, vidi propis u poslu poštenja i zaptni propis, odnoseći se na domobranske činovnike.

Glede dogodičnog sniženja tim načinom osudjenih podčastnika, nadalje glede protjeranja prostih momaka iz domobranstva mjerodavne su ustanove §§. 378—380. vojničkoga kaznenoga postupnika.

§. 49.

e) **tjelesne kazne.**

U takovim osudama, koje u smislu §. 30. odredjuju tjelesnu kaznu, ima se proti podčastničkim osobama izreći sniženje i oni ostali uštrbi, koji su polag osobnoga svojstva osudjenika skopčani sa tamničnom kaznom prvoga ili drugoga stupnja, prema tomu, da li se tjelesna kazna uporavlja mjesto prvog ili drugog stupnja kazne tamnice.

Opazka. Vidi opazku kod §. 20.

Digitized by Google

§. 50.

Dalnje zakonite posljedice osudjenja radi zločina.

Sa svakom osudom izrečenom radi zločina skopčane su po zakonu još sljedeće posljedice:

a) izključenje iz odgovornoga uredničtva periodičnih tiskopisa;

b) gubitak sposobnosti za učiteljstvo ili sudstvo, za odvjetničtvo te za javno opravničtvo i javno bilježničtvo i za ma kakovo zastupanje stranaka pred javnim oblastima;

c) kod duhovnikâ dignuće sa crkvene nadarbine te gubitak sposobnosti, da mogu bez naročite dozvole Njegova Veličanstva cara i kralja koju nadarbinu ikad opet zadobiti.

Osim toga ostaju u kreposti one ustanove gradjansko upravnih i crkvenih propisa, koje sa osudom radi zločina spajaju još i druge štetne posljedice.

Opazka. Ovdje spomenute posljedice ne imadu se u osudi izreći.

§. 51.

U kojem se slučaju ima koja radi zločina osudjena osoba pridieliti u zaptnu satniju, to ustanovljuju posebni propisi.

Ustanovljenje propisâ o stavljenju pod redarstveni nadzor onih zločinaca, koji su kaznu svoju

Digitized by Google

pretrpili, te opredieljenje toga, u koliko imadu sudovi kod toga sudjelovati, pridržano je posebnim odredbama.

Opazka. Zaptne satnije su ukinute.

§. 52.

Posebne ustanove o zločinima počinjenim tiskopisima.

Ako je koji zločin počinjen takovim periodičnim tiskopisom, za koji je položena jamčevina, ima se povrh zakonite kazne izreći cieli ili djelomični gubitak jamčevine na korist zaklade, naznačene u §. 73., i to kod zločinâ, za koje se po zakonu može izreći kazna tamnice preko pet godina, od polovice jamčevine do njezinoga podpunoga iznosa; a kod takovih zločina, za koje zakon propisuje kaznu tamnice od najviše pet godina, od jedne hiljade forinti do polovice jamčevine, a kod zločinâ, koji se kazne sa još manjom kaznom, od pet stotinâ do jedne hiljade forinti.

Sud, koji sudi, ne može u pogledu odmjerenja gubitka ove jamčevine, nikada izreći manje od zakonom propisane najmanje svote.

Opazka. 1. U mjesto ovoga, kao što i mjesto §§. 53., 75. i 76. nadalje mjesto poslednje alineje §. 766., valjaju sljedeći propisi: *a)* «Bude li tko pronadjen krivim zločinu ili prestupku počinjenom takovim tiskopisom, za koji je jamčevina položena, ima se osim zakonite kazne izreći i gubitak jamčevine i to na korist ubožke zaklade one občine, gdje je kažnjivo djelo počinjeno».

Digitized by Google

Ako se osuda izreče radi takova zločina, za koji zakon propisuje kaznu tamnice dužu od pet godina, ima se gubitak jamčevine izreći od polovice do podpunog iznosa iste, kod svakog drugog zločina od 300 forinti do polovine amčevine, napokon kod prestupaka od 60 forinti do 300 forinti.

U tom obziru ne može postupajući sud nikada izreći manje od zakonom propisanoga najmanjega iznosa.

I u takovim slučajevima, kada je tko uslied sadržaja ovakova tiskopisa osudjen radi zanemarenja dužne pažnje, ima se gubitak jamčevine izreći polag gore spomenute odmjere, s obzirom na to, da li je u tiskopisu učin kojeg zločina ili prestupka.

b) Svakom zakonitom odlukom, kojom se izriče kažnjenje zločina počinjenoga kojim tiskopisom, valja spojiti i zabranu širenja tiskopisa (svezka ili djela).

Ovu zabranu može sud i onda izreći, ako sadržaj kojeg tiskopisa tvori samo prestupak ili prekršaj.

Sudbenu zabranu, odnoseću se na širenje kojeg tiskopisa, imadu službeni listovi svaki put proglasiti.

c) U svim onim slučajevima, kada se izrekne zabrana širenja kojega tiskopisa, može sud u osudi izreći uništenje cieloga tiskopisa ili jednoga mu diela, čiji je sadržaj kažnjivim proglašen, isto tako i uništenje sprave služeće za pomnožanje istoga, sloga, pločâ, obrazaca, ka menâ itd.

Uništenje tiskopisâ ne proteže se na takove primjerke koji su prešli u posjed trećih osoba za njihovu privatnu porabu.

d) Ako privatni tužitelj predloži, da se koja na tiskopis odnoseća se kaznena odluka proglasi, to sud ima i o tom odluku izreći te tada ima točno opredieliti način

Digitized by Google

i vrieme proglašenja, koje se ima obaviti o trošku osudjenoga.

2. U mjesto občinske ubožke zaklade, napomenute u točki *a)* opazke 1. valja gubitak jamčevine izreći na korist podporno-obskrbnog zavoda udovâ i sirotâ kr. ug. domobranskih častnika.

3. Svaka domobranskomu sudu podvržena vojnička osoba, koja je učestvovala kod izdavanja ili sastavljanja kojega jamčevini podvrženoga tiskopisa, ima se kazniti zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

U slučaju otegoćujućih okolnosti ili opetovanja valja zatvor pooštriti; častnici i činovnici, kao što i na službu neobvezane vojne stranke imadu se osim toga kazniti odpustom, podčastnici pako i sniženjem.

Vidi točku 48. diela I. službovnika.

§. 53.

U onom slučaju nadalje, kada je koji zločin počinjen periodičnim tiskopisom, može se dalnje izlazenje zabraniti na tri mjeseca, a kod osobito otegoćujućih okolnosti može se i sasvim obustaviti.

Osim toga može se u svim onim slučajevima, kada je koji zločin počinjen tiskopisom, osudom izreći podpuno ili djelomično uništenje kažnjivim proglašenoga tiskopisa, isto tako i razor za pomnožanje tiskopisa služeće sprave, sloga, pločâ, obrazaca i kamenâ itd.

Digitized by Google

§. 54.

Ustanove o gubitku obrtnog posla, povlasticâ, brodovne povelje i prava na vodjenje krajnog broda.

Gubitak obrtnog posla i povlasticâ nije doduše pravna posljedica, koja je po zakonu skopčana sa osudom radi svakoga pojedinoga zločina, nu uzev u obzir ustanove §§. 70. i 71., ima se iza saslušanja one oblasti, koja je podielila obrtnu dozvolu, odnosno povlasticu, gubitak izreći, ako postoji temeljita dvojba u tom obziru, bi li se zločincu nakon pretrpljene kazne dozvolilo tjeranje prvanjega posla ili obrta.

Posjeduje li odsudjenik brodovnu povelju ili pravo na prikrajno brodarenje sa brodom, to ima središna pomorska oblast izreći gubitak ovog prava te se istoj imadu zaključeni iztražni spisi priobćiti.

§. 55.

Zatvor kao kazna prestupaka.

Zatvor kao kazna za prestupke:

a) kućni zatvor,

b) uzničarski zatvor,

c) zajednički sobni zatvor, ili

d) občinski zatvor (u vojnoj krajini).

Opazka. 1. Glede ovršenja kazne zatvora vidi propis, spomenut u opazki §. 23. i pristojbenik.

2. Točka *d)* ovoga §-a stavljena je uslied razvojačenja vojne krajine izvan kreposti.

Digitized by Google

§. 56.

a) **Kućni zatvor.**

Kućni zatvor može se izreći samo proti častnicima, stožernim strankama, koje su s njima istog ranga, vojničkim činovnicima, suprugama i djeci prije pomenutih, isto tako proti takovim gradjanskim osobama, koje se imadu prije navedenima smatrati ravnima po staležu i rangu.

Kazna kućnog zatvora može se izreći sa postavljenjem stražara ili bez toga.

Kućni zatvor obvezuje osudjenika na to, da se iz svog stana pod nikakovom izlikom ne udalji.

Oni, koji proti tomu grieše, imadu još preostali dio zatvora, kao što i radi ovoga prekršenja zatvora dogodice odmjerenu im kaznu (§. 269.) kod uzničara pretrpiti.

Opazka. Stožerne stranke, koje su u istom rangu sa častnicima, ne obstoje.

§. 57.

b) **Uzničarski zatvor.**

Uzničarskim zatvorom imadu se osim osoba, navedenih u §. 56. kazniti:

a) stožerne stranke, koje ne imadu častničkoga ranga,

b) kadeti,

c) narednici (stražmeštri) i časte, koje su istog ranga,

d) sada spomenutih supruge i djeca, s kojima se ima po ovom zakonu postupati.

Opazka. Pod stožernim strankama spomenutim u *a)*, razumievaju se u rangovni razred neuvršteni mjesečni plaćenici.

Digitized by Google

§. 58.

Na uzničarski zatvor osudjeni ima kaznu svoju pretrpiti na stanu uzničarevom ili u drugoj kojoj za to opredieljenoj sobi, te se kao na kućni zatvor osudjen ima za vremena kazne uzdržavati iz svoje plaće, mirovine ili inoga dohodka; ako medjutim ovakov osudjenik ne bi imao dohodka, potrebitoga za uzdržavanje u zatvoru, ili ako isti plaću svoju dobiva kao dnevnu mazdu, koja se za vremena kazne ne izplaćuje, to isti u prvanjem slučaju dobiva obskrbu ustanovljenu prema osobnomu svojstvu posebnim naredbama, u potonjem slučaju pako dobiva uzničku obskrbu ustanovljenu prema razlici zemalja.

Opazka. Vidi opazku 1. kod §. 55.

§. 59.

c) Zajednički sobni zatvor.

Zatvor u zajedničkoj sobi uporavlja se:

a) kod momčadi od desetnika (sada od vodnika) prama dole i kod svih onih, koji od ovog višeg ranga ne imadu;

b) kod vojničkih stranaka bez čina, ako su ujedno osudjene na gubitak zakonito pripadajućih im pogodnosti;

c) kod osoba naznačenih pod slovom *c)* §. 57., ako budu na neopredieljeno vrieme snižene;

Digitized by Google

d) kod suprugâ i djece gore naznačenih, s kojima se po ovom zakonu postupati ima;

e) kod svih u §. 56. nenaznačenih gradjanskih osoba.

Na zajednički sobni zatvor osudjeni drže se u zatvoru u uzi onoga vojničkoga suda, koji ih je osudio, te za vrieme kazne dobivaju propisom ustanovljenu uzničku obskrbu.

Desetnici (vodnici) i časte istog ranga, — ako nisu ujedno sniženi na neopredieljeno vrieme, — imadu se po mogućnosti držati u odieljenim prostorijama.

Opazka. Glede vojničkih stranaka vidi opazku §. 33., a glede kadetâ vidi opazku 1. §. 45.

§. 60.

Občinski zatvor postoji u občinama vojne krajine za osobe, koje stanuju u občini, ili koje u istoj samo privremeno borave, te spadaju pod oblast občinskoga poglavarstva. **Občinski zatvor.**

Osudjenik ima zatvor pretrpiti u kojoj prostoriji občinske uze te se ima sam uzdržavati; u slučaju ako je sasvim bezimućan, dobiva sistemizovanu uzničku obskrbu.

Opazka. Ovaj je §. uslied razvojačenja vojničke krajine dospio izvan kreposti.

Digitized by Google

§. 61.

Stupnjevi zatvora: Prvi stupanj.

Kazna zatvora ima dva stupnja. Prvi se stupanj zove jednostavno bez dodatka «*zatvor*» te se na osobama, navedenim u §. 56. — ako ne traje duže od 8 dana — ovršuje kao kućni zatvor, u protivnom slučaju kao uzničarski zatvor.

Na zatvor prvog stupnja osudjene ine osobe imadu svoju kaznu u mjestima, naznačenim u §§. 58., 59. i 60. bez okovâ pretrpiti.

Kažnjenik se u pogledu obskrbe ograničuje samo prema svojim sredstvima te se njegovom slobodnom izboru prepušta, da se prema prostorijama zatvora poslom bavi.

§. 62.

Drugi stupanj.

Kazna zatvora drugog stupnja naznačuje se izrazom «*strogi zatvor*,» te se ima prema osobnomu svojstvu kažnjenika ovršiti u mjestima, odredjenim u §§. 58—60.

Oni, koji su na taj zatvor osudjeni, ograničuju se, bez obzira na svoj dohodak, na obskrbu koja je za bezimućne kažnjenike ustanovljena u §. 58.; primanje posjetâ i ma kakovo pismeno priobćenje dopušta se samo uz dozvolu zapovjednika ili predstojnika kazništa i pod nadzorom uzničara ili uzničkoga stražara te se istim ima po mogućnosti posla dati.

Digitized by Google

§. 63.

Kadagoder se ima prema ovomu zakonu u osudi ili u naredbi izreći zatvor radi prestupka, ima se naročito izraziti i vrst prema različitosti osobe počinitelja uporaviti se imajućeg zatvora (§. 55.) te i stupanj zatvora.

§. 64.

Najkraće trajanje zatvora je redovito 24 sata (§§. 94. i 126.), najduže pako šest mjeseci, te se ovo najduže trajanje može samo u posebno ustanovljenim slučajevima prekoračiti. Trajanje zatvora

§. 65.

Ako medjutim zakonita kazna ne prekoračuje jednomjesečni prosti ili strogi zatvor, može se ista odmjeriti i zaptnim putem u slučaju, ako je počinitelj zatečen pri činu ili ako uslied njegova dobrovoljnoga priznanja ne postoji potreba dalnjega sudbenoga izvida te se ne radi ob odšteti oštećenoga, koja se sudbeno ustanoviti ima ili o zadovoljštini, koja mu se dati ima.

Opazka. Mjesto ovoga §. mjerodavno je poglavje XIII. diela I. službovnika.

§. 66.

Ustanove §. 30. mjerodavne su i onda, kada se mjesto zatvora, koji je kao kazna prestupka Tjelesna kazna, kao kazna prestupka.

Digitized by Google

u nazočnom zakonu iztaknut, ima uporaviti tjelesna kazna.

Opazka. Vidi primjetbu 1. kod §. 20.

§. 67.

Odpust zbog prestupaka.

Odpust zbog prestupka ima iste pravni učinak, kao što odpust radi zločina; kao kazna prestupka medjutim ne može podnipošto imati posljedice svrgnuća s časti (§. 34.).

§. 68.

Sniženje radi prestupka i povrata u niži razred mazde.

Sniženje podčastnikâ, razvodnikâ te na službu obvezanih stranaka, koje su rangom i pristojbom višje od prostog momka, isto tako povrata u niži mazdovni razred zbog prestupaka, može se tako izreći, da se kazniva osoba uz opredieljenje vremena ili bez toga, povraća ili samo u niži čin, ili pako na prostog momka u najniži mazdovni razred, u kojem potonjem slučaju se njegovo mjesto popunjuje.

Nesposobnost za to da tko bude poslije dužega dobroga ponašanja ponovno promaknut podčastnikom i gubitak počastnih znakova, nije zbog prestupaka skopčan niti sa sniženjem na prostog momka izrečenim makar i na neopredieljeno vrieme.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 35.

Digitized by Google

§. 69.

Odpravljenje. Odpravljenje iz kojeg mjesta, kotara ili zemlje može se radi prestupka izreći u onim istim granicama, koje su naznačene u §. 43. u pogledu uporave ove kazne kao pooštrenja kazne tamnične.

Inozemci mogu se odpraviti iz svih krunovina austrijske carevine, ako nisu obvezani na nikakovu vojničku službu, ili ako za takovu više sposobni nisu.

Opazka. Vidi opazku 2. kod §. 21.

§. 70.

Gubitak pravâ i povlasticâ. Gubitak pravâ i povlasticâ: izriče se proti graduiranim osobama ili proti osobama, koje obnašaju službu ili posao kakov sa javno-poglavarstvenom vlašću i proti takovim osobama, koje zanat ili obrtni posao kakov tjeraju kao gradjani, ili dozvolom dobivenom od poglavarstva. Ova se kazna izriče na stanovito vrieme ili za uviek.

§. 71.

Ako se radi prestupka ima izreći gubitak kojeg obrtnog posla, ne ima se pod iztragom stojećoj osobi podnipošto dozvoliti, da se tečajem iztrage ili prije donešenja osude odrekne svojega obrtnoga posla.

Digitized by Google

Ako je u tom slučaju obrtni posao osoban, to za osudjenoga prestaje pravo na tjeranje samostalnoga obrtnoga posla posvema; nu ako je posao bio ukorienjen ili prodatan, to onda osudjeni doduše gubi pravo izvršivanja, nu iz prodaje unišla kupovnina ne ima se podnipošto propalom proglasiti.

Opazka. Vidi ugarski obrtni zakon.

§. 72.

Globa.

Globom se ne ima kazniti momčad — od podčastnikâ prama dole — i vojničke stranke istog ranga u vojnoj krajini i izvan iste, isto tako unovačeni krajišnici nikada, gradjani vojničkih obćina pako i druge pod vojničkom sudbenošću stojeće osobe samo u onim slučajevima i u tolikoj mjeri, kada i kako to zakon naročito odredjuje ili dozvoljuje (§. 93.).

Opazka. Pod momčadi valja ovdje razumievati «u djelatnoj službi stojeću momčad». Vidi još opazku kod §. 57.

§. 73.

Uporaba globâ te zaplienjene robe i spravâ.

U ime kazne plaćeni novac, zaplienjena roba ili sprave pripadaju na korist vojničke nemoćničke zaklade, u vojničkoj krajini pako na korist bolničke ili ubožke zaklade onog mjesta, gdje je kažnjivi čin počinjen, a u takovim mjestima, gdje takove zaklade ne ima, imadu se priložiti

Digitized by Google

općenitoj zakladi ili zakladi dohodaka vojničke općine.

Ovakovo kažnjenje onih gradjanskih osoba, koje stoje pod izvanrednom vojničkom sudbenošću, biva na korist gradjanske ubožke zaklade onog mjesta, gdje je kažnjivi čin počinjen.

Opazka. Predmeti, koji su zaplienjeni prigodom osudjenja osoba, spadajućih pod domobranske sudove i globe pripadaju na korist podpornoj zakladi udovâ i sirotâ kr. ug. domobranskih častnika.

§. 74.

Pooštrenje kaznâ radi prestupaka

Za prestupke propisane kazne mogu se i pooštriti. Pooštrenje sastoji se u obće u tom, ako se izmedju pojedinih kazna više njih spoji. Nu pooštrenju ima mjesta samo u onim slučajevima i u onoj mjeri, kao što to ustanovljuje nazočni zakon.

§. 75.

Posebne ustanove o prestupcima počinjenim tiskopisom.

Ako je koji prestupak počinjen takovim periodičnim tiskopisom, za koji je položena jamčevina, ima se osim zakonite kazne izreći i gubitak jamčevine u iznosu od jedne do pet stotina forinti. Postupajući sud ne može gubitak jamčevine nikada sniziti izpod ove najniže zakonite mjere.

Opazka. Vidi opazku 1. i 2. §. 52.

Digitized by Google

§. 76.

Osim toga može se u slučaju, ako koji prestupak bude počinjen takovim periodičnim tiskopisom, koji je jedanput već bio povodom osudjenju zbog prestupka, kod ponovnoga osudjenja radi kojega prestupka: izreći zabrana izlazka periodičnog tiskopisa na vrieme od tri mjeseca.

Napokon može se u svim onim slučajevima, kada je koji prestupak počinjen tiskopisom, izreći uništenje u §. 53. naznačenih predmeta.

Opazka. Vidi opazku 1. i. 2. §. 52.

§. 77.

Pooštrenje zatvora napose.

Sa zatvorom može se izmedju sljedećih pooštrenja jedno ili i više njih na jedanput spojiti:

a) post,
b) odredjenje tvrdog ležaja,
c) stavljenje u okove,
d) držanje u samotnom zatvoru,
e) zaključanje u tamni samotni zatvor,
f) tjelesna kazna,
g) radnja u vojarni ili u logoru,
h) sniženje,
i) odpust.

Opazka. Glede točaka *c)* i *f)* ovoga §-a vidi opazke 1. §§. 20. i 25.

Digitized by Google

§. 78.

Pooštrenje postom može se spojiti sa prvostepenim uzničarskim zatvorom, sa zatvorom u zajedničkoj sobi ili sa občinskim zatvorom tako, da se kažnjenik, koji se obskrbljuje iz svoje plaće ili inih svojih prihoda (§. 58.), ograniči na onu hranu, koja je odredjena kod zatvora drugog stupnja (§. 62.). *a) postom.*

Kod pooštrenja strogim zatvorom ima se kažnjenik kroz njekoliko dana ograničiti samo na kruh i vodu, nu to ne smije biti više od dva puta na tjedan.

Kod častnika i osoba koje su s njima istog ranga ne može se ova vrst pooštrenja uporaviti.

Opazka. Ako sudbenom visošću ovlašteni zapovjednik težu kaznu putem milosti promieni u prosti zatvor, može ga i postom pooštriti.

§. 79.

Pooštrenje kazne kažnjenika odredjenjem tvrdog ležaja može se dozvoliti samo uz barem jednodnevno prekinuće te ne češće nego dva puta na tjedan (§. 39.). *b) tvrdim ležajem.*

Opazka. Vidi opazku kod §. 39.

§. 80.

Pooštrenje okovima na zapor, sistemizovanim u vojničkim uzama, može se redovito spojiti samo sa strogim zatvorom; proti častnicima i onima, koji *c) stavljenjem u okove.*

Digitized by Google

se njima ravnima smatrati imadu, može se samo onda odrediti, ako je proti istima izrečen ujedno i odpust.

Kod momčadi — od podčastnika niže — može se ovo pooštrenje i sa zatvorom prvog stupnja spojiti, te se može u svrhu skraćenja trajanja zatvora svakoga drugoga dana povisiti sa kratkim gvoždjem od 6 sati.

Opazka. Vidi opazku kod §. 25.

§. 81.

d) **samotnim zatvorom.**

Držanje u samotnom zatvoru (§. 41.) ne smije trajati duže od 14 dana, a iza toga može se istom po izmaku medjudobja od jednoga mjeseca opet uporaviti.

§. 82.

e) **samotnim zatvorom u tamnoj sobi.**

Samotni zatvor u tamnoj sobi (§. 42.) ne smije trajati duže od dvadeset i četiri sata neprekidno, a iza toga može se opet odrediti istom po izmaku jednog tjedna, a svega skupa najviše deset puta.

§. 83.

f) **tjelesnom kaznom.**

Tjelesna kazna može se kao pooštrenje uporaviti samo kod strogog zatvora te proti onim osobama, kojima se i kao samostalna kazna (§. 30.) odmjeriti može.

Tjelesna kazna ovršuje se kaznenim sredstvima, naznačenim u §. 30. te se tečajem kazne ne može

Digitized by Google

više nego jedanput uporaviti te najviše do 20 udaraca.

Opazka. Vidi opazku 1. kod §. 20.

§. 84.

Pooštrenje prostog ili strogog zatvora vojarničkom ili taborskom radnjom može se uporaviti samo na prostu momčad ili osobe, koje se ovoj ravnom smatrati imadu. *g)* vojarničkom i logorskom radnjom.

§. 85.

Glede podčastnikâ, razvodnikâ i glede takovih na službu obvezanih stranaka, koje su od prostog momka više rangom i mazdom, može se zatvor prvog stupnja pooštriti privremenim sniženjem, strogi zatvor pako prema okolnostima sniženjem uz opredjeljenje trajanja ili bez toga (§. 68.). *h)* sniženjem.

U slučajevima, kada bi se proti podčastnicima imalo uporaviti sniženje potonjim načinom, ima se proti kadetima izreći i gubitak pripadajućih im pogodnosti.

Opazka. Vidi opazku 6. kod §. 35. i opazku 1. kod §. 45.

§. 86.

Odpust (§§. 33. i 34.) može se kao pooštrenje zatvora samo u onim slučajevima upora- *i)* odpustom.

Digitized by Google

viti, za koje to nazočni zakon naročito dozvoljuje.

§. 87.

Odpust, sniženje ili gubitak kadetskih pogodnosti, kao posljedica kazne zbog prestupka.

Ako je medjutim prestupak takov, da počinitelj bez uštrba po javnu službu ne može ostati u svojem činu ili uredu, osobito ako je prestupak počinjen iz pohlepe za dobitkom ili vriedja javnu ćudorednost; nadalje u slučajevima §§. 539—541., 570., 590, 623., 624. i 654., ima se proti podčastnicima i na službu obvezanim onim strankama, koje se njima ravnima smatrati imadu, osim kazne, ustanovljene u zakonu, kao njezina posljedica izreći sniženje na neopredieljeno vrieme, proti kadetima gubitak pripadajućih im pogodnosti, a proti častnicima i javnim činovnicima odpust.

Kakove su dalnje posljedice skopčane sa osudom zbog prestupka, to je ustanovljeno posebnim zakonima, te političkim i crkvenim propisima.

Opazka. Vidi opazku 1. kod §. 45.

§. 88.

Ograničenje sudačke samovolje kod odmjere kazne.

Sudac ima kaznu, izbjegavajuć svaku samovolju, strogo po zakonu ustanoviti te je ne smije odmjeriti ni strože ni blaže, nego što to odredjuje zakon po naravi čina i počinitelja te prema vremenu, kada je zločin ili prestupak počinjen.

Digitized by Google

§. 89.

Uporava strožih kazna u vrieme rata.

U koliko zakon kod pojedinih zločina ili prestupaka za vrieme rata propisuje strožu kaznu, nego li za vrieme mira, to valja kod uporave kazne postupati polag sljedećih načela:

1. Za vrieme rata propisane strože kazne, — u koliko kod pojedinih zločina nije ino odredjeno, — imadu se redovito uporavljati počam od onoga dana, kojega je vojska ili koji odjel iste o tom obaviešten proglašenom zapoviedju vojskovodje, — kod pomorskih četa pako, ako i ne će na skoro buknuti rat, počam od onog dana, kojega je ukrcana momčad, koja spada medju osoblje kojega opremljenoga ratnoga broda, i to proti svima onima, koji služe kod skupljene vojske, ako u slučajevima prekršenja ovoga zakona spadaju pod sudbenu nadležnost iste; ili koji spadaju k momčadi ovakova ratnoga broda te se učine krivima ovakova zločina ili prestupka.

2. Počam od onoga dana, kojega je vojnom zapoviedju obznanjena obustava strožih kazna, ili kojega su pojedini odjeli ili osobe riešene službe kod spremljene vojske te drugamo odredjene, ili je brod, — u svrhu razpreme, — prispio u opredieljenu luku, imadu se oni, koji su pronadjeni krivima takovu zločinu ili prestupku, te proti osobama, koje sú stupile natrag u nespremljeni

Digitized by Google

stališ, izreći samo kazne ustanovljene za vrieme mira.

3. Ako je koji zločin ili prestupak počinjen tečajem vremena, u kojem se imadu polag gornjih ustanova uporavljati strože kazne, nego li u vrieme mira, a počinitelj je uhićen ili se ima osuditi tek u vrieme, kada strožim kaznama više ne ima mjesta, ili se je počinitelj (sâm za sebe) već u nespremljeni stališ povratio: ima se na počinjeni zločin ili prestupak uporaviti za vrieme mira propisana kazna, nu redovito sa pooštrenjem.

§. 90.

Takovi zločini ili prestupci, koji se po naravi svojoj mogu samo tečajem rata počiniti, imadu se kazniti zakonitom kaznom i onda, ako se počinitelj može istom poslije proglašenja mira odsuditi.

§. 91.

Neuporavljivost u nazočnom zakonu neustanovljenih kaznâ, pooštrenjâ i dodataka kazne.

Ine kazne, pooštrenja, ili dodatci kaznâ, nego li oni, što ih odredjuje ovaj zakon, ne mogu se uporaviti niti zbog zločinâ, niti zbog prestupaka (§. 30.).

Digitized by Google

§. 92.

Skraćenje kazne tamnice.

Pošto su medjutim dugotrajne kazne tamnice samo na uštrb vojničkoj službi: ima se zakonito trajanje kazne, — ako se kazna tamnice u smislu §. 30. ne može podpunoma nadomjestiti kaznom tjelesnom, — po mogućnosti razmjerno time skratiti, da se imadu izreći pooštrenja naznačena u točkama *a), b), c), d), e)* i *f)* §. 36., u koliko se ista prema osobnim svojstvima i tjelesnom ustroju kažnjenika uporaviti mogu. Isto tako valja postupati i onda, ako bi nedužna obitelj zločinca uslied zakonito ustanovljenoga trajanja kazne, u pogledu uzdržavanja ili privrede svoje osjetljivu štetu trpila.

Opazka. U slučaju uporave ovoga §. može se stavka kazne sniziti i izpod najkraćeg trajanja. Glede ostalog vidi opazke §§. 20 i 25.

§. 93.

Zamjena kazne zatvora s drugom kaznom.

Zatvor prvog stupnja, koji se ima radi prestupaka odmjeriti, može se prema imućtvenim odnošajima kazniti se imajuće osobe pretvoriti u globu, ako se proti istoj po §. 72. u obće globa uporaviti može; nu ovakova se zamjena kazne ne smije nikada učiniti ovisnom od izbora kazniti se imajućega.

§. 94.

Ako se radi kojega prestupka ima izreći kazna zatvora te bi služba trpila kroz zakonom ustanovljeno

Digitized by Google

trajanje zatvora, a kažnjenik ili njegova obitelj bi svoju privredu izgubila ili bi ova tim ipak u nered dospjela, dozvoljeno je sudcu, da trajanje kazne spojenjem u §. 77. navedenih te prema osobnim svojstvima i tjelesnom ustroju kažnjenika uporavljivih pooštrenja, skrati i izpod najniže zakonite kaznene stavke.

§. 95.

Zamjena globe s drugom kaznom.

Ako se zakonom ustanovljena globa bilo uslied ustanovâ §. 72., bilo radi bezimućnosti kažnjenika uporaviti ne može, ili bi globa bila na osjetljivi uštrb uzdržavanju njegovu ili njegove obitelji: ima se u mjesto globe izreći primjerena kazna zatvora, i to ondje, gdje zakon naročito ne odredjuje drugo što, mjesto svakih pet forinti jedan dan zatvora.

§. 96.

Odmjera kazne *a)* kod stečaja zločinâ.

Ako je zločinac počinio više takovih zločina, koji su predmetom iste iztrage i osude, to se ima kazniti po onom zločinu, za koji je odmjerena oštrija kazna, nu uzevši u obzir i ostale zločine.

Digitized by Google

§. 97.

b) **kod stečaja zločinâ sa prestupcima ili zaptnim prekršajima.**

Ovaj je propis mjerodavan i onda, kada se zločini stiču sa prestupcima ili zaptnim prekršajima.

U §§. 52 i 53. odredjene posebne ustanove imadu se kod sticanja više zločina medjusobno, ili zločinâ sa prestupcima ili zaptnim prekršajima, — uz inu zakonitu kaznu, — još i u onom slučaju uporaviti, ako je ma i samo jedno od stičućih se kažnjivih diela počinjeno tiskopisom.

Isto tako se i u onom slučaju, ako je i samo za jedno od ovih stičućih se kažnjivih diela bilo u ovom, bilo u drugom kojem zakonu ustanovljena globa ili koja od kaznâ, odredjenih pod slovima *f)—k)* §. 21., ima proti krivcu uz inu zakonitu kaznu na svaki način izreći i ova posebna kazna.

Opazka. Bude li obtuženik u slučaju stečaja, napomenutoga u §§. 97. i 98. proglašen nekrivim zločinu ili prestupku, valja kažnjenje možda postojećega zaptnoga prekršaja povjeriti za to nadležnomu zapovjedniku.

§. 98.

c) **u slučaju stečaja prestupaka ili zaptnih prekršajâ.**

Ako je iztraženik počinio više prestupaka, koji su predmetom iste iztrage i osude ili ako se tim načinom prestupci stiču sa zaptnim prekršajima,

Digitized by Google

to se ima uporaviti onaj zakon, koji za ove kažnjive čine ustanovljuje najveću kaznu, nu s obzirom na ostale.

U §§. 75. i 76. ustanovljene posebne ustanove imadu se u slučaju, ako se više prestupaka stiče medjusobno, ili prestupci sa zaptnim prekršajima, — uz inu zakonitu kaznu, — i onda uporaviti, ako je i samo jedno od stičućih se kažnjivih diela počinjeno kojim tiskopisom.

Isto tako ima se u slučaju, ako je ma i samo za jedno od ovih stičućih se kažnjivih diela, bilo u nazočnom, bilo u drugom zakonu propisana globa ili koja od kazna ustanovljenih pod slovima *f)—k)* §. 21.: proti krivcu, — uz inu zakonitu kaznu, — na svaki način izreći i ova posebna kazna.

Opazka. Vidi opazku kod prvanjega §-a.

§. 99.

d) ako se koji zločin ili prestupak stiče s inim kršenjem zakona.

Ako je tko osim zločina ili prestupka počinio još drugi u ovom kaznenom zakonu nesadržani, pod nadležnost druge koje oblasti spadajući, n. pr. dohodarstveni prekršaj, ima se proti istomu doduše radi zločina ili prestupka iztraga povesti te isti kazniti, ali se ujedno ima bezodvlačno i ona oblast obaviestiti, koja je za prosudjivanje toga prekršaja nadležna.

Digitized by Google

§. 100.

Ustanove §§. 96—99. imadu se i onda uporaviti, ako je jednim te istim činom ovaj kazneni zakon iz više obzira povredjen, bez da je prema zakonitim pojmovnim oznakama, koje od ovih prekršenja zakona sadržano u drugom.

§. 101.

Kazna zaslužena za koji zločin ili prestupak ne može izostati uslied nagode medju počiniteljem i povredjenim, osim ako zakon u pojedinim slučajevima ne čini iznimke.

§. 102.

Postupak kod zločina ili prestupaka, što ih u inozemstvu počinjavaju osobe, podvrgnute ovomu zakonu.

Ovaj je zakon za osobe, koje spadaju pod redoviti vojnički sud, kao što i u obće za podanike austrijske carevine, u koliko su ovi podvrgnuti ovomu zakonu, i u onom slučaju obvezatan, ako se nalaze izvan austrijske carevine.

Počini li dakle koja od pomenutih osoba izvan austrijske carevine takovo kažnjivo djelo, koje bi se u ovozemstvu po ovom zakonu imalo kazniti kao zločin ili prestupak: to se ako bude zatečena ne ima nikada izručiti izvanjskoj državi,

Digitized by Google

već se ima s njom postupati po ovom kaznenom zakonu, bez obzira na zakone one zemlje, gdje je čin počinjen.

Ako je medjutim krivac u inozemstvu radi toga već bio kažnjen: ima se pretrpljena kazna ubrojiti u kaznu, koja se po ovom zakonu odrediti ima.

Osude inozemskih kaznenih oblasti ne imadu se podnipošto u ovozemstvu ovršiti.

Opazka. Mjesto austrijske carevine ima se razumievati «austro-ugarska monarkija».

§. 103.

Postupak u slučaju zločinâ ili prestupaka, što su ih počinili stranci, koji su dospjeli pod oblast vojničkoga suda.

I sa inozemcima, koji ne stoje u vojničkoj svezi, ali koji su privremeno podvrgnuti vojničkoj sudbenoj oblasti, te u njezinom obsegu za tog vremena počine zločin ili prestupak, napose sa ratnim sužnjima, sa stranim u vojničkoj krajini boravećim podanicima, i s onim stranim podanicima, koji počinjavaju takove zločine, koji spadaju izključivo u djelokrug vojničkog suda, valja postupati po ovom zakonu.

Opazka. Gornja ustanova glede stranih u vojničkoj krajini boravećih podanika dospjela je uslied razvojačenja ove krajine izvan kreposti.

Digitized by Google

§. 104.

Postupak sa tudjincima *a)* radi zločina, počinjenoga u inozemstvu.

Ako je koji tudjinac u inozemstvu

a) počinio zločin veleizdaje obzirom na austrijsku carevinu ili na njemački savez (§. 334.), ili zločin krivotvorenja austrijskih vjeresijskih papira ili kovanog novca (§§. 385—400.); ili je

b) proti vojnoj sili austrijske carevine naperen takov zločin počinio, kojeg iztraženje i kažnjenje je izključivo povjereno vojničkim sudovima (§. 305.), bez obzira na inu sudbenu nadležnost okrivljenikovu: to se sa ovakovim tudjincem ima radi zločinâ spomenutih pod *a)* u slučaju ako je dospio pod vojničku sudbenost, radi zločinâ pako spomenutih pod *b)* u slučaju, ako je zatečen u ovozemstvu ili u vrieme rata na neprijateljskom zemljištu, po ovom zakonu postupati.

Nu ako je samo propustio ovakov zločin zapriečiti ili prijaviti, to se radi toga ne ima kazniti.

Opazka. 1. Mjesto «austrijske carevine» ima se razumievati

pod slovom *a)* kojagoder od dviju država austro-ugarske monarkije, dočim se pod austrijskim javnim vjeresijskim papirima i novcima imadu razumievati koli jedinstveni, toli ugarski i austrijski javno vjeresijski papiri i kovani novci;

pod *b)* ima se mjesto «austrijske carevine» razumievati «austro-ugarska monarkija».

2. Njemački savez je prestao.

Digitized by Google

§. 105.

Ako zločin, što ga je u inozemstvu prije počinio takov tudjinac, koji doduše podpada vojničkoj sudbenosti, ali nije stupio u austrijsku vojničku službu: ne spada medju zločine naznačene u §. 104., ima se obtuženik doduše uhititi, nu s onom državom, gdje je zločin počinio, valja putem vojničke zemaljske oblasti odmah stupiti u doticaj u svrhu da isti bude izručen.

Vojnička oblast ima u dvojbenim ili sumnjivim slučajevima zamoliti odluku vrhovne vojničke oblasti.

Postoje li posebni ugovori u pogledu zamjenite izručbe zločinaca, valja prije svega polag ovih postupati.

Opazka. 1. Pod «austrijskom vojničkom službom», valja razumievati koli austro-ugarsku, toli «ugarsku» i «austrijsku» službu.

2. Vidi službovnika dio I., točka 699., alineja 5.

3. Mjesto «zemaljske vojničke oblasti» napomenute u alineji prvoj gornjega §-a, obraćaju se kr. ug. domobranski sudovi na kr. ug. ministra za zemaljsku obranu.

§. 106.

Ako izvanjska država uzkrati preuzeće, valja proti inozemskomu zločincu redovito postupati po nazočnom zakonu. Nu ako bi po kaznenom zakonu onog mjesta, gdje je djelo počinio, postu-

Digitized by Google

pak bio blaži, valja po ovom blažem zakonu postupati.

U kaznenoj osudi valja izreći i to, da se dotični tudjinac ima poslije pretrpljenja kazne iz države izagnati.

Vidi opazka 2. kod §. 21.

§. 107.

Ako tudjinac, koji je predhodno u inozemstvu počinio takov zločin, za koji niti je bio kažnjen, niti mu je kazna oproštena, stupi u austrijsku vojničku službu, to se onda, ako sa drugom državom postojeći ugovor drugo što ne odredjuje, ima predhodno izmoliti odluka vrhovne vojničke oblasti o tom: ima li se dotična osoba radi tog zločina osuditi po austrijskom vojničkom sudu polag ovoga zakona te uzevši u obzir možebitne blaže ustanove, koje valjaju u mjestu, gdje je djelo počinjeno, ili pako da se izruči stranoj državi.

Opazka. Vidi opazku 1. §. 105.

§. 108.

Sa inozemcima, koji su pobjegli iz inozemske vojne službe te dospjeli pod vojničku sudbenost, valja postupati po ugovoru (cartell), koji postoji s dotičnom državom u pogledu izmjeničnoga iz-

Digitized by Google

ručivanja bjegunaca; nu ako sa državom, kojoj ovakove osobe pripadaju, ovakov ugovor ne postoji, može se proti njima samo onda sudbeno postupati, ako su osim bjegunstva obtuženi još i radi drugog kojeg zločina, u kojem slučaju valja proti ovakovim tudjincima, prema tomu, da li su samo pod ovozemsku sudbenost dospjeli, ili u pravu ovozemsku službu stupili, postupati po §§. 105—107.

§. 109.

b) **zbog prestupka, počinjenoga u inozemstvu.**

Oni inozemci, koji su u kojoj stranoj državi počinili djelo ili propust, koji je u ovom zakonu naznačen kao prestupak, ne imadu se radi toga, ako sa vladom njihovom postojeći državni ugovor drugo što ne odredjuje, niti stranoj državi izručiti, niti u ovozemstvu kazniti.

§. 110.

Pravo odštete proti kršiteljima ovoga zakona.

Kazna osobe, koja je radi počinjenoga prestupka ili zločina bila u iztrazi, ne mienja u ničemu prava onih, koje je ista povriedila ili oštetila, i kojima toga radi pripada zadovoljština ili odšteta od krivca, njegovih nasljednika ili iz njegova imetka.

Digitized by Google

POGLAVJE III.

Ob otegoćujućim okolnostima.

§. 111.

Otegoćujuće okolnosti u obće.

Zločin ili prestupak je u obće tim veći, čim je zreliji promišljaj, čim je namišljenija priprava, kojom je isti izvršen, čim je veća istim prouzročena šteta ili s istim skopčana pogibelj, čim manja opreznost se može proti njemu upotriebiti, ili čim je više i važnijih dužnosti istim povriedjeno.

§. 112.

Osobito otegoćujuće okolnosti jesu:

a) ako je isti zločin ili prestupak opetovano počinjen, ili

b) ako je krivac radi isto takova zločina ili prestupka već bio kažnjen;

c) ako je krivac druge, osobito mlade neizkusne ljude ili do sada neporočne osobe zaveo na kršenje ovoga zakona;

d) ako je on začetnik, poticatelj ili kolovodja zločina ili prestupka, što ga je više njih počinilo;

e) ako je kod prekršaja proti ćudorednosti prouzročena javna sablazan ili je krivac dobro odgojena i naobraženija osoba.

Digitized by Google

Ako je medjutim osoba, koja je pod iztragom, više raznovrstnih zločina počinila, ili je osim zločina okrivljena i radi prestupka, ili samo radi viševrstnih prestupaka, valja uporaviti propise sadržane u §§. 96—100.

§. 113.

Otegoćujuća okolnost jest i to, ako obtuženik tečajem iztrage nastoji izmišljenim lažljivim okolnostima sudca zavesti, ili ako isti unatoč toga, što je djelo priznao, iz zle namjere neće da izruči oteto dobro.

POGLAVJE IV.

Ob olakoćujućim okolnostima.

§. 114.

Olakoćujuće okolnosti.
***a)* Obzirom na osobu počinitelja.**

Olakoćujuće okolnosti, koje se tiču osobe počiniteljeve:

a) ako je počinitelj u vrieme, kada je počinio zločin, bio u dobi izpod dvadeset godina, ili ako je u vrieme počinjanja prestupka, ne davno prekoračio dobu nedoraslosti, ako je slabouman ili je odgoj njegov veoma zanemaren;

b) ako je prije počinjenja djela bio neporočna predživota;

Digitized by Google

c) ako je zlo djelo počinio prinukan po trećoj osobi, od straha ili iz pokornosti;

d) ako se je u smetenosti, koja ne izključuje posvema sviesti, i koju on nije prouzročio nakanom, da izvede zlo djelo, ili se je na čin dao zanieti u žestokoj uzbudjenosti, koja je nastala iz običnoga ljudskoga čuvstva.

Ovamo spada i to, ako častnici ili častnički značaj posjedujuće vojničke osobe, čija je čast protupravno napadnuta u prisutnosti jedne ili više osoba, u svrhu da zaprieče nastavljanje ovakovih uvrieda, odmah upotriebe pripadajuće im oružje. Ako se svrha inače nije mogla postići te kod porabe oružja nije prekoračena granica neobhodne potrebe, to se kažnjivost ovakova čina posvema gubi;

e) ako je počinitelj na zlo djelo zaveden više prilikom pruženom mu tudjom bezbrižnošću, nego li da bi se na isto bio odlučio unapred promišljenom namjerom;

f) ako ga je na čin zavela velika nužda;

g) ako je djelotvornom revnošću nastojao prouzročenu štetu popraviti ili dalnje zle posljedice zapriečiti;

h) ako se je sam prijavio i zlo djelo priznao, dočim je mogao lahko pobjeći ili neodkriven ostati:

Digitized by Google

i) ako je sudu odkrio nepoznate ili skrivene kršitelje ovoga zakona, pružio sredstva za njihovo uhićenje ili za dokazanje njihove krivnje ili iz vlastitoga nagona prijavio takove okolnosti, poznavanje kojih omogućuje oblasti, da odkloni ili umanji prieteću koju štetu;

k) ako je duže vremena bio zatvoren uslied iztrage koja se je bez njegove krivnje zategnula;

l) ako krivac vojničkoga zločina ili vojničkoga prestupka još nije bio valjano podučen o prekršenim dužnostima svojega staleža ili službe.

§. 115.

b) **Obzirom na kakvoću čina.**

Olokoćujuće okolnosti, koje potiču iz kakvoće čina jesu sljedeće:

a) ako je čin ostao kod pokušaja i to prema tomu, koliko je pokušaju manjkalo do izvedenja zločina ili prestupka;

b) ako je zločin ili prestupak počinjen uz dobrovoljno suztezanje od prouzročenja još veće takove štete, za koju je prilike bilo;

c) ako je iz zla djela potičuća šteta neznatna ili ako je oštećeni dobio podpunu odštetu ili zadovoljštinu.

Digitized by Google

POGLAVJE V.

Ob uplivu otegućujućih i olakoćujućih okolnosti kod odredjivanja kazne.

§. 116.

Prosudjivanje i uporava otegućujućih i olakoćujućih okolnosti u obće.

Otegućujuće i olakoćujuće okolnosti imadu se kod prosudjivanja upliva njihova na odredjivanje kazne u obće jednakom brižljivošću uvažavati.

Prema tomu, u koliko su prvanje ili potonje pretežne, ima se stroža ili blaža kazna odmjeriti.

§. 117.

Ograničenje prava pooštrenja u obće.

Radi otegućujućih okolnosti ne može se promieniti vrst kazne, ustanovljene za pojedina zakonska prekršenja, osim slučajeva naznačenih u zakonu samom; kazna tamnice ili zatvora ne smije se produžiti preko zakonito odmjerenoga vremena; a kod inih kazna ne smije se prekoračiti najviša zakonita mjera.

§. 118.

Napose: *a)* kod smrtne kazne.

Kod zločinâ, za koje zakon odredjuje smrt ili doživotnu tamnicu, ne ima mjesta pooštrenju kazne. Niti smrtna kazna ustrieljenjem se ne može radi

Digitized by Google

otegoćujućih okolnosti preinačiti na smrtnu kaznu na vješalima.

Opazka. Pošto je okovanje, koje je bilo prije skopčano sa težkom tamnicom, ukinuto (vidi opazku 1. i 2. kod §. 25.), to se na mjesto toga stupajuća razmjerna pooštrenja imadu i sa doživotnom tamnicom spojiti.

§. 119.

b) **kod kazne vremenite tamnice.**

Kazna vremenite tamnice ima se radi važnosti otegoćujućih okolnosti odmjeriti polag zakonito ustanovljenoga dužega ili najdužega vremena, a ujedno ima se razmjerno polag §. 36. pooštriti.

§. 120.

c) **kod kažnjenja prestupaka.**

Ima li kod prestupaka otegoćujućih okolnosti, to se prema važnosti ovih ima kao kazna ustanovljeni stupanj zatvora, glede trajanja povisiti te po §§. 77—86. i pooštriti; globa ima se povisiti ili se ima spojenjem više vrsti kaznâ (§. 74.) uporaviti okolnostima odgovarajuće pooštrenje, nu uz to valja se držati propisa, ustanovljenoga u §. 117.

§. 121.

Uporava olakoćujućih okolnosti.

a) **Kod smrtne kazne i kod doživotne tamnice.**

Ako kod takovih zločina, za koje je propisana smrtna kazna ili doživotna tamnica, počinitelj u vrieme počinjenoga zločina još nije prekoračio

Digitized by Google

dobu od dvadeset godina ili je samo kod pokušaja zločina ostalo, to se u slučaju, ako u redovitom postupku posebne ustanove zakona za pojedine zločine što drugo ne odredjuju, ima u mjesto kazne smrti na vješalima ili kazne doživotne tamnice: izreći kazna težke tamnice od 10 do 20 godina, a u mjesto kazne smrti ustrieljenjem tamnica od 5 do 10 godina.

Opazka. Vidi §. 241. vojn. kaznenoga postupnika.

§. 122.

U slučajevima, kada u redovitom postupku ima kod zločina, koji se kazni smrću ili doživotnom tamnicom, drugih olakoćujućih okolnosti, nego li su one, koje su naznačene u §. 121., nadalje u svim za priekosudni postupak prikladnim slučajevima, ima se osuda po zakonu izreći, a ublaženje kazne, koje se prema okolnostima pravednim i dopustivim ukazuje, valja na razsudjenje prepustiti onomu, komu nad osudjenikom pripada pravo kažnjenja i pomilovanja.

Opazka. 1. Vidi §. 241. vojn. kaznenoga postupnika.

2. U slučajevima, kada je pravom sudbene visosti ovlašteni zapovjednik sudbeno izrečenu smrtnu kaznu mogao putem milosti preinačiti u tjelesnu kaznu, može on u mjesto toga izreći prostu ili težku tamnicu do pet godina. Vidi §. 261. vojničkoga kaznenoga postupnika.

Digitized by Google

§. 123.

b) U inim slučajevima.

Za sve ine slučajeve ustanovljuje se u obće kao pravilo, da se radi olakoćujućih okolnosti ne može promieniti niti vrst kazne, niti zakonito trajanje, već se vrieme kazne ima samo unutar zakonite granice (§. 27.) skratiti.

§. 124.

Ublaženje kazne izpod redovite mjere.

Obstoje li kod kojega osudjenika veoma važne i pretežno olakoćujuće okolnosti: vlastan je sud kod takovih zločina, za koje zakon ustanovljuje kaznu tamnice od 10 do 20 godina, da kaznu doduše ne promieni glede stupnja, ali da ju skrati; kazna se medjutim ni u tom slučaju ne može sniziti izpod 5 godina.

U onim slučajevima, za koje zakon propisuje tamnicu od 5 do 10 godina, može sud kaznu, radi ovakovih olakoćujućih okolnosti, promieniti u blažu vrst te glede trajanja i sniziti, nu nikada izpod dvie godine.

§. 125.

Kod zločinâ, za koje vrieme kazne nije ustanovljeno iznad 5 godina, može se koli tamnica promieniti na blaži stupanj, toli se zakonito trajanje može skratiti i izpod 6 mjeseci, ako se

Digitized by Google

stiče više i to takovih olakoćujućih okolnosti, iz kojih se s razlogom može poboljšanje krivca očekivati.

Ako su kod takova zločina, koji se po zakonu ima kazniti samo sa tamnicom prvoga stupnja, olakoćujuće okolnosti tako važne, da se kazna može sniziti i izpod najmanje mjere, koja je za zločin u obće ustanovljena, to može sud posljedice, koje su po §. 48. sa tamnicom prvoga stupnja — prema razlikosti osobe osudjenikove — skopčane, u toliko ne izreći, u koliko protivno ne zahtievaju niti vojnički staležni, niti službeni obziri; a pod istim uvjetima može se u mjesto kao samostalna kazna ustanovljenog svrgnuća sa časti, odpusta i sniženja na neopredieljeno vrieme, izreći pridržanje u kojoj vojničkoj uzi izpod 6 mjeseci, a da se tim ne spoje zakonite posljedice kazne tamnice.

Opazka. 1. Ako pravom sudbene visosti ovlašteni zapovjednik u smislu alineje prve ovoga §. mjesto težke tamnice izrekne prostu tamnicu, to se s time mogu skopčati samo posljedice potonje, osim, ako zakon bez obzira ne stupanj tamnice, kao što n. pr. u slučajevima §§. 204., 227. i 356. naročito ne odredjuje svrgnuće sa časti.

2. Ako sud kod takovih zločina, za koje zakon propisuje tamnicu prvog stupnja, svrgnuće s časti ili odpust kao samostalnu kaznu, radi olakoćujućih okolnosti po ovom §-u ne izriče svrgnuće sa časti ili odpust, to se proti častnicima i vojničkim

Digitized by Google

činovnicima ne ima izreći tamnica, nego prosti ili strogi zatvor; isto valja i za onaj slučaj, ako pravom sudbene visosti ovlašteni zapovjednik častniku ili vojničkomu činovniku, koji je uz tamničnu kaznu ili bez iste osudjen na svrgnuće sa časti ili na odpust, iz važnih razloga putem milosti oprosti kaznu svrgnuća sa časti ili kaznu odpusta.

§. 126.

Napose kod prestupaka.

Obstoje li kod prestupaka takove olakoćujuće okolnosti, koje su ili same po sebi, ili uslied svojega sticanja od velike važnosti, a da protivne otegoćujuće okolnosti nisu pretežne, to se može ne samo zakonita mjera globe, zatvora ili tjelesne kazne sniziti, već se i mjesto strogog zatvora može izreći zatvor prvoga stupnja te gubitak pravâ i povlasticâ, isto se tako u mjesto odpusta ili sniženja bez opredieljenja vremena, može izreći blaža kazna, ako se tomu ne protive iz vojničkog staleža potičući ili službeni obziri.

§. 127.

Ako je obtuženik, koji je okrivljen takovim zločinom, za koji je propisana tamnica stanovitog trajanja ili mjesto toga tjelesna kazna (§. 30.), radi iztrage, koja se je bez njegove krivnje zategnula, bio duže vremena zatvoren, ima se doduše

Digitized by Google

osuda po zakonu donieti, ali se u njoj ima naročito izreći, u koliko se ima vrieme dužeg zatvora ubrojiti u izrečenu kaznu, ili u koliko se ima od iste odbiti.

Isto valja i u pogledu prestupaka, koji se imadu po ovom zakonu zatvorom kazniti.

Opazka. Ovakova se osuda ili odluka ima na sljedeći način sastaviti:

«Ima se povrh ubrojenja .... u kaznu, kazniti još sa .... »

POGLAVJE VI.

Ob utrnuću kažnjivosti zločinâ i prestupaka.

§. 128.

Kažnjivost zločinâ i prestupaka utrnjuje: Način utrnuća kažnjivosti.

a) smrću počiniteljevom;

b) pretrpljenjem ili namirenjem kazne;

c) oprostom i

d) zastarom kazne.

§. 129.

Smrt počinitelja, bilo da je ista nastupila prije ili poslije povedenja iztrage, bilo prije ili poslije 1. Smrt počinitelja.

Digitized by Google

donešenja osude, obustavlja doduše proti krivcu povedenje ili nastavljanje iztrage i uporavu kazne, nu već proglašena i u vrieme smrti već pravomoćna osuda ili odluka ostaje u kreposti:

a) kod osude na smrt ili na težku tamnicu po §. 45. slovo *d)* i po §§. 46. i 47. glede gubitka slobodnoga razpolaganja sa imovinom;

b) glede izručenja protupravno stečene imovine te glede dati se imajuće odštete i zadovoljštine;

c) glede globe, koja se ima platiti iz imovine preminuloga.

Nu u koliko će poslije smrti kojeg iztražbenika, koji je svoju nedužnost već dokazao, ili naprotiv komu je počinjeni zločin ili prestupak dokazan, imati u prvanjem slučaju kazneni sud izreći osudu ili odluku ob odriešenju ili u potonjem slučaju ob odšteti oštećenika, to ustanovljuju propisi kaznenoga postupka.

§. 130.

II. Ovršenje kazne.

Zločin ili prestupak ima se pretrpljenjem odmjerene kazne smatrati izravnanim. Kažnjeni stupa opet u vršenje svih zajedničkih gradjanskih i vojničkih prava, u koliko ograničenje ili gubitak

Digitized by Google

istih nije sadržan medju posljedicama osude, ustanovljenim u §§. 47—54., ili ne budu po §§. 43., 44., 69., 70., 85., 86. i 87. s istom skopčane. Ovakovu osobu ne smije dakle nitko priečiti ili smetati u uživanju njezinih prava te ju sve dotle, dok se pošteno vlada ne smije nitko za prošlost njezinu koriti ili grditi.

§. 131.

Oprost kazne, u koliko ovu na to zvana javna oblast, ili kod prestupaka i na to ovlašteni tužitelj oprostiti može, ima istu valjanost kao i pretrpljena kazna. III. Oprost kazne.

§. 132.

U svim onim slučajevima, kada se koji prestupak može samo na zahtjev interesovane stranke kazneno sudbeno progoniti, nije onaj, koji je po zakonu ovlašten ovu tužbu podići, na to više ovlašten, ako je kažnjivo djelo, za koje je saznao, izrično oprostio ili ako nije podigao tužbe za šest tjedana od onoga časa, kada je za kažnjivo djelo saznao, ili ako je kažnjivost djela utrnula uslied zastare.

Digitized by Google

Nu ako na tužbu ovlašteni molbu svoju glede kažnjenja opozove još prije nego što je osuda obtuženiku proglašena, ima se obustaviti dalnja iztraga te kazneni postupak i svaka moć možda već donešene osude; nasuprot, bude li tužba opozvana istom poslie proglašene, ali još ne pravomoćne osude, to se opoziv može kod više oblasti, kojoj je osuda prispjela uslied priziva, u pravilu (§. 776.) smatrati samo kao razlog za ublaženje kazne.

§. 133.

IV. Zastara.

Zastarom prestaje progonjivost i kažnjivost, ako su ovim zakonom opredieljeni rokovi minuli i ostali uvjeti izpunjeni.

§. 134.

Vrieme zastare: *a)* kod zločinâ.

Za zastaru potrebito vrieme jest:

a) dvadeset godina, kod zločinâ, za koje je ustanovljena doživotna kazna;

b) deset godina, kod zločinâ, koji se imadu kazniti tamnicom od deset do dvadeset godinâ;

c) pet godina za svaki drugi zločin.

§. 135.

b) kod prestupaka.

Kod prestupaka, u koliko za pojedine slučajeve nije za ostvarenje prava tužbe zakonom naročito

Digitized by Google

kraće vrieme ustanovljeno, ima vrieme zastare sljedeće stupnjeve:

a) tri mjeseca, ako je za prestupak u zakonu kao kazna ustanovljen zatvor prvog stupnja bez pooštrenja, ili globa do pedeset forinti;

b) šest mjeseci, ako je ustanovljen zatvor prvog stupnja sa pooštrenjem, ili globa do dvie sto forinti;

c) jedna podpuna godina kod svih onih prestupaka, koji se kazne još strožom kaznom, te i sa odpustom, trajnim sniženjem ili gubitkom pravâ i povlasticâ.

§. 136.

Uvjeti zastare.

Nu zastara ide u prilog samo onomu:

a) koji od zločina ili prestupka više ne ima koristi;

b) koji je, u koliko to dozvoljuje narav zločina ili prestupka, po mogućnosti po svojim silama i odštetu dao; nadalje

c) tko tečajem vremena ustanovljenoga za zastaru zločina nije počinio noviji zločin ili se za vremena zastare prestupka nije učinio krivim zločinu ili prestupku; i

d) koji poslije počinjenoga zločina nije pobjegao iz austrijske države.

Opazka. Mjesto austrijske države valja razumievati austro-ugarsku monarkiju.

Digitized by Google

§. 137.

Početak vremena zastare.

Zastara se počima onim časom, kojim se zločin ili prestupak ima u smislu zakona (§§. 15—18.) počinjenim smatrati; kod takovih kršenja zakona, koji se češće opetuju ili kroz duže vrieme nastavljaju, počima se onim danom, kojega je djelo posljednji put počinjeno.

Ako je radi zločina ili prestupka okrivljena osoba već bila u iztrazi te je pravomoćnom osudom proglašena nekrivom: ne može se proti njoj na temelju novih krivnju njezinu potvrdjujućih dokaza povesti nova iztraga u slučaju, ako je od časa pravomoćnosti osude već prošlo vrieme, ustanovljeno u ovom zakonu.

§. 138.

Prekinuće zastare.

Zastara zločina ili prestupka se prekida, ako je nadležni sud na temelju pravnih razloga sumnje izrekao odluku, da se okrivljenik ima povući na odgovornost, ili ako je uslied ove odluke odredjeno, da se isti ima pozvati na preslušanje, ili da se ima uhititi, javno pozvati (zakazom), proganiti tjeralicom ili za njim odrediti potjera.

§. 139.

Ograničenje utrnuća kažnjivosti zastarom.

Kod takovih zločina, za koje je odredjena

Digitized by Google

smrtna kazna te kod vojničkog zločina bjegunstva, zastara ne rieśava od iztrage i kazne.

Nu ako je od vremena, kada je počinjen zločin, koji se ima kazniti smrću na vješalima minulo 20 i od vojničkoga zločina, koji se ima kazniti smrću ustrieljenjem, minulo 10 godina, te ako su izpunjeni u §. 136. naznačeni uvjeti, ima se smrtna kazna pretvoriti u kazne ustanovljene u §. 121.

§. 140.

Kod zločina, koji se kazni smrću ili doživotnom tamnicom, jest za sve one, koji u vrieme dioničtva još nisu prekoračili dvadesetu godinu života: u pogledu zastare mjerodavna kaznena stavka od 10 do 20 godina (§. 134. slovo *b)*).

§. 141.

Pojave li se kod kojega častnika pravni razlozi sumnje zločina kojega s kojim je skopčano svrgnuće sa časti (§. 32.), u vrieme, kada je zakonita kažnjivost zastarom već prestala, imadu se izvidi glede učina i glede obstojećih dokazala ipak preduzeti a po dovršenju istih ima se uz priloženje spisâ putem višeg sudišta vrhovnoj vojničkoj oblasti podnesti izvješće u svrhu, da se

Digitized by Google

proti tomu častniku, u koliko se nije mogao naprama nastalim razlozima sumnje opravdati, može u slučaju odpusta iz vojničke sveze bez pridržanja počastnih znakova, ili ako je već prije izstupio, glede oduzeća vojničkog značaja: po postojećim posebnim propisima postupati.

Proti častnicima ima se isto tako i onda postupati, ako je zakonita kažnjivost u §§. 732. 733. navedenih prestupaka zastarom utrnula.

Opazka. Vidi §. 4. propisa u poslovima poštenja, kojim je ovaj paragraf izvan kreposti stavljen.

Digitized by Google

DIO DRUGI.

O vojničkim zločinima i vojničkim prestupcima i o njihovom kažnjenju.

POGLAVJE I.

O povredi vojničkih službovnih i staležnih dužnosti.

§. 142.

U koliko se vojničke osobe učine krivima vojničkomu zločinu ili vojničkomu prestupku.

One vojničke osobe, koje su se na ratne članke ili na posebne propise svečano položenom prisegom obvezale, da će vršiti vojničke službovne ili staležne dužnosti: čine se povredom ovakove dužnosti prema važnosti njezinoj i prema stupnju štetnosti posljedica krivima vojničkomu zločinu ili vojničkomu prestupku.

Opazka. 1. Pošto u ovom §-u spomenuti propisi više ne postoje, to se na iste prisega ne polaže.

2. Vidi opazku kod članka III. proglasnoga patenta.

Digitized by Google

§. 143.

Vojničke službovne dužnosti i dužnosti vojničkoga staleža.

Posebne vojničke službovne i staležne dužnosti jesu sljedeće:

pokornost, vjernost, budnost, hrabrost, obdržavanje zapta i reda, kao što i službovnih propisa u obće, isto tako očuvanje vojničkog poštenja.

§. 144.

Čim se ove dužnosti povredjuju.

Ove se dužnosti povredjuju:

1. povredom podredbe,
2. pobunom i bunom,
3. odporom proti vojničkoj straži ili drugim nečastnim ponašanjem prama istoj,
4. bjegunstvom,
5. osnovanjem komplota (zavjere) na bjegunstvo,
6. povredom dužnosti stražarske službe,
7. kukavštinom,
8. smetanjem zapta i reda,
9. zapostavljanjem službenih propisa u obće,
10. samosakaćenjem,
11. gubitkom prava na štovanje drugih a osobito na štovanje sudrugova.

Digitized by Google

POGLAVJE II.

O povredi podredbe.

§. 145.

Povreda podredbe.

Tko u času, kada se u pravom službovanju nalazi ili i izvan tog vremena dužnu pokornost uzkrati na službu odnosećoj se zapoviedi predpostavljenoga, ili tko naprama predpostavljenomu ma i samo dužno poštovanje makar kada i gdjegoder hotimice zanemari: počinjava povredu podredbe.

Opazka. 1. Takovi kažnjivi čini ili propusti, što ih austro-ugarske ili ugarske (oružničke) osobe počinjaju proti svomu predpostavljeniku ili višjemu i izvan službe te po ovom zakonu tvore vojnički zločin ili vojnički prestupak, imadu se pod uvjetom uzajamnosti i onda smatrati zločinima i prestupcima, ako su počinjeni proti predpostavljenima i višjima koje savezničke čete.

2. Povreda podredbe počini se i proti djelatno služećim osobama nevojničkoga stališa, napomenutim u točki 55. D. I. službovnika u onim slučajevima, kada su isti ovlašteni, odnosno obvezani (službovnik D. I. točka 54. slovo *a)* i *b)*, da prama momčadi postupaju kao predpostavljenici ili kada im u obće pripada pravo davanja zapoviedi nad osobama druge stališne skupine.

§. 146.

Vrsti povrede podredbe.

Uzkrata pokornosti ili dužnoga poštovanja može se zbiti:

Digitized by Google

a) silovitim odporom proti predpostavljeniku ili silovitim napadajem na njegovu osobu,

b) nečastnim ili osornim ponašanjem,

c) neizvršenjem zapoviedi ili naloga kojega višjega.

§. 147.

Siloviti odpor. Tko spada k borbenom stališu, te se svojemu predpostavljeniku oružjem ili silovitim stavljenjem ruke na osobu njegovu opre u službi ili nakon primljene službene zapoviedi: ima se kazniti smrću ustrieljenjem, bilo da je predpostavljeni ozledjen ili ne; ako se je pako odpor dogodio u postavljenoj vrsti i redu ili pred sakupljenom četom (brodovnom momčadi) u takovim okolnostima, da se je bilo bojati, da će to imati u pogledu službe štetan utisak na ćud prisutnih: ima se zločinac podvrći postupku priekog suda.

Opazka. 1. Osobama borbenog stališa imadu se smatrati oni, koji su zaprisegnuti na ratne članke.

2. Ako se je osudjeni na zločin dao zavesti privatnim razlogom, ima vojni sudac pravom sudbene visosti ovlaštenog zapovjednika na tu okolnost radi dogodičnog pomilovanja naročito upozoriti.

§. 148.

Pokušaj umorstva proti predpostavljeniku. Kazna. Istomu postupku i kazni podpada svaka navala, što ju podredjenik borbenog stališa u službi ili izvan nje poduzme proti svojemu predpostav-

Digitized by Google

ljeniku ubojitom namjerom, ma da smrt predpostavljenoga, uslied njegova odpora, pomoću treće osobe ili slučajno i nije nastupila.

§. 149.

Uzkrata ili hotomični propust vršenja koje službene zapoviedi. Kazna.

Ako je izvršenje koje službene zapoviedi ili na službu odnosećega se naloga predpostavljeniku doduše ne silovito, ali osornim ili uvredljivim načinom uzkraćeno ili koja važna zapovied hotice ne bude izvršena: ima se krivac kazniti tamnicom od 3 do 5 godina, u vrieme rata tamnicom od 5 do 10 godina te prema okolnostima, osobito ako se je zapovied ticala službe proti neprijatelju ili ako je radi neizvršenja za službu velika šteta nastala, ima se kazniti smrću ustrieljenjem.

§. 150.

Ako se uzkrata ili hotomični propust izvršenja službene zapoviedi nije dogodio uz otegućujuće u prvanjem §-u naznačene okolnosti, niti je time po službu nastala znatna šteta: kazna jest tamnica od 1 do 3 godine i ako zločin nije imao nikakovih štetnih posljedica: tamnica od 6 mjeseci do 1 godine (§. 30.).

Digitized by Google

§. 151.

Neizvršenje koje važne službene zapoviedi iz nemarnosti. Kazna.

Tamnicom od 1 do 3 godine ima se kazniti i ona k borbenom stališu spadajuća osoba, koja veoma važnu službenu zapovied ne izvrši iz nemarnosti ili iz zaboravnosti te je time službi štetu prouzročila.

Ako štetne posljedice nisu nastale, ili su pomoću drugih odvraćene, kazna je tamnica od 6 mjeseci do 1 godine (§. 30.).

§. 152.

Odpor proti zapoviedi, tičućoj se izvršenja izvanredne službe ili neizvršenje tave zapoviedi.

Odpor, posvjedočen prigodom takove zapoviedi predpostavljenika, kojoj nije doduše predmetom prava vojnička služba, ali ipak takovo drugo djelovanje, koje se ima obaviti na probitak države, vojske ili ratne mornarice, ili na dopuštenu korist kojega njezinoga odjela, za koje djelovanje je vojnik sposoban po zanatu, što ga je izučio ili po svojoj osobnoj vještini: ima se u slučaju silovitoga odpora kazniti tamnicom od 5 do 10 godina, a u slučaju rata prema okolnostima i smrću ustrieljenjem, inače pako tamnicom od 1 do 3 godine, dočim se jednostavno neizvršenje zapoviedi ima kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine (§. 30.).

Digitized by Google

§. 153.

Odpor proti zapovjedi izdanoj u interesu uzpostavljenja zapta i reda.

Ako se koj prigodom smetanja mira ili reda zatečeni podredjenik osornim načinom krati izvršiti zapovied na red upućujujućega ga predpostavljenika : ima se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, prema stupnju naprama predpostavljeniku počinjene povrede štovanja i prouzročenoga nereda tamnicom i do 5 godina.

§. 154.

Zlostava predpostavljenika izvan službe. Kazna.

Tko izvan službe na svoga predpostavljenika ruku stavi, ima se, ako i nije odmah uzsliedila ozleda istoga, kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine i prema okolnostima do 3 godine (§. 30.); u slučaju ranjenja ili tjelesne ozlede predpostavljenika pako ima se kazna odmjeriti uporavom §§. 96. i 97.

§. 155.

Izaziv u službi ili povodom službe.

Tko se usudi svojega predpostavljenika u službi ili povodom kojega službovnoga odnošaja u svrhu, da si radi umišljene nepravde pribavi zadovoljštinu, izazvati na dvoboj ili da se smjesta pobiju : ima se radi ovoga izaziva, ako i nije došlo do dvoboja ili do poboja, kazniti tamnicom od 1 do 5 godina.

Digitized by Google

§. 156.

Povrede podredbe, koje se imadu smatrati kao prestupak.

Takove povrede podredbe, za koje u predidućim §§-ima 147—155. nije propisana kazna, kakova je ustanovljena za zločine: kazne se kao prestupci zatvorom od 1 tjedna do 6 mjeseci i prema okolnostima, kao što i prema razlici rangovnoga odnošaja, postojećeg medju počiniteljem i uvriedjenim — osobito u slučaju opetovanja, — strogim zatvorom od 1 tjedna do 6 mjeseci (§§. 30. i 66.), kod podčastnikâ i sniženjem, a kod častnikâ odpustom.

§. 157.

Kažnjenje samo na vojničke propise obvezanih vojničkih osoba radi povrede podredbe.

One vojničke osobe, koje ne budu zaprisegnute na ratne članke, nego na posebne vojničke propise, imadu se u slučajevima povrede podredbe u obće blaže nego pravi vojnik i redovito ne smrću, već mjesto iste najviše sa 10 godišnjom tamnicom kazniti, osim ako je nepokornost njihova skopčana sa takovom tjelesnom ozledom predpostavljenika, koja se ima već sama po sebi kazniti kao zločin, ili ako je nepokornost njihova službi prouzročila veliku štetu.

Opazka. Vidi opazku 1. §. 142.

§. 158.

Neizvršenje zapoviedi koje ne može se podredjenomu ubrojiti kao povreda podredbe:

Digitized by Google

a) ako je zapovied u očitoj opreci sa službom ili sa vjernošću vladaru dužnom;

b) ako je predmetom zapoviedi takov čin ili propust, koji se očito može upoznati kao zločin ili prestupak;

c) ako je zapovied doduše izdao višji, nu takov, koji na to nije ovlašten službenim propisima;

d) ako je podredjeni od svojega neposrednoga predpostavljenika dobio drugi nalog, ili ako kasnije nastanu takove okolnosti, koje se kod davanja zapoviedi nisu mogle predvidjeti te su takove vrsti, da bi u slučaju doslovnoga izvršenja zapoviedi za službu očevidna šteta nastala. (§. 284. *c)*).

Opazka. Vidi točku 66., 67. i 68. D. I. službovnika.

POGLAVJE III.

O pobuni i buni.

§. 159.

Pobuni čine se krivima takove na ratne članke ili posebne ustanove zaprisegnute vojničke osobe: Pojam pobune.

a) koje se u društvu s drugima opru postojećemu vojničkomu službenomu redu, svojim višjima ili njihovim zapovjedima ili se u tu svrhu dogovore; ili

Digitized by Google

b) koje se usude pojedince učiniti buntovne ili inače na sudjelovanje drugih smjerajuće izjave ili djela, uslied kojih bi se takav odpor poroditi mogao.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 145.

§. 160.

Posebni slučajevi pobune.

Osobito sa sljedećim slučajevima pobune valja postupati kao sa zločinima:

1. ako tko prigodom sastanka s drugim, prisegom obvezanim vojničkim osobama o službi, o predpostavljenicima i o njihovim službenim odredbama ili o vladaru, kao vrhovnom glavaru vojske govori tako, da bi to moglo u ćudima prouzročiti zlo te službi protivno razpoloženje;

2. ako se omrazno ili ponizujuće opisivanje kojega predpostavljenika javno, to jest u prisutnosti više njegovih podredjenika iznosi, ili se pako u pismenom ili slikovnom obliku širi s tom namjerom, da se kod podredjenikâ pobudi odvratnost na uštrb službi, ili da se predpostavljenik odstrani;

3. ako se jedan ili više njih pred četom, koja je u vrsti i redu postavljena ili inače sakupljena, radi manjkave obskrbe, prevelikih napora ili u obće radi službovnih odnošaja glasno i s tom namjerom potužuje, da si silovitim načinom pribave olakšicu;

Digitized by Google

4. ako tko u prisutnosti drugih, ili ako više nego dvojica njih osorno i prietnjom hoće silom da od višjeg iznude odredbu koju, ili da isti njima nepovoljnu naredbu napusti ili opozove;

5. ako na zapovied, izdanu glede hoda, ukonačenja ili prekonačenja, utaborenja ili glede inog kakovog službovanja, više njih na jedanput uzkrati izvršiti zapovied, ili ako ma i samo jedan ostale pozove na uzkratu; ili ako se izvršba službovne zapoviedi namjerava osujetiti dogovorenim odporom više njih proti organima na izvršbu odredjenim (§. 174.), ili pozivom na ovakov odpor;

6. ako jedan ili više njih, kada budu uhićeni, ili kada im bude proglašena odmjerena im kazna ili ovršba iste, druge na zaštitu ili na odpor pozovu;

7. ako jedan momak ili više njih trećemu kojemu odredjenu ili pod ovršbom nalazeću se kaznu nastoje budi silom, naperenom proti zapovjedniku ovršbe ili proti osobama, koje istu ovršiti imadu, budi glasnim uzazivom na takovu silu zapriečiti.

Opazka. Glede točke 3. i 4. ovoga §. vidi §§. 13. i 14. Diela I. službovnika.

Digitized by Google

§. 161.

Kazna. Ako su buntovne izjave ostale bezuspješne, ima se, u koliko se čin ne ima po §. 341. strože kazniti, izreći tamnica od 6 mjeseci do 1 godine, koja se prema okolnostima može osobito u vrieme rata povisiti na tamnicu od 3 godine (§. 30.); nu ako su ovakove izjave već opasno razpoloženje ćudi ili sklonost na odpor prouzročile, imadu se začetnici ili podbadači kazniti tamnicom od 3 do 5 godina, u vrieme rata od 5 do 10 godina, dapače priekim sudom na smrt ustrieljenjem, ako je time u pogibelj došla služba proti neprijatelju ili važna koja odredba na kojem opremljenom ratnom brodu, ili je izvedenje iste zbilja zapriečeno ili je iz drugih obzira i u vrieme mira nuždno, da se smjesta dade zastrašni primjer; ostali sukrivci imadu se kazniti na način, ustanovljen u prvoj stavci ovoga §-a.

§. 162.

Ako se je izmedju buniteljâ jedan ili više njih proti višjemu osornim ili prietećim načinom ponašalo, ili je više njih zaista uzkratilo pokornost, ima se svaki krivac kazniti tamnicom od 3 do 5 godina (§. 30.), u vrieme rata od 5 do

Digitized by Google

10 godina; kazna smrtna pako ima se u ratno doba izreći proti onima, koji dužnu službu uzkrate proti neprijatelju ili na opremljenom brodu, te koji su tom uzkratom osujetili izvršenje službe ili su službi inače veliku štetu prouzročili.

§. 163.

Kazan smrti ustrieljenjem ima se nadalje u vrieme rata ili mira i onda uporaviti, ako je ma i samo jedan od bunitelja na svoga predpostavljenika stavio ruku ili proti njemu upotriebio oružje, bilo da je predpostavljenik ranjen ili ne.

§. 164.

Osudjenje na smrtnu kazan, ustanovljenu u §§. 162. i 163. biva po okolnostima ratnim ili priekim sudom, o čem odlučuje zapovjednik, koji vrši pravo kažnjenja i pomilovanja.

§. 165.

Oni častnici, pomorski kadeti i podčastnici, koji su saznali za ovakov buntovni sporazumak te ga nisu zapriečili ili su se istomu i sami pridružili.

Častnici, pomorski kadeti i podčastnici, koji doznadu kakov buntovni uzaziv ili sporazumak te ga ne nastoje odmah zapriečiti ili o njem ne učine prijavu, imadu se kao pripomoćnici zločina kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, a

Digitized by Google

prema okolnostima tamnicom do 5 godina, ako su se pako i sami pridružili takovu sporazumku, imadu se kazniti kao poticatelji i kolovodje.

§. 166.

Kazna inih vojničkih osoba.

Ine vojničke osobe, koje buntovni uzaziv koji doduše poslušaju ali ne čine odpora ili neposluha, niti su druge sklonule na ovakovo djelo: imadu se kazniti prostim zatvorom, ili prema okolnostima strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci (§. 30.).

§. 167.

Buna.

Ako je kod koje strke ili združenja množine oružane momčadi, nastaloga uslied predhodnoga dogovora ili iz drugoga razloga, zbog njezine opornosti ili silovitih po njoj upotriebljenih sredstava došlo do toga, da je za uzpostavljenje reda i pokornosti pronadjeno potrebitim, da se upotriebi oružana protusila, to obstoji buna te je tomu zločinu kriv svaki onaj, koji je do onoga časa, kada je protusila već u pripravnosti stojala, nastavio dioničtvo u zločinu ili se buntovnicima kasnije pridružio.

§. 168.

Kazna priekim sudom.

Pronadje li se nuždnim bunu priekim sudom zapriečiti, ima se svaki dionik, koji poslije pro-

Digitized by Google

glašenja priekosudnoga postupka odpor nastavi te uhićen bude, kazniti smrću ustrieljenjem.

Ako bi broj uhvaćenih odpornika bio prevelik za to, da se na svakom ovrši smrtna kazna, to se osuda ima ovršiti na svakom desetom momku, na koga kocka padne, i na svakom krivom nad- i podčastniku.

§. 169.

Kazna začetnikâ zločina, častnikâ i podčastnikâ izvan priekosudnoga postupka.

Ako priekosudni postupak nije proveden, imadu se poticatelji i kolovodje, kao što i častnici i podčastnici, koji su dionici bune, na svaki način po ratnom sudu osuditi na smrt ustrieljenjem.

§. 170.

Kazna ostalih sukrivaca.

Smrtna kazan ustrieljenjem ima se izmedju ostalih dionika bune, u koliko im se kazna ne bi imala odmjeriti po §§. 162. i 163., uporaviti još i na one, koji su ranili ili usmrtili kojega od momčadi, koja je proti njima odredjena bila.

Ako usmrćenje ima značaj umorstva, ima mjesta kazni smrtnoj, koja je za taj zločin propisana, ostali se sukrivci imadu osuditi na tamnicu od 3 do 5 godinâ a polag okolnostî, osobito u ratno doba, i na tamnicu do 10 godina.

Digitized by Google

§. 171.

Kazna poslije odstranjene pogibelji.

Ako bi se pobunjena momčad još prije ili za vremena dolazka na razoružanje odredjene sile pokorila, imadu se poticatelji i kolovodje, u koliko nisu po §§. 162. i 163. zaslužili kaznu smrtnu, kazniti tamnicom od 5 do 10 godina, ostali krivci pako, ako im nije unapred osigurana blaža kazna, tamnicom od 1 do 3 godine (§. 30.).

POGLAVJE IV.

Ob odporu i nečastnom ponašanju naprama vojničkoj straži.

§. 172.

Općenita ustanova.

Dužnost pokornosti krše u §. 142. naznačene vojničke osobe odporom proti vojničkoj straži ili nečastnim ponašanjem naprama istoj te se ta povreda dužnosti istima ubraja ili kao vojnički zločin ili kao vojnički prestupak.

§. 173.

Oni slučaji, koji se imadu smatrati vojničkim zločinima.

Ove se vojničke osobe čine krivima vojničkom zločinu:

a) ako jedan ili više njih, koji su osudjeni na zatvor, ili koji se imadu u zatvor staviti,

Digitized by Google

stražu tvorno zlostavljaju u svrhu, da zatvoru izbjegnu;

b) ako se jedan od ovih ili više njih, nu bez glasnog uzaziva, dogovora ili strke, straži, koja izvršuje službeni nalog ili izdanu zapovied, u namjeri, da to osujete, opru silovitim položenjem ruke ili pogibeljnom prietnjom;

c) ako se jedan od ovih ili više njih dužnoj opomeni ili nalogu straže silovito opru;

d) ako stražu iz drugoga kojega razloga tvorno zlostavljaju ili proti osobi stražara upotriebe protupravnu silu.

Opazka. Glede slova *a*) ovoga §-a vidi §§. 43., 77. i 78. D. I. službovnika.

§. 174.

Tko se ima razumievati pod izrazom «straža».

Pod izrazom «straža» u ovom poglavju ima se razumievati ne samo na poredi stojeći stražar, vidok ili taborski stražar, već takoljer svaka obhodja, straža štitnica (salva guardia), ili za odpremu kojega uhićenika ili erarskoga dobra odredjena vojnička stražarska pratnja te i svaki službu izvršujući oružnik.

Opazka. Stražar staje ne može se u smislu ovoga §. smatrati stražarom.

Digitized by Google

§. 175.

Posebno ovlaštenje straža.

Da si straže pribave pripadajuće im štovanje, ovlaštene su ustrieliti svakoga onoga, koji ih silovito ozledi i pobjegne ili se sumnjivo vlada na mjestu ugroženom po neprijatelju, te koji se na poziv straže bez zadovoljavajućega odgovora pusti u bieg, ili koga ima straža kao opasna zločinca uhvatiti ili strogo čuvati, te koji nemareć za njezin prieteći poziv, ma i bez silovitoga odpora pobjegne, u koliko za zaustavu jednoga ili drugoga inog načina ne ima.

Opazka. Vidi točke 333. i 577. D. I. službovnika, i §. 11. ustrojnoga naputka te §§. 66—68. službovnog naputka, izdanoga za kr. ug. oružničtvo.

§. 176.

Redovita kazna. *a)* glede osobâ borbenog stališa.

Ako u prediućem §-u straži podieljena vlast nije upotriebljena ili ako nije imala takova djelovanja, kojim bi se uporava kazne izključila, to se osobe borbenog stališa, koje grieše proti §. 173., imadu u ratno i mirno doba kazniti smrću ustrieljenjem, ako se je odpor dogodio smrtnim oružjem, što ga je počinitelj budi sobom donio, budi da ga je straži oteo te je straža ili ranjena, ili je u slučaju §. 173. pod *b)* zapriečena u izvršenju koje važne službene zapoviedi.

Digitized by Google

§. 177.

Ako se je odpor dogodio doduše samo pogibeljnom prietnjom straži ili silovitim položenjem ruke, nu bez oružja i bez ranjenja, ima se zločinac kazniti tamnicom od 3 do 5 godina (§. 30.), u vrieme rata po okolnostima i do 10 godina, dapače i smrću ustrieljenjem, ako je straža namjerno zapriečena u izvršenju koje važne službene zapoviedi te je time službi velika šteta nanešena.

Opazka. Ako se je odpor proti straži dogodio doduše oružjem, ali bez ranjenja straže, ima se to smatrati ili pokušajem zločina spomenutoga u § 176. (§. 15. i 115.), ili samo pogibeljnom prietnjom (§. 177.).

Ako se je pako odpor zbio bez oružja ali uz ranjenje straže, to se zločinu odpora proti straži pridružuje i tjelesna ozleda (§§. 96—100.).

§. 178.

Vojničke osobe, koje spadaju u razred, naznačen u §. 157. imadu se u slučajevima odpora proti vojničkoj straži, unutar mjere tamnične kazne, što no je propisana u prediućem §. kazniti blaže nego li pravi vojnici te u mjesto smrtne kazne, koja je za potonje odredjena u §§-ima 176. i 177., sa tamnicom od 10 godina.

b) **glede vojničkih osoba, koje su samo na propise zaprisegnute.**

Opazka. Vidi promjetbu 1. §. 142.

Digitized by Google

§. 179.

U koliko se odpor više njih proti straži ima kazniti kao pobuna.

Ako se je odpor više njih proti straži dogodio uslied prediućega poziva, dogovora ili strke u tu svrhu, da straža bude spriečena u izvršenju izdane joj zapoviedi ili službovne dužnosti, to se krivci, — spadali oni bilo u borbeni stališ, bilo medju vojničke osobe naznačene u §. 157. — imadu osuditi na kaznu, koja je u prediućem poglavju prema okolnostima ustanovljena proti buniteljima.

§. 180.

Prestupak proti straži.

Prestupak proti straži počinjava onaj,

a) koga ima straža staviti u zatvor, pa se, premda bez silovita odpora, ustručava tomu podvrći,

b) koji u blizini straže objestno viče i buči;

c) koji na poziv straže odgovori uvredljivo ili navlaš baš ne odgovori;

d) koji stražu inače grdi riečima ili kretnjama tiela ili se njezinim opomenama podrugiva, ili ih prezire.

§. 181.

Kazna.

Kazna je u tim slučajevima zatvor od 1 tjedna do 1 mjeseca (§. 30.), koji se medjutim može

Digitized by Google

prema okolnostima, osobito u ratno doba povisiti i do strogog zatvora od 3 mjeseca.

§. 182.

Kako se imadu kazniti prekršaji vojničkih osoba proti gradjanskim stražama.

Oni siloviti odpori, zlostave ili uvrede, što ih u §. 142. naznačene vojničke osobe počinjaju proti financijalnim ili inim gradjanskim stražama, imadu se kazniti prema okolnostima ili po ustanovama poglavja IV. diela četvrtoga, ili poglavja III. diela petoga nazočnoga zakona.

POGLAVJE V.

O bjegunstvu i samovoljnom udaljenju.

§. 183.

Bjegunstvo.

Tko poslije položene vojničke službovne prisege onu pukovniju, četnu tjelesinu ili onu službovnu granu, kojoj pripada, ili opredieljeno mu boravište samovoljno i s tom namjerom ostavi, da za uviek izmakne svojoj službovnoj obvezanosti, ili odande u istoj namjeri izbiva, čini se krivim bjegunstvu.

§. 184.

Dokaz namjere nepovratiti se više svojoj službovnoj obvezanosti.

Zakonski dokaz namjere vojničkoj se službovnoj obvezanosti za uviek izmaknuti, ustanovljuje

Digitized by Google

se ili vlastitim priznanjem obtuženika ili okolnostima izvidjenim sudbenom iztragom.

§. 185.

Okolnosti, koje se imadu smatrati takovim dokazom.

Ova se namjera ima u pogledu na vojničku službu obvezane osobe, od podčastnika niže, osobito onda dokazanom smatrati, ako obstoji jedna ili više od niže naznačenih okolnosti te obtuženi ne može protivno dokazati; i to:

a) ako se je iz svoga nastanbenoga mjesta ili sa opredieljenog mu stojišta potajno ili pod lažnom izlikom udaljio te se za 48 sati nije dobrovoljno vratio;

b) ako u ratno doba bude bez izkaznice zatečen izvan granične pruge, što ju je naznačio zapovjednik četâ, ili izvan skrajnjih proti neprijatelju postavljenih poreda;

c) ako se je doduše sa putnim ili hodnim listom iz redovite postaje udaljio, ali je pošao pravcem, koji se očito ne može opravdati odredbom sadržanom u putnom ili hodnom listu;

d) ako je samovoljno pobjegao u inozemstvo, ili ako je na zemaljskoj granici, koja je od njegove postaje preko 4 milje udaljena, zatečen bez putnog ili hodnog lista;

e) ako se je u vrieme svoga biega imao radi počinjenoga zločina bojati kazne;

f) ako se je poslije obavljene izmjene ili vlastitog oslobodjenja iz ratnog sužanjstva povratio,

Digitized by Google

te se za 8 dana, od kada je granicu prešao ili kada se je na ovozemskom području iz neprijateljske vlasti oslobodio, nije kod koje austrijske vojničke ili gradjanske oblasti prijavio;

g) ako je inim povodom bez vlastite krivnje od svoje čete ili od svoje službovne opredjelbe izostao ili je od iste suzdržan bio te onamo nije prispio za 8 dana od onoga časa računajuć, kada bi bio mogao bez zapreke pridoći;

h) ako se je svoje vojničke odore riešio na takov način, da se ne može lahko kao vojnik prepoznati;

i) ako koja iz službovnoga stališa na stanovito vrieme na dopust puštena osoba 8 dana po izmaku vremena dopusta, onaj pako, koji je do vremena vježbe na dopust stavljen na obznanjeni mu poziv za 8 dana počam od dana ustanovljenoga za povratak, ne dodje u svoje odredište i zapreke svojega povratka ne izkaže; ili ako je onaj dopustnik, koji je više od 8 dana izostao preko roka, ustanovljenoga pozivnicom za povratak, uručenje pozivnice osujetio time, što je iz dopustnoga mjesta u nepoznato boravište pobjegao.

Opazka. 1. ad *f)*. Vidi opazku §. 104.

Dopust do vremena vježbe sada više ne postoji.

2. Sravni gornju točku *i)* sa §. 189-tim i sa zakonskim člankom XXI. od godine 1890. o kažnjenju nepokoravanja pozivnoj zapoviedi.

Digitized by Google

§. 186.

Namjera vojničkoj službi za uviek izmaknuti, jest dokazana, te se nikako opravdati ne može, čim je ustanovljeno, da je onaj, koji je pao u neprijateljsko ratno sužanjstvo, ili je u inozemstvo na dopust pušten, te se poslije izmjene ratnih sužnjeva, ili po izmaku svojega dopusta vratio nije, – dobrovoljno stupio u inozemsku vojničku ili gradjansku službu, ili da se je u inozemstvu naselio.

§. 187.

Postupak sa krajišnicima kao sa bjeguncima.

Oni unovačeni krajišnici, koji su izdanom zapoviedi odredjeni na polazak u tabor ili samo na izlaz izvan vojne krajine, čine se nakon smotre ili pregledbe (Revisio), nad njima u tu svrhu držane, krivima bjegunstvu u istim onim slučajevima, u kojima su tom zločinu polag ustanovâ §§. 183—186. krivi i drugi na službu obvezani vojnici.

Osim toga se krajišnik smatra u vrieme mira bjeguncem samo onda, ako je u prkos službenoj prisegi, što ju je kod unovačenja svoga položio, na tursko zemljište ili drugamo pobjegao, ili ako je unatoč §. 186. stupio u inozemsku službu ili se u inozemstvu naselio.

Opazka. Ovaj §. uslied razvojačenja vojne krajine ne ima valjanosti.

Digitized by Google

§. 188.

U kojem se slučaju ima bjegunstvo smatrati dokazanim proti častnicima.

Kod častnikâ ima se namjera, da vojničkoj službi za uviek izmaknu, osim slučajeva, naznačenih u §. 186., smatrati dokazanom: ako su svoju pukovniju, četnu tjelesinu ili svoje privremeno odredište ili boravište samovoljno i potajno ili pod lažnom izlikom ostavili, ili ako su u slučaju dopusta u ovozemstvu sa 2, u inozemstvu sa 4 mjeseca svoj dopust prekoračili, te su na to u kojemgoder izmedju ovih slučajeva javnim izrokom tri put pozvani, pa se na taj poziv u opredieljenom roku nisu stavili, niti su izkazali temeljite zapreke povratka.

Ostavljenje ili priposlanje molbenice za odpust ili zaveza (reverza), ako sa višeg mjesta nije podieljena dozvola za izstup, ne čini razlike u pogledu postupka sa udaljivšim se častnikom.

Opazka. U pogledu častnikâ, koji se ne pokore pozivnoj zapoviedi, vidi zakonski članak XXI. od godine 1890. o kažnjenju nepokoravanja itd. vojničkoj pozivnoj zapoviedi te §§. 23. i 24. D. IV. Naputka za provedbu obranbenog zakona.

§. 189.

Postupak s onima, koji su premješteni u pričuvu.

Sa momčadi, pridieljenom u doknadnu pričuvu, ako se za vremena svojega djelatnoga službovanja učini krivom bjegunstvu, valja isto tako postupati, kao što sa ostalom momčadi one četne tjelesine, u kojoj službu vrši.

Digitized by Google

U djelatnoj službi nestojeći pričuvnik, koji je vlastitom krivnjom propustio službenim putem obznanjeni rok pridolazka, ima se prema okolnostima kazniti zaptnim putem; kod častâ ima se ta okolnost otegoćujućom smatrati.

Ako pako taj propust traje preko šest tjedana, ima se dotičnik smatrati bjeguncem te kazniti prema tomu, da li je uhićen, ili se je dobrovoljno javio, osim ako svoj izostanak podpunoma opravdati može.

Opazka. Alineja 2. i 3. ovoga §. dospjela je izvan krepost, a na mjesto istih stupile su u krepost ustanove zakonskoga članka XXI. od godine 1890. o kažnjenju nepokoravanja vojničkoj pozivnoj zapoviedi te zavedenja na to i §§-â 33. i 34. D. III. Naputka o provedba obranbenoga zakona (za domobranstvo).

§. 190.

Postupak s onim vojničkim osobama, koje su pobjegle iz iztražnoga ili kaznenoga zatvora.

One vojničke osobe, koje su pobjegle iz iztražnoga zatvora ili poslije svoga odsudjenja iz kaznene prostorije, ili kada su onamo odpremane, krive su takodjer bjegunstvu, nu odsudjene osobe samo u toliko, u koliko bi i poslije pretrpljenja kazne bile obvezane, da vojničku službu nastave te nisu za takovu ćudoredno (moralno) nesposobnima postale po §. 47., ili nisu svrgnućem s časti ili odpustom posvema izključene iz vojničke službovne sveze.

Digitized by Google

Opazka. Iz vojničke sveze konačno izključenim ima se samo onaj smatrati, koji ne stoji u nikakovoj obranbenoj ili dobrovoljno preuzetoj službovnoj obvezanosti.

§. 191.

Kazna bjegunaca. *a)* Smrću.

Onaj bjegunac, koji je stupio kod neprijatelja u službu ili se s tom namjerom dade u bieg, ali bude uhićen još prije nego li k neprijatelju prebjegne ili bude kasnije uhvaćen: ima se kazniti smrću na vješalima.

§. 192.

Ako se bjegunac onomu, koji ga hoće uhititi, silom opre te ovoga ili izmedju više onih, koji ga uhićuju, ma i jednoga samo težko rani ili usmrti: ima se tako u vrieme rata, kao što i u vrieme mira osuditi na smrt ustrieljenjem, a na smrt na vješalima u onom slučaju, ako usmrćenje uhićujućega ima značaj umorstva.

§. 193.

Smrtna kazna ustrieljenjem ima nadalje koli u ratno toli u mirno doba stići svakoga onoga bjegunca borbenoga stališa, koji se ne ima već i po §§. 191. i 192. smrću kazniti:

a) koji je u vrieme, kada je zapovjednik četne tjelesine toga radi, jer je bjegunstvo preotimalo mah, pronašao nuždnim zaprietiti se priekosud-

Digitized by Google

nim kažnjenjem, u prkos tomu, da mu je ova prietnja poznata bila, — makar samo i prvi put, — vjerolomno pobjegao;

b) koji je radi bjegunstva (§. 217.) bio već tri put kažnjen te je taj zločin ipak ponovno počinio.

Opazka. Onaj vojnik, koji je po izpunjenju svoje vojničke obvezanosti iz vojničke sveze zakonito odpušten, a za tim je ponovno stupio u vojničku službu te pobjegao, ima se radi toga kazniti bez obzira na njegova bjegunstva, što ih je možda izveo za vremena svojega prvanjega vojničkoga službovanja. Nasuprot valja bjegunstvo, što ga je počinio za vremena svojega službovanja u vojsci, u obzir uzeti kod kažnjenja bjegunstva počinjenoga u domobranstvu.

§. 194.

U vrieme rata ima se bjegunac borbenog stališa kazniti smrću ustrieljenjem:

1. ako je u blizini neprijatelja pobjegao sa straže ili sa kojeggoder drugog službovnog mjesta, čije je napuštenje moglo veliku štetu prouzročiti;

2. ako je zločin počinio u društvu sa dva ili više sudrugova borbenog stališa;

3. ako je radi bjegunstva, bilo u ratno bilo u mirno doba bio već dva put kažnjen te je za vremena rata opet pobjegao;

4. ako je kao častnik pobjegao od takovoga četnoga odjela, koji je stojao pod strožim za vrieme rata ustanovljenim zakonima (§. 89.)

Digitized by Google

§. 195.

Okolnosti, koje izključuju uporavu smrtne kazne.

Bjegunac se na kaznu smrti ne može osuditi u sljedećim slučajevima, osim ako je ovu kaznu zaslužio radi inoga uz bjegunstvo počinjenoga zločina:

a) ako se je dobrovoljno povratio ili prijavio;

b) ako su ga uhitile ili dopratile gradjanske osobe ili takove vojničke osobe, koje nisu prisegom obvezane na ratne članke, ili ako je dopratnja, koju je tko obavio, uzsliedila uslied prijave ili odredbe samo gradjanske ili takove vojničke osobe, koja nije obvezana na ratne članke.

Kod opetovnih, ali još nekažnjenih bjegunstva mjerodavan je način posljednjeg uhvaćenja.

c) ako niječe namjeru, da se je hotio vojničkoj službi za uviek izmaknuti, te je za oprovrgnuće u §. 185. naznačenih, proti njemu svjedočećih okolnosti naveo takove izprike, koje barem nisu neistinitima pronadjene te po svojoj naravi nisu sasvim nevjerojatne;

d) ako se prema točki *a)* §. 193. odredjeni priekosudni postupak ne može radi pomanjkanja kojeg zakonitog zahtjeva provesti te se slučaj inače po ovom zakonu ne ima kazniti smrću.

Opazka. Točka *b)* nazočnoga §. stavljena je izvan kreposti

Digitized by Google

§. 196.

Kazna bjegunaca.
b) U onim slučajevima, kada se ne može uporaviti smrtna kazna.

U ovim se slučajevima ima u mjesto kazne smrti ustrieljenjem, kao kazna uporaviti tamnica od 3 do 5 godina (§. 30.), koja se medjutim, ako je smrtna kazna izključena samo radi okolnosti, naznačenih u alinejama *b)* i *d)* prediućega §. može povisiti na tamnicu do 10 godina; u mjesto smrtne kazne na vješalima, ustanovljene u §. 191. ima se izreći težka tamnica od 5 do 10 godina.

Opazka. Ako je bieg izveden u okolnostima napomenutim u §. 197., ima se, ako je izključena smrtna kazna po §. 196. uporaviti težka tamnica.

§. 197.

Bjegunstvo kazni se težkom tamnicom od 1 do 5 godina (§. 30.):

1. ako se je bjegunac osobi, koja ga je uhitila, doduše silovito ili sa smrtonosnim oružjem opro, ali ju nije težko ranio;

2. ako je bjegunac u vrieme mira ili makar i u vrieme rata, ali ne u blizini neprijatelja, sa straže ili sa službovnoga mjesta pobjegao te se napuštenje mjesta samo po sebi u postojavšim okolnostima ne ima kazniti sa više nego sa tamnicom od 5 godina (§. 232.);

3. ako je bjegunstvo izvedeno u vrieme mira u društvu dvaju ili više sudrugova borbenog stališa (§. 221.);

Digitized by Google

4. ako bjegunac borbenoga stališa, pošto je zbog bjegunstva (§. 217.) jedanput već kažnjen bio, u vrieme rata po drugi put, ili ako, nakon što je zbog bjegunstva dva puta kažnjen bio, u vrieme mira po treći put pobjegne;

5. ako se je koji častnik u vrieme mira učinio krivim tomu zločinu;

6. ako je koja samo na posebne propise zaprisegnuta vojnička osoba u vrieme rata ili mira već tri puta ili još više puta bila zbog bjegunstva kažnjena, ili ako je ovakova osoba u društvu dviju budi na ratne članke, budi na posebne propise obvezanih osoba zločin počinila, ili je odlazkom svojim službi znatnu štetu prouzročila.

§. 198.

Ona osoba borbenoga stališa, — počam od podčastnika prama dole, — koja u vrieme rata prvi put ili u vrieme mira po drugi put pobjegne: ima se kazniti tamnicom od 1 do 5 godina (§. 30.) te se ista kazna ima odmjeriti i osobama, koje su samo na posebne propise obvezane, ako su zbog bjegunstva već dva put kažnjene bile te ovaj zločin i treći put počine.

§. 199.

Ona osoba borbenoga stališa, — počam od podčastnika prama dole, — koja je u vrieme

Digitized by Google

mira, ne u osobito otegoćujućim okolnostima, prvi put pobjegla: ima se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine danâ (§. 30.) te se ista kazna ima odmjeriti i bjeguncima, koji su na propise obvezani, ako su zbog bjegunstva jedanput već kažnjeni bili te su po drugi put postali krivim tomu zločinu.

§. 200.

Kazna bjegunstva kao prestupka.

Bjegunstvo, što ga potonje spomenute osobe počinjaju, kazni se kao prestupak sa strogim zatvorom od 3 mjeseca do 6 mjeseci, s kojom kaznom se prema osobnomu svojstvu krivca ima i sniženje spojiti.

Opazka. Nazočni §. stoji izvan kreposti. (Vidi opazku 1. §. 142.)

§. 201.

Postupak sa dobrovoljno prijavivšim se bjeguncima.

Oni dobrovoljno prijavivši se bjegunci borbenoga stališa, koji nisu sa koje straže ili službenoga mjesta pobjegli te se i ne imadu po §. 196. kazniti: imadu se mjesto kazne, ustanovljene u §§. 197. i 198. osuditi na tamnicu od 6 mjeseci do 1 godine (§. 30.), a častnici i na svrgnuće sa časti.

§. 202.

Nu u koliko bi se kojemu bjeguncu, koji se je dobrovoljno prijavio, imala samo u §. 199. ustanovljena kazna odmjeriti, može se mjesto

Digitized by Google

toga odmjeriti strogi zatvor od 3 mjeseca do 6 mjeseci (§. 30.), nu podčastnici se imadu podjedno sniziti.

Opazka. 1. Bjegunstvo je uviek zločin.

2. S ovim sniženjem ima se spojiti nesposobnost sa promak.

§. 203.

Samo na propise obvezane osobe, koje se polag §. 200. imadu kazniti, imadu se u slučaju dobrovoljnoga povratka ili prijave na zatvor od 1 do 3 mjeseca, nu ako su u višem činu od prostog momka, imadu se i na sniženje osuditi.

Opazka. Vidi opazku kod §. 200.

§. 204.

Nadalje za svaku bjegunstvu krivom pronadjenu osobu, ima se ako je častnik: svrgnuće sa časti, ako je podčastnik: sniženje, te bez obzira na obnašani čin, gubitak dobivenih počastnih znakova, kao što je to polag §. 32. sa svrgnućem sa časti skopčano, i gubitak vojničkoga službovnoga znaka izreći.

§. 205.

Postupak sa bjeguncima, koji su se usljed općenitoga oprosta kaznâ prijavili.

Oni bjegunci, koji se nakon obnarodovanja njih odnosećega se općenitoga oprosta kaznâ, do roka, koji je za povratak iztaknut, dobro-

Digitized by Google

voljno prijave kod koje god gradjanske ili vojničke oblasti, oprošteni su od kazne i u tom slučaju, ako su nakon bjegunstva u neprijateljsku službu stupili te se u slučaju, ako ih osim toga i drugi zločin tereti, samo zbog toga mogu kazniti.

Vjerolomstvom proigrane počastne znakove i vojnički službovni znak medjutim gube.

Podčastnici bjegunci mogu samo kao vojnici iznova ustupiti, častnici pako ostaju iz vojničke sveze odpušteni. (§. 208.)

Opazka. 1. Častnici ostaju iz vojničke sveze samo onda odpušteni, ako već nisu više obranbeno obvezani, u protivnom slučaju imadu se smatrati samo takovima, koji su svoj čin izgubili.

2. Kadeti u ovom slučaju gube svoje kadetsko odlikovanje.

§. 206.

Dioničtvo u bjegunstvu drugih osoba.

Tko je na ratne članke ili na posebne propise položenom prisegom obvezan na ratnu službu, te koju drugu (§. 216.) u takovoj obvezanosti stojeću osobu na bjegunstvo zavadja, u izvadjanju zločina podpomaže načinom, označenim u §. 11. ili ju unapred osigura, da će joj pripomoći, da može sigurno pobjeći, nu sam nije pobjegao: ima se kao dionik u tudjem bjegunstvu u takovim slučajevima, kada bi tomu drugomu kazna smrti pripadala, težkom tamnicom od 5 do 10 godina, a u drugom slučaju u granicama ustanovljene kaznene stavke, nu redovito nješto blaže

Digitized by Google

(§. 125.) kazniti nego li sam bjegunac. Nu ako bi u tudjem bjegunstvu dionik vojnik i sam pobjegao, onda mu se kazna ima polag §§. 96—98. odmjeriti.

§. 207.

Postupak sa bjeguncem, koji je kod koje druge četne tjelesine stupio u službu.

Ako bjegunac nakon izvedenoga bjegunstva kod koje druge četne tjelesine stupi u službu, to mu se zakonita kazna pravnim putem ne oprašta, nu prosudjenje toga, u koliko ima mjesta tomu, da se ova kazna putem milosti ublaži, prepušta se onomu, komu pripada pravo kažnjenja i pomilovanja.

§. 208.

Posljedice bjegunstva.

Osim kazne, kojoj je bjegunac polag nazočnoga zakona podvržen, skopčane su sa izvedenim biegom dole navedene posljedice:

a) bjegunac je od dana izvedenoga biega, pa dok se ne prijavi ili ga ne doprate, nesposoban svojim imetkom medju živima ili za slučaj smrti razpolagati, te se taj njegov imetak ima do njegova povratka, ili ako se ne bi vratio, do njegove smrti — uz pridržaj pravâ trećih osoba — uzaptiti istim onim načinom te na korist djece i potomaka istom onom pogodnošću, kao što je to u previšnjem riešenju od 27. siečnja 1842. te u zakonima o izseljivanju propisano;

Digitized by Google

b) svaka prije biega načinjena oporuka, postaje u pogledu imetka, koji je u monarkiji, brezkrepostnom; te ako bi se mjesto koje druge osobe ustupivši dobrovoljac bjegunstvu krivim učinio, gubi još i u slučaju povratka ne samo zajamčeni mu doplatak, već i zakonite pogodnosti, koje su mu uslied dobrovoljačkoga svojstva dozvoljene;

c) onaj imetak, koji bjeguncu kojemu do njegova uhićenja ili povratka pod naslovom nasljedstva, legata (zapisa) ili darovanja za slučaj smrti — unutar područja države — pripadne, ima se mjesto njemu predati onim zakonitim nasljednicima, kojima bi ovo u tom slučaju pripalo bilo, da bjegunac ne bi bio doživio dana, kojega bi mu ovo pripasti imalo;

d) za erarsko, po bjeguncu sobom ponešeno odielo, za oružje, za opremu te za odvedenoga službenoga konja ima se vojnički erar polag odsječninskoga u kreposti stojećega cjenika, kao što i za plaćenu uhvatninu te za ine troškove uhićenja, prema iznosu istih odštetiti.

Nastupna jamčevina, položena za bjegunca, koji je u vojničku službu stupio kao zamjenik, ima se u prvom redu za ovu odštetu upotriebiti, ostatak se ima na korist erara zaprimiti, te se i za onoga, koji se uslied općenitoga oprosta kaznâ prijavi, ima nakon odbitka plaćenih odštetnih svota opet položiti samo u toliko, u koliko on nije do svojega povratka nemoćnikom postao;

Digitized by Google

e) svaki na ustanovljeno službovno vrieme obvezani bjegunac, koji se ne ima smrću kazniti, ima se, ako nije bio preko šest mjeseci odsutan, povrh službovnoga mu vremena pritegnuti na jednogodišnje nadosluženje; u protivnom slučaju dužan je vrieme svoje odsutnosti dvostruko nadoslužiti, ako mu se usljed toga zakonito službovno vrieme ne produži sa više od 4 godine; ako se pričuvnik učini bjegunstvu krivim (§. 189.), ima mu se pričuvna službovna obvezanost s onim vremenom, dok je odsutan bio, — nu nikada više od jedne godine — produžiti;

f) napokon svaki bjegunac gubi još i onda, ako se obćeniti oprost kaznâ može na njega uporaviti, za prošlost svako pravo na službovnu milostinju, na dogodice zaostale svoje pristojbe, te ako se nakon povratka ili uhićenja nemoćnim pronadje, i pravo na nemoćničku obskrbu.

Opazka. 1. One ustanove točke *a)*, *b)* i *c)* nazočnoga §., koje sadržavaju ograničenje gradjansko pravne i djelatne sposobnosti, ne mogu se uporaviti na osobe, koje u domobranskoj svezi stoje.

2. *Ad d)* U svakom se takovom kaznenom slučaju, u kojem je govor ob ovakovim naknadama, naknadbena ciena pojedinih predmeta glede domobranâ, na temelju cjenika, što ga ministarstvo za zemaljsku obranu porazdobno obnaroduje, ustanovljuje tako, da se za *oružje* i *streljivo* uviek, a u pogledu inih predmeta samo za nove ima *podpuna vriednost*, za već *rabljene* predmete, koji medjutim još nisu na izlučnu, a niti na drugu cienu razredjeni: da se ima $^7/_{10}$ $\left(\frac{\text{sedam}}{\text{desetina}}\right)$, za *razredjene* predmete: da se razredbena kvota te za *neuporabive* predmete: da se $^1/_{10}$ $\left(\frac{\text{jedna}}{\text{desetina}}\right)$ ciene ima naračunati.

Digitized by Google

U koliko ciena pojedinih predmeta ne bi bila primljena u cjenike, što su porazdobno obnarodovani, ima se za iste računati faktična nabavna ciena, koja postoji u vrieme oštećenja (gubitka), nu k toj cieni, kao što i k cieni takovih predmeta, čija je vriednost u obnarodovanom cjeniku *bez* dobavnih i upravnih troškova iztaknuta, ima se pod naslovom potonje spomenutih troškova doračunati 15% izračunane vriednosti.

Za odvedene, nu natrag nedovedene, odnosno utamanjene erarske konje ima se naknaditi poprečna doknadnjačka ciena, koja je u vrieme nastale štete ustanovljena bila; napokon kod inih gore nenavedenih oštećenja ima se svota naknade po strukovnim (domobranskim) organima putem procjene ustanoviti.

Upravno povjerenstvo ustanovljuje to, imadu li se upitni predmeti k novoj ili inoj zalihi spadajućima smatrati.

Iznos naknade, što se eraru ima dati za oružje, za streljivo, za odielo ili za opremne predmete, nadalje za službenoga konja, što ih odnesu te natrag ne donesu ili ih uz sniženu vriednost natrag donesu bjegunci, spadajući u svezu oružničtva, ustanovljuje kazneni sud na temelju podataka, koje će mu računovodstvo oružničkoga okružja (hrvatsko-slavonskoga oružničkoga zapovjedničtva) pružiti.

U slučaju točke *f)* §. 236. imadu se uporaviti §§. 96—98.

3. *Ad d)* Uhvatnine su kod kr. ug. domobranstva i oružničtva brisane.

4. Odredbe točke *e)* nazočnoga §. ne mogu se uporaviti na osobe, koje spadaju ka kr. ug. domobranstvu i kr. ug. kao što i kr. ug. hrvatsko-slavonskomu oružničtvu, odnosno proti ovima se obveznost nadosluženja, naime produženje službovnoga vremena kazne radi ne može izreći, nu bjegunci su nakon predočbe im dužni bjegunstvom odnosno za vrieme bjegunstva propuštenu «djelatnu službu» (vidi §§. 8. i 14. zakonskoga članka V. od g. 1890. o domobranstvu, §. 4. zakonskoga članka XXIII. od g. 1897. o domobranskim odgojilištima i obrazovalištima i §. 21. zak. članka VI. od

Digitized by Google

g. 1889. ob obranbenoj sili), za doknadne pričuvnike propisanu te propuštenu osamnedeljnu vojničku naobrazbu, pričuvnici i doknadni pričuvnici propuštene oružne vježbe (vidi §. 10. zakonskoga članka V. od g. 1890. o domobranstvu) unutar trajanja ukupnoga vremena službovne obvezanosti nadoknaditi.

Pod trajanjem ukupnoga vremena službovne obvezanosti valja razumievati ono vrieme, koje nastaje kad sbrojimo vrieme dvanajstgodišnje redovite zakonite službovne obvezanosti sa onim medjudobjima, koja se u smislu alineje 1. §. 51. zakonskoga članka VI. od g. 1889. ob obranbenoj sili u zakonito službovno vrieme ne uračunavaju, ili sa kojima se redovito ukupno službovno vrieme u smislu alineje 2. §. 51. navedenoga zakona ima produžiti.

Isto to stoji i za one osobe, koje se u slučaju općenitoga oprosta kaznâ vraćaju, a inače pod kaznom ne stoje (§. 205.).

Obvezanost nadosluženja djelatne službe ili ine službovne obvezanosti, propuštene po bjeguncima, ne ima se u osudi izreći, već se pritegnuće na isto obavlja vojničkim upravnim putem.

Točka *e*) §. 208. vojničkoga kaznenoga zakona valja u ostalom i u pogledu osoba ces. i kr. zajedničke vojske (bojnoga pomorstva) samo s tom preinakom, da se djelatna službovna obvezanost ne može sa više od 3 godine, a pričuvna službovna obvezanost ne može sa više od 2 godine produžiti.

§. 209.

Postupak sa pobjeglim nemoćnicima i umirovljenim častnicima.

Nemoćnici, koji se iz svoje obskrbe udalje, ili umirovljeni vojnički častnici, koji se iz svojega obitališta udalje, nisu krivi bjegunstvu, nego ako su se u inozemstvo udaljili, krivi su izseljenju; nu polag topogledno postojećih naredaba na svaki način — već samim činom udaljenja — gube

Digitized by Google

prvanji svoju nemoćničku obskrbu, a potonji svoju mirovinu.

§. 210.

Postupak sa osobama, koje su nevaljano unovačene te su se udaljile.

Tko je u dobi, koja u smislu postojećega ustava na novačenje još nije obvezana, ili drugim kojim načinom protupropisno te nevaljano stavljen ili unovačen, pa je onda pobjegao, ima se nakon uhićenja ili povratka odmah odpustiti, gradjanskoj oblasti predati, te će ova s njim postupati polag propisâ zakona o novačenju.

§. 211.

Postupak sa izsluženim bjegunicima.

Ako je koji na stanovito vrieme (Kapitulationszeit) na službu obvezani vojnik svoje službovno vrieme odslužio te bi se polag postojećih propisa imao bio odpustiti, ali je bivši zbog osobitih odnošaja još u službi pridržan, pobjegao, ne ima se kazniti kao bjegunac, već se zbog počinjene nepokornosti ima zaptnim putem kazniti.

Opazka. 1. U svrhu, da se izbjegne pogrešnomu tumačenju nazočnoga §-a, valja primietiti, da ovdje nije rieč o takovim ljudima, koji nakon obćega izpunjenja svojega službovnoga vremena dobrovoljno dalje služe ili koji se zbog buknuloga rata ne mogu odpustiti, već se nazočni §. proteže samo na takove vojnike, koji bi se polag odnosnih propisa zaista imali bili odpustiti, nu koji su iz osobitih razloga u službi privremeno pridržani te su se unatoč tomu ipak udaljili.

Digitized by Google

2. U slučaju rata može samo na zapovied Njegova Veličanstva kralja uslieditи odpust iz domobranstva; vidi §. 52. zakonskoga članka VI. od g. 1889.

§. 212.

Samovoljno udaljenje.

Tko se od svoje pukovnije, od četne tjelesine ili od svoje službene grane, iz tabora, sa broda ili iz postaje bez propisno dobivene dozvole udalji, preko noći ili još i dulje izostane ili se onamo u opredieljeno vrieme ne vrati bez da bi priznao tu svoju namjeru, da je službovnoj obvezanosti za uviek izbjeći htio, ili bez da bi to po okolnostima (§. 185.) dokazano bilo: čini se usljed toga samovoljnoga udaljenja krivim prestupku, ako se to udaljenje iz druga kakova razloga ne ima zločinom smatrati.

§. 213.

Kazna.

Kazna je ovoga prestupka u vrieme rata strogi zatvor od 3 do 6 mjeseci (§ 30.), što se prema okolnostima, naročito ako je usljed toga službi šteta nanešena, ima sniženjem udaljivših se podčastnika, a odpustom častnika pooštriti.

U vrieme mira ima se proti krivcu zatvor od 8 dana do 3 mjeseca te u slučaju otegoćujućih okolnosti strogi zatvor od 1 do 3 mjeseca, dapače, ako je odsutnost dulje trajala, ako je čin ponovljen ili ako je usljed toga važna služba za-

Digitized by Google

nemarena, još i sniženje podčastnika te odpust častnika izreći.

Krivac se nadalje ima osuditi na naknadu odjevnih i opremnih predmeta, što ih je prigodom svojega udaljenja sobom ponio te ih natrag nije donio ili ih je pokvario, kao što i na naknadu uhvatnine, koja uhitniku dogodice pripada.

Opazka. Vidi opazku 2. i 3. §. 208.

§. 214.

Postupak sa osobama, koje se prije položenja službene prisege udalje.

Kazna, što je u prijašnjem §-u za samovoljno udaljenje u vrieme mira ustanovljena, ima se i onda uporaviti, ako koja na ratnu službu unovačena osoba pobjegne prije položenja vojničke službene prisege.

§. 215.

Uhvatnina (taglia) za uhićenje bjegunca.

Kakova se pristojba ima platiti uhitniku kojega bjegunca ili koje lih samovoljno udaljivše se osobe, ustanovljeno je u posebnom zakonu obzirom na osobni položaj uhićenoga i uhitnika te obzirom na ine okolnosti.

Opazka. Vidi opazku 3. §. 208.

Digitized by Google

POGLAVJE VI.

Ob osnovanju komplota (zavjere) na bjegunstvo.

§. 216.

Osnovanje komplota na bjegunstvo.

Tko je vojničku službenu prisegu položio te dvie ili više vojničkih osoba, koje su prisegom obvezane (§. 142.), na bjegunstvo nagovori, počinjava zločin osnovanja komplota (zavjere) na bjegunstvo te se taj zločin ima izvedenim smatrati, čim su se zavedeni i osnovatelj komplota glede provedbe bjegunstva sporazumjeli, bilo da je bjegunstvo zaista usliedilo, bilo pako da je komplot predhodno odkriven.

§. 217.

Obćenito pravilo glede postupka u slučaju osnovanja komplota na bjegunstvo.

Osnovanje komplota na bjegunstvo smatra se samo po sebi ravnim izvedenomu bjegunstvu, ma da sam osnovatelj komplota i nije pobjegao, dapače se prema ustanovama sljedećega §-a redovito još strože kazni.

§. 218.

Kazna osnovanja komplota na bjegunstvo. *a)* Smrću na vješalima.

Ako je komplotu svrha bila stupiti u neprijateljsku službu, onda se osnovatelj komplota ima polag §. 191. kazniti, svaki dionik pako, koji je

Digitized by Google

još prije počinjenoga bjegunstva uhićen, ima se osuditi na težku tamnicu od 5 do 10 godina.

§. 219.

b) Smrću ustrieljenjem.

U borbeni stališ spadajući osnovatelj komplota ima se osuditi na smrt ustrieljenjem:

a) ako je zločin u vrieme mira počinio te je prije toga zločina ili bjegunstva jur dva puta ili prije osnovanja komplota u vrieme rata već jedanput kažnjen bio;

b) ako je komplotu u vrieme rata svrha bila bjegunstvo, uz napuštaj u blizini neprijatelja nalazećeg se stražišta ili kojeggod službovnog mjesta, čime bi se službi velika šteta nanieti mogla;

c) ako je komplot u vrieme rata osnovan te su dvie ili više u komplotu stojećih osoba borbenoga stališa zaista i pobjegle;

d) ako je komplot u vrieme rata častnik osnovao.

§. 220.

Iznimka od smrtne kazni.

Za da se osnovatelj kojega faktično neizvedenoga komplota osudi na smrtnu kaznu, odmjerenu u §§. 218. i 219., zahtieva se jošte, da komplot prijavi osoba, koja je na ratne članke prisegom obvezana.

Digitized by Google

Prijavi li komplot druga koja vojnička ili gradjanska osoba, onda se osnovatelj istog ima kazniti polag propisâ §. 195. *b)* i §. 196.

Opazka. Ovaj je §. stavljen izvan kreposti [§. 195. *b)*].

§. 221.

c) **Težkom tamnicom.**

Osim slučajeva, koji se imadu kazniti polag ustanovâ §§. 218., 219. i 220., ima se komplot osnovajuća osoba borbenog stališa, ako je komplot u vrieme rata osnovan ili ako je krivac zbog osnovanja komplota u vrieme mira ili zbog bjegunstva jedan put već kažnjen bio, ili ako je izmedju onih, koje je na bjegunstvo zaveo, jedan ili više njih zaista pobjeglo, osuditi na težku tamnicu od 1 do 5 godina (§. 30.), te se ista kazna nu pooštrenjem ima izreći proti svakom takovu častniku, koji je u vrieme mira osnovao komplot na bjegunstvo.

§. 222.

Ako osoba borbenoga stališa, koja komplot u vrieme mira osnuje, zbog toga zločina ili bjegunstva još nije bila kažnjena te izmedju dionikâ komplota faktično nitko nije pobjegao, kazna je težka tamnica od 6 mjeseci do jedne godine dana.

Digitized by Google

§. 223.

Kazna samo na propise obvezanih osoba zbog osnovanja komplota.

Na posebne propise obvezane vojničke osobe imadu se zbog osnovanja komplota na bjegunstvo, ako su u vrieme rata ili mira zbog takova osnovanja komplota ili zbog bjegunstva dva ili više puta kažnjene bile ili ako su od onih, koji su na bjegunstvo zavedeni, dvojica ili više njih pobjegla, kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina, a u protivnom slučaju od 6 mjeseci do 1 godine; nu kazna se unutar ove odmjere ima ipak pooštreno odmjeriti ili dodatkom kazne pooštriti onda, ako su ovakove osobe zavele na bjegunstvo druge osobe borbenoga stališa.

Opazka. Vidi opazku §. 200.

§. 224.

Posljedice osnovanja komplota.

Svaki u borbeni stališ spadajući osnovatelj komplota, ako se na njega smrtna kazna ne uporavi, ima se nakon pretrpljene kazne k zaptnoj satniji premjestiti te se ondje bez obzira na to, je li i on sam pobjegao ili ne, ima počam od dana premještenja računajuć, na 8 godišnje službovanje pritegnuti.

Povrh toga gubi svaki osnovatelj komplota bez razlike pravo na nagradu, pripadajuću mu na službovno vrieme prije zločina, te ako je mjesto drugoga dobrovoljno ustupio, gubi pogodnosti, koje su polag zakona s tim skopčane.

Opazka. Ovaj je §. stavljen izvan kreposti.

Digitized by Google

§. 225.

Osnovatelj komplota na bjegunstvo dužan je još i novčanu nagradu, koja je odkrivaču komplota izplaćena te kojoj je svota u posebnom zakonu ustanovljena, iz vlastitoga imetka naknaditi; nu ako mu imetak za to nije dostatan, onda imadu manjak dionici komplota namaknuti na takov način, da su na odštetu svi solidarno obvezani. Isto valja i za onaj slučaj, ako se osnovanje komplota ne može ni jednom dioniku dokazati.

Opazka. Ovaj je §. stavljen izvan kreposti.

§. 226.

Kazna osnovatelja komplota ako je sam pobjegao.

Ako je osnovatelj komplota na bjegunstvo i sam pobjegao, valja u pogledu odmjere njegove kazne polag propisâ §. 96. postupati; nu ako se kasnije sam stavi ili prijavi, to ga to spašava još i od smrtne kazne, što ju je zbog osnovanja komplota polag §§. 218. i. 219. zaslužio.

§. 227.

Kazna učestnikâ komplota.

Svaka osoba borbenoga stališa od podčastnika prama dole, koja se je upustila u osnovanje komplota na bjegunstvo, nu koja je u izvedenju bjegunstva — usljed ranije zbivšega se odkrića komplota — zapriečena bila, ima se ako glede iste ne ima mjesta kazni, ustanovljenoj u §. 218., kazniti tamnicom

Digitized by Google

od 6 mjeseci do 1 godine dana (§. 30.), a u opetovanom slučaju, ili kod osobito pogibeljnih komplota tamnicom do 5 godina.

Ako bi pako u komplot i častnik bio upleten, onda se sa kaznom tamnice ima skopčati i svrgnuće s časti.

§. 228.

One vojničke osobe, koje nisu na ratne članke, već na posebne propise zaprisegnute, pa su se kojem komplotu na bjegunstvo pridružile: imadu se strogim zatvorom od jednoga do tri mjeseca, a prema veličini štete, koja je iz izvedenja komplota nastati mogla, i do šest mjeseci (§. 30.) kazniti.

Oni u komplotu stojeći, koji su od prostoga momka u višem činu, imadu se podjedno sniziti.

Opazka. Nazočni §. stavljen je izvan kreposti; vidi opazku 1. §. 142.

§. 229.

Oprost kazne iz razloga djelotvornoga pokajanja.

Ako onaj, koji je komplot na bjegunstvo osnovao ili koji se je u takov komplot upustio, prijavi komplot i krivce u takovo vrieme, kada još nisu bili odkriveni, te se je izvedenje zločina moglo zapriečiti, onda mu se opraštaju kazna i štetne posljedice, označene u §. 224., nu osnovatelj komplota ne može novčanu nagradu u ni kojem slučaju zahtievati.

Digitized by Google

POGLAVJE VII.

O povredi dužnosti stražarske službe.

§. 230.

U stražarskoj službi stojećim ima se smatrati ne samo svaki na poredi stojeći stražar, taborska straža, taborska ili zaštitna straža (salva guardia), okolka ili obhodja te momčad skupa sa svojim zapovjednikom, odredjena na ustanovljeno vrieme za popunjenje i izmjenu na stanovitim straživštima, već i svaki iz osoba borbenoga stališa sastojeći se odjelak, odredjen za čuvanje ili odpremu kakova erarskoga dobra ili uhićene osobe; kao što i svaki službu vršeći oružnik. **Tko se smatra u stražarskoj službi stojećim.**

Opazka. 1. Vidi opazku učinjenu kod §. 174.

2. Oni, koji noću vrata nadziru, i slični nadzirači ne imadu se na poredi stojećim stražarima smatrati.

§. 231.

Dužnosti stražarske službe povredjuju se slje- **Povrede stražarske službe. Prvi slučaj.**
dećim činima ili propustima:

I. Ako onaj, tko na poredi stoji, istu prije nego što bi po propisu izmienjen ili odazvan bio, samovoljno napusti ili ako se sa iste preko opredieljene granice — makar i na kratko vrieme — udalji; ako zaspi, ako se opije ili ako se u pro-

Digitized by Google

tupropisnu udobnost stavi; ako ne obdrži naročite propise, što su mu u pogledu vladanja priobćeni bili prigodom, kada je na poredu uzvodjen, ako ne rabi sredstva, stojeća mu na razpolaganju u svrhu, da si pribavi pripadajuće mu štovanje te da zaprieči protuzakonitu navalu; ako na sve ono, od čega šteta ili pogibelj prieti, ne pazi te ako za odklonjenje toga ne učini sve ono, što mu obćeniti ili posebni službovnik nalaže.

Opazka. 1. Glede nazočnoga, kao što i glede prijašnjih i sljedećih §§. vidi poglavje XII. diela I. službovnika.

2. Oružnici, bilo da pojedince, bilo da u vodovima izlaze ili da se kojomgod prigodom u službi pojave ili da su dužni u javnom interesu kakovu službu vršiti, imadu se uviek u stražarskoj službi stojećima smatrati.

3. Zbog povrede dužnosti obhodne službe ima se i momčad obhodje polag §§. 231., 232. i 234. kazniti u tom slučaju, ako se učini krivom u tim §§. navedenim takovim činima ili propustima, koji su u obće kao povrede dužnosti stražarske službe označeni; nasuprot manji prekršaji momčadi obhodje imadu se polag §. 242. kazniti.

§. 232.

Kazna. Kazna je tamnica od 1 do 5 godina (§. 30.); ako se je pako u vrieme rata bilo bojati velike štete, koja je iz zločina mogla nastati, onda se zločinac ima na tamnicu od 5 do 10 godina, dapače u slučaju zbilja nastale velike štete, na smrt ustrieljenjem osuditi.

Opazka. Vidi opazku 3. §. 231.

Digitized by Google

§. 233.

II. Ako se jedan ili drugi od momčadi, koja je na zauzeće i izmjenu stanovitih stražišta komandovana, nedozvoljenim udaljenjem, pijanstvom ili drugim stražarskomu naputku ili dobivenomu posebnomu nalogu protivećim se činom učini nesposobnim stati pod oružje, izmieniti poredu ili u obće vršiti službu, na koju je obvezan, ili ako izvršenje onoga, što mu je za postignuće gore spomenutih svrha dužnost izvršiti, namjerno ili iz udobnosti propusti. **Drugi slučaj.**

Opazka. Vidi opazku 3. §. 231.

§. 234.

U takovom slučaju ima se krivcu, ako je službu, na koju je on obvezan bio, drugi ipak obavio, ako dakle iz zločina njegova nije šteta nastala, odmjeriti tamnica od 6 mjeseci do jedne godine, u vrieme rata prema okolnostima i do 5 godina (§. 30.), nu ako služba, koju je ovršiti valjalo, u obće ne bi ili bi samo manjkavo bila obavljena, ima se prema veličini štete, koja se je iz toga očekivati mogla ili je zaista nastala, odmjeriti u §. 232. ustanovljena kazna. **Kazna.**

Opazka. Vidi opazku 3. §. 231.

§. 235.

III. Ako stražar, koji je za sigurno čuvanje kojega uhićenika postavljen bio ili ako tko od **Treći slučaj.**

Digitized by Google

onoga odjela, kojemu je čuvanje ili straženje koje uhićene osobe povjereno bilo, biegu uhićenika nemarom, protuslužbenim ponašanjem ili baš hotimice pripomogne.

§. 236.

Kazna. Ako biegu uhićenika nije hotimice bio pripomognuto, kazna je tamnica od 6 mjeseci do 1 godine (§. 30.), koja se kazna ima odmjeriti te se i do 5 godina može povisiti prema manjoj ili većoj opasnosti pobjegloga zločinca te prema manjoj ili većoj mjeri povrede dužnosti, kao što i prema tomu, je li krivac kao stražar doveden ili je uz pobjegloga u tom svojstvu naročito odredjen bio ili ne.

Nu ako je biegu uhićenoga hotimice pripomognuto bilo, te je na taj način ne samo prekršenjem §. 231. ili 233. dužnost stražarske službe povriedjena, već su i odredbe §§. 523., 524. ili 564. prekršene: ima se kazna odmjeriti prema ustanovama §§. 96. i 97.

§. 237.

Četvrti slučaj. IV. Ako koja obhodja ili okolka (patrouille ili ronde) ili samo i oružnik opaženi onaj zločin, prestupak, nered ili pogibelj, što mu je

Digitized by Google

dužnost zapriečiti ili obustaviti, ne odvrati ili ne zaprieči, već takove čine dopusti ili baš sam prouzroči ili im pripomogne.

§. 238.

Kazna.

Ako je okolki, obhodji ili oružniku u vlasti bilo koji zločin ili veliku pogibelj zapriečiti, te je zaprečenje hotimice propušteno, onda se krivci bez obzira na to, da li se je lahko moglo zapriečiti ili bi to s kakovom pogibelju bilo skopčano, imadu zbog toga, što zločin nisu zapriečili, prema §. 519. pooštrenjem, a zbog toga, što pogibelj nisu odklonili, polag §. 232. kazniti.

Ako bi obhodja, stražar ili oružnik u kakovom po drugom komu počinjenom zločinu udioničtvovali ili u takovom sukrivcima postali, onda se kod odmjere kazne ima u §. 519. ustanovljena kazna te ona, kojom se počinjeni zločin kazni. pred očima držati te se ima prema §. 96, suditi.

U drugim slučajevima prekršenja §. 237. imadu se krivci prema odmjeri kazne, ustanovljene u zakonu za nezapriečeno zabranjeno djelo ili prema veličini pogibelji strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci, te ako je stražar u počinjenom prestupku i sam sudjelovao ili je odklonjenje pogibelji hotimice propustio, tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine kazniti.

Digitized by Google

§. 239.

Peti slučaj.

V. Ako koji za zapovjednika straže, proprate ili porede odredjeni častnik, pomorski kadet, podčastnik ili zamjenik ovoga potonjega, propusti svoje podredjene valjano podučiti o tom, kako se po dužnosti vladati imadu ili ako propusti na to paziti, obdržava li se te u koliko se obdržava priobćeni im ili obćeniti stražarski naputak; ako znajuć trpi koju od povreda dužnosti stražarske službe, označenih u §§. 231. i 233.; ako se opije ili sa stražišta samovoljno udalji; ako geslo ili prepoznajni znak u obće ne priobći ili krivo priobći onomu, komu je to dužnost znati; ili u obće ako proti obćenitom stražarskom naputku ili proti dobivenim posebnim nalozima uzradi.

Opazka. Zapovjednik obhodje, ako se opije, ima se takodjer polag §§. 239. i 240. kazniti.

§. 240.

Kazna.

Prema važnosti straže i one štete, koja bi iz povrede zapovjedničke dužnosti nastati mogla kazna je tamnica od 6 mjeseci do 1 godine dana te u slučaju faktično nastale štete i do 5 godina; nu ako je zločin u vrieme rata pred neprijateljem počinjen, onda se ima uporaviti ista ona kazna, koja je u §. 232. ustanovljena prema

Digitized by Google

tomu, da li se je od velike štete bilo samo bojati ili je ista faktično i nastala.

Opazka. Vidi opazku kod §. 239.

§. 241.

Takove povrede dužnosti zapovjedńikâ straže, iz kojih velika šteta niti je nastala niti se je mogla očekivati, imadu se ako samo iz jednostavnoga nemara potiču, zatvorom od 1 do 3 mjeseca, u protivnom slučaju pako strogim zatvorom do 3 mjeseca te prema okolnostima i do 6 mjeseci kazniti.

§. 242.

Kazna inih povreda dužnosti stražarske službe manje važnosti.

Ine znatnije povrede stražarske dužnosti, koje u nazočnom poglavju nisu označene i za koje nisu kazne odmjerene, naročito ako je samo iz previdjenja ili nemara pospješeno bjegstvo takova uhićenika, koji nije okrivljen zbog zločina, već zbog manjeg kakovog kažnjivoga čina, imadu se kazniti zatvorom od 8 dana do 1 mjeseca, a prema okolnostima i do 3 mjeseca (§. 30.).

Opazka. Vidi opazku 3. §. 231.

Digitized by Google

POGLAVJE VIII.

O kukavštini.

§. 243.

Kukavština. Ma koja osoba borbenoga stališa, koja naprama vanjskom ili nutarnjem neprijatelju, za vlastitu sigurnost zabrinuta, ne razvije takov odpor, na kakov je uslied svojih službenih dužnosti obvezana i sposobna ili koja svojoj dužnosti protivno nastoji osobnoj pogibelji izbjeći ili koja makar samo i riečima ili znakovima izrazi takovo mišljenje, koje je kadro druge zastrašiti: čini se krivom kukavštini.

§. 244.

Takovi slučajevi kukavštine, koji se imadu kazniti kao zločin: I. slučaj i kazna mu. Kriv je zločinu kukavštine napose:

I. Zapovjednik kojega utvrdjenoga mjesta ili luke, koji bez razvijene najskrajne obrane ili bez skrajne nužde isto napusti ili ga neprijatelju uz predajni ugovor (capitulatio) preda.

Kazna mu je: smrt ustrieljenjem.

§. 245.

II. slučaj i kazna mu. II. Zapovjednik kojeg ne baš u utvrdjenom mjestu ili u otvorenom polju postavljenoga čet-

Digitized by Google

noga odjela, koji sebe ili svoj četni odjel pusti predajom ili bez predaje zarobiti, a da se nije do skrajnosti branio te dospio u takov položaj, koji čini svaki odpor bezuspješnim ili svaki ini spas nemogućim.

Kazna mu je: takodjer smrt ustrieljenjem.

§. 246.

III. Onaj zapovjednik kojega četnoga odjela, koji bez da bi sebe ili svoju momčad pustio zarobiti, kod primicanja ili prodiranja neprijatelja uzmakne sa svojom četom sa onoga mjesta ili iz vojničkoga bojnoga položaja, koji je uzdržati mogao i dužan bio, uzmakne i neprijatelju mjesto ustupi. III. slučaj i kazna mu.

Takov zapovjednik ima se osuditi na težku tamnicu od 1 do 5 godina te prema okolnostima i do 10 godina, dapače i na smrt ustrieljenjem, ako se je bojni položaj imao bio na zapovied do skrajnosti braniti te je napuštenjem istoga znatna šteta nastala.

§. 247.

IV. Zapovjednik kojega ratnoga brodovlja, brodozbora, brodovnoga odjela, brodnice (flotille) ili samo pojedinoga ratnoga broda, koji se neprijatelju preda bez da je upotriebio sredstva skrajne IV. slučaj i kazna mu.

Digitized by Google

obrane ili bez da bi pokušao osoblje broda spasiti, dočim je za to bilo vremena i načina.

Kazna mu je ista ona, koja je u §§. 244. i 245. ustanovljena.

§. 248.

V. slučaj i kazna mu.

V. Zapovjednik jednoga ili više ratnih brodova, kojemu je povjerena obrana trgovačkih brodova, ako ove napusti ili ne pokuša svako sredstvo, da ih u sigurnost privede.

Kazna je tamnica od 1 do 5 godina, nu koja se kazna prema važnosti okolnosti, prema stepenu posvjedočene malodušnosti te prema veličini prouzročene štete može povisiti na tamnicu do 10 godina, dapače i na smrt ustrieljenjem.

§. 249.

Sukrivci.

Sukrivcem zločina kukavštine ima se smatrati u spomenutih pet slučajeva svaki takov zapovjedniku dodieljeni ili podredjeni častnik, koji na kukavnu predaju, na položenje oružja, na napuštenje bojnoga položaja ili na prepuštenje onoga, što bi braniti trebalo, pristane; ili koji makar samo propusti zapovjednikovo kukavno djelo zapriečiti, u koliko je isto polag službovnoga reda mogao zapriečiti.

Ako je sukrivac jedan od onih, koji su po rangu zapovjedniku najbliži, onda se i on ima tako kazniti, kao sam zapovjednik.

Digitized by Google

Ostalim se sukrivcima u slučajevima, kada zapovjednika smrtna kazna stiže, ima tamnica od 5 do 10 godina, a u ostalim slučajevima od 6 mjeseci do 1 godine te prema okolnostima i do 5 godina odmjeriti.

§. 250.

Zločin kukavštine počinjava se nadalje: VI. slučaj i kazna mu.

VI. ako cieli četni odjel ili ratna posada broda ne vrši u boju svoju dužnost, naročito ako pukovnije, bataljuni, pješačke ili konjaničke satnije ili još manji odjelci, proti volji svojega zapovjednika, koje utvrdjeno mjesto, brod ili drugi koji bojni postav bez razvitka dužne obrane napuste, ako se bez nužde dadu zarobiti ili ako pokazanjem svoje malodušnosti primoraju zapovjednika na uzmicanje ili na predajni ugovor sa neprijateljem (capitulatio).

U takovom slučaju svi krivci zaslužuju smrtnu kaznu, koja se na začetnicima zločina, na krivim častnicima te izmedju ostalih krivaca — putem žrieba — na svakom desetom ima ovršiti ustrieljenjem.

Povrh toga gubi kukavna četa svoju zastavu sve dok se pred neprijateljem ne odlikuje; manji odjelci pako imadu se u druge pukovnije te kukavna ratna posada broda na druge brodove pridieliti.

Digitized by Google

§. 251.

VII. slučaj i kazna mu.

VII. Kriv je takodjer zločinu kukavštine te se ima kazniti smrću ustrieljenjem:

a) svaki k topničtvu spadajući častnik, podčastnik ili prosti momak, koji svoj top ili strieljivo, prigodom makar kakova neprijateljskoga sukoba, kad je obrana ili spašenje istoga još moguće, kukavno napusti ili se skupa sa topom bez skrajne nužde neprijatelju preda;

b) svaki u stališ topničtva ili inoga vojničkoga vozarstva spadajući ili za vodjenje ili zaštitu istoga odredjeni častnik, podčastnik ili prosti momak, koji u vrieme primicanja neprijatelja svoju pripregu ili k potrebštini vojske spadajuće te povjereno mu dobro, bez skrajne nužde — radi svoje osobne sigurnosti — napusti, neupotrebivim učini, neprijatelju ili plačkanju prepusti;

c) u obće osoba borbenoga stališa ma koje oružne vrsti ili službene opredjelbe, koja za vremena bitke pobjegne, svoje oružje odbaci, koja se sakrije ili koja već u času početka bitke zaostane, da joj izbjegne;

d) na koji opremljeni ratni parobrod ukrcavši se onaj strojnik, koji prigodom sukoba, radi svoje osobne sigurnosti, stroj napusti, ili se učini krivim takovu činu, kojemu je svrha zapriečiti odredjeno djelovanje stroja.

Digitized by Google

§. 252.

Dužnost predpostavljenika, ako se pojedinci u opasnom času krate boriti ili ako bježe. Kazna neizvršenja ove dužnosti.

Svaki je predpostavljenik u takovim slučajevima, kada bi ustručavanje kojega njegova podredjenika boriti se sa neprijateljem ili kada bi bieg podredjenoga po vojsku od prieke pogibelji mogao postati, dužan u toli velikom stepenu kriva odmah smaknuti ili bezodvlačno smaknuće njegovo odrediti. Ako predpostavljenik to propusti ili ako bi bieg jednoga ili više svojih podredjenih mogao bio drugim načinom zapriečiti te ga nije zapriečio, ima se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine te prema nastalim štetnim posljedicama i do 5 godina.

Opazka. Vidi točku 33. Diela I. i poglavje XXI. Diela II. Službovnika.

§. 253.

VIII. slučaj i kazna mu.

VIII. I izvan časa sa neprijateljem već odpočete bitke čini se krivim zločinu kukavštine svaka osoba borbenoga stališa, koja ništetnom izlikom nastoji izmaknuti od napredovanja odredjenoga proti neprijatelju ili od takove zapovjedi, čije izvršenje je u obće skopčano sa pogibelji sukoba sa neprijateljem.

Na takov način posvjedočena malodušnost ima se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine te prema okolnostima i do 5 godina, kod častnika, podjedno i svrgnućem sa časti.

Digitized by Google

§. 254.

IX. slučaj. Već i malodušne izjave tvore zločin:

a) ako se tko u kakovom obsjednutom ili po neprijatelju obkoljenom utvrdjenom mjestu o predaji iste malodušno ili pogibeljno izjavi;

b) ako se na ratnom brodu, koji se sa neprijateljem u borbi nalazi ili već i prije početka borbe, čine opasne, na predaju broda ili na predaju iz više brodova sastojećega se odjela smjerajuće izjave; ili ako tko bude zatečen, da namjerava stieg bez zapovjednikova naloga spustiti;

c) ako se koja osoba borbenoga stališa drugom prigodom sukoba zanese na takove izjave, koje su prikladne, da prouzroče, da malodušnost mah preotme.

§. 255.

Kazna. U svim ovim slučajevima ovlašten je u priekoj pogibelji svaki predpostavljenik zločinca odmah smaknuti ili bezodvlačno smaknuće njegovo odrediti; inače u slučajevima pod *a)* i *b)* ako je za utvrdjeno mjesto ili za ratni brod pogibelj nastala ili se još može očekivati, kazna je smrt ustrieljenjem, koju će izreći ratni sud ili prieki sud; istoj kazni ima mjesta i u slučaju pod *c)*, ako je u drugima izazvanoj malo-

Digitized by Google

dušnosti bilo posljedicom, da su ovi pobjegli ili da su se neprijatelju predali.

Opazka. Vidi točke 33. i 35. Diela I. i poglavje XX. Diela II. Službovnika.

§. 256.

Ako malodušne izjave nisu štetno djelovale te ako nisu ni učinjene u takovim okolnostima, da bi se pogibelji bilo još bojati, ima se krivac kazniti tamnicom od 6 mjeseci do jedne godine te prema stepenu posvjedočene malodušnosti i do 5 godina, te ako je častnik, podjedno i svrgnućem sa časti.

§. 257.

Kazna nezaprieèenih šteta nastalih usljed malodušnih izjava.

Svaki predpostavljenik, nadčastnik ili podčastnik, koji u slučajevima označenim u §. 254. ne rabi u vlasti stojeća mu sredstva za odklonjenje prieteće pogibelji, ima se kazniti polag §. 252.

Svaki pako, koji sazna za namjeru drugoga, smjerajuću na to da stieg ratnoga broda spusti, pa ga u tom ne zaprieči ili to zapovjedniku ne prijavi, ima se kazniti polag §. 255.

§. 258.

U koliko se imadu malodušne izjave kao prestupci kazniti.

Takove malodušne izjave, koje na druge nisu imale štetna upliva te u ono vrieme i u onim okolnostima, kada su učinjene, nisu ni mogle imati

Digitized by Google

znatnu opasnost posljedicom, imadu se kazniti strogim zatvorom od 3 mjeseca do 6 mjeseci te prema osobnom svojstvu krivca, sniženjem ili odpustom.

§. 259.

Sirenje nepovoljnih ratnih viesti ili i takovo opisivanje uspješnoga operiranja neprijateljeva ili pretežnijega broja ratne sile njegove, kojim se malodušnost četâ može izazvati, ima se prigodom sukoba, u vrieme kada se proti neprijatelju postavlja ili prodire, polag ustanovâ §§. 255. i 256. inače pako polag §-a 258. kazniti.

§. 260.

Ako je koji od činâ ili propustâ, označenih u nazočnom poglavju, počinjen sporazumno sa neprijateljem ili u namjeri stupiti u njegovu službu, podupirati njegova poduzeća ili radi druge kakove izdajničke svrhe, onda se prema okolnostima imadu §§. 191., 327. ili 334. uporaviti.

Digitized by Google

POGLAVJE IX.

O smetanju zapta i reda.

§. 261.

Zločini proti zaptu i redu.

Prekršenje propisâ, koji u svrhu uzdržanja zapta i reda glede vojničtva u obće te glede pojedinih vojničkih tjelesina naročito postoje, te prekršenje izdanih zapoviedi, imadu se kao zločini kazniti u sljedećim slučajevima:

§. 262.

Prvi slučaj i kazna mu.

I. Ako se onaj, koji je dužan pretrpiti kaznu, odmjerenu mu kojom pravomoćnom sudbenom osudom ili zapoviedju na to ovlaštenoga mu zapovjednika, opre ovršbi kazne tvornim zlostavljanjem predpostavljenika ili zapovjednika ovršbe, onda se obzirom na njegovo osobno svojstvo ima polag §§. 147. ili 157. kazniti.

§. 263.

Drugi slučaj i kazna mu.

II. Ako se tko, koji se kazniti ima, drugim na ovršbu kazne odredjenim osobama nasilno opre, ima se u slučaju prouzročene težke tjelesne ozlede kazniti u poglavju XIII. diela četvrtoga prema kakvoći ozlede ustanovljenom kaznom, koja se medjutim ima pooštriti, inače pako kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine (§. 30.).

Digitized by Google

§. 264.

Treći slučaj i kazna mu.

III. Ako osobe borbenoga stališa, za vremena bitke sa neprijateljem, prigodom prodiranja, uzmicanja ili osvajanja kojega utvrdjenoga mjesta ili tabora jurišem, ili zauzeća broda, podju na plačkanje prije nego što bi na to dozvola bila dana ili baš unatoč izdane zabrane, imadu se kazniti tamnicom od 1 do 5 godina (§. 30.), ako se pako povrh toga prema opominjućem ih višjem uporno ponašaju, imadu se po priekom sudu ili po ratnom sudu osuditi na smrt ustrieljenjem te ako je zastrašujući primjer smjesta od potrebe, imadu se odmah smaknuti.

Opazka. Vidi točku 33. Diela I. i poglavje XX. Diela II. Službovnika.

§. 265.

Četvrti slučaj i kazna mu.

IV. Ako tko iz borbenoga stališa sam ili u društvu više njih, za obranu već nesposobnoga, ranjenoga ili bolestno ležećega neprijatelja svuče ili zlostavlja, onda se ovakov zločinac ima kazniti tamnicom od 1 do 5 godina; a u slučaju prouzročenja okrutne, po život pogibeljne ili baš smrtne ozlede težkom tamnicom do 10 godina.

Opazka. Vidi §. 6. Diela I. službovnika.

§. 266.

Peti slučaj i kazna mu.

Ako tko u blizini neprijatelja u kojoj tvrdji ili drugom zatvorenom mjestu ili pako na ratnom

Digitized by Google

brodu, neobičnim ili zabranjenim putem ili na ovakovom mjestu izlazi ili ulazi, ima se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine; ako je pako brod ili utvrdjeno mjesto usljed toga pogibelji izvrženo bilo, tamnicom do 5 godina.

§. 267.

Šesti slučaj i kazna mu.

VI. Ako je koji od momčadi, počam od narednika prama dole, u vrieme rata svoju četu ili hodnu kolonu ili onu odvojku, s kojom je odaslan, napustio ne doduše iz kukavštineili namjerom da pobjegne, već bez dozvole predpostavljenika u svrhu da uznemiruje stanovnike zemlje, te bude zatečen od svoje čete više od dva sata udaljen u pravcu koji se opravdati ne može, ima se kao potragljivac (marodeur) tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, te prema nepripadno stavljenim zahtjevima njegovim i inim postojećim otegoćujućim okolnostima, naročito ako ovakovi slučajevi mah preotmu, tamnicom do 5 godina (§. 30.) kazniti.

§. 268.

Sedmi slučaj i kazna mu.

VII. Ako se je tko, pošto je odredjen na ma kakovu službu osim stražarske, (o kojoj naročito govori poglavje VII.), pijanstvom učinio nemogućim za to, da službu odpočne ili valjano vrši te je usljed toga štetu prouzročio, ili je u posve pijanom stanju počinio takovo djelo, koje bi se inače imalo kazniti polag ustanova §§. 7. i 797.

Digitized by Google

ima se osuditi na tamnicu od 6 mjeseci do 1 godine te prema veličini prouzročene štete i na tamnicu od 5 godina.

Opazka. Pod djelom ima se zločin razumievati. Ako je krivac u tako pijanom stanju samo prestupak počinio, onda se ima kazniti polag §§. 269. i 270.

§. 269.

Prestupci proti zaptu i redu.

Krivim se čini prestupku proti zaptu i redu onaj:

a) tko ne primi proti njemu službeno odredjeni zatvor ili onaj častnik, koji proti njemu bez postavljenja straže odmjereni kućni zatvor po dužnosti ne obdrži (§. 56.); ili tko za 24 sata od ovršbe kazne zatvora računajuć, propusti oprost kazne propisno zamoliti;

b) tko u svrhu prednešenja kakove pritužbe dodje pred svojega predpostavljenoga sa više sudrugova, nego što to službovnik dozvoljuje, ili tko kakovu na taj način protupropisnu pismenu pritužbu podpiše ili za nju podpise kupi;

c) tko proti zapoviedi svojega predpostavljenika, kojoj je svrha zapt i red uzdržati te koja je i za druge obvezatna, uzradi, ali bez osornosti ili opiranja;

d) tko se izmedju onih osoba, koje su na posebne propise obvezane, u nevrieme i nepovlašteno bavi plienjenjem neprijateljskog vlastničtva;

Digitized by Google

e) tko u takovo vrieme, kada neprijatelja ne ima u blizini, u kojoj tvrdji, vojarni ili zatvorenom mjestu, penjuć se preko šanaca i obkopa, ili inim neobičnim putem, nu bez namjere da pobjegne, izlazi ili ulazi;

f) tko — od podčastnika prama dole — svoju četu ili pridjelbu ostavi načinom, označenim u §. 267., ali se je za kratko vrieme sam natrag vratio, ili je zatečen u daljini ne većoj od dva sata, a da ga ni kakovo drugo kažnjivo djelo ne tereti;

g) tko se u službi opije, nu time ne prouzroči štetu, niti počini takovo djelo, koje bi se kada se počini u trieznom stanju, kao zločin kazniti imalo;

h) tko je zaptnim putem već dva puta kažnjen bio zbog pijanstva izvan službe, zbog pravljenja dugova, zbog noćnoga klatarenja ili zbog drugoga kakova čina, koji je radi štetnoga mu upliva na službu zabranjen, te bude u ovakovu činu ipak iznova zatečen.

Opazka. Glede slova *a)* nazočnoga §-a vidi §. 12., glede slova *b)* vidi §§. 13. i 14. Diela I. Službovnika, glede slova *d)* vidi opazku 1. gornjega §. 142. te glede slova *h)* §§-e 3—5.

§. 270.

U gore napomenutim ovim slučajevima ima se krivac, i to u slučaju pod *d)* strogim zatvorom od 3 do 6 mjeseci, a u ostalim slučajevima zatvorom od 8 dana do 3 mjeseca (§. 30.) kazniti, **Kazna.**

Digitized by Google

koji se zatvor prema naravi otegoćujućih okolnosti može i u strogi zatvor pretvoriti te se može povisiti na 6 mjeseci ili kod podčastnika sniženjem pooštriti.

U slučajevima pod *a)*, *c)*, *g)* i *h)* može se glede častnikâ odpust izreći osobito onda, ako su zbog istoga prestupka sudbeno već kažnjeni bili.

POGLAVJE X.

O zapostavljanju službenih propisa u obće.

§. 271.

Posebne vrsti ove povrede dužnosti.

Takovi čini ili propusti, koji se osim zakonskih u nazočnom dielu navedenih povredâ protive službovniku, posebnim propisima ili od vremena do vremena izdanim naredbama i zapovjedima, kazne se kao vojnički zločini ili kao vojnički prestupci, ako ovakov čin ili propust:

I. stavlja u pogibelj sigurnost vojske, jednoga njezinoga odjela ili kojega utvrdjenoga mjesta;

II. okrnjuje bojnu silu;

III. ako se protivi odredbama, kojima je svrha odkloniti vanjsku ili nutarnju pogibelj ili u obće unaprieditи službu;

IV. ako prouzroči manjak ili neuporabivost sredstava, koja su za jednu ili drugu od tih svrha potrebita ili

V. ako se tim prekorači službena vlast.

Digitized by Google

§. 272.

Slučajevi prve vrsti zapostavljanja službenih propisa u obće.

I. Sigurnost vojske, kojega njezinoga odjela ili kojega utvrdjenoga mjesta stavlja se u pogibelj:

a) ako se odluke, nalozi, upute, odredbe, znaci, bojne razporedbe (ordres de batailles), osnove, nadalje opisi taborâ, ponamještajâ i utvrdâ, što se u tajnosti ima držati, priobće komu, tko ih ne smije znati;

b) ako se geslo, parola ili bojni zov komu god saobći, tko ih ne smije znati;

c) ako se kod izdavanja parole ili tajne zapovjedi ne obdrži u službovniku propisana oprez-nost ili ako se ovakovom prilikom komu god iz kakove tajne zapovjedi više saobći, nego što mu se je prema dobivenom nalogu imalo saobćiti;

d) ako su se pod slovom *a)* navedeni tajni službeni spisi i osnove ili koja pismena parola usljed nebrige kod čuvanja izgubili;

e) ako se o gubitku ovakovih tajnih spisa i osnovâ ili pismene parole ne podnese odmah prijava;

f) ako se predpostavljeniku iz prenaglenja ili u pomanjkanju potrebite pažljivosti čine neizpravne prijave, te obratno, ako se opažene ili

Digitized by Google

ma na koji način temeljito saznate kretnje neprijatelja ili ini vanredni i važni dogadjaji odmah, shodno odgovarajućim propisima, na nadležnom mjestu ne prijave, ili ako se onima, koji za to moraju znati, ne obznane;

g) ako se pred neprijateljem u taborima, kod taborovanja u stanovalištima ili u utvrdjenim mjestima propusti osigurati se postavljenjem i uzdržanjem potrebitih predstraža, izaslanjem odgovarajućih obhodja i okolaka (patrouille ili ronde) te za vrieme hoda izaslanjem predhodnice i začelnice (avant i arriere garde) i obhadjajuće bočne straže (flanqueurs);

h) ako se u kojem obsjednutom ili od blizka neprijatelja u pogibelji nalazećem se utvrdjenom mjestu ne obdržavaju u pogledu otvaranja i zatvaranja vratâ odredbe, sadržane u službovniku;

i) ako se tko, koji na to nije ovlašten, upusti sa neprijateljem u razgovor ili u ino općenje, ili ako bez višega odobrenja dopisuje sa neprijateljskom vojskom ili na području, što ga je neprijatelj zaposjeo;

k) ako se u blizini neprijatelja iz objesti opaljenim hitcem, u nevrieme bubnjanjem ili trubnjavom ili inim nedozvoljenim načinom lažna buka prouzroči.

Opazka. Vidi Dio II. Službovnika poglavito glede točaka *b), c), g), h), i)* i *k).*

Digitized by Google

§. 273.

Kazna slučajeva pod *a)* i *b)* kao zločinâ.

Ako se priobćenje predmeta, spomenutih pod *a)* ili ako se saobćenje u slučaju pod *b)* nije doduše s izdajničkom namjerom, nu ipak u takovim okolnostima zbilo, da se je predmnievati moglo, da bi neprijatelj mogao tajnu saznati, te je povrh toga iz onoga, što je neprijatelj tim putem saznao, velika šteta nastala, ima se krivac kazniti smrću ustrieljenjem.

Inače se u slučaju pod *a)* ima kazna polag ustanova §. 382. odmjeriti; slučaj pod *b)* pako ima se u vrieme rata kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine.

§. 274.

Kazna slučajeva pod *c)*—*f)* kao zločinâ.

U slučajevima pod *c)*, *d)*, *e)* i *f)* ima se u vrieme rata, ako su isti za vojsku ili za jedan njezin odjel štetu ili pogibelj imali posljedicom, dapače i u vrieme mira, ako je iz istih znatna šteta nastala, odmjeriti tamnica od 6 mjeseci do 1 godine, te prema veličini štete ili pogibelji i do 5 godina.

§. 275.

Kazna slučajeva pod *b)*—*f)* kao prestupaka.

Ako se je protupropisno saobćenje gesla ili parole u vrieme mira zbilo ili ako iz povredâ dužnosti, označenih pod *c)*—*f)* nije nastala takova šteta ili pogibelj, uslied čega bi slučaj po-

Digitized by Google

lag ustanova prijašnjega §-a u vrieme rata, dapače i mira zločinom postao, onda se ove povrede dužnosti imadu kao prestupci kazniti prostim ili i strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca. te se ova kazna prema okolnostima može i na 6 mjeseci povisiti.

§. 276.

Kazna slučajeva od *g*)—*k*) kao zločinâ ili prestupaka.

U slučajevima pod *g*), *h*), *i*) i *k*), odnosećim se samo na vrieme rata, ako je usljed istih za vojsku ili za koji njezin odjel šteta ili pogibelj nastala, ima se takodjer odmjeriti takova kazna, kakova je u §. 274. za vrieme rata ustanovljena.

Inače se ovi slučajevi imadu kazniti polag §. 275.

§. 277.

Slučajevi druge vrsti zapostavljanja službenih propisa u obće

II. Ratne sile se okrnjuju:

a) ako koji zapovjednik ili predpostavljenik proti pravilima ratnih znanosti takova šta poduzme, čime neopravdano žrtvuje četu, koja je njegovu vodstvu povjerena bila, ili ako propusti ono, što bi se po njegovu znanju, za spašenje čete ili jednoga njezinoga diela, prema okolnostima moglo i moralo bilo učiniti;

b) ako koji predpostavljenik staranje, koje je i inače dužnost njegova, zanemari u pogledu

Digitized by Google

hranitbe, ine obskrbe ilí poštede podredjene si momčadi;

c) ako se ma koja osoba borbenoga stališa usljed buke na označenom joj mjestu ili baš ne stavi ili se kasno ili za službu nesposobna stavi, te nije kadra zapreku, koja joj izostanak izpričava, ili službovnu nesposobnost opravdati;

d) ako zapovjednik prigodom izlaza proti neprijatelju kojega povrh propisanoga brojevnoga stališa komandovanih u red i vrstu spadajućega momka kod prtljage znalice ostavi, ili ga bez neobhodne potrebe pod ma kojom izlikom od bitke uztegne;

e) ako se u erarskoj obskrbi stojeće osobe borbenoga stališa i izvan vremena, u kojem se proti neprijatelju izlazi, uztegnu od svoje prave opredjelbe uporabom za privatne službe;

f) ako se osobe borbenoga stališa za vremena bitke odnašanjem ranjenikâ ili pratnjom zarobljenikâ bez zapoviedi bave više, nego što je to neobhodno potrebito, ili ako se u svrhu, da zaplienjeno dobro u sigurnost sprave, samovoljno udalje sa bojišta;

g) ako takovi častnici, koji su za vrieme rata usljed sužanjstva, bolesti ili usljed posebnoga naloga iz vojske ili od svoje redovite službovne opredjelbe odstranjeni, oklievaju nakon prestanka zapreke ili nakon ovršene im povjerbe pridoći k

Digitized by Google

svojoj četi ili na svoje službovno mjesto kod mobilizovane vojske [§. 185. *g)*].

§. 278.

Kazna slučajeva, sadržanih pod *a*)

U slučaju, ustanovljenom pod *a*), kazna je tamnica od 6 mjeseci do 1 godine, koja se prema veličini za vojsku nastale štete može i na 5 godina povisiti.

§. 279.

Kazna slučaja pod *b*).

Ako je u slučaju pod *b*) povredom dužnosti više ljudi postalo za službu nesposobnima, onda se krivac ima takodjer kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine te prema nastaloj šteti i do 5 godina, inače pako prostim ili prema okolnostima strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

§. 280.

Kazna slučaja pod *c*).

U slučaju pod *c*) ima se predpostavljenik te svaki, usljed čijega je izostanka nered ili u obće znatna šteta nastala, kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine te prema veličini štete i do 5 godina.

Inače ima se uporaviti prosti zatvor od 8 dana do 3 mjeseca, a u otegoćujućim okolnostima strogi zatvor istoga trajanja (§. 30.).

Digitized by Google

§. 281.

Kazna slučaja, označenoga pod *d*) jest tamnica od 6 mjeseci do 1 godine; u slučaju pod *e*) ima se izreći u vrieme mira prosti, a u vrieme rata strogi zatvor od 1 do 3 mjeseca te prema okolnostima i do 6 mjeseci; od krivca ima se podjedno utjerati erarski obskrbni trošak za ono vrieme, koje je koji momak u zabranjenoj privatnoj službi proveo. **Kazna slučajeva pod *d*) i *e*)**

§. 282.

U slučajevima pod *f*) ima se krivac kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine (§. 30.), te ako se opomenom predpostavljenika nije dao odvratiti, tamnicom od 1 do 5 godina. **Kazna slučajeva pod *f*).**

Ako bi pak zlo tako preotelo mah, da bi četa smjesta mogla u veliku pogibelj dospjeti, onda su predpostavljenici — u slučaju bezuspješnosti njihove opomene — ovlašteni opiruće se krivce smjesta smaknuti ili to po drugima dati ovršiti.

§. 283.

Takovi častnici, koji su se načinom označenim u točki *g*) §. 277., više od 8 dana samovoljno uztegnuli od svoje službovne dužnosti, imadu se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine te **Kazna slučaja pod *g*)**

Digitized by Google

prema trajanju neopravdanoga izostanka i do 5 godina, a u slučaju, ako njihovo oklievanje ne prekoračuje 8 dana, imadu se kazniti po §. 213.

§. 284.

Slučajevi treće vrsti zapostavljanja službenih propisa u obće.

III. Odredbama, koje u obće služe za odklonjenje vanjske ili nutarnje pogibelji ili za unapredjivanje službe, protivi se:

a) ako koji predpostavljenik ne pazi kako treba da mu podredjeni ovršavaju višje službene zapovjedi, ili ako u slučaja propusta, koji je opazio, ne rabi na razpolaganju stojeća mu sredstva u svrhu, da mu podredjeni onu zapovied ovrše;

b) ako oni, kojima je to službena dužnost, odmah, bilo danju ili noću, ne donesu na odredjeno mjesto ili dalje ne odpreme prispjele žurne zapoviedi;

c) ako se o potrebi toga, da se uporave od izdanih naredaba odstupne odredbe, što su promjenom okolnosti naglo prouzročene, ili ako se o takovim okolnostima, koje ovršbu koje zapoviedi nemogućom čine, odmah ne podnese prijava onomu, od koga je zapovied potekla;

d) ako zapovjednik kojega ratnoga broda nemarnošću prouzroči gubitak broda;

e) ako zapovjednik kojega ratnoga broda prigodom brodoloma ili ine koje nesreće napusti

Digitized by Google

vozilo prije nego što bi osoblje i brodovne opreme po mogućnosti spasio bio;

f) ako tko na kojem ratnom brodu • prigodom bure, brodoloma ili druge kakove brodu prieteće ili već dogodivše se nesreće takove malodušne izjave čini, da bi to moglo prouzročiti, da ostalo osoblje klone duhom;

g) ako tko od onih, koji k ratnom brodu spadaju, ukrca ili daje ukrcati na brod trgovačkih predmeta u svrhu trgovanja ili odpremanja ili ako brod inim načinom upotriebi na trgovačku spekulaciju.

Opazka. Vidi točku 65., 67. i 68. Diela I. Službovnika.

§. 285.

Kazna ovih slučajeva.

U ovim slučajevima se krivac, ako slučaj pod *a*) nije povreda dužnosti stražarske službe (§§. 239. i 240.), ima u vrieme rata prema važnosti prieteće opasnosti, prema većem ili manjem obsegu nereda ili prema inače nastalim štetnim posljedicama kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine te prema važnosti prouzročene štete i do 5 godina.

Ove povrede dužnosti su zločini i u vrieme mira, ako su veliku sablazan prouzročile te se krivac ima osuditi na tamnicu od 6 mjeseci do 1 godine, a u slučaju otegoćujućih okolnosti sa pooštrenjem.

Digitized by Google

Ako je u vrieme rata ili mira prieteća pogibelj, od koje se je bojati bilo, ili ako je prouzročena šteta neznatna, onda ima mjesta kazni prostog ili prema okolnostima strogog zatvora od 1 do 3 mjeseca.

U slučajevima pod *d)* i *e)* pako, ako su se pred neprijateljem dogodili, ima se krivac kazniti smrću ustrieljenjem.

§. 286.

Slučajevi četvrte vrsti zapostavljanja službenih propisa u obće.

IV. Manjak ili neuporabivost sredstava, koja su za odklonjenje nutarnjih ili vanjskih pogibelji potrebita, prouzročuje se tim:

a) ako koji zapovjednik ili predpostavljenik, kojemu je dužnost hranovnu ili bojnu potrebštinu vojske, vojnoga odjela ili kojega utvrdjenoga mjesta osigurati, ne poprimi sve na razpolaganju mu stojeće te za postignuće ove svrhe služeće mjere;

b) ako koji častnik ili i koji niži, koji je prema svojoj službovnoj opredjelbi dužan streljivo ili hranovne ili bojne potrebštine druge ma koje vrsti na stanovito mjesto dopremiti, u svoje odredište — vlastitom krivnjom — ili baš ne prispije ili sa nedovoljnom zalihom prispije ili kasno prispije;

c) ako se onaj, koji za uzdržavanje oružja, opreme i ratnoga orudja stanovitu novčanu svotu bere, ne skrbi za to, da ovo pred neprijateljem

Digitized by Google

te u obće onda, kad je potrebito, u uporabivom stanju bude;

d) ako uzdržavanje i čuvanje odiela, streljiva, oružja, opremnih i bojnih potrebština, kolâ, službenih konja, tovarnih životinja i brodovnih tvoriva zanemare oni, koji su na to naročito zvani, ili ako ovi ne vrše nadzor, na koji su obvezani;

e) ako u vojničkoj službovnoj obvezanosti stojeće osobe (§. 142.) u vrieme ili izvan vremena službe, što ju imadu obavljati u streljivnim skladištima, u radionama (laboratorium) ili na takovim mjestima, gdje se naboji prave, u skladištima ili u inim mjestima za skladištenje razpršivih zaliha ili u neposrednoj blizini istih, u okolišu topničkih parkova ili za vrieme odpremanja ovakovih predmeta puše ili ako upaljive predmete sobom nose ili ih rabe, ili ako se tko na kojem ratnom brodu ili u pomorskom ratno orudnom spremištu ne obzire na mjere opreznosti, koje su ondje glede porabe vatre te glede razsvjete propisane;

f) ako tko na vlastitu službenu porabu od erara dobivene odjevne, oružne ili opremne predmete, streljivo ili službenoga konja — u koliko mu jedan ili drugi od tih predmeta izmakom ustanovljenoga porabnoga roka nije prešao u vlastničtvo — proda, proigra, založi ili iz obiesti pokvari.

Opazka. Glede slova *f*) nazočnoga §-a vidi opazku 2. §. 208.

Digitized by Google

§. 287.

Kazna slučajeva pod *a*)—*e*). U vrieme rata ili kad bukne rat (§. 89.), ako je za vojsku zaista šteta nastala, ima se u slučaju pod *a*) odmjeriti u ime kazne tamnica od 1 do 5 godina te prema veličini krivnje do 10 godina.

Slučajevi pod *b*), *c*) i *d*) imadu se pod gore označenim uvjetima kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine te prema veličini štete do 5 godina.

Ako nije nastala nikakova šteta, onda se u slučajevima pod *a*), *b*), *c*) i *d*) ima odmjeriti strogi zatvor od 3 do 6 mjeseci.

U vrieme mira imadu se ovi slučajevi kazniti zatvorom od 1 tjedna do 3 mjeseca.

Kazna u slučaju pod *e*) — ako nije nastala nikakova šteta, te ako se, pošto se nije zbila povreda stražarske dužnosti, ne ima uporaviti kazna, iztaknuta u §. 232. — jest tamnica od 6 mjeseci do 1 godine (§. 30.) te prema veličini prieteće pogibelji i do 5 godina, dapače u vrieme rata prema veličini prouzročene štete ili prema važnosti postojećih okolnosti smrt ustrieljenjem.

§. 288.

Kazna slučajeva pod *f*). U slučajevima, označenim pod *f*) ima se krivac, ako vriednost onoga, što je prodao ili što je iz obiesti pokvario, 5 forinta nadmašuje, kaz-

Digitized by Google

niti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine te prema veličini svote i prema kakvoći inih otegoćujućih okolnosti težkom tamnicom i do 5 godina.

Ako vriednost prodanoga ili pokvarenoga predmeta ne nadmašuje 5 forinti, ima se izreći prosti ili strogi zatvor od 1 tjedna do 6 mjeseci (§. 30.), glede podčastnika podjedno i sniženje.

§. 289.

V. Službena se vlast prekoračuje:

a) ako koji vojnički predpostavljenik ma kojega čina, kojega podredjenoga u službi udarcima, gurajima, udarcima nogom ili inim drugim načinom tjelesno zlostavlja ili drugim kojim ponizujućim načinom grdi;

Slučajevi pete vrsti zapostavljanja službenih propisa u obće.

b) ako se podredjeni na zapovied svojih vojničkih predpostavljenika bez zakonita razloga u zatvoru drže, a da u grieh upisano im djelo i dokazi dovoljno izvidjeni nisu, ili ako se tako kazne, da se tim kaznena vlast prekorači;

c) ako se od plaće (mjesečne plaće), od mazde, od odiela, od pripadninâ u naravi, od doplataka, od vanrednih prinosa ili darova, akoprem ne iz pohlepe za dobiti, nu protupravno odbitci čine, ako se pravodobna izplata istih bez temeljita razloga uzkrati ili ako se momčad protupropisnim nabavama tereti.

Digitized by Google

Opazka. 1. ad *a)*. Ovdje navedena zlostavljanja i grdnje podredjenih po njihovom vojničkom predpostavljeniku, samo se onda mogu zločinima smatrati te se samo u tom slučaju mogu kao takovi polag §. 290. kazniti, ako su u vrieme, kad su počinjeni, koli podredjenik, toli i predpostavljenik u službi bili.

Kraj toga ne čini razlike, da li je zlostavljanje iz službenoga ili privatnoga razloga nastalo.

Ostala predpostavljenikova zlostavljanja podredjenih imadu se kazniti po §. 292. eventualno uporavom §§. 97., 98. i 100.

2. Glede slova *b)* nazočnoga §-a vidi §§. 17. i 43. i poglavje XIII. Diela I. Službovnika.

§. 290.

Kazna slučajeva pod *a)* i *b)*.

Ako je život podredjenoga usljed pretrpljenoga zlostavljanja ili usljed kazne, što je na zapovied predpostavljenika na njem nepravedno ovršena, došao u pogibelj, ako je podredjeni na svom tielu trajne ozlede pretrpio ili je za službu nesposobnim postao, onda se krivi predpostavljenik ima osuditi na kaznu izrečenu u §-u 382., inače pako ima se u slučajevima pod *a)* i *b)* kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, te prema okolnostima, naročito ako je dotičnik više puta tako nezakonito postupao sa svojim podredjenima ili ako je usljed toga dao povoda povredi podredbe, pobuni ili bjegunstvu, i težkom tamnicom do 5 godina.

§. 291.

Kazna slučaja pod *c)*.

Ako je za oštećenoga podredjenika u slučaju pod *c)* §-a 289. nastao prema njegovim odnoša-

Digitized by Google

jima znatan gubitak ili za službu očita šteta, ima se krivi predpostavljenik kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, ako pako ovakove štetne posljedice nisu nastale, prostim ili strogim zatvorom od 1 tjedna do 3 mjeseca.

§. 292.

Kako se imadu kazniti takova protuslužbena djela ili propusti, glede kojih nazočni zakon izrično ne sadržaje ustanovâ.

Ona protuslužbena djela ili propusti, koji za vojsku ili u obće za službu nisu imali posljedicom znatne štete ili osobite pogibelji, te glede kojih nazočni zakon ne sadržaje izrične odredbe imadu se zaptnim putem kazniti; te samo u tom slučaju, ako bi ta kazna zbog jednoga te istoga čina već dva puta bezuspješno uporavljena bila, ima se u trećem slučaju prekršenja jednostavni ili strogi zatvor od 1 do 3 mjeseca ili prema okolnostima sniženje podčastnikâ bez ustanovljenja roka te odpust častnikâ izreći.

POGLAVJE XI.

O samosakaćenju.

§. 293.

Samosakaćenje.

Tko nakon položenja vojničke službene prisege na ratne članke nastoji osakaćenjem svojega tiela ili namjernim prouzročenjem koje bolesti učiniti

Digitized by Google

se nesposobnim za vojničku službu te postići na taj način svoj odpust: počinjava zločin samosakaćenja.

Opazka. 1. Ma kakova u toj namjeri nanešena tjelesna ozleda tvori zločin izvedenoga samosakaćenja.

2. Kakovoj kazni podpadaju slični prije uvrstbe počinjeni čini novakâ i doknadnih pričuvnika te po kojoj se oblasti imadu kazniti, glede toga vidi §. 49. zakonskoga članka VI. od g. 1889. ob obranbenoj sili i §. 83. Diela I. Naputka za provedbu istoga.

§. 294.

Kazna.

Ako je koja osoba borbenoga stališa izvela svoje namjerno samosakaćenje takovim posljedkom, da prigodom liečničkoga pregleda i nadpregleda, koji se ima najvećom točnošću i strogošću obaviti, ne bude za nikakovu službu kod svoje četne tjelesine sposobnom pronadjena, ima se osuditi na težku tamnicu od 5 do 10 godina te se nakon pretrpljene kazne, koje se trajanje ne uračunava u službovno vrieme dotičnika, ima ponovno nadpregledati, te ako se još sposobnom pronadje, u zaptnu satniju pridieliti.

Opazka. 1. Vidi opazku kod §. 51.

2. U pogledu toga, da se trajanje kazne ne uračunava u službovno vrieme, mjerodavna je alineja 2. §. 51. zak. čl. VI. od g. 1889.

3. Glede razredbe kod nadpregleda vidi okružnicu mi-

Digitized by Google

nistra za zemaljsku obranu br. 2889. pr. od g. 1897. (Broj 24. Viestnika (Normativnih) Naredaba od g. 1897.)

§. 295.

Ako pako vrhu samosakaćenja izpostavljeni prvi nadpregledni nalaz tako glasi, da krivac nije posvema nesposoban za službu kod one četne tjelesine ka kojoj spada, onda se on ima na težku tamnicu od 1 do 5 godina te ako je kadar pretrpiti tjelesnu kaznu, koja ovakovu kaznu zamjenjuje (§. 30.), ima se na ovu osuditi; nakon pretrpljene kazne pako ima se kod one pukovnije ili čete, ka kojoj spada, na službu pritegnuti ili prema otegoćujućim okolnostima ka kojoj zaptnoj satniji premjestiti.

Opazka. Vidi opazke kod §-a 294.

§. 296.

Svaka polag §. 293. samosakaćenju krivom pronadjena osoba, bilo da se polag §. 294., bilo polag §. 295. kazni, ako je mjesto drugoga ustupila, gubi za nju položenu ustupnu glavnicu ili pogodnosti, koje su dobrovoljcima postojećim posebnim naredbama dozvoljene; za svaku vojničku službu nesposobnim postali samosakatnik ima se podjedno, ako ima imetka, primorati, da stavi sposobnoga zamjenika te se u tom pogledu, kao što i glede ograničenja dopusta samosakatnikâ, ima postupati polag postojećih naročitih naredaba.

Digitized by Google

Opazka. Stavljenju zamjenika i ustupu mjesto drugoga (§§. 296., 297.) ne ima mjesta. U ostalom vidi propis o nadpregledu i okružnicu ministra za zemaljsku obranu, navedenu u opazci 3. kod §-a 294.

§. 297.

Kazna pripomoći. Tko samosakatniku savjetom ili djelom pruži pomoć za to, da se on za vojničku službu nesposobnim učini, ima se, ako griešna svrha nije posvema postignuta, kazniti težkom tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, u slučaju ako samosakatnik postane za službu posve nesposoban, težkom tamnicom od 1 do 5 godina te se ima povrh toga obvezati na to, da za momka, koji je od službe uztegnut, dade odštetu ili sam osobno ili u koliko bi on sam već stajao u vojničkoj službi ili u koliko ne bi bio sposoban na osobno vršenje iste, stavljenjem zamjenika, koji će se o njegovom vlastitom trošku snubiti, u koliko samosakatnik sam nije kadar toj obvezanosti udovoljiti.

Opazka. Vidi opazku §-a 296.

§. 298.

Kazna samo na posebne propise obvezanih vojničkih osoba u slučaju samosakaćenja. One vojničke osobe, koje ne spadaju u borbeni stališ, već su na posebne propise obvezane, te koje samosakaćenjem nastoje izbjeći vršenju službe, na koju su polag tih propisa kao što i polag

Digitized by Google

položene službene prisege obvezani, imadu se kazniti prostim ili strogim zatvorom od 6 mjeseci.

Opazka. Vidi opazku 1. §. 142.

POGLAVJE XII.

O gubitku prava na štovanje od strane drugih te naročito staležnih sudrugova.

§. 299.

Osim činâ i propustâ, koji su u nazočnom zakonu zločinima proglašeni, gube vojničke osobe pravo na štovanje od strane drugih te naročito staležnih sudrugova i u sliedećim slučajevima te se time čine krivima vojničkomu zločinu.

Obćenite ustanove odnoseće se na slučajeve, koji se imadu kazniti polag nazočnoga poglavja.

§. 300.

I. Ako je koji častnik, kojemu je ostavljen njegov vojnički značaj, što ga je obnašao prigodom izstupa iz službe ili kojemu je podieljen viši vojnički značaj, unatoč svojemu izpostavljenomu zavezu stupio u službu koje sa ovom monarkijom ratujuće vlasti bez da bi se prije odpočete borbe odrekao svojega austrijskoga vojničkoga značaja, onda se proti njemu ima povesti izročni postupak, te ako je inozemac, ima se osuditi na svrgnuće s časti.

I. slučaj i kazna mu.

Digitized by Google

Bude li pako ovakov inozemac uhvaćen s oružjem, koje je proti ovoj državi rabio, onda se ako je on podanik ratujuće strane države, ima kazniti tamnicom od 5 do 10 godina, a svaki drugi inozemac smrću ustrieljenjem.

Sa tuzemnim častnikom, koji je kriv istomu zločinu, ima se kao sa veleizdajicom postupati te ga stižu još i z[illegible]nite posljedice, ustanovljene za izseljenje bez dozvole.

Opazka. 1. U nazočnom §-u spomenuti zavezi se više ne izpostavljaju.

2. Vidi opazku §-a 105.

§. 301.

II. slučaj i kazna mu.

II. Ako koji po neprijatelju u ratu zarobljeni častnik prekršenjem svoje ustmeno ili pismeno zadane poštene rieči iz robstva pobjegne te na taj način javni glas austrijske vojske okalja, ima se kazniti odpustom.

Opazka. Vidi točku 41. D. I. službovnika i propis o poslovima poštenja, kojim su §§. 301., 302. i 303. vojničkoga kaznenoga zakona izvan kreposti stavljeni.

§. 302.

III. slučaj i kazna mu.

III. Ako koji častnik drugom kojom ozbiljnom prigodom ne obdrži obećanje, podkriepljeno svojom poštenom riečju, ako za neistinitost — znajuć — jamči svojom poštenom riečju ili ako se pošte-

Digitized by Google

nom riečju obveže na nješto, što se nazočnom kaznenom zakonu protivi, ima se kazniti odpustom.

Opazka. Vidi opazku kod §-a 301.

§. 303.

IV. slučaj i kazna mu.

IV. Ako koji častnik javnim nepristojnim vladanjem okalja staležnu čast ili takovim ili pako druge osobe vriedjajućim vladanjem povuče na sebe pogrde ili zlostavljanja, koja mu stalež ponizuju, ima se kazniti odpustom, u koliko se taj slučaj polag druge koje ustanove nazočnoga kaznenoga zakona ne kazni strožom kaznom.

Opazka. Vidi opazku kod §. 301.

Digitized by Google

DIO TREĆI.

O zločinima proti vojnoj sili države te o kažnjenju istih.

POGLAVJE I.

O zločinima proti vojnoj sili države u obće.

§. 304.

Zločini proti vojnoj sili države.

Zločinima proti vojnoj sili države imadu se smatrati:

1. neovlašteno snubljenje;

2. zavadjanje na povredu prisegnute vojničke službovne obvezanosti ili pripomaganje toga;

3. uhodnja i ostala proti vojnoj sili države upravljena te u §. 327. označena djela.

§. 305.

Obava iztrage, odnosece se na ove zločine te kažnjenje istih po vojničkim sudovima.

Na provedbu iztrage te na izricanje osude jesu glede zločinâ, spomenutih u sliedeća tri poglavja — osim slučaja u §. 318. označene pripomoći —

Digitized by Google

vojnički sudovi nadležni i proti gradjanskim osobama, bez obzira na njihovu redovitu zakonitu nadležnost.

Ako koja inače pod vlašću gradjanskoga kaznenoga suda stojeća osoba jedan ili drugi od gore spomenutih u djelokrug vojničkoga suda spadajućih zločina samo kao sredstvo kojega većega zločina, na primjer veleizdaje ili bune počini, ili ako se kod takove osobe, koja proti vojnoj sili države ovakov zločin počini, stiču još i drugi zločini, prestupci ili prekršaji, onda se djelokrug vojničkoga suda i na ova kažnjiva djela proteže, nu ova se u tom slučaju imadu prosudjivati polag gradjanskih kaznenih zakona.

Opazka. Odredbe gornjega §-a u vrieme mira sad više ne stoje u kreposti; u pogledu vojničke kazneno sudbene kod podignute vojske vršene vlasti vidi poglavje XX. vojničkoga kazneno parbenoga postupnika.

POGLAVJE II.

O neovlaštenom snubljenju.

§. 306.

Neovlašteno snubljenje.

Zločinu neovlaštenoga snubljenja čini se krivim:

a) tko u tuzemstvu ma koga, ili u inozemstvu u postavnom okolišu austrijskih vojnih četa,

Digitized by Google

kojega u službovni stališ ili u pratnju istog spadajućega momka, na drugu nego li austrijsku carsku vojnu službu ili na oružnu službu koje buntovničke stranke snubi; ili

b) tko osobu, koja je na vojničku službu ove države prisegom obvezana, snubi makar samo i na naseljenje u tudjoj pokrajini; ili

c) tko počini grabež čovjeka u tu svrhu, da drugim nego li austrijskim carskim četama pribavi novakâ ili buntovnicima subojnikâ ili da kojoj stranoj državi na austrijsku vojničku službu zaprisegnutoga pribavi za naseljenika.

Opazka. Pod izrazima «austrijski» i «austrijski carski», koji se u tekstu gornjega §-a nalaze, ima se sad već «c. i kr. austro-ugarski», «kraljevsko ugarski» i «c. kr. austrijski» razumievati.

§. 307.

Kazna. *a)* U vrieme rata.

Ako je ovaj zločin u vrieme rata počinjen na korist neprijateljske države ili na korist buntovnikâ, onda se krivac ima kazniti smrću na vješalima, te ako se za vrieme rata uhiti, ima se s njim priekosudno postupati.

Snubljenje za vrieme rata na korist druge — a ne neprijateljske — sile ima se u slučajevima pod *a)* i *b)* §. 306. kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina te u slučaju pod *c)* od 10 do 20 godina.

Digitized by Google

§. 308.

U vrieme mira ima se ovaj zločin u slučajevima *a)* i *b)* §. 306. tamnicom od 1 do 5 godina, te ako je krivac stranoj državi ili buntovnicima jednu ili više osoba već i doveo i snubljenje nastavlja ili opetuje, ili ako je zločin u takovo vrieme počinjao, kada je mir države u pogibelji te je on za to znao, težkom tamnicom od 5 do 10 godina kazniti. *b)* U vrieme mira.

Slučaj pod *c)* §. 306. ima se u vrieme mira u netom spomenutim otegućujućim okolnostima kazniti težkom tamnicom od 10 do 20 godina.

§. 309.

Ako se s grabežom čovjeka spojeno neovlašteno snubljenje ne ima polag §. 307. smrću kazniti, ali je tim ugrožen život osobe, koja je svoje slobode lišena ili je tim ugrožen povratak njezine slobode, ima se krivac osuditi na doživotnu težku tamnicu.

§. 310.

Ako je zločin neovlaštenoga snubljenja samo pokušan, onda je kazna, ako se je pokušaj u vrieme rata zbio te bi se počinjeni zločin imao bio smrću kazniti, težka tamnica od 5 do 10 Kazna pokušaja.

Digitized by Google

godina, te ako je s tim bio grabež čovjeka spojen, od 10 do 20 godina. Osim tih slučajeva kazna je pokušaja tamnica od 6 mjeseci do jedne godine te u otegoćujućim okolnostima od 1 do 5 godina.

§. 311.

Kazna sukrivaca. Tko kod neovlaštenoga snubljenja krivca savjetom, djelom ili inim načinom podupire ima se smatrati i kazniti tako, kao sam zločinac; nu u tom slučaju, kada se snubac polag §. 308. ima kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina, ima se sukrivac, ako je snubca samo kod jednoga ili drugoga pojedinoga snubljenja podupirao ili ako nije znao za to, da je mir države u pogibelji, kazniti tamnicom samo od 1 do 5 godina.

§. 312.

Kazna sukrivnje, počinjene podupiranjem neovlaštenoga snubljenja. Tko bi zločin neovlaštenoga snubljenja, akoprem bi to lahko te bez da bi sebe ili svoje (§. 522.) ili one osobe, koje pod njegovom zakonitom zaštitom stoje, izvrgao pogibelji, mogao zapriečiti, te ga namjerno propusti zapriečiti ili poznatoga mu ovakova zločinca oblasti prijaviti, ima se obzirom na okolnost, je li taj propust u vrieme rata ili mira počinjen, kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, te prema

Digitized by Google

važnosti faktično nastale štete i do 5 godina.

§. 313.

Uvjet oprosta kazne.

Onomu, koji se ma na koji način učini krivim zločinu neovlaštenoga snubljenja, osigurava se bezkažnjenost, ako budi odustane svojevoljno od odpreme snubljenih, budi on sam zaprieči njihov odlazak, ili snubljenje prijavi oblasti u takovo doba, kad ista za ovo još nije znala te se djelo može bezuspješnim učiniti; nu prijava se ima u tajnosti držati.

POGLAVJE III.

O zavadjanju na povredu prisegnute vojničke službovne obvezanosti ili o pripomaganju toga.

§. 314.

Zločini, počinjeni ovakovim zavadjanjem.

Zavadjanje na povredu vojničke službovne obvezanosti ubraja se kao zločin proti vojnoj sili države svakom onomu, koji kojugod na carsko kraljevsku službu prisegom obvezanu osobu — akoprem on sam ni ne stoji u takovoj obvezanosti — zavadja, nagovara, bodri ili zavesti nastoji na vjerolomno napuštenje vojne službe (na bjegunstvo) ili na — ma koju polag nazočnoga

Digitized by Google

zakona zločinom smatranu — povredu prisegnute vjernosti, pokornosti, opreznosti ili ine vojničke službovne obvezanosti, dogodilo se to davanjem dara ili pružanjem inih prednosti, obećanjima, obsjenama ili ma kojim drugim načinom.

Opazka. 1. Glede «carsko kraljevske» vojne službe vidi opazku 1. §. 105.

2. Vidi zakonski članak XXI. od g. 1890. nadalje hrvatsko-slavonski autonomni zakon od 11. prosinca 1890. koji sadržavaju posebne odredbe glede kazne zavadjanja na nepokoravanje pozivnoj zapovieđi.

§. 315.

Kazna je ovakova zavadjanja — ako je isto samo pokušaj ostalo — tamnica od 6 mjeseci do 1 godine, te prema važnosti i kažnjivosti naumljenoga vojničkoga zločina tamnica do 3 godine, te ako je zavadjanje uspjelo, i do 5 godina.

§. 316.

Pripomaganje vojničkoga zločina i kazna toga.

Zločinu pripomaganja kojega u §. 314. označenoga vojničkoga zločina čini se krivim onaj, koji akoprem sam i ne stoji u vojničkoj obvezanosti, ma kojim načinom pripomogne koju na carsko kraljevsku vojnu službu prisegom obvezanu osobu u tom, da počini koji vojnički zločin.

Kazna je tamnica od 6 mjeseci do 5 godina

Digitized by Google

prema tomu, je li djelo samo pokušano ili izvedeno.

Opazka. Vidi opazku §. 314.

§. 317.

Kazna zavadjanja ili pripomaganja u slučaju postojanja otegočujućih okolnosti.

Nu ako predmet u prijašnjim §§. 314. i 316. spomenutoga zavadjanja ili pripomaganja tvori vojnički zločin, koji se u danom slučaju smrću ima kazniti ili ako se je to u vrieme rata dogodilo ili ako se je usljed broja onih osoba, koje su se zavesti namjeravale, ili usljed inih okolnosti od znatne pogibelji bilo bojati ili je znatna šteta zaista i nastupila, ima se krivac osuditi na težku tamnicu od 5 do 10 godina.

Nu ukaže li se potrebitim sa gledišta zapriečenja razprostranjenja ovakovih zločina, da se odredi priekosudni postupak, onda se nakon predhodnoga proglašenja priekoga suda ima svaki zločinac kazniti smrću ustrieljenjem.

§. 318.

Kazna bjeguncima dane pripomoći.

Tko bez predhodnoga sporazuma (§. 314.) kojoj na ratne članke ili na vojničke propise prisegom obvezanoj osobi tim načinom pruži pomoć, da joj dade uputu, da joj dade krivo odielo da se preobuče, da ju sakrije, da joj kod sebe stan dade ili joj ma kojim drugim načinom pruži pomoć,

Digitized by Google

te time bieg podpomogne ili potragu i uhićenje bjegunca otegoti, ima se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine.

Nu počini li se ovakova pripomoć duže trajućim sakrićem bjegunca ili kupnjom njegova odiela, oružja, konja ili inih opremnih predmeta ili iz pohlepe za dobitkom ili u inim osobito otegućujućim okolnostima, onda je kazna težka tamnica od 1 do 5 godina.

§. 319.

Zbog pripomoći vjerolomna odlazka iz vojne službe ili zbog sakrića bjegunca dužan je svaki tomu krivim pronadjeni povrh kazne, koju je polag §§. 314 – 317. zaslužio, platiti u ratnu blagajnu za svakoga bjegunca 100 forinta. Ako ovu svotu nije kadar platiti, onda mu se vrieme kazne ima na duže odmjeriti ili pooštriti, te okolnost, da je bjegunac uhićen, u ničem ne mienja nazočne odredbe zakona.

§. 320.

Postupak sa vojničkim osobama u slučaju zavadjanja ili pomaganja vojničkoga zločina.

S onim vojničkim osobama, koje se učine krivima prekršenju §§. 314. ili 316. te im se pripomognuti vojnički zločin usljed prisegnute obvezanosti isto tako može ubrojiti kao samomu zločincu, valja postupati polag zakonskih glede

Digitized by Google

pojedinih vojničkih zločina postojećih ustanova, ili ako iste glede zavadjanja ili pripomaganja ne sadržavaju naročitih odredaba, polag obćenitoga propisa sadržanoga u §. 11.

POGLAVJE IV.

Ob uhodnji te ob ostalim proti vojnoj sili države upravljenim djelima.

§. 321.

Uhodnja. A) U vrieme rata ili ratnih priprema.

Tko u vrieme rata ili u takovo doba, kad je obće poznato, da se proti kojemu prietećemu vanjskomu neprijatelju, ili u tuzemstvu proti ustavšim buntovnicima čine vojničke odredbe ili pripreme, uhodi snagu ili stanje, odredbe ili osnove, postave ili kretnje kopnene ili pomorske vojne sile, stanje kojegod tvrdje ili taborskoga obkopa, stanje zalihâ ili skladištâ, ili u obće stanje odnošajâ ili predmetâ, odnosećih se na vojničku obranu države ili na operiranje vojske ili mornarice, te namjerava, da to kojim god načinom objavi neprijatelju ili onoj sili, s kojom je buknuće rata u izgledu ili buntovnicima: čini se krivim zločinu uhodnje.

Digitized by Google

§. 322.

Kazna glavnoga krivca i sukrivaca.

Ovaj se zločin, sve da je i bez svakoga uspjeha tek samo pokušan bio, ima kazniti smrću na vješalima, te proti krivcu, ako je u djelu zatečen te još za vrieme rata uhićen, ima prieki sud postupati.

Tko u vrieme rata ili u takovo doba, kad mu je poznato, da se proti kojemu prietećemu vanjskomu neprijatelju ili u tuzemstvu proti ustavšim buntovnicima čine vojničke odredbe ili pripreme, uhodi savjetom, djelom, ili inim načinom pomoć pruži budi za samu uhodnju, budi za to, da se već uhodjeni odnošaji i predmeti neprijatelju, stranoj sili ili buntovnicima priobće, čini se sukrivcem tomu zločinu te se s ovim ima kao sa uhodom postupati.

Ako medjutim glavni krivac ili sukrivac uhodnje, koja je počinjena u vrieme pripremâ, označenih na početku §. 321., nije znao za ove pripreme, onda se krivac ima kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina, te ako je posljedak uhodnje stranoj državi ili buntovnicima već priobćen, težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

§. 323.

Sukrivnja pripomaganjem uhodnje u vrieme rata ili ratnih priprema.

Tko ovakovu uhodnju ili priobćenje, što je za neprijatelja ili za one obavljeno, proti kojima su

Digitized by Google

kao što mu je poznato, vojničke pripreme učinjene, te što bi mogao bio zapriečiti bez da sebe, svoje ili one osobe, koje su pod njegovom zakonitom zaštitom (§. 522.), stavlja u pogibelj, namjerno ne zaprieči, ili tko kakov poznati mu te u nazočnom zakonu uhodnjom proglašeni čin ili onu osobu, za čiji ovakov čin znade, namjerno propusti oblasti prijaviti: čini se sukrivcem uhodnji te se ima kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina, u osobito otegoćujućim okolnostima od 10 do 20 godina.

§. 324.

Zločin uhodnje počinjava i onaj, tko takove odredbe ili predmete, koji se na vojnu silu države odnose te se po državnoj vladi ne čine ili ne rukuju javno, uhodi u drugo nego li u §. 321. označeno vrieme u tu svrhu, da o tom stranu državu ili buntovnike obaviesti.

β) U drugo vrieme, nego što je u §. 321. označeno.

§. 325.

Ovakov se uhoda prema mjeri uporavljene lukavštine, prema važnosti uhodnje te prema veličini one štete, koja je usljed toga mogla po državu nastati, ima kazniti težkom tamnicom od

Kazna.

Digitized by Google

1 do 5 godina, te ako je posljedak uhodnje stranoj državi ili buntovnicima već zaista priobćen, težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

Istom se kaznom ima kazniti i onaj, tko kojemu uhodi savjetom, djelom ili ma kojim drugim načinom namjerno pomoć pruži u uhodnji, koja se je u drugom, nego li u §. 321. označenom vremenu zbila, ili u tom, da se posljedak uhodnje stranoj državi ili buntovnicima priobći.

§. 326.

Kazna sukrivaca u pripomaganju uhodnje u drugo vrieme, nego što je označeno u §. 301.

Tko u drugo vrieme, nego što je označeno u §. 321., može kakovu uhodnju lahko preprieciti bez da sebe, svoje (§. 522.) ili one osobe, koje pod zakonitom zaštitom njegovom stoje, u pogibelj stavlja, te namjerno propusti, da ju preprieči ili da poznatoga mu uhodu oblasti prijavi, ima se osuditi na težku tamnicu od 1 do 3 godine te ako je posljedak uhodnje usljed njegova propusta stranoj državi ili buntovnicima zaista priobćen, na težku tamnicu od 3 do 5 godina.

§. 327.

Ostala proti vojnoj sili države upravljena djela.

Tko se sa neprijateljem u vrieme rata ili u vrieme označeno u početku §. 321., upusti u sporazum ili tko se i bez toga sporazuma učini kri-

Digitized by Google

vim ma kakvomu djelu ili propustu u tu svrhu, da se takovim sporazumom, djelom ili propustom carskoj austrijskoj vojnoj sili ili kojoj saveznickoj vojsci šteta prouzroči ili da se neprijatelju prednost priskrbi, počinjava zločin proti vojnoj sili države još i onda, ako bi način ovakova djelovanja imao obilježje drugoga zločina ili prestupka.

Opazka. Pod carskom austrijskom vojnom silom ima se oružana sila austro-ugarske monarkije razumievati.

§. 328.

Kazna.

Zbog ovoga zločina ima se svatko, koji je kod istoga sudjelovao, kazniti smrću na vješalima:

a) ako je zločinac u svrhu provedbe ovog zločina počinio drugi u nazočnom zakonu već i inače pod teretom smrtne kazne zabranjeni zločin ili kakovo u točki *c)* §. 362. u §§. 364. i 366. i u točki *d)* §. 450. označeno kažnjivo djelo ili propust; ili

b) ako je tim zločinom carskoj austrijkoj vojnoj sili, u pogledu operiranja proti neprijatelju, prouzročio veoma znatnu štetu.

Opazka. Vidi opazku §. 327.

§. 329.

U svakom drugom slučaju imadu se krivci kazniti u obće težkom tamnicom od 10 do 20 godina, nu ako bi im djelo imalo obilježje drugoga

Digitized by Google

zločina, koji se prema nazočnom zakonu već sam po sebi ima strože kazniti, kaznom ustanovljenom za taj zločin.

§. 330.

Kazna sukrivnje, počinjene pripomaganjem zločina označenoga u §. 327.

Tko u §. 327. označeni zločin namjerno ne zaprieči, akoprem bi ga mogao zapriečiti lahko te bez da sebe, svoje (§. 522.) ili one osobe, koje pod zakonitom zaštitom njegovom stoje, stavlja u pogibelj, ili tko namjerno propusti oblasti prijaviti ovakov zločin, za koji je saznao, ili onu osobu, za čije je ovakovo djelo saznao, čini se sukrivcem tomu zločinu, te se ima kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina, a u naročito otegoćujućim okolnostima od 10 do 20 godina.

§. 331.

Uvjet oprosta kazne.

Onomu, koji je sudjelovao u zločinima, navedenim u nazočnom poglavju te koji, pokajav se, ili sam zločin zaprieči, ili kod oblasti učini prijavu još u takovo doba, kada ista za to još nije znala te se je šteta mogla odkloniti, osigurava se bezkažnjenost.

Prijava se osim toga u tajnosti drži.

Digitized by Google

DIO ČETVRTI.

Ob ostalim zločinima te o kažnjenju istih.

POGLAVJE I.

O raznim vrstima tih zločina.

§. 332.

Razdioba zločina, razpravljanih u četvrtom dielu.

U nazočnom dielu razpravljani zločini napadaju neposredno ili javnu sigurnost u državnoj svezi, u javnim odredbama ili u javnom povjerenju, ili vriedjaju sigurnost pojedinoga čovjeka u njegovoj osobi, imetku, slobodi ili u inim njegovim pravima.

§. 333.

Posebne vrsti tih zločina.

Prema tomu se za posebne vrsti zločina proglašuju:

1. veleizdaja;
2. uvreda veličanstva te uvreda članova carskoga i kraljevskoga doma;
3. smetanje javnoga mira;

Digitized by Google

4. ustanak;
5. nabuna;
6. javno nasilje;
7. zloporaba uredovne ili službene vlasti i zavadjanje na istu;
8. krivotvorenje papirâ javne vjeresije;
9. krivotvorenje kovanoga novca;
10. smetanje vjerozakona;
11. silovanje;
12. oskvrnuće;
13. ini zločini bludnosti;
14. umorstvo;
15. ubojstvo;
16. uzrokovano pometnuće;
17. izloženje djeteta;
18. težka tjelesna ozleda;
19. dvoboj;
20. palež;
21. kradja;
22. pronevjerenje;
23. grabež;
24. plačkanje;
25. prevara;
26. dvoženstvo;
27. potvora i druge uvrede poštenja;
28. pripomoć zločincima dana.

Digitized by Google

POGLAVJE II.

O zločinu veleizdaje, uvrede Veličanstva, uvrede članova carskoga doma i smetanja javnoga mira.

§. 334.

Veleizdaja.

Zločin veleizdaje počinjava, koji učini što takova:

a) čemu je svrha carevu osobu u tielu, u zdravlju ili u slobodi povrieditи ili u pogibelj staviti, ili u izvršivanju vladalačkih joj prava priečiti;

b) što bi napereno bilo na silovitu promjenu načina (sustava) vladanja; ili

c) na odcieplјenje kojega diela od jedinstvene državne sveze austrijske carevine ili od područja njezinih zemalja ili na prouzročenje ili povećanje koje državi izvana prieteće pogibelji ili nutarnje bune ili gradjanskoga rata, učinilo se to javno ili tajno, od strane pojedinih osoba ili usljed sjedinjenja više njih, spletkarstvom, pozivom, bodrenjem ili zavadjanjem, riečju ili pismom, tiskotvorom ili slikovnim prikazama, savjetom ili vlastitim djelom, sa ili bez oružja, priobćenjem na ovakove svrhe smjerajućih tajnâ ili osnovâ, nevjernim ugovaranjem ili sporazumom sa ne-

Digitized by Google

prijateljem, poticanjem (razdraživanjem), snubljenjem, uhodnjom, podupiranjem ili ma kojim drugim na to smjerajućim činom, makar da bi isti i bezuspješan ostao.

Ako su gore spomenuta djela upravljena proti obstanku, cjelokupnosti (integritetu), sigurnosti ili proti ustavu njemačkoga saveza, onda se ista imadu takodjer veleizdajom smatrati te kao takova kazniti.

Opazka, 1. Pod «Carskim domom» ima se «Carski i kraljevski dom» pod «Car» ima se «Car i kralj» te pod «austrijskom carevinom» ima se «austro-ugarska monarkija» razumievati.

2. Zadnja je alineja nazočnoga §-a bezpredmetna, jer njemački savez više ne postoji. Vidi članak I. dodatka I.

§. 335.

Kazna veleizdaje. Zbog ovoga zločina ima se osuditi na smrt na vješalima:

a) svaki onaj, koji se je učinio krivim kojemu pod slovom *a)* §. 334. označenomu činu, ako je isti i bezuspješan ostao;

b) začetnici, poticatelji, kolovodje te svi oni, koji su neposredno sudjelovali u kojem veleizdajnom poduzeću, označenom pod *b)* i *c)* u §. 334.

Svi oni pako, koji su u kojem ovakovom poduzeću samo podaljim načinom učestvovali, imadu se osuditi na težku tamnicu od 10 do 20 godina, a u slučaju osobite opasnosti podu-

Digitized by Google

zeća ili zločinca, na doživotnu težku tamnicu; — napokon

c) ako se javno ili pred više ljudi izgovorenim besedama, tiskotvorima, razprostranjenim slikovnim prikazama ili spisima poziva, bodri ili pokušava zavesti na koje u §. 334. označeno djelo, i ovo djelo nije došlo u savez sa kojim drugim kažnjivim poduzećem te je bezuspješno ostalo (§. 17.), onda se ima izreći kazna težke tamnice izmedju 10 i 20 godina.

Za štetu, koja je zločinom veleizdaje državi ili privatnim osobama prouzročena, ostaje svaki krivac cielim svojim imetkom odgovoran.

§. 336.

Sukrivnja u veleizdaji.

***a)* Propustom prepriečenja.**

Tko namjerice propusti prepriečiti poduzeće, zasiecajuće u veleizdaju, koje bi u dalnjem razvoju mogao bio prepriečiti lahko i bez pogibelji za sebe, za svoje (§. 522.) ili za one, koji stoje pod zakonitom njegovom zaštitom, čini se sukrivcem istomu zločinu te se ima kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

§. 337.

***b)* Propustom prijave.**

Sukrivcem se veleizdaji čini i onaj, koji namjerice propusti koje veleizdajno poduzeće ili

Digitized by Google

osobu, o kojoj za takovo poduzeće znade, oblasti prijaviti, u koliko je tu prijavu mogao učiniti, bez pogibelji za sebe, za svoje (§. 522.), a niti za one, koji stoje pod zakonitom njegovom zaštitom, te ako se iz okolnosti ne dokaže, da se i unatoč propuštene prijave nije bojati štetne posljedice. Takov se sukrivac ima takodjer kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

§. 338.

Bezkažnjenost zbog djelotvornog pokajanja.

Onomu, koji je stupio u koji na veleizdaju smierajući savez, ali kasnije ponukan pokajom, odkrije oblasti članove, pravila, namišljaje i poduzeća istoga u takovo vrieme, dok su ista još u tajnosti bila, te se je šteta mogla zapriečiti, osjegurava se podpuna bezkažnjenost i držanje učinjene prijave u tajnosti.

§. 339.

Uvreda Veličanstva.

Tko povriedi poštovanje prama caru, bilo to osobnom uvredom, javno ili pred više ljudi izušćenom pogrdom, huljenjem ili porugom, bilo tiskotvorom ili priobćivanjem ili razprostiranjem slikovnih prikaza ili pisama, čini se krivcem zločinu uvrede Veličanstva, te se

Digitized by Google

imade kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina.

Opazka. Vidi opazku §. 334.

§. 340.

Uvreda članova carske kuće.

Ako se takova djela ili tvorne uvrede počine proti drugim članovima carske kuće, imadu se, u koliko djelo ne tvori zločina, koji se strože kazniti ima, kazniti kao zločini tamnicom od 1 do 5 godina.

Opazka. Pod carskom kućom valja razumievati carsku i kraljevsku kuću.

§. 341.

Smetanje javnoga mira.

Zločinu smetanju javnoga mira čini se krivcem, tko javno ili pred više ljudi ili u tiskotvorima, u razprostranjenim pismima ili u slikovnim prikazama:

a) razdražuje na preziranje ili mržnju proti osobi carevoj, proti jedinstvenoj državnoj svezi carevine, proti načinu vladanja ili državnoj upravi; ili

b) poziva, nagovara (bodri) ili zavesti nastoji na neposlušnost, na dizanje ili odpor proti zakonima, naredbama, proti odlukama ili odredbama sudova ili inih javnih oblasti, ili na uzkraćenje poreza ili za javne svrhe odredjenih daća.

Digitized by Google

Istomu se zločinu čini krivcem i onaj, koji:

c) takove saveze osnuje, ili koji nastoji zavesti druge na udioničtvovanje u istima, ili sam kojim mu drago načinom udioničtvuje u takovim savezima, kojima je zadaćom koja od kažnjivih svrha, naznačenih pod slovima *a)* i *b)*.

Kazna tog zločina jest težka tamnica od 1 do 5 godinâ.

Opazka. Pod carem ima se razumievati «car i kralj» pod carevinom «austro-ugarska monarkija».

§. 342.

U koliko se na ratne članke ili na vojničke propise zaprisegnute vojničke osobe u takovu slučaju čine krivima vojničkomu zločinu pobune, ustanovljeno je u poglavju III. drugoga diela.

§. 343.

Tko počini koje od dielâ, naznačenih u §. 334. proti kojoj državi njemačkoga saveza ili proti glavi koje od tih država, čini se, u koliko ne postoji zločin koji podpada težoj kazni, takodjer krivcem zločinu smetanja javnoga mira, te se imade kazniti tamnicom od 1 do 5 godina, a kod otegoćujućih okolnosti težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

Opazka. «Njemački savez» je prestao.

Digitized by Google

Istomu zločinu čini se krivim te se imade kazniti istim načinom i onaj, koji poduzme koje od tih dielâ, proti drugoj kojoj državi ili proti glavi iste, u koliko je njezinim zakonima ili posebnim ugovorima uzajamnost zajamčena te ista osobama nazočnomu kaznenomu zakonu podvrženim, zakonito proglašena.

POGLAVJE III.

Ustanak i nabuna.

§. 344.

Ustanak.

Zgrnuće više osobâ u svrhu, da se silom opru poglavarstvu: tvori zločin ustanka; bilo da je svrhom takovu odporu štogod silom izhoditi, riešiti se izpunjenja koje dužnosti, bilo osujetiti koju odredbu ili ovršbu koje javne zapoviedi, ili kojim god načinom poremetiti javni mir.

U tom pogledu ne čini razlike, da li je nasilje upravljeno proti kojemu sudcu, poglavarstvenoj osobi ili proti činovniku, zastupniku, namješteniku, ili poslužniku koje državne ili občinske oblasti, proti gradjanskoj, financijalnoj ili vojničkoj straži ili proti oružniku, ili proti šumaru, odredjenom za čuvanje šumâ ili lovnoga prava,

Digitized by Google

makar da isti stoji u privatnoj službi, ali je po dotičnoj zemaljskoj oblasti zaprisegnut, ili proti tim načinom zaprisegnutomu osoblju šumskoga ili lovnoga nadzora, ili proti osobi, odredjenoj za nadziranje državnih ili privatnih željeznica ili za rukovanje prometa na istima, ili za štićenje državnoga brzojava ili obavljanje prometa istoga, u koliko ove osobe izvršuju koji višji nalog, ili izvršuju svoj ured ili službu.

§. 345.

Krivcem ustanku čini se svaki onaj, koji se pridruži zgrnuću bilo s početka, bilo tekar tečajem dalnjeg razvoja istoga.

§. 346.

Kazna. Oni, koji se prigodom kojega ustanka opru i poglavarstvenim osobama ili stražarima, došavšim, da utalože nemir, imadu se kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina, te ako su ujedno i poticatelji ili kolovodje, težkom tamnicom od 10 do 20 godina.

§. 347.

Izvan slučaja spomenutog u predidućem paragrafu, imadu se poticatelji i kolovodje suditi na

Digitized by Google

težku tamnicu od 5 do 10 godina, a ostali sukrivci prema većoj ili manjoj pogibeljnosti, škodljivosti i dioničtvu njihovom, na težku tamnicu od 1 do 5 godina.

§. 348.

Ako se je nemir opet odmah u postanku bez dalnjega pogibeljnoga buknuća utaložio, imadu se poticatelji i kolovodje kazniti tamnicom od 1 do 5 godina, a ostali krivci od 6 mjeseci do jedne godine.

§. 349.

Nabuna.

Ako kod zgrnuća nastaloga kojim mu drago povodom, uslied upornosti naprama prediućoj oblastnoj opomeni te uslied sjedinjenja zbilja silovitih sredstava stvar do toga dodje, da se za povratak mira i poredka mora upotriebiti izvanredna sila, onda je to nabuna, te se tomu zločinu čini krivim svaki, koji je u takovu zgrnuću učestvovao.

§. 350.

Kazna. a) U slučaju priekoga suda.

Kada je za utišanje nabune potrebno poslužiti se priekim sudom, onda ima mjesta kazni smrti na vješalima, i to prema zakonitim propisima postojećim za postupak priekoga suda.

Digitized by Google

§. 351.

b) **Izvan slučaja priekoga suda.**

Izvan slučaja priekoga suda imadu se poticatelji i kolovodje osuditi na težku tamnicu od 10 do 20 godina te u slučaju, ako je stupanj zlobe i pogibeljnosti zla nauma veoma velik, na dosmrtnu težku tamnicu.

Ostali sukrivci imadu se kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godinâ, a u slučaju većeg stupnja zlobe i dioničtva od 5 do 10 godina.

§. 352.

S onim vojničkim osobama, koje su na ratne članke ili posebne vojničke propise vojničku službenu prisegu položile, te su time vojničku dužnost najstrože pokornosti prema svojim predpostavljenicima na se preuzele, imade se u slučaju, ako se s drugima proti kojoj vojničkoj straži, ili proti svojim predpostavljenicima zgrnu u svrhu, da se izdanoj vojničkoj zapovjedi ili kojoj vojničkoj odredbi opru, postupati polag ustanovâ, sadržanih u drugom dielu o vojničkim zločinima i prestupcima.

Ustanove nazočnoga poglavja nasuprot imadu se proti istima samo onda uporaviti, ako u §§. 344., 345. i 349. naznačeni te po njima počinjeni zločini ne diraju vojničke službene sveze.

Digitized by Google

POGLAVJE IV.

O javnom nasilju.

§. 353.

Javno nasilje. *a)* Silovitim činom proti skupštini, sazvanoj po vladi za razpravljanje javnih posala, proti kojemu sudu, ili drugoj kojoj javnoj oblasti.

Zločin javnoga nasilja tvori se u sljedećim slučajevima:

I. slučaj. Kada tko sam samcat ili u savezu s drugima, skupštinu sazvanu po vladi za razpravljanje javnih posala, koji sud ili drugu koju javnu oblast u njezinom sastanku, obstanku ili djelovanju silovito smeta ili prieči, ili u odluke njihove pogibeljnom prietnjom uticati nastoji, u koliko to djelo ne tvori kakov drugi teži zločin.

§. 354.

Kazna.

Ovaj se zločin ima kazniti, težkom tamnicom od 1 do 5 godina a pri osobito otegoćujućim okolnostima do 10 godina.

§. 355.

b) Silovitim činom proti zakonito priznatim zborovima, proti skupštinama, koje se drže sudjelovanjem ili pod nadzorom javne koje oblasti.

II. slučaj. Istomu zločinu čini se krivcem, koji u §. 353. naznačena djela počinjava proti zakonito priznanim zborovima (korporacijama), ili proti skupštinama, koje se drže sudjelovanjem ili pod nadzorom javne koje oblasti.

Digitized by Google

§. 356.

Kazna.

Ovaj se zločin ima kazniti težkom tamnicom od 6 mjeseci do jedne godine, a pri osobito otegućujućim okolnostima i do 5 godina.

§. 357.

Ako je tko na kakovo djelo, naznačeno u §§. 353. i 355., besjedama, izušćenim javno ili pred više ljudi ili tiskotvorima, razprostranjenim slikovnim predstavama ili pismima pozivao, bodrio, ili zavesti pokušao i ako to djelovanje nije bilo u savezu s drugim kojim zločinom te je ostalo bez uspjeha (§. 17.), imati će mu se u slučajevima §. 353. dosuditi kazna tamnice od 1 do 5 godina, a u slučajevima §. 355. od 6 mjeseci do 1 godine.

§. 358.

c) **Silovitim položenjem ruke ili pogibeljnom prietnjom proti osobama poglavarstvenim u uredovnim poslovima.**

III. slučaj. Ako se tko sam samcat, isto tako kada se više njih, nu bez zgrnuća opre u §. 344. naznačenim, u provedbi kojega poglavarstvenoga naloga ili u vršenju svoga ureda, ili u izpunjavanju svoje službe postupajućim osobama, pogibeljnom prietnjom ili zaista silovito na iste položenom rukom, makar i bez oružja i ranjenja, hoteći tim osujetiti ovrhu, ili ako se koje od tih

Digitized by Google

diela počiní u svrhu, da se silom izhodi obava kojega uredovnoga čina ili službe.

§. 359.

Kazna.

Takov se zločinac imade, ako ne spada medju osobe naznačene u §. 142., i ako se ne ima s njime postupati po §§. 173.—178., kazniti težkom tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, ako li je medjutim odpor počinjen oružjem, ili je bio skopčan ozledom ili ranjenjem, ili je pako počinjen u svrhu, da se silom izhodi obava kakova uredovnoga čina ili službe, težkom tamnicom od 1 do 5 godina.

§. 360.

d) **Silovitom provalom u tudji nepokretni imetak.**

IV. slučaj. Kada se mimolazom poglavarstva sa više sakupljenih ljudi silovitom provalom smeta čiji mirni posjed zemlje ili zemljišta, ili pravâ, koja se na nj odnose, ili kada tko, makar i bez pomagačâ, oružanom rukom prodre u čiju kuću, ili stan, te tu nanese silu osobi istoga, ili ukućanima njegovim, njegovu posjedu ili imetku, učinilo se to, hoteći se osvetiti za umišljenu koju nepravdu, ili postići koje zahtievano pravo, ili iznuditi na silu koje obećanje ili dokaz, ili inače zadovoljiti kakovoj mržnji.

Digitized by Google

§. 361.

Kazna.

Začetnik takova nasilja ima se kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina.

Oni, koji su se dali upotriebiti kao pomagači, imadu se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine.

§. 362.

e) Zlobnom oštetom tudjega vlastničtva.

V. slučaj. Ostale zlobne oštete tudjega vlastničtva sačinjavaju zločin javnoga nasilja, kada ili

a) šteta, koja je nastala, ili koja je bila u nakani počinitelja, nadilazi 25 forintâ, ili kada bez obzira na veličinu štete

b) odtuda može nastati pogibelj za život, zdravlje, tjelesnu sjegurnost ljudi, ili u većoj mjeri za tudje vlastničtvo; ili

c) kada je počinjena zlobna ošteta na željeznicama, radile iste parnom silom ili bez parne sile, ili na — k istima spadajućim — gradjevinama, strojevima, odpremalima i inim spravama ili na inim za radnju istih služećim predmetima, ili na parobrodovima, parnim strojevima, parnim kotlovima, vodogradnjama, mostovima, rudničkim napravama i u obće, kada je čin u osobito pogibeljnim okolnostima izveden.

§. 363.

Kazna.

Ovaj zločin kazni se u slučaju slova *a)* preidućega paragrafa težkom tamnicom od 6 mjeseci

Digitized by Google

do 1 godine, a u slučaju slovâ *b)* i *c)* težkom tamnicom od 1 do 5 godina te prema veličini zlobe i pogibelji i do 10 godina.

Ako se pako iz oštete u istima zaista dogodi nesreća za zdravlje, tjelesnu sjegurnost ili u većem obsegu za vlastničtvo drugih osoba, imadu se krivci kazniti težkom tamnicom od 10 do 20 godina, a u osobito otegoćujućim okolnostima dosmrtnom težkom tamnicom.

Ako napokon iz takove oštete uzsliedi smrt kojega čovjeka, a počinitelj je to mogao predvidjeti, ima se isti kazniti smrću na vješalima.

§. 364.

f) **Zlobnim činima ili propustima u okolnostima osobito pogibeljnim.**

VI. slučaj. Istomu zločinu čini se krivcem i onaj, koji prouzroči koju od pogibelji, navedenih pod slovom *b)* §. 362., kakovim mu drago drugim iz zlobe poduzetim činom, ili zanemarivši hotomice dužnost, koja mu je naložena pri radnji željeznicâ ili napravâ ili poduzećâ, naznačenih pod slovom *b)* §. 362.

§. 365.

Kazna.

Kazna ovoga zločina jest težka tamnica od 1 do 5 godina, a po veličini zlobe i pogibelji i do 10 godina. Nu ako nastupi koja od dalnjih u §. 363. napomenutih otegoćujućih okolnosti, onda se imadu uporabiti one teže kazne, što no su ondje za to ustanovljene.

Digitized by Google

§. 366.

g) **Zlobnom oštetom ili smetanjem državnoga brzojava.**

VII. slučaj. Zlobna ošteta ma kojega sastavnoga diela državnoga brzojava i svako hotomično smetanje prometa ili radnje, isto tako i svaka navlašna zloporaba ovoga državnoga zavoda, imade se bez obzira na iznos štete, kazniti kao zločin javnoga nasilja težkom tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, te osobito u slučaju znatne štete ili osobite zlobe, od 1 i do 5 godina.

§. 367.

Ako je pako koji od čina, navedenih pod slovom *c)* §. 362., u §§. 364. i 366. u onoj izdajničkoj namjeri pokušan ili izveden, da se operacijama austrijske, ili koje s ovom u savezu stojeće vojske, ili kojega odjela istih zapreke stave, ili da se neprijatelju pogodnost pruži, to se počinitelj povrh toga čini krivim i zločinu označenom u §. 327.

Opazka. Pod austrijskom vojskom valja razumievati ružanu silu austro-ugarske monarkije.

§. 368.

h) **Grabežem čovjeka.**

VIII. slučaj. Kada tko bez preidudećega znanja i privole zakonite oblasti lukavštinom ili silom uzme u svoju vlast kojega čovjeka u svrhu, da ga proti njegovoj volji preda kojoj inozemskoj vlasti, u koliko to ne tvori zločin pomorskoga grabeža (§. 490.).

Digitized by Google

§. 369.

Kazna jest težka težka tamnica od 5 do 10 godina, koja se može medjutim povisiti i na 20 godinâ, ako je zlostavljenik bio izvržen pogibelji smrti ili takovoj pogibelji da nebi mogao opet zadobiti slobode. **Kazna.**

§. 370.

U koliko se tko grabežem čovjeka čini krivim zločinu neovlaštenoga snubljenja, to je ustanovljeno u poglavju II. trećega diela (§. 306.).

§. 371.

IX. slučaj. Kada tko čovjeka, nad kojim mu po zakonu ne pripada vlast, te kojega ne ima temeljita razloga niti zločincem smatrati, niti škodljivim ili pogibeljnim čovjekom držati, samovlastno drži u zatvoru, ili ga kojim god načinom prieči u uživanju osobne mu slobode, ili ako tko vrhu koje osobe, koja se makar i krivom čini, prisvaja očito njemu nepripadajuću kaznenu vlast, ili ako tko hotomice propusti redovitoj oblasti odmah prijavu učiniti o uhićenju (zaustavljenju), izvedenom iz kojega makar prividno i temeljita razloga. *i)* **Neovlaštenim ograničenjem osobne slobode kojega čovjeka ili neovlaštenim prisvojenjem kaznene vlasti.**

§. 372.

Kazna ovoga zločina jest tamnica od 6 mjeseci do 1 godine. Ako je to uhićenje (zaustav- **Kazna.**

Digitized by Google

ljenje) potrajalo preko 3 dana ili ako je uhićeni (zaustavljeni) pretrpio štetu, ili osim ugrabljene slobode još i inu koju nevolju, onda se ima izreći kazna težke tamnice od 1 do 5 godina.

§. 373.

h) Postupanjem sa kojim čovjekom kao robom.

X. slučaj. Pošto u carevini austrijskoj robstvo nije dopušteno, a niti ikakovo izvršivanje vlasti, koja se na isto odnosi, i pošto svaki rob u onaj čas, kako stupi na carsko austrijsko zemljište, ili makar samo i na koji brod austrijski, postane slobodnim te isto tako postane slobodnim i u inozemstvu u onaj čas, kako bude pod kakovim god naslovom kojemu podaniku austrijske carevine ili kojoj u austrijskoj vojnoj službi stojećoj osobi prepušten kao rob: to se svaki, koji pribavljenomu si robu smeta uživanje osobne slobode, ili ga budi u tuzemstvu, budi u inozemstvu opet proda kao roba, a tako i svaki kapetan ili zapovjednik broda ili vozila austrijskoga, koji jednoga ili više robova preuzme makar i kao tovar, ili koji robu dospjelomu na brod austrijski smeta uživanje osobne tim načinom opet stečene slobode ili dopusti, da ga u tom drugi smetaju: čini se krivim zločinu javnoga nasilja, te se kazni težkom tamnicom od 1 do 5 godina.

Ako bi pako kapetan ili zapovjednik kojega austrijskoga broda ili pomorskoga vozila, ili ini

Digitized by Google

koji podanik austrijski s robovima neprestano trgovao, ima se kazna težke tamnice povisiti na 10 u osobito otegoćujućim okolnostima na 20 godina.

Opazka. Pod austrijskom carevinom ima se razumievati: austro-ugarska monarkija, pod carskim austrijskim zemljištem: područje austro-ugarske monarkije, — pod austrijskim brodom: ces. i kralj. austro-ugarski, ili kralj. ugarski, ili c. kralj. austrijski brod, — pod austrijskom vojnom službom: c. i kr. austro-ugarska, ili kralj. ugarska, ili c. kralj. austrijska vojna služba, — pod austrijskim podanikom: podanik koje od obiju država austro-ugarske monarkije.

§. 374.

XI. slučaj. Kada se silom ili lukavštinom otme koja ženska glava proti volji njezinoj, s namišljajem, upravljenim budi na ženitbu, budi na bludnost; ili kada se silom ili lukavštinom, makar i privolom njezinom — odvede mužu žena udata, roditeljima diete, štitniku ili skrbniku štićenče, bilo da se je svrha kažnjiva djela polučila, ili ne.

l) Otmicom.

§. 375.

Otmica proti volji odvedene osobe, ili otmica osobe, koja još nije navršila četrnajste godine života, kazni se težkom tamnicom od 5 do 10 godina prema upotriebljenim sredstvima ili naka-

Kazna.

Digitized by Google

njenom ili zbivšem se zlu. Ako li je pako odvedenoj osobi bilo već barem 14 godina te ako je ista na odvedenje privolila, ima se izreći kazna težke tamnice od 6 mjeseci do 1 godine.

§. 376.

m) Globljenjem. XII. slučaj. Zločinu javnoga nasilja čini se krivim svaki, koji:

a) osobi kojoj nanese u istinu nasilje, hoteći ju time prisiliti, da što učini, trpi ili propusti, u koliko mu ovo djelo ne tvori zločina koji podpada težoj kazni.

Pod istim uvjetom krivac je istomu zločinu, tko:

b) posredno ili neposredno, pismeno, ustmeno ili inim načinom, pod vlastitim imenom ili bez toga, zaprieti komu povriedjenjem tiela, slobode, poštenja, ili vlastničtva, hoteći time onoga, komu prieti, prisiliti, da što učini, trpi ili propusti, ako prietnja bude takova, da onomu, proti komu je upravljena, s obzirom na okolnosti i osobno svojstvo njegovo ili na važnost zapriečena zla, može zadati temeljita straha, bez obzira na to, jesu li spomenuta zla upravljena proti njemu samomu, njegovoj obitelji i rodbini, ili proti inim osobama, stojećim

Digitized by Google

pod njegovom zaštitom, te je li prietnja imala uspjeha ili ne.

§. 377.

XIII. slučaj. Tko se prietnjom, koja je u §. 376. napomenuta i koja je načinom ondje naznačenim kadra zadati temeljita straha, posluži samo u tu svrhu, da utjera u strah i nemir budi koje pojedine osobe, budi obćine ili kotare, počinjava zločin javnoga nasilja pogibeljnom prietnjom. *u) Pogibeljnom prietnjom.*

§. 378.

Kazna za gore spomenuta dva zločina, naznačena u §§. 376. i. 377., jest težka tamnica od 6 mjeseci do 1 godine. *Kazna za gornja dva zločina.*

U slučaju otegoćujućih okolnosti, navlastito ako nanešenim nasiljem, ili pogibeljnom prietnjom povriedjenik bude stavljen na dulje vremena u stanje puno muka, ako se tko zaprieti umorstvom ili paležem; ako ošteta, kojom se tko zaprieti, prevaljuje svotu od hiljadu forinti, ili ako šteta, koja bi imala nastati iznudjenim činom, trpljenjem ili propustom, nadmašuje svotu od tri stotine forinta, ako bi prietnja bila upravljena proti cielim obćinama ili kotarima, ima se krivac kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina.

Digitized by Google

§. 379.

U koliko se onaj, koji spada medju vojničke u §. 142. naznačene osobe, čini pogibeljnom prietnjom krivcem vojničkomu zločinu, to je ustanovljeno u drugom dielu nazočnoga zakona.

POGLAVJE V.

O zloporabi uredovne ili službene vlasti i o zavedenju na tu zloporabu.

§. 380.

Zloporaba uredovne i službene vlasti.

Svaki državni ili občinski činovnik, isto tako svaka druga u javnoj službi pod prisegom ili bez prisege namještena osoba, koja u onom uredu ili službi, na koju je obvezana, povjerenu si vlast ili službeno namještenje kojim god načinom zlorabi u svrhu, da komu — bilo to državi, kojoj občini ili inoj osobi — štetu nanese, čini se takovom zloporabom krivcem zločinu, dao se na to zavesti koristohlepjem, ili makar strašću, ili nuzgrednom kojom namjerom.

§. 381.

Osobiti slučajevi.

U takovim okolnostima počinjava taj zločin naročito:

Digitized by Google

a) sudac, državni odvjetnik, ili ini pod dužnošću stojeći činovnik, kao što i svaka u javnoj službi privremeno ili stalno namještena osoba, kada se dade odvratiti od zakonitoga izvršivanja svoje uredovne ili službene dužnosti;

b) svaki činovnik ili ina u javnoj službi namještena osoba, koja u uredovnim ili službenim poslovima posvjedoči neistinu, ili u uredovnim, odpravcima ili službenim podnescima neistinite činjenice navodi; kao što i onaj javni bilježnik, koji kod sastavka ili izpostave koje javnobilježničke izprave neistinu posvjedoči;

c) svaka u javnoj službi namještena osoba, koja povjerenu joj koju uredovnu ili službenu tajnu pogibeljnim načinom priobći, ili koju uredovnom ili službenom nadzoru svojemu povjerenu izpravu pronevjeri, uništi ili proti svojoj dužnosti drugomu priobći;

d) svaki odvjetnik, ili ini zakleti zastupnik, kao što i svaki zastupnik koje javne zaklade, koji na štetu po njem zastupane stranke pomaže protivnoj stranci sastavljati pravna pisma, ili ju inače budi savjetom budi činom podupire.

§. 382.

Kazna.

Zločin ovaj kazni se težkom tamnicom od 1 do 5 godina, koja se prema veličini zlobe i štete može povisiti i na 10 godina.

Digitized by Google

§. 383.

Primanje darova u uredovnim ili službenim poslovima.

Činovnik ili ini u javnoj službi namješteni, koji kod pravosudja, podieljivanja službe ili odlučivanja u javnim poslovima ured ili službu svoju doduše prema dužnosti svojoj izvršava, ali za vršenje iste neposredno ili posredno primi kakov dar, ili si u to ime koju korist namakne i obećati dade; isto tako i onaj, koji se time dade u izvršivanjû svojih uredovnih ili službenih poslova u obće zavesti na pristranost, ima se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine. Povrh toga imade isti dobiveni dar ili vriednost ovoga položiti na korist zaklade naznačene u §. 73.

§. 384.

Zavedenje na zloporabu uredovne ili službene vlasti.

Tko gleda, da darovima zavede na pristranost ili na povredu uredovne ili službene dužnosti sudca, budi gradjanskoga, budi kaznenoga, državnoga odvjetnika, ili prigodom podieljivanja službe ili odlučivanja u javnim poslovima kojegagod inoga činovnika, ili inu u javnoj službi namještenu osobu, čini se krivcem zločinu, bilo da mu je namjera upravljena na vlastitu njegovu korist, ili na korist koje treće osobe, te bilo da mu je to pošlo za rukom, ili ne.

Kazna toga zavadjanja jest tamnica od 6 mjeseci do 1 godine, u slučaju znatne štete, pouzro-

Digitized by Google

čene velikom lukavštinom, težka tamnica od 1 do 5 godina.

Povrh toga ima se ponudjeni ili u istinu dani dar položiti u zakladu spomenutu u §. 73.

Opazka. Vidi opazku kod §. 73.

POGLAVJE VI.

O krivotvorenju javnih vjeresijskih papira.

§. 385.

1. Spotvaranje javnih vjeresijskih papira.

Krivcem zločinu krivotvorenja javnih vjeresijskih papira čini se onaj, koji spotvara papire javne vjeresije, koji su kao novac u prometu, budi obveznice, izdane po kojoj javnoj blagajni, te osiguravajuće izplatu koje glavnice ili godišnjega prihoda (rente), budi k istima spadajuće kupone ili talone.

Pri tom ne čini razlike, bio taj spotvoreni vjeresijski papir tuzemski ili pod kojimgod nazivom izdani papir inozemske vjeresije, te da li je prikladan za obsjenu ili ne, da li je već izdan i da li je iz toga nastala kakova šteta ili ne.

Note i dionice, izdane po povlaštenoj austrijskoj narodnoj banci, kao što i zadužnice, izdane po kojem oblastno dozvoljenom tuzemskom vjeresij-

Digitized by Google

skom zavodu, imadu se skupa sa pripadajućim im kuponima i talonima jednakima smatrati javnim vjeresijskim papirima.

Opazka. Pod austrijskom narodnom bankom ima se razumievati austro-ugarska banka.

§. 386.

Sukrivci ovomu zločinu.

Sukrivac ovomu zločinu jest, koji vajanjem spotvori grbove, običajne kod papirâ javne vjeresije, koji makar samo i u jednom komadu napravi papir, biljeg, maticu (kalupak), slova, prešu, ili budi što inoga, što može poslužiti tvorenju krivih vjerovnih papira, te to znajuć izruči komu za unapredjenje spotvaranja ili ma kojim inim načinom kod spotvaranja sudjeluje, sve kad bi sudjelovanje njegovo i bez uspjeha ostalo.

§. 387.

Kazna.

a) Spotvaranja javnih papira, stojećih u prometu kao novac.

a a) izvršenog spotvaranja.

Bude ili zaista prigotovljen koji javni vjeresijski papir, koji stoji u prometu kao novac, te je to izvedeno takovim orudjem, koje olakšava umnožavanje tih papira, ima se toli spotvoritelj, koli svaki sukrivac kazniti težkom dosmrtnom tamnicom, ako li je pako spotvorenje izvedeno perom ili inim orudjem, a ne onim rečene vrsti, težkom tamnicom od 10 do 20 godina.

Digitized by Google

§. 388.

Ista se kazna ima uporaviti i proti onomu dioniku, koji je takove spotvorene papire u sporazumku sa spotvoriteljem, s kojim sukrivcem ili s inim kojim dionikom izdao, dogodilo se to sporazumljenje prije spotvorenja, tečajem istoga ili poslije njega.

b b) dionikâ.

§. 389.

Ako je spotvaranje javnih vjeresijskih papira, stojećih u prometu kao novac, doduše pokušano, ali nije izvedeno, ima se svaki, koji je pri tom sudjelovao, ako je pokušaj (§. 15.) uzsliedio takovim orudjem, koje umnožanje olakšava, kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina, u slučaju osobite pogibeljnosti, od 10 do 20 godina, a u inom slučaju težkom tamnicom od 1 do 5 godina, te u osobito otegoćujućim okolnostima od 5 do 10 godina.

c c) pokušanoga spotvaranja.

§. 390.

Ako je spotvorenje zadužnice, izdane po kojoj javnoj blagajni, zaista izvedeno, te je prigotovljenje obavljeno takovim orudjem, koje umnožanje tih papira olakšava, ima se toli spotvoritelj koli svi sukrivci osuditi na težku tamnicu od 10 do 20 godina, ako li je pako spotvorenje obavljeno perom ili inim orudjem, a ne onim spomenute vrsti, težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

b) Spotvaranja javnih zadužnica *a a)* izvršenoga spotvorenja.

Digitized by Google

§. 391.

b b) **dionikâ.** Istim kaznama podpada i onaj dionik, koji je takove spotvorene javne vjeresijske papire sporazumno izdao (§. 388.).

§. 392.

c c) **pokušanog spotvaranja.** Ako spotvorenje takovih javnih vjeresijskih papira bude doduše pokušano, ali ne dovršeno, ima se svaki, koji je pri tom sudjelovao, u koliko je pokušaj (§. 15.) obavljen takovim orudjem, koje umnožanje olakšava, kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina, — inače pako od 1 do 5 godina.

§. 393.

II. Preinačenje javnih vjeresijskih papira. Krivotvorenju javnih vjeresijskih papira krivje i onaj:

a) koji takove (§. 385.) prave papire preinači na veću svotu od one, na koju su izvorno izdani bili; ili

b) koji u takovim papirima preinači brojeve ili druge dielove njihova sadržaja, ili k tomu pripomogne.

§. 394.

Kazna. *a)* glavnih krivaca i sukrivaca. Takov se krivac imade kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina, te ako je krivotvorenje doduše pokušano, ali nije izvedeno, od 1 do 5 godina.

Digitized by Google

§. 395.

b) dionikâ.

Koji je u sporazumku sa krivotvorcem, s kojim sukrivcem ili s inim dionikom (§. 388.) krivotvorno preinačene javne vjeresijske papire izdao, ima se kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

§. 396.

Osobito otegoćujuća okolnost.

Pri odmjerivanju kazne zbog spotvorenja ili preinačenja takovih javnih obveznica (zadužnica), koje glase na donosnika, ima se ovo svojstvo javnih obveznica (zadužnica) smatrati kao otegoćujuća okolnost.

POGLAVJE VII.

O krivotvorenju kovanoga novca.

§. 397.

Krivotvorenje kovanoga novca.

Zločin krivotvorenja kovanoga novca počinja:

a) koji nepovlastno kuje novac po kovu, ma gdje u prometu nalazećem se, ma da je isti težinom i unutarnjom vriednošću (finoćom) svojom jednak pravomu novcu, ili još i bolji;

b) koji po kovu, maka gdje u prometu nalazećem se, budi od prave kovine (metala) kuje novac manje nutarnje vriednosti ili od metala manje ciene kuje krivi novac, budi novcu inače krivomu daje vid pravoga novca;

Digitized by Google

c) koji prave komade novca u njihovoj nutarnjoj vriednosti i težini, po kojoj su kovani, kojim mu drago načinom umanji, ili im nastoji dati oblik komadâ veće vriednosti;

d) koji za kovanje krivoga novca pribavi orudje, ili kojimgod inim načinom u krivotvorenju sudjeluje.

§. 398.

Kazna. Kazna ovoga zločina jest težka tamnica od 5 do 10 godina, ali u slučaju osobite pogibeljnosti ili velike štete od 10 do 20 godina.

Samo se onda može kazna težkom tamnicom izmedju 1 i 5 godina odmjeriti, kada se krivotvorenje ukazuje takovim, da ga svatko lahko prepoznati može, ili ako je neovlašteno kovani novac pravomu novcu jednak težinom i nutarnjom vriednošću.

§. 399.

Dioničtvo krivotvorenja novca. Kao dionik krivotvorenja novca počinjava zločin svaki onaj, koji je krivotvoreni novac u sporazumku s onim, koji je krivotvorenje počinio ili podpomogao, ili s drugim kojim dionikom (§. 388.) izdao, ili koji kupi čestice, koje su od komadâ pravoga novca u slučaju *c)* §. 397. odkinute.

§. 400.

Kazna. Takovo se dioničtvo imade kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina, te u slučaju, ako je velika šteta prouzročena, i do 10 godina.

Digitized by Google

POGLAVJE VIII.

O smetanju vjerozakona.

§. 401.

Smetanje vjerozakona.

Zločin smetanja vjerozakona počinjava:

a) koji huli Boga riečju, činom, u tiskopisima ili razprostranjenim spisima;

b) koji smeta ovršivanje kojega u državi postojećega vjerozakona, ili obezčašćujućim oskvrnućem sprava, opredieljenih za službu božju, ili inim kojim činima, govorima, tiskopisima ili razprostranjenim spisima javno pokaže, da prezire vjerozakon;

c) koji nastoji kršćanina zavesti na odmet od kršćanstva;

d) koji nastoji razprostranjivati bezvjerstvo, ili raznositi krivi nauk, koji se protivi kršćanskomu vjerozakonu.

Opazka. Domobranski sudovi dužni su o svakoj zbog zločina smetanja vjerozakona povedenoj kazneno sudbenoj iztrazi od slučaja do slučaja domobranskomu vrhovnomu sudištu prijavu učiniti, koje će sudište onda, ako obtuženik gledom na slučajeve, označene u ovom paragrafu pod slovima *c)* ili *d)*, bude krivim pronadjen, u vlastitom djelokrugu dalnju odredbu učiniti.

§. 402.

Kazna.

Ako je smetanjem vjerozakona javna sablazan prouzročena ili je zavedenje uzsliedilo ili ako je s poduzećem obća pogibelj skopčana bila, ima se

Digitized by Google

taj zločin kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina, a u slučaju velike zlobe ili pogibeljnosti i do 10 godina.

§. 403.

Gdje ne postoji nijedna od okolnosti, napomenutih u prediućem paragrafu, ima se smetanje vjerozakona kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine.

POGLAVJE IX.

O silovanju, oskvrnuću te ob inim težkim slučajevima bludnosti.

§. 404.

Silovanje. Tko žensku osobu pogibeljnom prietnjom zaista uporavljenim nasiljem ili lukavom omamom njezinih ćuti stavi u stanje, da mu se ne može oprieti, te ju u takovu stanju upotriebi za izvanbračni prileg, počinjava zločin silovanja.

§. 405.

Kazna. Kazna silovanja jest težka tamnica od 5 do 10 godina.

Ako je silovanje bilo od znatno štetne posljedice za zdravlje ili pače za život uvredjenice,

Digitized by Google

može se kazna povisiti na vrieme izmedju 10 i 20 godina.

Ako li je zločin prouzročio smrt uvredjenice, ima se kazniti dosmrtnom težkom tamnicom.

§. 406.

Vanbračni prileg, počinjen sa takovom ženskom, koja se je bez uticaja počiniteljeva nalazila u stanju, u kojem se nije mogla braniti, ili u stanju nesviesti, ili koja još nije navršila četrnajste godine života, imade se takodjer smatrati za silovanje i kazniti po §. 405.

§. 407.

Oskvrnuće.

Tko dječaka ili djevojku izpod 14 godina, ili osobu, nalazeću se u stanju, u kom se nije kadra braniti, ili u stanju nesviesti, da ugodi svojim požudama, spolno upotriebi načinom drugim, nego što je naznačen u §. 406., počinjava, ako to djelo ne tvori zločina spomenutoga pod slovom *b)* §. 408., zločin oskvrnuća, te se imade kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina, u osobito otegoćujućim okolnostima do 10 godina, te ako nastupi koja od posljedicâ naznačenih u §. 405., do 20 godina.

§. 408.

Zločini bludnosti. Proti naravi.

Kao zločin kazne se i sljedeće vrsti bludnosti:

Digitized by Google

I. Bludnost proti naravi, to jest:
a) sa životinjama;
b) sa osobama istoga spola.

§. 409.

Kazna. Kazna istih jest težka tamnica od 1 do 5 godina.

Ako li je medjutim u slučaju pod *b)* upotriebljeno koje od sredstava, napomenutih u §. 404., onda je kazna težka tamnica od 5 do 10 godina, ako li je pako nastupila koja od okolnosti, naznačenih u §. 405„ ima se ondje ustanovljena kazna odmjeriti.

§. 410.

II. rodoskvrnuće. II. Rodoskvrnuće, koje se počinjava medju rodbinom u liniji uzlaznoj i silaznoj, poticalo to rodbinstvo iz roda zakonita ili nezakonita.

Kazna mu je tamnica od 6 mjeseci do 1 godine.

§. 411.

III. zavedenje na bludnost. III. Zavedenje, kojim tko svojemu nadzoru, odgoju ili poduci povjerenu osobu zavede, da počini ili da trpi bludno kakovo djelo.

IV. svodstvo nevinih osoba. IV. Svodstvo, u koliko time bude zavedena koja nevina osoba, ili ako se roditelji, štitnici,

Digitized by Google

odgojitelji ili učitelji učine krivima svodstvu naprama svojoj djeci, svojim štićenicima, ili onima, koji su im povjereni na odgoj ili poduku.

§. 412.

Kazna za iste jest težka tamnica od 1 do 5 godina. **Kazna.**

POGLAVJE X.

O umorstvu i ubojstvu.

§. 413.

Tko proti kojemu čovjeku s namjerom, da ga usmrti, tako uzradi, da odatle uzsliedi smrt ovoga ili inoga kojega čovjeka, čini se krivcem zločinu umorstva, ma da je ta posljedica nastala lih uslied osobnog svojstva ozledjenika, ili jedino uslied slučajnih okolnosti, u kojima je djelo počinjeno, ili pako samo zbog medjutonjih uzroka, koji su tomu slučajno doprinieli, u koliko je ovim potonjima djelo samo povodom bilo. **Umorstvo.**

§. 414.

Vrsti umorstva jesu: **Vrsti umorstva.**

1. potajno umorstvo, koje se izvede otrovom ili inim kojim hinbenim načinom;

Digitized by Google

2. grabežno umorstvo, koje se počini s namjerom, da se pribavi tudje pokretno dobro silom uporavljenom proti dotičnoj osobi;

3. naručeno umorstvo, za koje bude tko najmljen ili po kojoj trećoj osobi inim kojim načinom sklonjen;

4. obično (prosto) umorstvo, koje ne spada nijednoj od navedenih težkih vrsti.

§. 415.

Kazna izvršenoga umorstva. a) Za počinitelja, naručitelja i za one, koji neposredno sudjeluju.

Svako izvršeno umorstvo ima se kazniti smrću na vješalima toli na neposrednom umoritelju koli na onom, koji ga je možda naručio, ili koji je neposredno kod izvedenja umorstva i sam tvornim položenjem svoje ruke ili činom sudjelovao.

§. 416.

b) glede daljih sukrivaca ili dionika.

Oni, koji neposredno pri samom umorenju niti su ruku svoju položili, niti su činom sudjelovali, nego su podaljim kojim načinom, napomenutim u §. 11., pripomogli izvedenju zločina, imadu se u slučaju običnoga umorstva kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina, nu ako je umorstvo počinjeno proti rodbini u liniji uzlaznoj ili silaznoj, ili proti suprugu ili supruzi kojega od sudjelujućih, kojima su ove okolnosti poznate bile, ili ako se počini potajno umorstvo, grabežno ili

Digitized by Google

naručeno umorstvo, imadu se kazniti težkom tamnicom od 10 do 20 godina.

§. 417.

Kazna pokušaja.

Zbog pokušanoga, ali neizvedenoga običnoga umorstva kazni se počinitelj i neposredni sukrivci (§. 415.) težkom tamnicom od 5 do 10 godina, a podalji sukrivci i dionici (§. 416.) od 1 do 5 godina.

Nu ako bude pokušano grabežno umorstvo, potajno umorstvo, naručeno umorstvo ili umorstvo proti osobi srodnoj, napomenutoj u prediućem paragrafu, to se imade, u koliko se kod pokušaja grabežnoga umorstva ne ima zbog skopčanoga stime grabeža uporaviti teža u poglavju XVII. ovoga diela ustanovljena kazna, odmjeriti počinitelju i neposrednim sukrivcima kazna težke tamnice od 10 do 20 godina te u osobito otegućujućim okolnostima dosmrtna, a podaljim sukrivcima i dionicima težka tamnica od 5 do 10 godina.

§. 418.

Kazna čedomorstva.

Mati, koja usmrti svoje diete kod poroda ili mu prouzroči smrt, zanemarivši hotomice dati mu potrebitu pomoć prigodom poroda, kazni se, ako je umorstvo počinjeno na zakonitom djetetu, dosmrtnom težkom tamnicom.

Digitized by Google

Ako je diete bilo nezakonito, ima se u slučaju usmrćenja mati kazniti težkom tamnicom od 10 do 20 godina, ako li je pako diete umrlo zbog zanemarenja potrebite pomoći, od 5 do 10 godina.

§. 419.

Ubojstvo.

Kada djelo, od kojeg čovjek koji pogine (§. 413.), ne bude počinjeno s namjerom, smjerajućom na njegovo usmrćenje, nego ipak inim kojim neprijateljskim namišljajem, tada je zločin taj ubojstvo.

§. 420.

Kazna ubojstva, počinjena kod grabeža.

Kada se prigodom poduzeta grabeža (razbojstva) sa čovjekom kojim postupa tako silovito, da odatle uzsliedi smrt njegova (§. 413.), imadu se svi oni, koji su kod toga usmrćenja sudjelovali, zbog ubojstva kazniti smrću na vješalima.

§. 421.

Kazna običnoga ubojstva.

U inim slučajevima ima se ubojstvo kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina, nu ako je počinitelj se ubijenim bio u bližnjem srodstvu, ili u inoj kojoj osobitoj obvezanosti naprama istomu, od 10 do 20 godina.

Digitized by Google

§. 422.

Kada tko bude ubijen u tučnji, nastavšoj izmedju više ljudi, ili kod zlostave, poduzete proti jednoj ili više osobâ, tada je krivac ubojstvu svaki, koji mu je zadao smrtnu ozledu. Nu ako je smrt prouzročena tek ukupnim ozledama ili zlostavama, ili ako se ne može ustanoviti, tko je zadao smrtnu ozledu, tada doduše nije nijedan kriv ubojstvu, ali se imadu kao krivci zločinu težke tjelesne ozlede (§. 431.) osuditi svi oni, koji su položili ruku na ubijenoga, te se imadu kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina.

Ubojstvo u tučnji ili pri zlostavljanju, počinjenu proti jednoj ili više osobâ.

POGLAVJE XI.

Ob uzrokovanom pometnuću.

§. 423.

Ženska, koja navlaš poduzme čin kakov, kojim joj bude uzrokovano pometnuće, ili prouzročen takov porod, da čedo dodje na sviet mrtvo, počinjava zločin.

Uzrokovano pometnuće samom sebi.

§. 424.

Kazna pokušana, ali neuspjela pometnuća jest

Kazna.

Digitized by Google

tamnica od 6 mjeseci do 1 godine; a uspjela pometnuća težka tamnica od 1 do 5 godina.

§. 425.

Na istu se kaznu ima — ali s pooštrenjem — osuditi i otac pometnuta čeda, ako bude i on sukrivac zločina.

§. 426.

Inoj osobi uzrokovano pometnuće.

Krivcem se ovomu zločinu čini i onaj, koji s kojomgod namjerom proti znanju i volji matere uzrokuje pometnuće čeda (ploda) njezina, ili ga uzrokovati pokuša.

§. 427.

Kazna

Takov se krivac imade kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina, te ako je tim zločinom ujedno i mati došla u pogibelj života, ili joj se je time nahudilo zdravlju, od 5 do 10 godina.

POGLAVJE XII.

Ob izloženju djeteta.

§. 428.

Izloženje djeteta.

Tko izloži diete koje u takovoj dobi, kada isto još nije kadro samo život si spasiti, hoteći ga

Digitized by Google

tim izvrći smrtnoj pogibelji ili makar samo prepustiti spas njegov slučaju, počinjava zločin, potaknuo ga na to koji mu drago razlog.

§. 429.

Kazna.

Ako je diete izloženo bilo na zabitnu mjestu, koje se obično ne polazi, ili u takovim okolnostima, da ga naskoro opaziti i izbaviti nije lasno moguće bilo, onda je kazna težka tamnica od 1 do 5 godina, te ako je uslied toga diete umrlo, od 5 do 10 godina.

§. 430.

Nu ako je diete izloženo na kojem mjestu, koje se obično polazi i na takov način, da se je temeljito očekivati moglo, da će naskoro biti opaženo i izbavljeno, onda se ima izloženje kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine.

Ako je diete unatoč tomu ipak umrlo, kazna je tamnica od 1 do 5 godina.

POGLAVJE XIII.

O težkoj tjelesnoj izledi.

§. 431.

Zločin težke tjelesne ozlede.

Tko proti kojemu čovjeku doduše ne u nakani, da ga ubije, nu ipak s drugim kojim neprija-

Digitized by Google

teljskim namišljajem tako uzradi, da mu se tim (§. 413.) poremeti zdravlje na vrieme od barem 20 dana, ili da postane nesposobnim za izvršivanje svoga zvanja barem na 20 dana, da mu se poremeti um, ili da mu se nanese težka ozleda, čini se krivcem zločinu težke tjelesne ozlede.

§. 432.

Istomu zločinu učini se krivcem i onaj, koji hotomice ozledi na tielu prave svoje roditelje, ili koju vojničku osobu, činovnika, duhovnika, svjedoka ili vještaka, kada isti izvršuju svoje zvanje ili službu, ili zbog istoga izvršivanja, makar da ozleda i ne ima vlastitosti spomenute u §. 431.

U koliko se oni, koji spadaju medju vojničke u §. 142. označene osobe, čine tjelesnom ozledom koje vojničke osobe krivima kojem posebnom vojničkom zločinu, to ustanovljuje drugi dio ovoga zakona.

§. 433.

Kazna. Kazna zločina, označenoga u §. 431. i 432. jest tamnica od 6 mjeseci do 1 godine, koja se medjutim pri otegoćujućim okolnostima ima povisiti na 5 godina.

Digitized by Google

§. 434.

Ali

a) ako ozleda, akoprem po sebi lahka, bude takovim orudjem i na takov način zadana, da je s tim obično skopčana pogibelj smrti, ili kada se na drugi koji način dokaže, da je počinitelj bio nakanio prouzročiti težke u §. 431. spomenute posljedice, makar djelo i ostalo kod samoga pokušaja; ili

b) ako je iz ozlede nastalo poremećenje zdravlja ili nesposobnost za izvršivanje zvanja barem na 30 dana; ili

c) ako je djelo bilo skopčano s osobitim mukama za ozledjenika; ili

d) ako je navala uzsliedila u dogovorenom savezu s drugima ili hinbenim načinom, pa je odatle nastala koja od posljedica, napomenutih u §. 431.; ili

e) ako je težka ozleda postala životu pogibeljnom: — tada se ima izreći kazna težke i pooštrene tamnice (§. 36.) od 1 do 5 godina.

Opazka. ad *a)*. Tko prizna, ili mu se iz okolnosti može dokazati namjera, da je smjerao zadati koju od težkih ozleda napomenutih u §. 431., a ipak tako uzradi, da odatle samo lahka ili baš nikakova ozleda ne nastane, čini se krivim pokušaju ovoga zločina.

§. 435.

Ako li pako zločin za ozledjenika ima posljedicom:

a) gubitak ili postojanu slabost govora, vida

Digitized by Google

ili sluha, gubitak sposobnosti radjanja, jednoga oka, ramena ili ruke, ili drugo koje u oč udarajuće osakaćenje ili nagrdu; ili

b) vjekovitu nemoć, neizlječivu bolest, ili poremećenje uma, koje izključuje vjerojatnost ozdravljenja; ili

c) vjekovitu nesposobnost ozledjenika za izvršivanje njegova zvanja: tada se ima odmjeriti kazna težke tamnice od 5 do 10 godina.

§. 436.

Ako tko bude tjelesno težko ozledjen (§. 431.) prigodom tučnje, nastavše izmedju više ljudi, ili prigodom zlostavljanja počinjenog proti jednoj ili više osobâ, tada se ima sa svakim, koji mu je takovu ozledu zadao, postupati prema §§. 433—435.

Ako li je pako težka tjelesna ozleda nastala samo uslied skupnoga djelovanja ozledâ ili zlostavâ, počinjenih od više njih, ili ako se ne da dokazati, tko je težku ozledu zadao, imadu se svi oni, koji su na ozledjenika ruku položili, smatrati krivima zločinu težke tjelesne ozlede te kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine.

Digitized by Google

POGLAVJE XIV.

O dvoboju.

§. 437.

Dvoboj.

Tko koga iz uzroka kojega mu drago izazove na boj ubojitim oružjem, i koji na takov izazov na boj izadje, počinjava — izim slučaja označenoga u §. 602. — zločin dvoboja.

§. 438.

Kazna.

Ovaj zločin ima se, ako se ne dogodi ranjenje, kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine.

§. 439.

Ako se u dvoboju desi ranjenje, tada je kazna tamnica od 1 do 5 godina te za one, koje osobito otegoćujuće okolnosti terete, isto tolika težka tamnica.

§. 440.

Ako je uslied dvoboja uzsliedila smrt kojega od dvobojnikâ, ima se ubojica kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

Ako li je pako već predhodno bila uglavljena smrt jednoga od dvobojnikâ, onda se ima kri-

Digitized by Google

vac, koji je tu vrst boja zahtievao, ako je iz toga uzsliedila smrt njegova protivnika, kazniti teškom tamnicom od 10 do 20 godina.

§. 441.

Izazivač se imade u pravilu strože kazniti, nego izazvanik, izuzam, ako je izazovu sam izazvanik dao povoda svojim u većem stepenu kažnjivim ili zlobnim ponašanjem.

§. 442.

Kazna sukrivaca. Tko ruganjem, prieteć se prezirom, ili inim u §. 11. označenim načinom izašašće ili makar samo i izazov na dvoboj prouzroči ili tomu pripomogne; tko dvobojnicima za izvedenje njihova zločina znajuć priliku pruži ili sredstva pribavi, ili u tom inim načinom hotomice sudjeluje, ima se, makar to i ne imalo zlih posljedica, kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine; ako li je pako uzsliedilo ranjenje ili pače smrt, ima se isto tako kao i dvobojnici po §§. 438., 439. ili 440. dapače još većom u §. 440. ustanovljenom strogošću kazniti, ako je u tom označena pogibeljnija uglavba s njegovim sudjelovanjem uzsliedila.

Digitized by Google

§. 443.

Oni, koji su kao pomoćnici ili tako zvani sekundanti kraj kojega od dvobojnikâ dvoboju prisustvovali, imadu se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, a prema veličini njihova upliva i zbivšega se zla, i do 5 godina.

U koliko se pako nastanak dvoboja, ili pogibeljnija u §. 440. označena uglavba ili pako tvrdokorno nastavljenje boja može poglavito njihovu uplivu pripisati, to se imadu isti kazniti po §. 442.

§. 444.

Bezkaznenost dvoboja.

Kažnjivost ovoga zločina prestaje:

a) toli za izazvatelja, koli za izazvanika, ako su na dvoboj doduše došli, ali su od boja prije nego su ga započeli, dobrovoljno odustali;

b) za sve ostale sukrivce, ako su oko dobrovoljnog odustanka od boja krepkom revnošću nastojali, te je taj zaista i izostao;

c) za sekundante častničkoga stališa kod takova dvoboja, gdje je barem jedan od dvobojnikâ častnik, ako su se najrevnije, ma i bez uspjeha trudili oko uklonjenja dvoboja ili oko izmirenja osobâ na boj se odlučivših.

Digitized by Google

§. 445.

Poboj smjesta (rencontre) te kazna istoga.

Častnici, koji zbog koje faktične ili tobožnje uvrede jedan proti drugomu odmah upotriebe njima pripadajuće oružje, imadu se ako se nisu nalazili u granicama opravdane obrane, u slučaju usmrćenja jednoga od njih kazniti tamnicom od 1 do 5 godina, te u slučaju težke tjelesne ozlede, od 6 mjeseci do 1 godine, koja se kazna može u otegoćujućim okolnostima i na 5 godina povisiti.

U slučaju lakše ozlede jednoga ili drugoga smatra se takov poboj prestupkom, te se ima kazniti polag ustanovâ petoga diela (§. 682.).

§. 446.

Kazna izazova predpostavljenih vojničkih osoba.

U koliko se izazov na dvoboj ili na poboj (rencontre), upravljen na vojničke predpostavljenike, ima kao povreda podredbe kazniti, ustanovljeno je u poglavju II. diela drugoga.

§. 447.

Obvezanost višjih glede zapriečenja dvoboja i poboja.

Samostalni zapovjednik, kojemu je o predstojećem kojem dvoboju prijava učinjena, te dvoboj ili u §. 445. označeni poboj — akoprem bi jedno ili drugo mogao bio prepriečiti — ipak hotomice propusti prepriečiti; ili onaj sudbenim visostnim pravom providjeni zapovjednik, koji pod njego-

Digitized by Google

vom vlašću stojeću osobu koju propusti sudbenoj iztrazi podvrći zbog takove do znanja mu došle povrede zakona, čini se time i sam kažnjivim te se ima prema okolnostima kazniti po ustanovama poglavja V. i XXII. ovoga diela ili poglavja II. (§. 564.) diela petoga.

POGLAVJE XV.

O paležu.

§. 448.

Palež. Zločinu paleža kriv je, koji poduzme takov čin, iz kojega se po njegovom namišljaju ima poroditi požar u tudjem vlastničtvu, ma da vatra ni nije buknula ili štete prouzročila.

§. 449.

Kazna. Palež se ima bez obzira na osobu u ratno i mirno doba kazniti smrću na vješalima:

a) ako je vatra buknula te je time uzsliedila smrt kojega čovjeka, ako je to palikuća predvidjeti mogao;

b) ako je požar prouzročen osobitim zgrnućem ljudi smjerajućim na haranje.

Digitized by Google

§. 450.

Nadalje se imadu zbog paleža sve u §. 142. označene osobe u vrieme rata i mira kazniti smrću na vješalima:

a) ako je počinitelj više nego jedan put, bilo jedan te isti, bilo različite predmete podpalio te je požar makar samo i jedan put zbilja buknuo;

b) ako je palež u vrieme obćenite stiske ili obće pogibelji počinjen i požar buknuo;

c) ako je počinitelj u tu svrhu podmetnuo vatru, da počini ini zločin, koji se ima kazniti smrću, ma da ovoga ni nije izveo; isto tako

d) ako se je palež desio na takovu mjestu, o kojem je počinitelj znao, da se ondje zaliha baruta ili ini za pustošeće razprsnuće prikladni predmeti čuvaju, ili pako na opremljenom ratnom brodu, ma gdje se isti nalazio.

Druge nego u §. 142. naznačene osobe imadu se u ovdje navedenim slučajevima u vrieme mira kazniti dosmrtnom težkom tamnicom.

§. 451.

Nadalje se ima u vrieme rata palikuća bez obzira na osobu, kazniti smrću na vješalima, ako je palež počinjen na kojem proti neprijatelju štićenom mjestu, u logorima, šumama, na otvorenom polju ili pustarama, koje služe za taboro-

Digitized by Google

vanje, na bolnicama, vojarnama ili u inim za smještenje četnih odjela ili vojničkih zavoda namienjenim prostorijama, u skladištima, ratnim oružarnama (arzenalima), ili na inim mjestima, služećim za čuvanje ratnih sprava ili živeža.

U vrieme mira (§. 89.) jest kazna dosmrtna težka tamnica.

§. 452.

Palikuća, koji spada medju osobe naznačene u §. 142., ima se nadalje u vrieme rata kazniti smrću na vješalima:

a) ako je palež više nego jedan put pokušao, nu svaki put bez uspjeha;

b) ako požar nije doduše buknuo, ali je palež potekao od koje rulje, smjerajuće nu haranje, ili od ma koga u vrieme obćenite stiske ili obće pogibelji;

c) ako je uslied buknula požara tkogod težku tjelesnu ozledu zadobio (§. 431.), ili ako je stradalac pao u nevolju ili je inu koju zanj znatnu štetu pretrpio;

d) ako je palež počinjen u vrieme, koje prija razmahnuću vatre, ili na takovu predmetu ili mjestu ili pako u takovim okolnostima, da je time očito i život čovječji pogibelji izvržen bio.

U slučajevima pod *a)—d)* imadu se gore spomenute osobe u vrieme mira (§. 89.), sve ine osobe pako u vrieme rata i mira kazniti dosmrtnom težkom tamnicom.

Digitized by Google

§. 453.

Ako je vatra buknula, ali nije skopčana s nijednom od do sele navedenih okolnosti, ima se odmjeriti kazna težke tamnice od 10 do 20 godina.

Ako vatra doduše nije buknula, ali je palež počinjen u okolnostima, naznačenim pod slovom *d)* §. 452., ima se počinitelj kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

Ako medjutim djelo nije počinjeno osobitom pogibeljnošću, te se je vatra utrnula, a da nije buknula; ili ako je buknula, pak je ugašena a da nije prouzročila štete, ima se počinitelj kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina.

Ustanove ovoga paragrafa imadu se bez obzira na osobu, u vrieme rata i mira jednako upraviti, nu kazna se u vrieme rata ima unutar prije ustanovljenoga zakonitoga trajanja strože odmjeriti ili po §. 36. pooštriti.

§. 454.

Bezkaznenost paleža zbog djelotvorna pokajanja.

Ako se je kod koje podmetnute vatre sam počinitelj iz pokajanja te još za vremena tako ponašao, da se je svakoj šteti predusrelo, to ga valja od svake kazne poštediti.

Digitized by Google

§. 455.

O kažnjivosti onoga, koji svoj vlastiti imetak podpali.

Tko iz ma koje zlobne svrhe svoje vlastničtvo podpali, te time izvrgne pogibelji požara i tudje vlastničtvo, čini se takodjer krivim paležu te se ima kazniti po ustanovama §§. 449—453.

§. 456.

Tko podpali svoje vlastničtvo, a da se time ne izvrgne tudje vlastničtvo pogibelji požara, nije doduše kriv paležu, ali se, u koliko time nastoji prikratiti pravo koje treće osobe, ili pako na kogagod sumnju svratiti, čini krivim prevari.

POGLAVJE XVI.

O kradji i pronevjerenju.

§. 457.

Kradja.

Tko svoje koristi radi tudju pokretnu stvar iz posjeda drugoga koga bez privole istoga uzme, počinjava kradju.

§. 458.

Okolnosti, pod kojima kradja postaje zločinom.

Kradja postaje zločinom po veličini svote, ili po kakvoći čina ili oduzete stvari ili pako po svojstvu počinitelja.

Digitized by Google

§. 459.

1. Veličina svote. Veličina svote čini kradju zločinom, ako ista ili vriednost ukradjene stvari nadmašuje 25 forinta.

Pri tom ne čini razlike, da li ova svota ili vriednost potiče iz jedne ili više istodobnih ili opetovanih kradja; da li je jednomu ili više vlastnikâ oduzeta; da li je kradja počinjena na jednom ili na više različitih predmeta; vriednost se pako ima ne po koristi takovoj, nego po šteti okradenoga izračunati.

§. 460.

Počini li koju kradju više drugova, ima se ista bez obzira na razdjelbu ukradene stvari, svakomu sukrivcu polag podpune vriednosti ukradenoga predmeta uračunati.

§. 461.

2. Pogibeljnija narav (kakvoća) čina. A) Bez obzira na vriednost ukradene stvari. Po kakvoći čina, bez obzira na ukradenu svotu, postaje kradja zločinom:

a) ako je tat bio providjen oružjem, na nošenje kojega on po svojem zvanju nije obvezan, ili inim osobnoj sigurnosti pogibeljnim orudjem; ili

b) ako se je, zatečen pri kradji, poslužio u

Digitized by Google

istinu silom ili pogibeljnom prietnjom proti komu, da se time održi u posjedu ukradene stvari; ili

c) ako kradju počini više njih, ušuljav se u koja zgradu ili k ovoj spadajuću prostoriju, provalom ili na kojigod način izvedenim otvorenjem zatvorenih vrata koje zgrade ili ma koje zgradi spadajuće prostorije.

§. 462.

Po kakvoći čina postaje nadalje kradja zločinom, ako iznosi više od 5 forinta, te je ujedno izvedena:

B) **Ako vriedno nadmašnje 5 forinta.**

a) tečajem požara, u blizini neprijatelja, u vrieme pogibelji od vode, obće ili napose okradenoga zadesivše stiske (nesreće);

b) na mjestu posvećenom službi božjoj;

c) u društvu jednoga ili više sutatova, izim slučajeva pod slovom *c)* §. 461.;

d) po pojedincu provalom, ušuljanjem, makar i na nezatvorenim predmetima;

e) na zatvorenim predmetima, ka kojima spadaju naročito i predmeti, pohranjeni pod pečatom;

f) na drveću, i to ili u ogradjenim šumama, ili znatnom oštetom šume;

g) na ribama u ribnjacima;

h) na divljači, i to ili u ogradjenim šumama, ili s osobitom smjelošću, ili po takovu činilcu, koji to kao redoviti zanat tjera.

Digitized by Google

§. 463.

3. Kakvoća (svojstvo) ukradjene stvari.
A) Bez obzira na svotu.

Po kakvoći ukradene stvari postaje kradja zločinom bez obzira na svotu, ako se počinja:

a) na kojem neposredno službi božjoj posvećenom predmetu s obezčašćenjem vriedjajućim bogoslužje; ili

b) na živežu ili obranbenim spravama kojega obsjednutoga ili obkoljenoga ili inoga kojega proti neprijatelju zaštićenoga mjesta;

c) na predmetima spomenutim pod slovom *c)* §. 362. i u §. 366.

§. 464.

B) Ako vriednost nadmašuje 5 forinta.

Kradja postaje nadalje zločinom prema kakvoći ukradene stvari, ako vriednost iste nadmašuje 5 forinta, te ako se kradja počini:

a) na streljivu, na imetku topničtva ili bojnoga pomorstva, na erarskom oružju, konjima, kolima ili opremnim predmetima;

b) na živežnoj ili odjevnoj zalihi ili na inom erarskom imetku;

c) na marvi, nalazećoj se na paši ili pogonu;

d) na pčelinjim košnicama u vojničkoj krajini;

e) na plodinama na polju ili drveću te u onim zemljama, gdje svilogojstvo sačinjava jednu granu obrta i poljskoga gospodarstva, na dudovu lišću, služećem za hranitbu svilenih buba;

Digitized by Google

f) na ratarskom orudju s polja;

g) na rudama, orudju ili spravama, koje se nalaze u rudnicima, kod kopanja na površju zemlje, u jalovnicima (haldama) ili u priredjajnim djelaonicama.

Opazka. 1. Glede točke *a)*, *b)* ovoga §-a vidi opazku 2. §. 208.

2. Točka *d)* ovoga §-a izgubila je valjanost uslied razvojačenja krajine.

§. 465.

4. Svojstvo počinitelja. *A)* Bez obzira na ukradenu svotu.

Po svojstvu počinitelja, bez obzira na svotu, tvori kradja zločin:

a) ako je kradja počinitelju postala običajem;

b) ako straža ili popratna momčad počinjava ili znalice dopušta kradju na onom dobru, na straženje ili štićenje kojega je odredjena; ili

c) ako vojnik svoga sudruga ili svoga višjega ili ovaj potonji svoga podredjenika okrade.

Opazka. 1. Ako jedan vojnik drugomu ukrade takovo erarsko odielo, opremu ili ino erarsko dobro, koji predmeti još nisu bili postali vlastničtvom okradjenoga, onda se ne ima uporaviti točka *c)* §. 465., nego točka *a)* ili *b)* §. 464.

2. Točka *c)* §. 465. ima se i onda uporaviti, ako je koji domobran u takovo doba, kada još stoji pod domobranskom sudbenom vlašću, počinio takovu kradju proti osobi, spadajućoj k oružanoj sili ili oružničtvu, te stojećoj pod vojničkom (domobranskom) sudbenom vlašću.

Digitized by Google

§. 466.

B) **Ako vriednost ukradene stvari nadmašuje 5 frta.**

Ako vriednost ukradene stvari nadmašuje 5 forinta, postaje kradja zločinom po svojstvu počinitelja, ako ju počini:

a) koji ukonačeni vojnik proti stanodavcu ili obitelji njegovoj;

b) služinčad proti svojim gospodarima ili inim ukućanima;

c) obrtnici, naučnici ili nadničari proti njihovu majstoru ili proti onima, koji su ih na radnju najmili, ili u obće takovi ljudi, od kojih se nije moći lahko očuvati zbog slobodna im ulaza ili posebnog im posla;

d) ako je počinitelj bio već dva puta kažnjen bilo zbog zločina, bilo zbog prestupka kradje.

Opazka. Svejedno je, da li je počinitelj sudbeno ili zaptno već dva puta bio zbog kradje kažnjen.

§. 467.

Ako se kradja po §§. 465. i 466. ima lih po svojstvu počinitelja istomu kao zločin uračunati, onda se dioničtvo ili sukrivnja kradje ne ima ločinom smatrati.

§. 468.

Kazna zločina kradje.

Ako kradja ne bude otegoćena ničim drugim, van onim, što se u §§. 459—466. za ovaj zločin

Digitized by Google

zahtieva, to se ima kazniti težkom tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, pri otegoćujućim okolnostima pako od 1 do 5 godina.

Opazka. a) U ovom paragrafu ustanovljena pooštrena kazna ima se ne samo onda uporaviti, ako se stiču dvie ili više takovih okolnosti, u kojima kradja postaje po §§. 459—466. zločinom, nego i onda, ako postoje u §§. 111—113. spomenute obćenite otegoćujuće okolnosti te se u oba slučaja postojeće otegoćujuće okolnosti naprama obstojećim olahkoćujućim okolnostima imadu u smislu §. 116. pretežnima smatrati.

Čim se nadalje zbog pretežnosti otegoćujućih okolnosti ima veća kazna uporaviti, ne može o uporavi §. 125. ni govora biti.

b) U onim slučajevima sljedećega §. 469., u kojim kradja već sama po sebi postaje zločinom, dakle: ako vriednost ukradene stvari nadmašuje 300 for. (§. 469.) — ako se je tat u svrhu, da si uzmogne ukradenu stvar zadržati, pri zatečenju proti komu poslužio faktičnom silom ili pogibeljnom prietnjom (§. 461. *b)*), — ili ako je počinitelju kradja postala običajem (§. 465. *a)*): — ima se u §. 469. odmjerena kazna (težka tamnica od 5 do 10 godina) i onda uporaviti, ako se činu i ne pridruži ina koja takova okolnost, uslied koje bi isti zločinom postao.

U onom medjutim slučaju §. 469., kada je kradja počinjena osobitom smjelošću, silom ili lukavštinom, ima se ondje ustanovljena kazna samo onda uporaviti, ako se čin polag obćenitih ustanova §§. 459—466. zločinom označuje.

§. 469.

Ako medjutim vriednost ukradene stvari nadmašuje 300 for.; ili ako je kradja osobitom smje-

Digitized by Google

lošću, silom ili lukavštinom počinjena; ili ako se je tat prigodom svoga zatečenja u svrhu, da si uzmogne ukradenu stvar zadržati, poslužio proti komu faktičnom silom, ili pogibeljnom prietnjom; ili pako ako je kradja počinitelju postala običajem, ima se odmjeriti kazna težke tamnice od 5 do 10 godina.

Opazka. Vidi opazku *b)* kod §. 468.

§. 470.

Ona okolnost sama po sebi, da je kradja koja noću počinjena, ne čini istu doduše još zločinom, van ako se istoj pridruži ujedno i koja od okolnosti navedenih u §§. 459—466., nu pri svem tom se takova kradja ima ili putem opredieljenja vremena kazne, ili uporavom pooštrenjâ strože kazniti, nego da je ista inače u sličnim okolnostima danju izvedena.

§. 471.

U vrieme rata ima se kradja kazniti smrću na vješalima, ako ista već kod jednog te istog čina nadmašuje 100 for. te je povrh toga još time otegoćena, da je uslied iste obzirom na vojnička proti neprijatelju naperena poduzeća velika šteta prouzročena, ili time, da izmedju okolnosti napomemutih u §§. 461—466., na jednoč tri nastupe.

Digitized by Google

§. 472.

Pronevjerenje postaje zločinom. A) po kakvoći čina.

Pronevjerenje svote veće od pet forinta tvori zločin, ako tko zadrži ili si prisvoji:

a) krepošću javnoga (državnoga ili občinskoga) ureda, službe, ili kojim posebnim poglavarstvenim ili občinskim nalogom povjereni mu imetak, — ili

b) u vrieme požara, pogibelji od vode, u blizini neprijatelja, u vrieme ine obće, ili oštećenika napose zadesivše nevolje povjereni mu predmet.

§. 473.

Kazna.

Takovo se pronevjerenje ima kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina, nu ako ista nadmašuje 100 forinta, od 5 do 10 godina, te u inim otegoćujućim okolnostima, osobito ako se pronevjerenjem, uništenjem ili krivotvorenjem računâ, izkazâ ili inih takovih izpravâ ovaj zakon još i u inom pogledu povriedi, do 20 godina, a u slučaju rata, ako je pronevjerenjem velika šteta prouzročena obzirom na vojnička poduzeća proti neprijatelju, doživotnom težkom tamnicom.

§. 474.

B) Zbog veće svote.

Krivcem zločinu pronevjerenja čini se i onaj, koji izim slučajeva napomenutih u §. 472., po-

Digitized by Google

vjereni mu imetak koji u vriednosti preko pedeset forinta zadrži ili si prisvoji.

Po vjerovniku kao zalog zaplienjeni te pod dužnikovom skrbi ostavljeni predmeti imadu se takodjer smatrati imetkom potonjemu povjerenim.

§. 475.

Kazna. Takovo se pronevjerenje ima kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, ako li pako svota nadmašuje 300 forinta, težkom tamnicom od 1 do 5 godina, a u osobito otegoćujućim okolnostima od 5 do 10 godina.

§. 476.

U koliko kazna pronevjerenja odvisi od pronevjerena iznosa, ne čini razlike, da li je taj iznos na jedanput ili jedan za drugim pronevjeren, da li je time jedna ili više osobâ štetovalo.

§. 477.

Dioničtvo u kradji ili pronevjerenju. Tko ukradenu ili pronevjerenu stvar sakrije sebi pribavi ili unovči, čini se krivcem dioničtvu kradje ili pronevjerenja.

Digitized by Google

§. 478.

Kazna.

Ako je dioniku:

a) iz iznosa ili vriednosti stvari ili iz dogodjaja poznato, da je kradja ili pronevjerenje na takov način počinjeno, koji to djelo tvori zločinom, u koliko isto ne leži samo u osobnom svojstvu počinitelja; ili

b) ako po više puta sakrivene, pribavljene ili unovčene stvari skupa uzete, premašuju kod kradje iznos ili vriednost od dvadeset i pet, a kod pronevjerenja od pedeset forinta, ima se dioničtvo kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, a prema veličini iznosa, lukavštine i prouzročene štete, i do 5 godina.

§. 479.

Bezkaznenost kradje i pronevjerenja zbog djelotvorna pokajanja.

Svaka kradja i svako pronevjerenje prestaje biti kažnjivim, kada počinitelj prije nego li sud ili druga koja oblast njegovu krivnju saznade, iz iskrenoga pokajanja, makar i na požurivanje oštećenika sam, — nu ne treća koja osoba mjesto njega, — naknadi cielu iz čina njegova potičuću štetu.

Isto to valja i za dioničtvo, nu pri svem tom, dovoljno je i to za odriešenje dionika od svih posljedica, ako je on prije nego li oblast stvar odkrije, naknadio svaku njegovim dioničtvom nastalu štetu, — u koliko se na to odpadajući dio izračunati dade.

Digitized by Google

§. 480.

Prema tomu ako je koji oštećenik počinjenu proti njemu kradju oblasti prijavio, bez da bi počinitelja mogao označiti ma samo i po dalekim razlozima sumnje, počinitelj pako štetu naknadi prije nego li bi oblast saznala, da je kradju on počinio, onda je počinitelj doduše prost od kazne; naprotiv ne može se ustanova gornjega paragrafa uporaviti:

a) ako okradeni tata prije nego li bi ukradenu stvar zakloniti bio mogao, u biegu stigne, pa mu tat istu na njegov zahtjev povrati ili tečajem potjere odbaci; ili

b) ako se počinitelj obveže, da će oštećeniku za stanovito vrieme odštetu dati, ali tu nagodbu ne obdrži te bude na to po oštećeniku prijavljen; ili

c) ako je u ovim odnošajima kod sklapanja nagodbe samo jedan dio ukradenoga dobra povraćen; ili

d) ako počinitelj prije nego li oblast stvar odkrije, jedan dio prisvojenoga imetka povrati, a glede ostaloga nagodbu ponudi, ali oštećenik na nagodbu ne pristane, nego dade počinitelja uhititi.

§. 481.

Postupak sa častnikom u takovu slučaju.

Ako se koji častnik učini krivcem zločinu kradje ili pronevjerenja, ili dioničtva kojega od ovih zločina, te se isti polag ustanovâ §§. 479.

Digitized by Google

i 480. ne može sudbeno kazniti, onda se ima uz prilog spisâ, nastalih u svrhu ustanovljenja njegove krivnje, putem vrhovnoga sudišta najvišoj vojničkoj oblasti ipak prijava učiniti u svrhu označenu u §. 141.

Opazka. Ovaj paragraf izgubio je valjanost uslied §. 4. propisa o poslovima poštenja.

§. 482.

One kradje i pronevjerenja s kojima se ima postupati kao s prestupcima.

U koliko se pako u ostalom imadu prestupcima smatrati ovdje neoznačene kradje i pronevjerenja i dioničtva istih, kao što i u obće one kradje i pronevjerenja, koja se dese medju supruzima, roditeljima, djecom, braćom i sestrama, dok živu u zajednici, to ustanovljuje dio peti ovoga zakona (§§. 732—738.).

POGLAVJE XVII.

O grabežu (razbojstvu).

§. 483.

Grabež.

Krivcem grabežu čini se onaj, tko se proti osobi kojoj posluži silom, da osvoji pomičnu stvar, budi njezinu, budi tudju, učinila se sila tvornom uvredom ili samo prietnjom.

Digitized by Google

§. 484.

Već i sama takova prietnja, ma da ju učini samo pojedinac čovjek, pa ako i bez uspjeha ostane, ima se kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

§. 485.

Nu ako

a) je dobro uslied prietnje zaista ugrabljeno;

b) su prietnje učinjene noću nakon predhodnoga ušuljanja ili provale u obitalište (stan) napadnutoga; ili

c) sa ubojitim oružjem ili drugim takovim orudjem; ili

d) u društvu jednoga ili više surazbojnika — ima se odmjeriti težka tamnica od 10 do 20 godina.

§ 486.

Kazni ovoj ima mjesta i onda, kad bude na koga položena ruka načinom silovitim, pa makar grabež i ne bio izveden.

§. 487.

Nu ako se grabež, poduzet silovitim položenjem ruku i izvede, onda se ima dosuditi kazna

Digitized by Google

pooštrene težke tamnice od 10 do 20 godina; u vojničkoj krajini pako te u vrieme rata u obće ima se izreći kazna smrti na vješalima.

Opazka. Ustanova glede vojničke krajine izgubila je valjanost uslied razvojačenja krajine.

§. 488.

Bude li pako tko prigodom grabeža, bilo isto izvedeno, ili ne, tako ranjen ili ozledjen, da je time zadobio težku tjelesnu ozledu (§. 431.), ili bude li tko poduljom zlostavom ili pogibeljnom prietnjom stavljen u stanje puno mukâ, to se imade svaki, koji je kod toga sudjelovao, kazniti dosmrtnom težkom tamnicom; ako li je pako grabež počinjen u vrieme rata ili u vojničkoj krajini, smrću na vješalima.

Opazka. Vidi opazku kod §. 487.

§. 489.

Na istu kaznu smrti imade se u vrieme rata i mira osuditi i ona vojnička osoba borbenoga stališa, koja je kod grabeža, izvedena silovitim položenjem ruke, ili makar samo pokušana u okolnostima navedenim u §. 488., vojničko oružje zlorabila.

Digitized by Google

§. 490.

Grabež na moru i kazna istega.

Bude li na moru proti jednoj ili više osobâ upotriebljena sila (§. 483.) u svrhu, da se protupravno osvoji koji brod ili vozilo, ili na istom nalazeća se osoba ili stvar, dakle bude li pomorski grabež počinjen, to se imade svaki, koji je kod toga sudjelovao te bude po bojnom pomorstvu uhićen, tako u vrieme rata kao i mira kazniti smrću na vješalima, bio grabež izveden ili ne.

§. 491.

Dioničtvo grabeža.

Tko sakrije, unovči, ili si pribavi stvar, za koju znade, da je porobljena, makar bila ista od neznatne vriednosti ili svote, kriv je zločinu dioničtva grabeža te se ima kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina, a prema većoj vriednosti ili prema stepenu povrede uredovne ili službene dužnosti, počinjene podjedno po počinitelju, težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

POGLAVJE XVIII.

O plačkanju.

§. 492.

Plačkanje.

Vojničke osobe, koje se nalaze u pravoj vojničkoj službi, ili koje su lih kod vojničke uprave namještene ili obvezane na to, da kretnje koje

Digitized by Google

vojske ili četne tjelesine sliede, čine se krivima plačkanju, ako upotriebiv utisak, nastavši kod stanovničtva nagomilanjem veće oružane sile, u tuzemstvu ili inozemstvu za vrieme hoda, ratnoga ili vježbovnoga taborovanja, ili kod izkrcanja, ili u obće u vrieme rata bez dobivene za to ovlasti, tudje pomično dobro za sebe ili za druge oduzmu, bilo to u kućama za stanovanje ili u drugim zgradama, pivnicama, sušama ili na otvorenoj ulici; ili ako vojnički predpostavljenici k tomu dozvolu ili zapovied izdadu, a da ih na to nije prinukala nužda takovih vojničkih odredaba.

§. 493.

Kazna zločina plačkanja.

Plačkanje kazni se kao zločin, ako oduzeto tudje dobro nadmašuje vriednost od 5 forinta.

Kazna jest tamnica od 6 mjececi do jedne godine, a prema okolnostima i do 5 godina (§. 30.).

§. 494.

Ako se plačkanje desi:

a) u vrieme požara, pogibelji od vode ili ine obće stiske (nevolje);

b) skopčano sa razbijenjem zatvorenih vrata ili ormara ili sa ušuljanjem;

c) na predmetima posvećenim službi božjoj;

d) na erarskim ili osobitoj zaštiti počinitelja

Digitized by Google

povjerenim predmetima, to se isto imade, bez obzira na vriednost oduzetih stvari, kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina.

§. 495.

Ako je oduzeće vriednosti iznad 5 forinta otegoćeno još sa dvie ili više okolnosti, navedenih u §. 494.; ako oduzeta vriednost nadmašuje 300 forinta; ako je oštećeniku tim zločinom nanešena prema njegovim okolnostima osjetljiva šteta, ili ako je počinitelj zbog plačkanja već prije bio kažnjen težkom tamnicom od 5 godina (§. 30.), to se imade kazniti težkom tamnicom od 5 do 10 godina.

§. 496.

Ako je plačkanje obavljeno noću, to valja kod odmjerenja kazne postupati polag §. 470.

§. 497.

Ako je jedan ili drugi počinitelj prigodom plačkanja u svrhu istoga proti komu upotriebio silu ili se njom zaprietio (§. 483.), onda se ima svaki, koji je tako sudjelovao, suditi na kaznu ustanovljenu prema okolnostima u §§. 484—489. za zločin grabeža.

Digitized by Google

§. 498.

Ma da je plačkanje i dozvoljeno, ipak se po ovom zakonu ima kazniti osoba, koja danu dozvolu prekorači u pogledu u istoj opredieljenoga mjesta, vremena ili predmetâ.

§. 499.

U slučaju, ako plačkanje preotme mah, valja se krivcima polag propisâ vojničkoga kaznenoga postupka glede priekoga suda, postupati putem priekoga suda, te ako se u neprijateljskim prigodama može ovomu zločinu samo bezodvlačnim zastrašnim primjerom na put stati, onda se ima jedan ili drugi krivac po častniku odmah smaknuti, ili odrediti, da se smjesta smakne.

§. 500.

Dioničtvo plačkanja. Kazna.

Tko takovo dobro, o kojem znade, da je zaplienjeno prigodom kojega nedozvoljenoga plačkanja, sakrije, unovči ili si ga pribavi, čini se krivcem dioničtvu plačkanja, te se ima zbog toga zločina kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine (§. 30.) u onom slučaju, ako vriednost sakrivene ili pribavljene stvari nadmašuje 5 forinta, ili ako mu je bilo poznato, da počinitelja i unatoč manjoj vriednosti tereti u §. 494. ustanovljeni zločin plačkanja.

Digitized by Google

Dionik se ima prema vriednosti, sakrivenoj kod jedne ili više prigodâ, prema povriedjenim time osobitim dužnostima ili prema dokazanoj nepopravljivosti kazniti težkom tamnicom od 1 do 5 godina.

§. 501.

Plačkanje kao prestupak.

U koliko se takovo plačkanje, koje polag §§. 493. i 494. ne tvori zločina, ili u koliko se dioničtvo istoga ima kazniti kao prestupak, to je ustanovljeno u petom dielu ovoga zakona.

POGLAVJE XIX.

O prevari.

§. 502.

Prevara.

Tko hinbenim predstavljanjem ili činima zavede drugoga u bludnju u svrhu, da tkogod — budi država, budi občina ili ina koja osoba — u vlastničtvu svojem ili u ostalim pravima svojim pretrpi štetu; ili tko se s tom namjerom te načinom netom spomenutim posluži bludnjom čijom ili neznanjem, čini se krivcem prevari, dao se na to zavesti koristoljubjem, strašću, nakanom, da komu protuzakonito pogoduje, ili kojom mu drago nuzgrednom nakanom.

Digitized by Google

§. 503.

Prevara postaje zločinom ili po naravi čina ili po iznosu štete. **Okolnosti, usled kojih prevara postaje zločinom.**

§. 504.

Pod uvjetima §. 502. postaje prevara zločinom već po samoj naravi čina: **a) po naravi čina.**

a) ako tko u vlastitoj stvari krivu prisegu pred sudom ponudi, ili zbilja krivu prisegu položi, ili ako tko zaište od koga krivo svjedočanstvo, koje bi se imalo položiti pred sudom, ili ako tko krivo svjedočanstvo pred sudom ponudi, ili položi, ma da isto i ne sadržaje u sebi ujedno i ponudu ili položenje prisege;

b) ako se tko hinbenim načinom izdaje za častnika ili javnoga činovnika, ili slàže, da imade koji oblastni nalog, službenu zapovied ili posebnu od javne oblasti dobivenu povlast;

c) ako se tko u kojem javnom obrtnom poslu posluži krivom i manjom mjerom ili vagom, nego što treba da bude, bila ova baždarena (cimentovana) ili ne;

d) ako tko javnu koju izpravu ili po javnom kojem zavodu rabljenu oznaku spotvori ili krivotvori biljegom, pečatom ili probom;

e) ako tko ukloni ili premjesti znamenja, postavljena za označenje granicâ;

Digitized by Google

f) ako se tko razsipnošću učini za platež nesposobnim, ili ako spletkama nastoji vjeresiju svoju produžiti, ili ako tko zamrsi pravo stanje imovne mase, budi navedenjem izmišljenih vjerovnika, budi inim kojim prevarnim sporazumljenjem ili zatajom jednoga diela svoga imetka;

g) ako tko u svrhu izigranja pregleda ili nadpregleda (revizije) u izvješćima, stališnim listinama, izkazima ili u inim podnescima, odnosećim se na primitak i izdatak novaca, plodinâ, odjevnih oružnih ili inih opremnih predmeta ili u obće predmetâ, spadajućih vojničtvu, u namjeri, da sebi ili drugomu pribavi korist, ili da izbjegne odšteti, koje se boji, izkaže nješto kao postojeće ili manjkajuće, čega ili ne ima, ili što ne manjka, ili ako u obće nješto neistinita navede.

Opazka. Pod označaj polag slova *d)* ovoga §-a spada i krivotvorenje biljega, poštanskih maraka i probâ, ili zloporaba sa istima.

§. 505.

b) **po veličini iznosa.**

Ine prevare postaju zločinom, ako šteta, koja je prouzročena, ili na koju je zla namjera upravljena bila, nadmašuje 25 forinta.

Digitized by Google

§. 506.

Glavnije vrsti prevare, koje postaju zločinom zbog većega iznosa.

Zbog prevelike mnogovrstnosti ne mogu se istina svekolike vrsti prevare u zakonu nabrojiti, nu s obzirom na gore pomenuti iznos, krivac je zločinu naročito:

a) tko prigotovi krive privatne izprave, ili krivotvori prave; tko izpravu, koja nije njegova, ili nije izključivo njegova, na štetu drugoga koga uništi, ošteti ili zabašuri (zataji); tko patvorene ili krivotvorene javne vjeresijske papire, isto tako onaj koji krivotvorene kovane novce, bez sporazuma sa krivotvorcima ili dionicima, znalice dalje razprostire;

b) tko slaboumlje drugoga koga praznovjernom ili inače lukavom obsjenom na štetu istoga ili kojega trećega zlorabi;

c) tko hotomično sakrije ili si prisvoji koju nadjenu ili pometnjom do njega došlu stvar; to se medjutim ne može uporaviti na zataju nadjena blaga;

d) tko si prisvaja krivo ime, stalež ili značaj, ili se gradi vlastnikom tudjega imetka, ili se inače krije pod lažnom kojom izlikom, hoteći time steći nepravičnu dobit, ili učiniti komu štetu u imetku ili u pravima, ili zavesti koga na štetonosna djela, na koja ovaj ne bi bio pristao, da nije bio prevaren;

Digitized by Google

e) tko se u igri posluži krivim kockama, krivim kartama, hinbenim sporazumkom ili inom kojom lukavom varkom;

f) tko zataji ili si pridrži takovo osvojeno neprijateljsko dobro, prisvojba kojega kao pliena jest zabranjena po postojećim zakonima ili po zapoviedi zapoviedajućega generala.

§. 507.

Kazna zločina prevare.

Kazna prevare jest obično tamnica od 6 mjeseci do 1 godine, a u otegoćujućim okolnostima od 1 do 5 godina.

§. 508.

Ako li pako ona svota i vriednost, koju si je počinitelj prevarom stekao, ili na koju je prevarna namjera upravljena bila, nadmašuje 300 forinta, ili ako je krivac prevaru izveo osobitom smjelošću ili lukavštinom, ili ako mu je varanje postalo običajem, onda je kazna težka tamnica od 5 do 10 godina.

§. 509.

Bude li zločin prevare počinjen krivom prisegom [§. 504. *a*)], ili bude li pregled ili nadpregled vjerolomno izigran, to se ima varalica osuditi na težku tamnicu na vrieme ustanovljeno u §§. 507. i 508., pa ako je krivom pri-

Digitized by Google

segom vrlo znatnu štetu prouzročio, na težku tamnicu do 20 godina, a po okolnostima i na dosmrtnu.

§. 510.

Prevare, u kojima ne ima ni jedne od okolnosti, spomenutih u §§. 504. i 505., imadu se smatrati i kazniti kao prestupci, po propisu sadržanom u petom dielu ovoga zakona. **Prevare, koje se smatraju za prestupke.**

POGLAVJE XX.

O dvoženstvu.

§. 511.

Ako koja oženjena ili udata osoba sklopi brak i s drugom kojom osobom, tvori zločin dvoženstva (dvobračtva). **Dvoženstvo.**

§. 512.

Isti zločin počinjava i ona osoba, koja premda neoženjena ili neudata, znalice stupi u brak s osobom oženjenom ili udatom.

§. 513.

Kazna ovoga zločina jest tamnica od 1 do 5 godina. **Kazna.**

Ako zločinac zataji svoj supružki stalež osobi, s kojom je stupio u drugi brak, ima se suditi na težku tamnicu.

Digitized by Google

POGLAVJE XXI.

O potvori i inoj uvredi poštenja.

§. 514.

Potvora. Tko zbog kojeg izmišljena zločina prijavi koga oblasti, ili ga tako okrivi, da bi to okrivljenje moglo služiti povodom sudbenoj iztrazi ili barem izvidu proti okrivljeniku, čini se krivcem zločinu potvore.

§. 515.

Kazna. Kazna potvoritelja jest u pravilu težka tamnica od 1 do 5 godina; nu ista se ima i do 10 godina povisiti:

a) ako se potvoritelj posluži osobitom lukavštinom, da osvadu vjerojatnom učini;

b) ako je okrivljenika većoj pogibelji izvrgao; ili

c) ako je potvoritelj okrivljenikovo služinče, njegov ukućanin ili podredjenik;

d) ili ako je činovnik ili inače u javnoj službi namješteni počinio potvoru u svojem uredu ili službi.

Digitized by Google

§. 516.

Uvrede poštenja, medju častnicima, koje se imadu kazniti kao zločini.

Medju častnicima deseće se uvrede poštenja kazne se kao zločini, ako se sastoje u tjelesnoj zlostavi, koja se prema staležu častničkom smatra pogrdnom, ili u takovim porugama, kojima jedan drugoga javno, ili u nazočnosti jedne ili više osobâ, u tiskopisima, razprostranjenim pismima, slikovnim prikazama ma koje vrsti — bilo poimence, bilo uporabom dotičniku nalikujućih spoznataka, uz navedenje ili bez navedenja izvjestnih činjenica, — obiedjuje s prezirnih svojstva ili mišljenja.

Ako se obružitelj tečajem kazneno sudbene iztrage za obrazloženje svoje poruge pozove na nepoštena djela, počinjena po obruženom, ostati će nekažnjen samo onda, ako dokaže istinitost svojih tvrdnja.

§. 517.

Kazna.

Takove uvrede poštenja imadu se kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, budu li pako počinjene proti častniku višega ranga, isto tako u slučaju razprostiranja tiskom, ili inih otegoćujućih okolnosti, može se kazna povisiti i na tamnicu od 5 godina.

Digitized by Google

POGLAVJE XXII.

O pripomoći danoj zločincima.

§. 518.

Pripomoć k zločinu. a) zlobnim propustom zapriečenja.

Pripomoć dana zločincima ili k zločinu, postaje zločinom u sljedećim slučajevima:

I. slučaj. Ako tko iz zlobe propusti zločin koji zapriečiti, akoprem je to mogao lahko zapriečiti bez pogibelji za se, za svoje (§. 522.) ili za one osobe, koje pod njegovom zakonitom zaštitom stoje.

§. 519.

Kazna.

Propust zapriečenja zločina u takovim okolnostima imade se, ako kod pojedinih zločina, kao kod veleizdaje, uhodarstva ili kod pripomaganja neprijatelju, nepovlastnog snubljenja, postupanja s kojim čovjekom kao robom, pobune itd., ne postoje posebne ustanove u pogledu postupka i kazne u takovu slučaju, kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine, ali ako je za nezapriečeni zločin odmjerena kazna smrti ili dosmrtne težke tamnice, težkom tamnicom izmedju 1 i 5 godina.

Digitized by Google

§. 520.

b) Sakrićem.

II. slučaj. Ako tko pojave, koji mogu poslužiti za odkriće zločina ili počinitelja, nastoji iztražujućoj oblasti ili predpostavljeniku zatajiti, to jest saznanje istih namjerice zapriečiti ili barem otegotiti; ako zločinca pred oblašću sakrije, istomu dade zaklona, ili podpomaže sastanke poznatih mu zločinaca, akoprem bi ih mogao prepriečiti.

§. 521.

Kazna.

Takov se sakrivač, u koliko se propust prijave kod gdjekojega zločina ne ima posebnom kaznom kazniti kao sukrivnja, ima prema pogibeljnosti po istom zakriljenoga zločinca i prema škodljivosti, prouzrokovanom s tom pripomoću, kazniti tamnicom od 6 mjeseci do 1 godine; u slučaju pako, ako je dao zaklona ili pripomogao sastancima, težkom tamnicom do 5 godina.

§. 522.

Ne mogu se ipak samo zbog takove zataje kazniti rodjaci, niti svojta (tastbina) zločinca u liniji uzlaznoj i silaznoj, kao što ni braća, ni sestre mu, ni djeca tete, ujaka i strica mu, ili oni, koji su mu još bliže u rodu, suprug ili supruga mu, ili ovih braća i sestre, ni suprug ili supruga brata mu ili sestre.

Digitized by Google

§. 523.

c) **Pomagajuć bieg osobe, koja je zbog zločina uhićena.**

III. slučaj. Ako tko zločincu, koji je uhvaćen zbog kojega zločina ili zbog toga uhićen po straži, lukavštinom ili silom olahkoti priliku za bieg, ili potražujućemu poglavarstvu zapreke stavi glede toga, da se bjegunac iznova uhvati.

§. 524.

Kazna.

Vojničke straže i zapovjednici istih čine se podupiranjem biega kojega uhvaćenika krivima vojničkomu zločinu povrede stražarske dužnosti te se imadu kazniti polag ustanova, sadržanih u drugom dielu nazočnoga zakona.

Ako pripomoć potiče od druge takove osobe, koja je dužna skrbiti se za čuvanje uhvaćenika, ili ako je onaj, od koga je pripomoć potekla, znao, da je uhvaćenik obtužen ili osudjen zbog veleizdaje, uhodstva, u §. 327. navedenoga zločina, zbog nepovlastnoga snubljenja, krivotvorenja javnih vjeresijskih papira ili kovanoga novca, umorstva, grabeža, ili zbog paleža, to se imade zločinac kazniti težkom tamnicom i to, ako je pripomoć uzsliedila na korist koje osobe, uhićene zbog veleizdaje, uhodstva, u §. 327. označenoga zločina, zbog nepovlastnoga snubljenja ili krivotvorenja javnih vjeresijskih papira, izmedju 5 i 10 godinâ, a u inim ovdje nenapomenutim slučajevima, izmedju 1 i 5 godina.

Digitized by Google

§. 525.

Ako uhićenik ne stoji pod iztragom ili kaznom zbog zločina u predidućem paragrafu spomenutoga, nego zbog drugoga kojega zločina, te ako onaj, koji mu je pripomogao, nije naročito dužan bio čuvati ga, onda se ima izreći kazna tamnice od 6 mjeseci do 1 godine.

Digitized by Google

DIO PETI.

O prostim (običnim) prestupcima i o njihovom kažnjenju.

POGLAVJE I.

O raznim vrstima prostih prestupaka.

§. 526.

Razdioba prestupaka.

Kažnjivi čini, koji se prema važnosti i štetnomu uplivu svomu ovime prestupcima proglašuju, diele se na sljedeće vrsti.

§. 527.

I. Prestupak proti javnoj sigurnosti.

Kažnjivi čini proti javnoj sigurnosti, i to proti javnomu miru i redu, proti javnim uredbama i odredbama za javnu sigurnost i proti dužnostima javnoga ureda.

§. 528.

II. Proti sigurnosti pojedinaca.

Kažnjivi čini, koji su pogibeljni i štetni sigurnosti, naime osobnoj sigurnosti, životu, zdravlju

Digitized by Google

ili inače tielu pojedinaca, nadalje sigurnosti vlastničtva ili privrede, kao što i sigurnosti poštenja i dobra glasa ili sigurnosti inih prava.

§. 529.

Prestupci, koji povredjuju javnu ćudorednost. III. Proti javnoj ćudorednosti.

POGLAVJE II.

O prestupcima proti javnomu miru i redu.

§. 530.

Prestupci proti javnomu miru i redu jesu sljedeći: Prestupci proti javnomu miru i redu.

a) strka;

b) udioničtvovanje u tajnim društvima ili zabranjenim udrugama, te prešućenje članova dopuštenih društava;

c) ponizivanje oblastnih odredaba i bunjenje proti državnim ili obćinskim oblastima ili proti pojedinim organima vladinim, ili proti svjedocima ili strukovnjacima;

d) razdraživanje na neprijateljstvo proti narodnostima, vjerozakonskim sljedbama, zborovima itd.;

e) vriedjanje koje zakonito priznate crkve ili vjerozakonske družbe;

Digitized by Google

f) promicanje koje po državi nedozvoljivom proglašene vjerozakonske sljedbe;

g) javno ponizivanje uredaba ženitbenih, obiteljskih, te vlastničtva, ili odobravanje nezakonitih ili nećudorednih diela;

h) oštećivanje grobnicâ, otvaranje grobova, odnašanje mrtvaca ili ma kakova zlostava istih i kradja na ovakovim predmetima;

i) pripomoć kojemu prestupku;

k) razprostiranje uznemirujućih lažnih viesti ili proročanstva;

l) protuzakonita obnarodovanja;

m) sabiranje ili podpisivanje u svrhu, da se osujete zakonite posljedice kažnjivih čina.

§. 531.

a) **Strka; tko se čini krivcem istoj.** Prestupku strke čini se krivcem onaj, koji pozove više ljudi u pomoć ili na odpor proti kojoj od osobâ spomenutih u §. 344., kada iste izvršuju koji oblastni nalog ili vrše svoj ured ili službu.

Kazna. Kazna za to jest strogi zatvor od 1 do 6 mjeseci.

§. 532.

Sukrivci. Istoj ovoj kazni podpada i onaj, koji se takovu pozivu odazove te se pozivniku pridruži pomoći ili odpora radi.

Digitized by Google

§. 533.

Dužnost otca obitelji prigodom strke.

Čim bude prigodom javnoga nemira izdana zapovied, da svatko ostane skupa sa svojim ukućanima kod kuće, to se svaki onaj, koji se bez dovoljna razloga iz kuće svoje udalji, a naročito otac ili tko inače stoji na čelu obitelji, čini krivcem prestupku strke, ako podvržene si ukućane po mogućnosti kod kuće ne zadrži.

§. 534.

Kazna za otca ili za glavu obitelji, te za one, koji se u takovim okolnostima iz kuće udalje.

Kazna za otca ili glavu obitelji jest zatvor od 1 tjedna do 1 mjeseca. Isto se tako imadu kazniti i oni, koji su se u takovim okolnostima iz kuće udaljili, ma da nisu učestvovali kod nikakova nereda.

§. 535.

Kazna za one, koji se prigodom strke ne pokore činovniku ili stražaru.

Tko se prigodom strke nastale iz kojega makar i ne iz takova uzroka, po kojem zgrnuće postaje zločinom, ne pokori činovniku ili stražaru, kada ovaj pozove množtvo, da se razidje, čini se takodjer krivim prestupku strke te se imade kazniti zatvorom od 1 tjedna do 1 mjeseca.

Digitized by Google

§. 536.

Za one, koji se upuste u svadju ili prepirku sa činovnikom ili stražarom.

Ako bi se tko povodom takova neposluha još i svadjao ili prepirao sa činovnikom ili stražarom, to se ima kazniti strogim zatvorom od 1 mjeseca, koji se ima prema protojećim okolnostima pooštriti.

§. 537.

Pooštrenje kazne za osobe, koje stoje u javnoj službi.

Častnici, javni činovnici ili službenici, koji se zbog ovoga prestupka imadu po §. 531—536. strogim zatvorom kazniti, mogu se ujedno osuditi na odpust, a podčastnici na sniženje.

§. 538.

Uporava §§. 531—537. na takove osobe, koje su obvezane na vojničku poslušnost.

Ustanove §§. 531—537. imadu se medjutim na osobe obvezane prisegom na strogu vojničku poslušnost, samo u toliko uporaviti, u koliko su iste udioničtvovale kod strke, koja ne stoji u nikakovu odnosu sa vojničkim dužnostima, te se tako slučaj ne ima smatrati vojničkim zločinom ili prestupkom.

§. 539.

Udioničtvovanje u tajnim društvima (tajnim udrugama).

Svako sklapanje tajnih društava, bila ova osnovana u ma koju svrhu, te obstojala ili postojeća pod ma kojim nazivom i oblikom, zabranjeno je.

Udioničtvovanje u tajnom društvu tvori prestupak.

Opazka. Vidi §. 7. Diela I. službovnika.

Digitized by Google

§. 540.

Koje se udružbe imadu smatrati tajnim društvima.

Tajnim društvom ima se smatrati svako sjedinjenje više osobâ:

a) kada se obstanak istoga pred poglavarstvom namjerice u tajnosti drži;

b) kada je obstanak istoga doduše poznat, ali mu se ili ustrojstvo i pravila zataje, ili se naznači drugo ustrojstvo i druga pravila ili druga svrha, nego što zaista postoje.

§. 541.

Tko se čini krivim dioničtvu tajnoga društva.

Dioničtvu tajnoga društva čini se krivim svaki tuzemac, ili u vojničkoj službi stojeći ili obskrbu uživajući inozemac:

a) koji pokuša takovo društvo ustrojiti, ili ga zbilja ustroji;

b) koji kupi članove za koje tajno društvo tuzemno ili inozemno;

c) koji je predstojnikom ili članom kojega tuzemnoga ili inozemnoga tajnoga društva;

d) koji sa takovim društvom dopisuje;

e) koji u sastancima takova društva u kojemgod svojstvu učestvuje;

f) koji za sastanke istoga znalice dade u najam ili na porabu svoju kuću, svoj stan ili inače na razpolaganju mu stojeću prostoriju; napokon

g) onaj, koji je po svojem uredu ili službi obvezan na prijavu, te koji znade za obstojanje

Digitized by Google

ili sastanke kojega tajnoga društva, pak propusti poglavarstvu ili predpostavljenomu službenu prijavu učiniti.

§. 542.

Kazna za utemeljitelje, skupljače članova i za predstojnike tajnoga društva.

Kazna ovoga prestupka različita je prema naravi dioničtva. Utemeljitelji, skupljači članova te predstojnici tajnih društava imadu se osuditi na strogi zatvor od 3 mjeseca do 1 godine.

§. 543.

Kazna za one, koji učestvuju u sastancima, ili inače udioničtvuju u tajnim društvima.

Oni, koji u sastancima kojega tajnoga društva učestvuju, ili u takovu društvu bilo dopisivanjem bilo kojimgod inim načinom udioničtvuju, imadu se prvi put kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca, u slučaju opetovanja pako strogim zatvorom od 3 do 6 mjeseci.

§. 544.

Za onoga, koji u tu svrhu ustupi svoju kuću ili stan.

Tko svoju kuću, svoj stan ili inače drugu koju na razpolaganju mu stojeću prostoriju znalice dade na porabu ili u najam za sastanke kojemu tajnomu društvu, ima se, ako nije članom društva, kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca, u slučaju opetovanja strogim zatvorom od 3 do 6 mjeseci.

Povrh toga se, ako je gore spomenuta prostorija bila u najam dana, ima najamnina zaplieniti.

Digitized by Google

§. 545.

Ako je onaj, koji je za sastajanja tajnih društava na kojem u predidućem §-u spomenutom mjestu pružio priliku, ujedno i sam članom društva, to se imade povrh zapljene možda ugovorene najmovine kazniti strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca, u opetovanom slučaju pako do 6 mjeseci.

Ako je tko članom tajnoga društva.

§. 546.

Tko saznavši za koje tajno društvo ili za sastanke istoga, propusti o tom učiniti prijavu, na što je po svojem uredu ili službi obvezan, ima se kazniti strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca, u opetovanom slučaju pako do 6 mjeseci.

Kazna za onoga koji propusti učiniti dužnu prijavu.

Ako li su se njemu poznati sastanci kojega tajnoga društva kroz duže vremena nastavljali te odatle nastane pogibelj za javni red, onda se ima prema trajanju toga vremena te prema okolnostima izreći kazna strogoga zatvora od 6 mjeseci do 1 godine.

§. 547.

Castnici, javni činovnici ili službenici, koji se po §§. 539—541. učine krivima udioničtvovanju u tajnom društvu, imadu se — bez obzira na

Digitized by Google

kaznu zatvora, odmjerenu za njihov prestupak — ujedno odpustiti, a podčastnici sniziti.

§. 548.

Kazna za inozemce.

Inozemci, koji ne stoje u vojničkoj službi ili obskrbi, čine se takodjer krivima ovomu prestupku, ako za boravka svoga u tuzemstvu:

a) ustroje tajno društvo;

b) nastoje skupljati članove za koje tuzemno ili inozemno tajno društvo;

c) drže kod sebe tajne društvene sastanke; ili

d) za sastanke ove vrsti dadu na porabu ili u najam kuću ili stan svoj ili inače koju na razpolaganju im stojeću prostoriju;

e) listovima ili drugim načinom sudjeluju oko saveza tuzemnih tajnih društava i članova njihovih sa inozemcima.

§. 549.

Kazna za takova inozemca jest u svakom u §. 548. označenom slučaju zatvor od 1 do 6 mjeseci, u otegoćujućim okolnostima strogi zatvor od 6 mjeseci do 1 godine. Takov se inozemac ima nakon pretrpljene kazne odpraviti iz svih krunovina.

Opazka. Pod svim krunovinama valja razumievati obje države austro-ugarske monarkije.

Digitized by Google

§. 550.

Kazna, ako inozemci ustroje iz inozemstva koje tajno društvo, ili sabiru članove za isto.

I onda, ako je inozemac u inozemstvu poduzeo, da ustroji koje tajno društvo u ovostranim zemljama, ili da kupi članove za koje tajno društvo, ima se isti u slučaju, ako bude uhvaćen u takovo vrieme, kada podpada vojničkoj sudbenoj vlasti, kazniti kaznom ustanovljenom u §. 549.

§. 551.

Dužnost predstojnikâ, činovnikâ itd. glede stvari društva.

U slučaju odkrića kojega tajnoga društva, dužni su predstojnici i činovnici istoga sve izprave i dopisivanja društva poglavarstvu pokazati i izručiti.

Svaki, koji nešto takova, što je društveno, zadrži ili pronevjeri (sakrije), ima se kazniti strogim zatvorom od 1 tjedna do 1 mjeseca.

Blagajne i sprave društva imadu se zaplieniti.

§. 552.

Poziv i sunubljenje u društvo, kojemu je uzkraćena dozvola, ili koje je razpušteno, te nastavljanje djelatnosti takova društva.

Poziv na ustup u takovo društvo, ili sabiranje članova za takovo društvo, kojemu je dozvola uzkraćena, ili koje je doduše već postojalo, ali je po oblasti razpušteno, kao što i nastavljanje djelatnosti društva, po oblasti razpuštenoga, ima se u obće kao prestupak kazniti zatvorom od 3 do 6 mjeseci, u opetovanom slučaju, u koliko čin

Digitized by Google

ne podpada pod strože ustanove §§. 540. i 542., sa isto tako dugo trajućim strogim zatvorom.

§. 553.

Udioničtvovanje u takovu društvu.

Kao dionik takova društva ima se kazniti svaki onaj, koji unatoč uzkrati dozvole za utemeljenje, ili unatoč razpustu odredjenom po oblasti, svoje prinoske dalje plaća, ili inače nastavlja djelovanje svoje u korist društva, učestvuje u sastancima istoga, ili dade u tu svrhu na porabu ili u najam kuću, stan svoj ili inače koju na razpolaganju mu stojeću prostoriju.

Dioničtvo ovo ima se kao prestupak kazniti novčanom globom od 50 do 300 forinta, ili zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

§. 554.

Hotomično zatajenje članova kojega dozvoljenoga društva.

Predstojnici kojega dozvoljenoga društva, koji oblasti, za to ih pitajućoj, hotomično zataje članove, čine se krivima prestupku, te se imadu kazniti novčanom globom od 50 do 300 forinta.

§. 555.

Dužnost osobâ, stojećih u javnoj službi, u pogledu prijave ustupa u koje dozvoljeno društvo.

U djelatnoj javnoj službi stojeće osobe, koje učestvuju u ma kojem dozvoljenom društvu, dužne su u roku od 3 dana nakon prijma njihova u društvo, predpostavljenoj svojoj oblasti prijavu

Digitized by Google

učiniti, pak ako ova udioničtvovanje njihovo u društvu pronadje nedopustivim: dužne su iz istoga odmah izstupiti.

Tko proti tomu uzradi, ima se kazniti zatvorom od 24 sata do 3 mjeseca.

Opazka. Vidi §. 7. Diela I. službovnika.

§. 556.

c) Ponizivanje odredaba oblastnih, i draženje proti državnim ili občinskim oblastima, proti pojedinim organima vladinim, proti svjedocima ili strukovnjacima (vještacima).

Tko javno ili pred više ljudi, ili tiskotvorima, razprostranjenim slikovnim predstavama ili u pismima, nastoji pogrdama, porugama, lažnim kazivanjem ili izopačivanjem činjenicâ poniziti naredbe ili odluke oblasti ili takovim načinom razdražiti druge na mržnju, preziranje ili neosnovano prituživanje proti državnim ili občinskim oblastima, ili proti pojedinim organima vlade u pogledu njihova uredovanja, ili proti kojemu svjedoku ili strukovnjaku (vještaku) u pogledu njihove pred sudom učinjene izjave, čini se, u koliko ovaj čin ne tvori djela, koje se ima strože kazniti, krivim prestupku bunjenja, te se imade kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

Ako li je pako dotičnik za privolu na takove pritužbe sabirao podpise ili novčane prinoske, ili na to druge pozivao, ima se kazna pooštriti.

Sastavljač takove pritužnice može se takodjer

Digitized by Google

iz mjesta ili iz cielе zemlje, ako li je pako inozemac, iz svih krunovina carevine odpraviti (izagnati).

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21. i opazku §. 43., nadalje članak III. i IV. dodatka I.

§. 557.

Kazna pozivanja na neosnovane pritužbe.

Tko u ma koju svrhu, osobito pako iz pohlepe za dobitkom poziva i zavadja stranke na objestne, neosnovane i zakonitim putem priziva jur riešene pritužbe, ili u tom pogledu počini globljenje novcem, ima se kazniti zatvorom do jednoga mjeseca.

§. 558.

Postupak sa osobama, koje su prisegom obvezane na vojničke stalešne ili službene dužnosti.

U koliko se vojničke osobe, zaprisegnute na ratne članke ili na posebne vojničke propise, čine draženjem inih u takovoj obvezi stojećih osoba proti njihovim predpostavljenicima, ili zavadjanjem istih na nedopušteno prituživanje, krivima posebnomu vojničkomu zločinu ili vojničkomu prestupku, te kakovoj zbog toga podpadaju kazni, ustanovljeno je u drugom dielu ovoga zakona (§§. 160—166.).

§. 559.

***d*) Draženje na neprijateljstvo proti narodnostima, vjerozakonskim družbama.**

Tko druge poziva, potiče ili nastoji zavesti na neprijateljstvo proti različitim narodnostima (plemenima), proti vjerozakonskim ili inim družbama,

Digitized by Google

proti pojedinim razredima ili staležima gradjanskoga društva, ili proti zborovima, zakonito priznatim, ili u obće stanovnike države, jedne proti drugim na neprijateljske razdore, čini se, u koliko ovaj čin ne tvori djela, koje podpada težoj kazni, krivcem prestupku, te se imade kazniti strogim zatvorom od 3 do 6 mjeseci.

§. 560.

e) **Uvreda koje zakonito priznate crkve ili vjerozakonske družbe.**

Tko javno ili pred više ljudi, ili u tiskotvorima, u razprostranjenim slikovnim predstavama ili u pismima izrugiva ili nastoji poniziti nauke, običaje ili uredbe koje u državi zakonito priznate crkve ili vjerozakonske družbe, tko uvriedi službenika takove crkve ili vjerozakonske družbe, kada isti izvršuje službu božju, tko se prigodom javnoga izvršivanja vjerske službe ponaša nepristojno, tako da bude na sablazan drugima, čini se, u koliko ovaj čin ne tvori zločina smetanja vjerozakona (§. 401.), krivcem prestupku, te se imade kazniti strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

§. 561.

f) **Promicanje koje vjerozakonske sljedbe, koju država proglasi nedopustivom.**

Isto tako čini se krivcem prestupku te se imade kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca i onaj, koji za utemeljenje ili razširenje takove vjerozakonske družbe (sljedbe), za koju državna vlada izjavi, da

Digitized by Google

se priznanje iste ne može dopustiti, priredjuje skupštine, drži ili izdaje predavanja, snubi sljedbenike, ili u tu svrhu poduzme djelo kakovo mu drago.

Opazka. 1. Tko takovu vjerozakonsku družbu (sljedbu), koja po državnoj vladi nije izrazito priznata ili proglašena takovom, koja se ima trpiti, uvadja i uvesti nastoji, u tu svrhu sljedbenike kupi, predavanja drži ili objelodanjuje, priredjuje skupštine ili učestvuje u istima, ili u tu svrhu poduzme ma koje djelo, čini se, u koliko mu čin ne tvori ino u smislu ovoga kaznenoga zakona kažnjivo djelo, krivim prekršaju, koji se prekršaj ima kazniti novčanom globom od 1 do 100 forinta, ili zatvorom od 6 sati do 14 dana.

Kod odmjerenja kazne neka služi načelom, da se nikada ne ima odmjeriti veća kazna, nego što je ona najmanja kazna, koja bi se imala odmjeriti, kada bi čin po kaznenom zakonu tvorio analogni prestupak.

2. Sljedba nazarenaca smatra se u smislu §. 561. ovoga kaznenoga zakona absolutno nedopustivom.

3. Gornji paragrafi, kao što i ustanove alineje 1. i 2. su zak. člankom XLIII. od g. 1895. o slobodnom izvršivanju vjerozakona izgubile krepost na onom području, za koje ovaj zakon valjanost imade.

§. 562.

g) **Javno ponižavanje uredaba, odnosećih se na ženitbu, obitelj, na vlastničtvo, ili odobravanje nezakonitih ili nećudorednih čina.**

Tko na način označen u §. 560., ponizuje ili nastoji uzdrmati ženitbene, obiteljske uredbe, ili pravne pojmove o vlastničtvu, ili tko poziva, potiče ili zavesti nastoji na djela, zakonima zabranjena, ili tko takova djela hvali ili opravdati

Digitized by Google

nastoji, čini se, u koliko to ne tvori čina, koji se ima strože kazniti, krivim prestupku, te se ima kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

Ako li se medjutim koji od prestupaka naznačenih u §§. 556. i 559—562., počinja tiskopisom, može se kazna prema pogibeljnosti i namjeravanom većem razprostiranju istoga povisiti na zatvor do jedne godine, te se u tom slučaju mogu krivci takodjer iz mjesta, ili iz zemlje, te ako su inozemci, iz svih krunovina carevine odpraviti.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21. i opazku §. 43.

§. 563.

h) Oštećivanje groblja, otvaranje grobova, odnašanje ili zlostava mrtvih tjelesa i prisvojenje takovih predmeta.

Tko iz zlobe ili obiesti ošteti groblje, odredjeno za ljudska mrtva tjelesa, tko neovlašteno otvara grobove, odatle ili iz inoga pohranilišta samovlastno odnese ljudsko mrtvo tielo ili pojedine dielove od njega, ili tko ljudsko mrtvo tielo zlostavlja: čini se krivim prestupku te se imade kazniti strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci. Takova prisvojenja pako, koja se izvedu iz pohlepe za dobitkom na groblju, iz grobova ili sa mrtvih tjelesa, imadu se smatrati kradjom (§§. 458. i 732.).

Digitized by Google

§. 564.

i) **Pripomoć, dana kod kojeg prestupka.** Tko se načinom označenim u §§. 520. i 523., učini krivim pripomoći, danoj kod kojega prestupka, ima se kazniti zatvorom od 8 dana do 3 mjeseca.

§. 565.

k) **Širenje uznemirujućih lažnih glasova ili proročanstvâ.** Tko javnim razglašivanjem (zidnim oglasima, javnim besjedama ili predavanjima itd) raznosi ili širi koji javnu sigurnost uznemirujući lažan glas a nema dovoljnih razloga, s kojih bi ga smatrao istinitim, ili drugo koje takovo tobožnje proročanstvo: čini se krivim prestupku te se imade kazniti strogim zatvorom od 8 dana do 3 mjeseca (§. 259.).

§. 566.

l) **Protuzakonita priobćenja.** Tko načinom u predidućem paragrafu označenim, iznese na javnost glasovanje sudaca, ili viesti o razpravama inih javnih oblasti, u koliko je obznanjivanje istih zakonima zabranjeno, ili tko budi kakov proglas lažljivo raznosi ili dalje razprostire, kao da je razpis javne koje oblasti, dočim mu je poznato ili iz dovoljnih razloga vjerovatno, da je taj proglas sasvim ili djelomice neistinit, čini se, u koliko to ne tvori čina, koji se ima strože kazniti, krivim

Digitized by Google

prestupku te se imade kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

§. 567.

m) **Sabiranja ili podpisavanja u svrhu, da se obezuspješe zakonite posljedice kažnjivih čina.**

Tko načinom u §. 565. označenim, priredi ili oglasi sabiranja ili podpisivanja, da se s njima namire ili nadomjeste gubitci jamčevine, novčane globe ili odštete, nametnute zbog kažnjivih čina: čini se krivim prestupku te se ima kazniti zatvorom od 14 dana do 3 mjeseca.

Ako li je pako koji od čina naznačenih u §§. 565—567., počinjen tiskopisom, ima se kazniti strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

POGLAVJE III.

O prestupcima proti javno sigurnostnim uredbama i javnim odredbama.

§. 568.

Prestupak zavedenja kojega činovnika ili ine koje u javnoj službi stojeće osobe na zloporabu uredovne ili službene vlasti.

Tko nastoji kojega činovnika ili inu u javnoj službi stojeću osobu darovima zavesti na pristranost, na povredu službene ili uredovne dužnosti, u koliko to ne tvori zločin označen u §. 384., ili ini koji strožoj kazni podpadajući narušaj

Digitized by Google

zakona, počinja prestupak, te se imade kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

§. 569.

Uvreda stražarâ, ili inih u javnoj službi stojećih osoba, željezničkih namještenika itd.

Svaka uvreda, nanešena riečju ili činom kojoj u §. 344. naznačenoj osobi, kada ista izvršuje koji poglavarstveni nalog, ili obavlja svoj ured ili svoju službu, ima se, ako ista ne tvori čina podpadajućeg strožoj kazni, kao prestupak kazniti.

§. 570.

Kazna.

Uvrede nanešene riečju, imadu se, ako ne spadaju pod §. 180., kazniti zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca, a uvrede nanešene činom, od 1 do 6 mjeseci.

Ako li je medjutim uvreda imala posljedicâ, te je zbilja zapriečila ovršbu poglavarstvenoga naloga ili obavljanje ureda ili službe, onda se ima krivac osuditi na strogi zatvor od 3 do 6 mjeseci, te ako obnaša javni koji ured ili službu, ujedno na odpust ili sniženje.

§. 571.

Ina umiešanja u izvršivanje javnih službа.

Tko se bez uvrede spomenute u §. 569., drugim načinom umieša u svrhu, da koju od nave-

Digitized by Google

denih ondje osoba u njezinu uredovanju ili službi, ili u ovršbi kojega poglavarstvenoga naloga zaprieči: ima se kazniti zatvorom od 1 dana do 1 mjeseca.

§. 572.

Povreda otvorenih zapoviedi, naredaba itd.

Krivim prestupku čini se i onaj, koji strgne, skine, razdere, zamaže ili na ini način pokvari otvorene zapoviedi (patente), naredbe, pečate državnih ili občinskih oblasti, ili izprave po poglavarstvu podpisane, bile ove pod ma kojim nazivom ili oblikom pribite ili izložene u svrhu javnoga proglašenja.

Kazna.

Bude li taj prestupak počinjen lih iz lahkoumnosti ili obiesti, kazni se zatvorom od 24 sata do 1 tjedna.

Ali ako se iztragom dokaže, da je predležala namjera pogrditi poglavarstvo, ili zapriečiti oglašenje i izvršbu koje naredbe, onda se to, ne ima li se slučaj kod vojničkih osoba smatrati zločinom pobune, kazniti strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

Prema naravi slučaja i svojstvu počinitelja može se strogi zatvor povisiti na 6 mjeseci, te pooštriti odpustom ili sniženjem.

Digitized by Google

§. 573.

Razpečatnja javnih uredovnih pečata.

Samovlastna ili protupravna razpečatnja takovih javnih uredovnih pečata, pod kojima se drže spisi ili ini predmeti zatvoreni, ima se, ako je to učinjeno lih iz obiesti ili iz lahkoumne radoznalosti, kazniti kao prestupak zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

Nu ako je to učinjeno u znak omalovažavanja javnih odredaba ili s namjerom tom, da time dotičnik ostvari umišljeno pravo svoje, ili samovlastno poluči koji mrzki cilj, onda se ima kazniti strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

Medju javne uredovne pečate spadaju medjutim ne samo pečati državnih oblasti, nego i pečati občinâ, javnih učilišta, župnih ureda i javnih bilježnika.

§. 574.

Oštećivanje javne razsvjete.

Tko hotomice razbije ili inače ošteti svjetiljku, postavljenu za javnu razsvjetu, ima se zbog toga prestupka kazniti zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca.

§. 575.

Oštećivanje mostova, ustavâ, nasipa itd., kao i predmeta, navedenih u §. 362. slovo *c*), te obiestno oštećivanje državnih brzojava. Kazna.

Tko iz obiesti sruši ili ošteti most, ustavu, nasip, obalnu oplatu ili ogradu, ili inu koju gradjevinu, kojom su utvrdjene obale riekâ i potokâ, ili zaštićene strmine kraj cestâ i stazâ ili mo-

Digitized by Google

stovâ, ima se zbog toga prestupka, prema veličini obiesti ili prouzročene oštete, kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

Istoj kazni podvržena je i svaka ošteta predmetâ, spomenutih u §. 362. slovo *c*), kao što i proti državnom brzojavu poduzeto u §. 366. označeno djelo, ako je učinjeno lih iz obiesti, lahkoumja ili iz griešne nemarnosti.

Svako s takovom oštetom možda skopčano prisvojenje ima se posebno kazniti.

§. 576.

Ošteta opominjaćih znakova. Kazna.

Zatim strgnuće ili hotomično oštećenje svakoga znaka, koji se postavlja za opomenu, da se odvrati kakova nesreća, jest prestupak, koji se ima obično kazniti zatvorom od 3 dana do 3 mjeseca, a u slučaju veće zlobe i nastale štete, strogim zatvorom od istoga trajanja.

§. 577.

Prestupci proti propisima o prijavi prispjelih stranaca, o promjeni stanarâ, te i glede inih lažnih prijava ili prokazâ;

U mjestima, gdje postoje osobiti propisi u pogledu prijavljivanja svih mjestnih stanovnika i stranaca javno sigurnostnoj oblasti, ima se neobdržavanje tih propisa, u koliko isti ne sadržavaju ine ustanove, kazniti kao prestupak u sljedećim slučajevima:

Digitized by Google

kazna kućevlastnika;

a) ako koji kućevlastnik, upravitelj, sekvestar ili onaj, koji inače upravlja kojom kućom, u propisano vrieme ne prijavi promjene, deseće se sa njegovim najamnicima (stanarima).

Kazna mu je: prema razlikosti mjesta i dohodka od kuće novčana globa od 5 do 50 forinta;

kazna podnajmiteljâ;

b) ako tko na tjedan ili na mjesec dade u podnajam sobu ili dade komu u najam postelju na svom stanu, pa ne prijavi po propisu u roku od 24 sata svaku desivšu se promjenu.

Kazna mu je: novčana globa od 5 forinta, koja se u slučaju opetovanja prestupka ima podvostručiti;

kazna onih, koji su ovlašteni na davanje stana;

c) ako gostioničar, koji je ovlašten primati stranca, ne prijavi po propisu one, koji ostanu kod njega preko noći.

Kazna mu je ona ista, koja je odredjena pod *b*);

kazna gostioničarâ, koji na to nisu ovlašteni;

d) ako u krčmi, koja nije povlaštena primati na noćište, bude tko primljen preko noći.

Kazna jest: prvi put novčana globa od 5 forinta, drugi put ista kazna sa zatvorom od jednoga tjedna, a treći put gubitak krčmarskoga obrta.

Ni ne gledeć na takove posebne propise, ima se kazniti kao prestupak:

kazna onih, koji se lažno prijave;

e) ako si tko u prijavnoj cedulji nadjene krivo ime, ili navede lažno svoj stalež, zanimanje ili svoje okolnosti, ili u obće redarstvo

Digitized by Google

ili inu koju državnu ili obćinsku oblast — izim slučaja kaznene sudbene iztrage, glede kojega postoje posebne zakonite ustanove, — prevari lažnim navodom svoga imena, svoga rodnoga mjesta, staleža, ili inih svojih odnošaja na takov način, da se time može javni nadzor zavesti.

Pri tom je svejedno, da li je on time dao povoda neizpravnostima u putovnicama ili u inim izpravama, izdanim mu po oblasti, ili da li on napokon, bez obzira na pokazane putovnice i izprave, navede neistinitosti javnoj kojoj oblasti na pitanja, tičuća se njegove osobe.

Kazna mu je zatvor od tri dana do jednoga mjeseca.

Ako bi se iztragom dokazalo, da je krivac u istinu namjeravao zavarati (zavesti) poglavarstvo, onda je kazna strogi zatvor od istoga trajanja.

Postoji li bojazan u pogledu okolnostî ili osobe krivca, to se isti ima po izmaku vremena kazne odpraviti iz mjesta, inozemac pako, prema okolnostima iz svih krunovina austrijske carevine;

f) ako tko spotvori ili krivotvori koju javnu izpravu bez zle nakane spomenute u §. 502. **kazna spotvarateljâ ili krivotvoriteljâ javnih izprava;**

Kazna mu je zatvor od 3 dana do 1 mjeseca.

g) ako se tko za putovanje svoje posluži tudjom putovnicom ili inom poglavarstvenom izkaznicom ili vlastitu izkaznicu u tu svrhu drugomu ustupi, u koliko to nije upotriebljeno lih **kazna onih, koji se služe tudjom svjedočbom.**

Digitized by Google

kao sredstvo, da ne počini drugi koji prestupak ili zločin.

Kazna mu je strogi zatvor od 3 dana do 1 mjeseca.

Krivac se ima, ako u pogledu njegovih okolnosti ili osobe postoji osobita opasnost, nakon pretrpljene kazne, ako je tuzemac odpraviti iz mjesta, inozemac pako prema okolnostima iz svih krunovina carevine.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21. i opazku §. 43.

§. 578.

Kazna onih obrtnika, koji bez putne knjige (oslobodnice, cehovskoga lista) primaju djetiće.

Obrtnik, koji primi na radnju djetića, koji propisane putne knjige, ili gdje još ne ima putnih knjiga, tako zvane redovite oslobodnice (cehovskoga lista) ne posjeduje, ima se zbog toga prestupka osuditi prvi put na novčanu globu od 5 forinta, drugi put podvostručenom tom globom, a treći put na zatvor do jednoga mjeseca, te prema stupnju opasnih okolnosti i na gubitak obrta.

§. 579.

Kazna poštarâ zbog protupropisnog odpremanja putnikâ.

Poštar, koji u obće dalje odprema kojega putnika, koji ne posjeduje propisane putovnice (ili redarstvenoga provodnoga lista, hodnoga lista ili domovnice), ili koga odprema dalje u pravcu, koji nije u putovnici ili u hodnom listu

Digitized by Google

naznačen, ima se prvi put kazniti novčanom globom od 50 forinta, drugi put dvostrukim iznosom ove globe, a treći put gubitkom prava na poštu.

Opazka. Ovaj je paragraf izvan kreposti stavljen.

§. 580.

Kazna zbog povratka izagnane ili iz svih krunovina prognane osobe.

Ako je tko zbog kakova zločina po kaznenom sudu izagnan iz svih krunovina austrijske carevine, ili zbog kakova prestupka budi iz redarstvenih obzira po vojničkim ili gradjanskim oblastima odpravljen, pa se povrati u ma koju od tih zemalja pod ma kojom izlikom, počinjava tim povratkom prestupak, te se ima prvi put kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca, a u opetovanom slučaju strogim zatvorom od 3 do 6 mjesecî.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21.

§. 581.

Kazna onoga, koji je iz koje krunovine ili mjesta odpravljen.

Onaj, koji je iz koje krunovine ili iz stanovitoga mjesta po kaznenom sudu ili iz ma kojega razloga po kojoj vojničkoj ili gradjanskoj oblasti na uviek, ili na stanovito vrieme odpravljen, pak se u prvom slučaju kadagod, a u drugom prije izmaka opredieljenoga roka povrati, počinjava prestupak te se ima kazniti zatvorom od 1 do

Digitized by Google

3 mjeseca, u slučaju opetovanoga zatečenja pako strogim zatvorom od istoga trajanja.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21.

§. 582.

Pozlaćivanje ili posrebrenje novca, te spotvaranje novaca ili javnih vjeresijskih papira bez prevarne namjere.

Tko bez namjere, da koga prevari (§§. 385., 393., 397. i 502.) pozlati ili posrebrni novac, koji je u prometu ili koji je stavljen izvan prometa (uvučen), ili tko načini spomenice, kolajne, igraći novac, ili budi kakove tištene tvorine, isto tako tko načini napise, oglase, ili u obće tiskotvore na način takov, da se isti pri površnom motrenju mogu uzeti mjesto tekućega novca ili mjesto javnih vjeresijskih papira: ima se kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca te zapljenom svih protuzakonitih tvorina.

§. 583.

Bezpovlastno držanje tištila ili tucala. Kazna.

Tko drži tako zvano tucalo ili tištilo bilo bez naročitog dozvoljenja od strane oblasti, bilo bez dozvole za tjeranje obrta kojega ili tvornice, kojima su tucala ili tištila potrebita, ima se uz zapljenu tucala ili tištila, kazniti prvi put zatvorom od 8 dana do 1 mjeseca, u slučaju opetovanoga prekršenja pako izim zatvora od jednoga mjeseca, ako je obrtnik, i gubitkom njegova obrta.

Opazka. Vidi obrtni zakon.

Digitized by Google

§. 584.

Neovlašteno držanje tajne tiskare.

Tko bez dozvole oblasti drži knjigotiskarnu ili ručnu tiskaru sa potrebitim slovima, ili pako tiskaru sa bakro-, kameno- ili drvorezima, ili koje mu drago tiskalo, prikladno za mekanično ili kemično umnožavanje tiskopisâ (članak VI. proglasnoga patenta), počinjava prestupak, koji se imade kazniti zapljenom tiskala i globom od 100 do 500 forinta, te u slučaju duže porabe još i zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

§. 585.

Neovlašteno pravljenje kojega od spomenutih strojeva.

Isto se tako ima kazniti i onaj, koji napravi koji od naznačenih u §§. 583. i 584. strojeva, neimajući dozvole za tjeranje obrta ili tvornice, u kojima se takovi strojevi proizvadjaju, ili ne dobiv za to od oblasti naloga ili dopuštenja.

§. 586.

Pravljenje puncâ ili željeznih bilježila te inih, i to za patvorenje kovnih novaca služećih kalupa. Kazna.

Istoj kazni podpada po oblasti nedozvoljeno pravljenje i poraba takovih puncâ, željeznih bilježila te za lievanje služećih kalupa, ma kojega oblika, kojima se otisci ili plastične patvorine kovanoga novca po obliku, nalazećem se u ovo- ili inozemstvu u zakonitom prometu od kovine proizvadjati mogu, bilo da su iste namienjene za

Digitized by Google

igračku, ures ili za ma koju inu makar po sebi i dopuštenu svrhu.

§. 587.

Neovlašteno pravljenje uredovnih pečata. Kazna.

Tko javni uredovni pečat (§. 573.) bez naloga onoga ureda, kojemu isti pripada, napravi, ili gotov izruči drugomu komu, a ne onomu uredu, koji ga je naručio: imade se kazniti prvi put zatvorom od 1 tjedna do jednoga mjeseca, kod ponovljenoga prekršaja, izim jednomjesečnoga zatvora, ako tjera obrt, takodjer gubitkom svoga obrta.

POGLAVJE IV.

O prestupcima proti dužnostima javnoga ureda ili službe.

§. 588.

Opornost ili uvredljivo ponašanje podredjenikâ naprama njihovim predpostavljenicima u uredu.

Podredjeni, koji se naprama svomu predpostavljeniku u uredu, ma da ne stoji s njim u odnošaju vojničke podredjenosti, drzovito, čast vriedjajućim načinom ponaša, ili mu se dapače tvorno opre, ili se krati uredovne naredbe istoga iz opornosti ili svojeglavosti izvršiti, čini se time, ako se slučaj ne ima polag ustanovâ, sadržanih u četvrtom dielu, posebnim zločinom smatrati, krivim prestupku, te se imade kazniti

Digitized by Google

zatvorom od 8 dana do 3 mjeseca, a prema veličini uvrede ili prema šteti, nastaloj usljed neposluha, — osobito u slučaju pogibelji, koja može zavlakom nastati — takodjer strogim zatvorom do 6 mjeseci te i odpustom.

§. 589.

Kažnjenje tvornih uvreda, počinjenih po javnim činovnicima ili slugama.

Ako koja u §. 344. označena osoba u vršenju svoga ureda ili službe počini tvornu uvredu (medju koje spadaju napose uapšenja, izvedena izvan onih slučajeva, koje ustanovljuje zakon), to se ima ova kazniti prvi put zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca, drugi put isto tako dugo trajućim strogim zatvorom te prema okolnostima, osobito u slučaju još češćega opetovanja i odpustom.

Opazka. Vidi §. 43. diela I. službovnika.

§. 590.

Okolnosti, koje pooštruju kaznu.

Ako se je tvorna uvreda dogodila u takovim okolnostima, da su iste bile uzrokom strki, ili bi ovoj mogle bile povoda dati, to je kazna iste strogi zatvor od 1 do 3 mjeseca i odpust.

§. 591.

Uporava ovih propisa na častnike i na podčastnike.

Ustanove §§. 588. i 589. imadu se i na častnike i podčastnike uporaviti, ako u službi počine tvornu uvredu ili zlostavu ili protuzakonito

Digitized by Google

uapse takove osobe, koje ne spadaju medju njihove podredjenike.

Podčastnici imadu se u slučajevima, kada se častnici odpustiti imadu, izim zatvora ili tjelesne kazne kazniti još i sniženjem.

Opazka. Vidi opazku 1. §. 20.

§. 592.

Oni vojnički predpostavljenici, koji na svojim podredjenicima surovu uvredu, zlostavu počinjaju ili iste dadu protuzakonito uapsiti, počinjaju vojnički zločin te se imadu kazniti polag ustanovâ, sadržanih u drugom dielu nazočnoga zakona (§. 289.).

§. 593.

Kažnjenje nemarnosti, posvjedočene u javnom uredu ili u službi.

Javni činovnici ili službenici, koji svoje dužnosti, na koje su se uredovnom ili službenom prisegom obvezali, iz nemarnosti ili lahkoumnosti ne obavljaju, te koji su zbog toga nakon predhodne opomene i disciplinarnim putem bili kažnjeni, imadu se, ako se ponovno tomu krivima učine, kazniti odpustom.

Isto se tako imadu kazniti one u javnoj službi namještene osobe, koje doduše ne u okolnostima navedenim u §. 380., ali u svrhu zabašurenja protupropisnoga svoga postupka ili iz inoga razloga, u uredovnim odpravcima (izdavcima) ili u službenim podnescima neistinite činjenice navadjaju.

Digitized by Google

Nu takovim se krivcima može u osobito otegoćujućim okolnostima, bez obzira na koju predhodno uzsliedivšu kaznu, već u prvom slučaju kazna do odpusta povisiti.

§. 594.

Ako li je pako usljed nemarnosti ili usljed nevršenja službe nastala znatna šteta za državu ili za koga drugoga, to se imade krivac odmah u prvom slučaju izim odpusta kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca te prema veličini štete strogim zatvorom i do 6 mjeseca.

§. 595.

Odpust javnih činovnika ili službenika zbog samovoljnoga udaljenja.

Oni javni činovnici ili ine u javnoj službi stojeće osobe, koje se iz mjesta, gdje su namještene ili gdje borave, samovoljno udalje, gube već zbog samoga udaljenja odpustom svoju službu, bez da bi im se mogao ubrojiti vojnički zločin bjegunstva, jer nisu ni na ratne članke, niti na posebne propise zaprisegnute.

§. 596.

U koliko je u posebnim za pojedine službovne grane ili urede postojećim naputcima, ili u posebnim za nadopunjenje ovih potonjih izdanim naredbama odpust ili ina kazna ustanovljena za

Digitized by Google

koji u ovom zakonu nenapomenuti prekršaj, u tom slučaju valja postupati polag ustanovâ istih.

Opazka. Vidi zaptno (disciplinarni) kazneni propis za domobranske činovnike.

§. 597.

Kazna onoga, koji se bez prevarne namjere izdaje za vojnika, javnoga činovnika ili službenika.

Tko se, neimajući nakane prevariti (§. 504. slovo *b)*) izdaje za vojnika, javnoga činovnika ili službenika, ili si time, što neovlašteno nosi koju uredovnu odoru (uniformu), prisvaja prividno stalež javnoga činovnika ili vojnika: ima se kazniti zatvorom od 3 dana do jednoga mjeseca.

§. 598.

Neovlašteno nošenje redovnih znakova ili inih počastnih odlikovanja.

Tko neovlašteno nosi ovo- ili inozemske redovne znakove ili počastna odlikovanja, počinjava prestupak i podpada novčanoj globi od 10 do 100 forinta.

Opazka. 1. U pogledu iztraživanja i kaznenja prisvajanjâ plemstva, počinjenih po vojničkim osobama, mjerodavne su sljedeće ustanove:

a) Tko si prisvaja plemićki naslov ili grb, dočim u istinu u obće ne posjeduje plemstva ili onaj stepen istoga, što si ga prisvaja, ima se kazniti novčanom globom od 20 do 100 forintâ.

b) Ista se kazna ima uporaviti i na one, koji su tečajem neprijateljskih zaposjednuća u predjelima spadajućim ka kraljevini lombardsko-mletačkoj, k Dalmaciji, primorju i k Tirolskoj, od tadanje vlade plemstvo zadobili te se istim služe bez izhodjene vladarske potvrde.

Digitized by Google

c) Tko ne može platiti novčanu u točki *a*) odmjerenu globu, ima se kazniti zatvorom od 3 do 14 dana.

d) U slučaju opetovanja toga prestupka ima se suditi na globu od 100 do 1000 forinta, ili ako ova nije utjeriva, na zatvor od 14 dana do 6 tjedana.

e) Vojnička oblast ima o prisvajanju plemstva teritorijalnomu zapovjedničtvu prijavu učiniti.

f) Glavno vojno zapovjedničtvo ima iztražno povjerenstvo izaslati pod predsiedanjem generala ili stožernoga častnika, koji je u činu viši od obtuženika, uz poziv dvojice stožernih ili nadčastnika i jednoga vojnoga sudca.

g) U slučaju, ako bi za ustanovljenje učina bila heraldička razjašnjenja potrebna, ima se glavno vojno zapovjedničtvo u tu svrhu obratiti na dotičnu zemaljsku vladu ili na ugarsko namjestničko vieće.

h) Ako bi se iztragom pokazalo, da se prisvajanje plemstva ukazuje zločinom prevare, to se ima proti dotičniku povesti ratno sudbena iztraga; u protivnom slučaju ima odluku teritorijalno zapovjedničtvo donieti polag točaka *a)—d)* ove naredbe i obtuženiku priobćiti, koji može proti istoj u roku 6 tjedana utok uložiti na vrhovno vojno (domobransko) sudište, te se ovo pravo ima u kaznenoj odluci spomenuti. Novčane globe imadu se predati dotičnoj komorskoj blagajni.

2. Mjesto «zemaljke vlade» ili «ugarskog namjestničkog vieća», spomenutog u točki *a)* gornje opazke 1. ima se u Ugarskoj u užem smislu razumievati kr. ug. ministar unutarnjih posala, u Hrvatskoj-Slavoniji hrvatsko-slavonska zemaljska vlada, a mjesto «komorske blagajne», spomenute u točki *h)*, dotična državna blagajna.

U gornjoj opazki 1. za glavno vojno zapovjedničtvo ustanovljeni djelokrug pripada kod kr. ug. domobranstva i oružničtva, kao što i kod kr. ug. hrv.-slav. oružničtva kr. ug. domobranskomu vrhovnomu zapovjedničtvu.

Digitized by Google

POGLAVJE V.

O prestupcima proti sigurnosti života.

§. 599.

Obćenita ustanova u pogledu prestupaka proti sigurnosti života.

Zbog svakoga djela ili propusta, o kojem je počinitelj već po naravskim posljedicama istoga, koje svatko lahko upoznati može ili po propisima napose proglašenim, ili po svojem staležu, uredu, zvanju, obrtu, po svojem zaminanju ili u obće po svojim osobitim odnošajima uviditi mogao, da se tim može prouzročiti ili povećati pogibelj za život, zdravlje ili tjelesnu sigurnost ljudi, imade se, ako je odtuda težka tjelesna ozleda (§. 431.) kojega čovjeka nastala: svaki krivac kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseci, a u slučaju, ako je tim prouzročena smrt kojega čovjeka, strogim zatvorom od 6 mjeseci do 1 godine.

§. 600.

Posebni slučajevi.

Ustanove prediućega paragrafa imadu se napose uporaviti, ako je smrt ili težka tjelesna ozleda prouzročena kojom od sljedećih krivnja:

a) nesmotrenošću počinjenom gorućim ugljenom u zatvorenim mjestima;

b) propustom potrebite opreznosti kod vožnje na vodi;

Digitized by Google

c) neobdržavanjem propisa ili zanemarenjem inače nuždne osobite opreznosti, odnoseće se na parobrode, parne strojeve i parne kotlove;

d) neopreznošću kod kadjenja sumporom i kod uporabe omamljujućih sredstava:

e) nestavljenjem opominjalâ, gdje su metnute hvatalice (željezne spruženice za hvatanje zvjeradi), zamke, načinjene vučje jame, samostrieli (samoradni purci);

f) zanemarenjem osobitih propisa o proizvadjanju, držanju, prodaji, odpremi i porabi za vatromet potrebitih predmeta, praskajućih tvorina, puščanih kapica, žigicâ i svih trenjem lahko upaljivih tvari, baruta i razprštnih tvari (puščanog pamuka), a napose i time, ako se takovi predmeti potajno prtljaže medju tovare poštanskih zavoda ili željeznicâ;

g) neobdržavanjem opreza, propisanog za kopanje rudnika.

Opazka. U pogledu odgovornosti za smrt ili tjelesnu ozledu, prouzročenu po željeznicama, vidi zak. članak od XVIII. od g. 1874.

§. 601.

Propisi, mjerodavni glede smrti ili težke tjelesne ozlede, nastale uslied krivnje pod osobito pogibeljnim okolnostima.

Bude li koje po §. 599. prestupkom smatrati se imajuće djelo ili propust počinjen u pogledu predmeta, navedenih pod slovom *c)* §. 362., u §§. 364. i 366., ili u ondje spomenutim osobito pogibeljnim okolnostima, to se imade i u tom slu-

Digitized by Google

čaju, ako je odtuda samo težka tjelesna ozleda nastala: kazniti strogim zatvorom od 6 mjeseci do 2 godine, pa ako je time smrt prouzročena, do 3 godine.

§. 602.

Kazna častnika zbog izazova na dvoboj.

Ako je častnik koji drugoga koga izazvao na dvoboj, pa ipak nije došlo do toga, da su izašli na mejdan, ima se zbog ovoga prestupka kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

Ako li je povrh toga on bio prvi uvrednik, to se imade sa istim, ako ga tereti ujedno i potvora ili uvreda poštenja, postupati po §§. 97. i 98., inače se pako ima kazniti strogim zatvorom od 3 do 6 mjeseci, te se može prema važnosti okolnostî i njegov odpust izreći.

§. 603.

Propis proti kupanju u riekama, jezerima itd.

Tko se kupa u riekama ili jezerima izvan mjesta, opredieljenog u tu svrhu po oblasti, ili unatoč po oblasti izdanoj i proglašenoj zabrani, isto tako tko se u zimsko doba izvan odredjenog prostora na ledu skliže, napokon tko u doba, kada je zbog opasnosti zabranjeno bilo, hoda po ledu, ima se kazniti zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca.

Digitized by Google

§. 604.

Propis za neudate noseće ženske.

Neudata ženska, koja se osjeća nosećom, ima kod poroda u pripomoć pozvati primalju, primaljnika ili inu čestitu ženu; ali ako ju porod iznenadi ili ako bi bila zapriečena prizvati pomoć, te je ili porodila nedonošće, ili živorodjeno diete umre za 24 sata poslje poroda, ima porod kojoj na primaljstvo ovlaštenoj, ili gdje takove ne ima, kojoj oblastnoj osobi prijaviti te istoj nedonošće ili mrtvo diete pokazati.

§. 605.

Kazna zatajenja poroda.

Zataja poroda unatoč ovoj naredbi ima se nakon ozdravljenja zatajivše ženske kazniti strogim zatvorom od 3 do 6 mjeseci.

§. 606.

Kazna neoprezne vožnje i jahanja.

Tko kod neoprezne vožnje ili jahanja koga pogazenjem usmrti ili težko tjelesno ozledi ima se kazniti po §. 599.

§. 607.

Kazna nagle vožnje i jahanja.

Ako se iztragom dokaže, da je nesreći doprniela nagla vožnja ili jahanje, ima se to smatrati

Digitized by Google

za otegoćujuću okolnost, te se kod odmjere kazne ima napose i u obzir uzeti ono, što je u §. 698. proti nagloj vožnji i jahanju odredjeno.

§. 608.

Neovlašteno obrtničko tjeranje ljekarstva i ranarstva. Kazna.

Tko neimajući liečničke naobrazbe (nauke) i bez zakonita ovlaštenja obrtnički lieči bolestnike kao liečnik ili ranarnik, ili se napose bavi upotrebljavanjem životinjskoga ili životnoga magnetizma ili uporabom eterskih para (narkotizacijom), počinjava prestupak, te se imade kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseci, a prema dužini vremena, kroz koje je tjerao taj zabranjeni obrt, te prema veličini prouzročene štete, strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci, u slučaju pako, ako je njegovom krivnjom uzsliedila smrt kojega čovjeka, ima se kazniti po §. 599.

§. 609.

Kazna inozemca.

Ako je krivac inozemac te nije u službi stojeći vojnik, ima se nakon pretrpljene kazne izagnati iz svih krunovina carevine.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21.

Digitized by Google

§. 610.

Prodavanje zabranjenih liekova.

Zbog protupropisnoga prodavanja takovih liekova, koji se u smislu općenitih ljekarničkih pravila ili posebnih naredaba imadu sa osobitom opreznošću izdavati, ima se koli vlastnik i prvi pomoćnik (senior) ili providnik ljekarne, toli i ini pomoćnici iste kazniti.

Kazna vlastnika ljekarne, ako za to nije znao.

Ako vlastnik nije znao za to, te ga tereti lih nedostatak dužnoga nadzora: ima se isti osuditi na globu od 25 do 50 forinti, a drugi put globom od 50 do 100 forinti. U slučaju trećega prekršaja ima mu se vodjenje ljekarne oduzeti i postaviti providnik.

§. 611.

Ako je znao za to.

Ako je vlastnik znao za zabranjenu prodaju, onda se ima kod prvog prekršenja kazniti globom od 50 do 100 forinti, drugi put od 100 do 200 forinti, pa ako je izdani liek komu naškodio, to se ima prema više ili manje važnim posljedicama suditi na strogi zatvor od 1 do 6 mjeseci.

§. 612.

Kazna providnika ili prvoga pomoćnika (seniora).

Tereti li providnika ili prvoga pomoćnika u pogledu nadzora nemarnost, ima se isti prvi put kazniti

Digitized by Google

zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca, drugi put isto tako dugo trajućim strogim zatvorom, a treći put odstranom iz službe. Ako li je pako on znao za prodaju zabranjenoga lieka, to se ima kazniti strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci, te ujedno proglasiti nesposobnim za dalnju ljekarničku službu.

§. 613.

Kazna ljekarničkoga pomoćnika.

Ljekarnički pomoćnik, koji zabranjene liekove sa znanjem vlastnika providnika ili prvoga pomoćnika prodaje, ima se kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca, nu ako je prodaja uzsliedila bez znanja vlastnika ili prvoga pomoćnika ljekarne, strogim zatvorom od 3 mjeseca do 6 mjeseci.

U osudi se ima kod ponovljenog slučaja ovog prekršaja i to izreći, da se osudjeniku ima oduzeti izučni list, i da je postao nesposoban za to, da i nadalje služi kao ljekarnički pomoćnik.

§. 614.

Krivo i zločesto priredjivanje liekova.

Bude li koji liek krivo ili manjkavo ili od takovih tvari prigotovljen, koje su jur izgubile ljekovitu svoju moć, ili bude u nečistoj zbog svojih sastojina ili inih starijih primjesa u zdravlju škodljivoj posudi prigotovljen ili držan, to

Digitized by Google

se ima kazniti ljekarnički pomoćnik, vlastnik, providnik ili prvi pomoćnik (senior) ljekarne, u koliko se jedan ili drugi od njih učini krivim nemarnosti ili tri potonja makar samo i nedovoljnomu nadzoru.

Dužnost liečnika, koji je za to znao.

Svaki liečnik, kojemu se je takov slučaj s bolestnikom kojim desio, dužan je pod vlastitom odgovornošću o tom poglavarstvu prijavu učiniti.

§. 615.

Kazna ljekarničkoga pomoćnika.

Ljekarnički pomoćnik ima se prvi put kazniti zatvorom od jednoga tjedna, drugi put isto tako dugo trajućim pooštrenim zatvorom.

Kod trećega slučaja, ako služi u erarskoj ljekarni, ima se iz iste odstraniti, nu svakako osuditi na to, da imade tako dugo služiti kao naučnik, dok kod ponovnoga izpita ne posvjedoči dovoljno znanje, i potrebitu točnost u prigotavljanju liekova.

§. 616.

Kazna vlastnika.

Vlastnik ljekarne, ima se u slučaju nemarnosti, tereteće ga u pogledu prigotavljanja ili čuvanja liekova, sa 50, kod opetovanoga slučaja sa 100 frta, ako li je pako samo dužni nadzor propustio, po §. 610. kazniti, pa ako bi se takovi slučajevi više puta desili, ima se za njega na neopredieljeno vrieme providnik odrediti.

Digitized by Google

§. 617.

Kazna providnika ili predstojnika ljekarne.

Providnik ili prvi pomoćnik, koga tereti koji u §. 613. označeni prestupak, ima se kazniti zatvorom od jednoga tjedna, drugi put isto toliko dugo trajućim, postom pooštrenim zatvorom, u slučaju češćega opetovanja pako ima se odstraniti iz službe providnika ili prvoga pomoćnika (seniora).

§. 618.

Zamjena liekova u ljekarni. Kazna.

Budu li liekovi u ljekarni zamienjeni ili pogrešno izdani, ima se izdavatelj kazniti zatvorom od jednoga tjedna, u slučaju veće ili češće nepazljivosti pako i do 3 mjeseca trajućim zatvorom te i sa pooštrenjem.

§. 619.

Kazna ranarnikâ i vojničkih liečnika u slučajevima §§. 614. i 618.

Oni liečnici i ranarnici, koji na selu (ladanju) te oni vojnički liečnici, koji u bolnicama ili drugdje prigotavljanje liekova, te rukovanje ili izdavanje istih obavljati imadu, mogu se prekršenjem §§. 614. i 618. takodjer kažnjivima učiniti te se imadu prema tomu, u koliko ih samo propust shodna nadzora ili neposredno prekršenje zakona tereti, kazniti po §§. 616—618. i to tako, da se vlastnici ranarničkoga posla ili pravi liečnici imadu kazniti kaznom, opredieljenom za vlastnike ljekarnâ, a vojnički liečnici kaznom, ustanovljenom za providnike ili prve pomoćnike ljekarnâ.

Digitized by Google

§. 620.

Kazna neovlaštenoga prodavanja nutarnjih ili izvanjskih liekova.

Izvan povlaštenih kao što i kućnih ljekarna, što ih imadu na ladanju ovjereni liečnici i ranarnici, zabranjena je bez posebne za to dobivene oblastne dozvole prodaja liekova za nutarnju ili vanjsku porabu, glede izručivanja kojih postoje posebne ograničujuće naredbe. Ovaj se prestupak ima kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca, pa ako je prodaja više mjeseci nastavljena, pooštrenim zatvorom, te ako bi iztragom na vidjelo izašle škodljive posljedice prodavanja takovih liekova, strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

Opazka. Ovaj paragraf ima se takodjer na homeopatične liekove uporaviti, dočim se primjećuje, da se time ne dira u ograničeno pravo bezplatnoga izdavanja homeopatičkih liekova, postojeće za homeopatičke liečnike i ranarnike.

§. 621.

Prekršitelju se ima ciela zaliha oduzeti.

Izim toga je prodavatelj pod teretom pooštrene kazne dužan poglavarstvu predati cielu zalihu prigotovljenih liekova, tvari i spravâ.

Inozemci, koji počine taj prestupak, imadu se odpraviti iz svih krunovina carevine.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21.

Digitized by Google

§. 622.

Kazna onih živinara, koji davaju liekove za ljude.

Živinari i izpitani vidari, koji od ljekovne zalihe dozvoljene po propisu za njihov posao, dadu štogod za lječitbu ljudi, imadu se kazniti polag ustanova §. 620.

§. 623.

Krivnja liečnikâ s neznanja.

Liečnik, koji je pri liečenju kojega bolestnika počinio takovih pogrešaka, koje odavaju njegovo neznanje, počinjava, u koliko je iz toga uzsliedila težka tjelesna ozleda ili smrt bolestnikova, prestupak, te mu se stoga, uz odpust iz državne službe, ima zabraniti izvršavanje ljekarstva tako dugo, dok novo položenim izpitom ne dokaže, da je manjkavo svoje znanje nadopunio.

§. 624.

Krivnja ranarnikâ, primaljnikâ, primaljâ, s neznanja.

Ista se ova kazna ima uporaviti i na onoga ranarnika, primaljnika ili primalju, kada ovi u predidućem paragrafu spomenute posljedice prouzroče nevještom operacijom, izvedenom na kojem bolestniku ili rodilji.

Digitized by Google

§. 625.

Zanemarenje bolestnika.

a) Od strane liečnikâ ili ranarnikâ.

Kazna toga.

Ako je koji liečnik ili ranarnik preuzeo kojega bolestnika, te mu se poslije dokaže, da je bolestnika na pravu štetu zdravlja mu zanemario, ima se kazniti novčanom globom od 50 do 200 forinti.

Ako je odtuda uzsliedila koja težka tjelesna ozleda ili pače smrt bolestnikova ima se uporaviti §. 599. Ako li je pako takov bolestnik zanemaren, kojega je krivac po svojem uredovnom ili službenom zvanju dužan liečiti, to se ima liečnik kazniti po §. 594.

§. 626.

b) Od strane bolestničarâ (dvoritelja bolestnika).

Kazna ovih.

Bolestničari, koji se u bojnim, posadnim i inim bolnicama pri izdavanju ljekova ili jelâ ili inače pri dvorbi bolestnikâ učine krivima nemarnosti, imadu se kazniti zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca (§. 30.), prema više ili manje štetnim posljedicama, kao što i u slučaju višekratnoga opetovanja strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

§. 627.

c) Od strane rodjakâ.

Kazna toga.

Ako se dokaže, da se oni, kojima po dužnosti budi naravnoj ili preuzetoj pripada dvorba bolestnika kojega, nisu nimalo pobrinuli za potre-

Digitized by Google

bitu liečničku pomoć, gdje to moguće bijaše, to se isti imadu prema okolnostima kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

§. 628.

Neprijava sumnjivih slučajeva smrti ili bolesti po liečničkim osobama. Kazna.

Liečnici, ranarnici, ljekarnici, primalje i mrtvozornici (razgledači mrtvaca) imadu u svakom slučaju, kada im predleži takova bolest, ranjenje, porod ili slučaj smrti, da pobudjuje sumnju kakova zločina ili prestupka, ili u obće tjelesne po drugima prouzročene nasilne ozlede, o tom s mjesta oblasti prijavu učiniti.

Propust ove prijave ima se kazniti novčanom globom od 10 do 100 forinti.

§. 629.

Neovlašteno trgovanje sa otrovom.

Tko bez naročite dozvole poglavarstva trguje sa sičanom (arsenikom) ili ma kojom vrsti otrova, ili sa vrstima, koje su posebnim naredbama otrovu uzporedjene, počinjava prestupak, te se imade, u koliko u sliedećim paragrafima nisu sadržane posebne kaznene ustanove, kazniti novčanom globom od 5 do 50 forinti ili zatvorom od 1 do 8 dana.

Digitized by Google

§. 630.

Kazna na to neovlaštenoga trgovca, ako i obdrži zakonitu opreznost.

Trgovac ili kramar, koji ima redoviti dućan ili tržnicu, te neovlašteno prodaje otrov, ima se, ma da i obdrži za ovlaštenu prodaju otrova postojeću zakonitu opreznost, kada se prvi put zateče — uz gubitak otrovne robe, — prema svojemu imućtvenomu stanju kazniti novčanom globom od 25 do 100 forinti, drugi put osim podvostručene globe još zatvorom od jednoga mjeseca, treći put pako gubitkom svoga obrtnoga posla

§. 631.

Ako iste nije obdržao.

Ako li koji na prodaju otrovnih sredstava neovlašteni trgovac ili kramar prodaje otrov, ne držeć se pri tom propisane opreznosti, gubi odmah pri prvom zatečenju svoj obrtni posao, pa ako se iztragom pokaže, da je zabranjeno to trgovanje već dulje vremena tjerao, ima se kazniti strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca. Ako li je pako odatle uzsliedila čija smrt ili težka tjelesna ozleda, valja s krivcem postupati po §. 599.

§. 632.

Neovlašteno trgovanje otrovom po putujućim kramarima. Kazna toga.

Putujući kramari ili tako zvani kućarci, koji bieli ili žuti sičan, otrov za štakore, miševe ili muhe, rudnu čadju (Hüttrich) za marvu, ribje tro-

Digitized by Google

vilo ili inu otrovnu robu na prodaju nose, imadu se uz gubitak otrovne robe i dozvole kućarenja prema tomu, kako su dugo tjerali zabranjenu trgovinu, te time možda i štete prouzročili, kazniti strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

§. 633.

Nepazljivost kod prodavanja otrova.

Kod ljekarnika i onih trgovaca, koji su redovito ovlašteni na trgovanje s otrovnom robom, ima se svako zanemarenje pažnje, propisane naredbama za prodaju otrova, kao što i svako u §§. 634—636. označeno nehajstvo kazniti kao prestupak.

§. 634.

Izdavanje otrova komugod bez propisane dozvole.

Napose onda, ako bude komu, koji se ne izkaže sa propisanom dozvolom, izdan otrov, ima se to kazniti prvi put novčanom globom od 5 do 50 forinti, a drugi put gubitkom posla (obrta).

§. 635.

Propust vodjenja predbilježne knjige. Kazna.

Ako se iztragom pronadje, da se o prodaji otrova nije vodila posebna predbilježna knjiga, u kojoj se imadu točno zabilježiti osobe, kojima, te vrieme, kada je otrov prodan, i dozvola, uz po-

Digitized by Google

kazanje koje se otrov prodavati smije: to se propust ovaj kazni prvi put globom od 10 do 50 forint, drugi put do 100 forint, ako se pako to i dalje nastavlja, gubitkom posla (obrta).

§. 636.

Nemarnost u čuvanju i odlučivanju otrova.

Ako se naidje na nemarnost u valjanom odlučivanju otrovne robe od ostalih, ili u označivanju posude ili zapora istih, to je za to onaj odgovoran, koji upravlja trgovinom ili ljekarnom. Samo zanemarenje valjane opreznosti kazni se kod prvog zatečenja globom od 5 do 25 forinta, te se ova kazna ima kod daljnjih zatečenja podvostručiti.

§. 637.

Kazna, kada je time komu šteta nanešena.

Ako bi takovu propustu bilo posljedicom, da je otrovna roba faktično zamienjena s drugom, te je uslied toga tko umro ili zadobio težku tjelesnu ozledu, to se ovaj propust ima kazniti po §. 599.

§. 638.

Propis za one obrtnike, koji otrov rabe.

Kod onih obrtnih posala, kod kojih se upotrebljava otrov ili otrovne tvari, dužan je majstor ili onaj, koji posao rukovodi, iste uviek u vlastitoj pohrani

Digitized by Google

držati, i kada ih kamo razašilje, paziti na postojeće za to propise.

Kazna neobdržavanja propisa.

Zanemarenje te opreznosti ima se, ako time nije nikomu šteta nanešena, kazniti zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca, ako li je pako uslied toga tko umro ili težku tjelesnu ozledu zadobio, po §. 599.

§. 639.

Kazna za prodavanje nepoznate tvarne robe.

Kazni ustanovljenoj u §. 636. podpada svaki trgovac, koji stavi u promet tako zvanu, makar i ne za liečničku porabu opredieljenu tvarnu robu, čija je vrst do sele sasma nepoznata bila, te po oblasti izpitana nije.

§. 640.

Pravljenje i popravak sumnjiva oružja.

Tko prigotavlja oružje, koje je posebnim propisima zabranjeno, ili koje je zbog kakvoće svoje sumnjivo, ili popravka radi donešeno mu ovovrstno oružje ne zadrži i o tom oblasti prijavu ne učini: ima se kazniti zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca; bude li pako takovim oružjem tko tjelesno težko ozledjen ili usmrćen, ima se odmjeriti kazna ustanovljena u §. 599.

Digitized by Google

§. 641.

Propust držanja nabijenog oružja pod nadzorom.

Tko ima kod kuće ili u svom samo kratkotrajnom prebivalištu nabijeno oružje (pušku), dužan je ovo pred djecom ili pred inim neopreznim ili neizkusnim osobama zakloniti.

Bude li ta pomnja propuštena te time nekomu šteta prouzročena, ima se taj propust kazniti zatvorom od 1 tjedna do 1 mjeseca te se zatvor ima prema većoj nemarnosti još i pooštriti, bude li pako tko težko tjelesno ozledjen ili usmrćen, ima se odmjeriti kazna ustanovljena u §. 599.

§. 642.

Nesmotreno odapnuće oružja (puške). Kazna za to.

Ista se kazna ima prema veličini štetnih posljedica izreći i proti onomu, koji bez zle namjere na koga odapne pušku, prije nego li se je osvjedočio, da li nije nabijena.

§. 643.

Neumjestna prijava vremena preminuća.

Tko prigodom razgledanja mrtvaca neumjestno prijavi vrieme čijegod smrti te time prouzroči, da se mrtvac pokopa ili para prije, nego što je to zakonito propisano u svrhu, da se izbjegne pokopanju ili paranju prividno umrlih, ima se kazniti strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

Digitized by Google

§. 644.

Propust dužnega nadzora nad djecom i nad takovima, koji se ne mogu braniti od pogibelji. Kazna.

U obće su oni, koji po naravskoj ili na se preuzetoj dužnosti nadziru djecu ili ine ljude, koji se nisu kadri očuvati ili obraniti od pogibelji, odgovorni za svaku nemarnost u vršenju ove dužnosti. Bude li dakle takovo diete ili čovjek usmrćen ili tjelesno težko ozledjen, to se imade onaj, komu se manjkavost dužne pažnje dokaže, kazniti po propisu §. 599.

§. 645.

Uporaba uvarine makovih glava kod djece.

Pod istim uvjetom imadu se spomenute osobe naročito i zbog uporabe uvarine makovih glava kod djece, na istu kaznu osuditi.

§. 646.

Kazna u slučaju, ako se djeca ostave na samu na pogibeljnom mjestu. Pooštrenje kazne u slučaju ako se nesreća zataji.

Isto tako valja i s onima postupati, kojima je dužnost njegovati ili nadzirati koje diete, ako je pod njihovom njegom ili nadzorom stojeće diete, buduć je na mjestu za djecu pogibeljnom, na samu ostavljeno bilo, izgubilo život ili tjelesno težko ozledjeno; kazna se ima pooštriti, ako se zataji nesreća, koja je diete zadesila.

Digitized by Google

§. 647.

Kazna dojilja, bolujućih na gadnoj bolesti, koje tu bolest zataje.

Ženska, koja znade, da trpi na gadnoj (sramotnoj) kojoj ili inače priljepčivoj bolesti, te prešutiv ili zatajiv ovu okolnost stupi u službu kao dojilja: ima se kazniti strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca (§. 30.), koja se kazna može prema okolnostima još i pooštriti.

§. 648.

Propust stavljenja opominjala kod gradnje. Kazna.

Bude li kod gradnja propušteno postavljenje propisanih opominjala, to se ima graditelj ili koji inače nadzire gradnju, u svakom pojedinom slučaju ovoga prestupka kazniti globom od 10 do 50 forinta.

Bude li tko god uslied toga propusta ozledjen, to se ima prema naravi slučaja osim novčane globe izreći kazna zatvora od 1 do 3 mjeseca. Bude li medjutim time prouzročena smrt ili težka tjelesna ozleda kojega čovjeka, to se imade uporaviti §. 599.

§. 649.

Propust prijave prietećega srušenja. Kazna, ma da srušenje nije uzsliedilo.

Ako se je bojati, da će se jedan ili drugi dio koje kuće ili zgrade srušiti, dužan je kućevlastnik ili onaj, komu je povjeren nadzor, odmah pozvati graditelja ili u pomanjkanju ovoga inoga

Digitized by Google

kojega vještaka, da stvar razvidi i predhodno osjegura.

Obnadje li se poslije, da je ta opreznost propuštena, dočim je to po mnienju vještaka od potrebe bilo, to se ima taj propust, ma da srušenje i nije uzsliedilo, kazniti novčanom globom od 25 do 200 forinta.

§. 650.

Ako je srušenje uzsliedilo.

Ako je srušenje zaista uzsliedilo, ali time nije nitko ozledjen, ili je lih lahka ozleda prouzročena, to se ima kazna povisiti od 50 do 500 forinta.

Ali ako je uslied srušenja tko god usmrćen ili težko tjelesno ozledjen, to se ima uporaviti kazna sadržana u §. 599.

§. 651.

Kazna za graditelja, kojemu se sruše skele ili zgrada.

Graditelj, koji gradi na skelama ili koji je dužan dielove zgrade podpornjima osigurati, ima se, ako se sruše takove skele ili zgrada, kazniti prvi put globom od 25 do 200 forinta. Drugi put se ima kraj novčane globe obvezati na to, da si u buduće pod teretom gubitka graditeljskoga prava, uzme ka gradnji u pomoć drugoga graditelja.

Digitized by Google

§. 652.

Ako usljed toga bude tko usmrćen ili tjelesno težko ozledjen.

Bude li tko prigodom srušenja usmrćen ili tjelesno težko ozledjen, onda se ima graditelj ne samo osuditi na globu od 50 do 500 forinta te povrh toga uzeti pod postupak po §. 599., nego mu se ima zabraniti i upravljanje sa gradnjom sve dotle, dok pred vještacima ne dokaže, da je znanje svoje u tom dielu graditeljstva dovoljno usavršio.

§. 653.

U slučaju krupne nevještine graditeljeve.

Ako li se pako prigodom izvidjenja slučaja, sadržanog u predidućem paragrafu, dokaže krupno nevještvo graditeljevo, to se ima istomu odmah u prvom slučaju srušenja zabraniti svaka daljnja uprava s gradnjom.

§. 654.

Kazna za voditelje gradnjâ stojeće u državnoj službi.

U slučajevima, kada se na temelju predidućih paragrafa izrekne gubitak graditeljskoga prava ili prava voditelja gradnje, imadu se oni, koji stoje u državnoj službi, osuditi na odpust.

§. 655.

Prijevremeno useljenje u novogradjene kuće il zgrade. Kazna za to.

Tko se u gradovima ili drugdje, gdje u tom pogledu propisi postoje, useli u novo sagradjenu kuću ili dućan, ili dopusti, da se drugi usele, a da nije za to dobio nakon predhodne

Digitized by Google

pregledbe dozvolu od oblasti, ima se prema okolnostima kazniti zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca, ili novčanom globom do iznosa polgodišnje stanarine.

§. 656.

Propust prijave lesne životinje. Kazna.

Tko psa ili drugu koju životinju, na kojoj se mogu primjetiti poznatci prave bjesnoće, ili makar samo i takovi pojavi, iz kojih se posumnjati može, da će ista pobiesniti, propusti prijaviti: ima se kazniti zatvorom od 3 dana do 3 mjeseca, ako li je pako bjesnoća zaista nastupila te su uslied toga ljudi i životinje ozledjeni, ima se kazniti isto tako dugo trajućim strogim zatvorom.

Ako li je medjutim time uzsliedila smrt ili težka tjelesna ozleda kojega čovjeka, ima se propuštaj prijave kazniti po §. 599.

§. 657.

Neovlašteno držanje škodljivih životinja.

Bez naročite dozvole poglavarstva nije nikomu slobodno držati divlju ili inače po naravi svojoj škodljivu životinju.

U slučaju prekršenja ove zabrane ima se ne samo škodljiva životinja odmah odstraniti, nego se ima vlastnik prema okolnostima kazniti i novčanom globom od 5 do 25 forinta.

Digitized by Google

§. 658.

Ako tko bude uslied toga ozlejden.

Bude li tko po takovoj bez poglavarstvene dozvole držanoj životinji ozledjen, ima se novčana globa prema ozledi povisiti od 25 i do 100 forinta (§. 599.).

§. 659.

Nemarnost u čuvanju zvjeradi, držane dozvolom.

Ako je poglavarstvo i dalo dozvolu za držanje koje zvieri, ipak je vlastnik odgovoran za sigurno čuvanje iste. Zanemareno čuvanje ima se ako je uslied toga tkogod ozledjen, kazniti novčanom globom od 10 do 50 forinti (§. 599.).

§. 660.

Zanemarenje zločudne domaće životinje.

Vlastnik ma kakove domaće životinje, koji poznaje zločesto koje svojstvo iste, dužan je ovu toli kod porabe u kući, toli pako izvan kuće tako čuvati i na nju paziti, da nikomu štete ne prouzroči. Zanemarenje ove opreznosti ima se, makar i ne bila ošteta prouzročena, kazniti novčanom globom od 5 do 25 forinta, a u slučaju zaista nastale štete od 10 do 50 forinta.

§. 661.

Kazna za huškanje i draženje istih.

Dokaže li se izvidom, povedenim povodom oštete, što ju je naniela koja životinja, da je tko huškanjem, draženjem ili ma ko-

Digitized by Google

jim hotomičnim sudjelovanjem dogadjaj prouzročio, to se ima počinitelj osuditi na zatvor od jednoga tjedna, koji se ima prema okolnostima pooštriti.

POGLAVJE VI.

O prestupcima proti zdravlju.

§. 662.

Prestupci proti odredbama u pogledu kuge.

U kotaru, u kojem se u svrhu zapriečenja prieteće pogibelji kuge ili inih zaraznih javnomu zdravstvu pogibeljnih bolesti posebne odredbe učinjene, postaje svaki takov čin ili propust prestupkom, koji je uslied svojih naravnih posljedica, ili posljedicâ, koje po naročito proglašenim propisima svatko lahko upoznati može, kadar zlo izazvati ili dalje širiti, potekao čin taj ili propust iz zle namjere ili iz previdjenja.

Kazna za ovaj prestupak medjutim ustanovljuje se u posebnim propisima, postojećim za takove odnošaje, ili izdanim od slučaja do slučaja prema okolnostima.

1. *Opazka.* I. U onom okružju, u kojem su za zapriečenje kuge odredbe učinjene, postaje svaki takov čin prestupkom, koji može uslied naravnih i lahko primjetivih posljedica svojih ili po naročito proglašenim propisima zlo izazvati

Digitized by Google

ili dalje širiti, osnivao se taj čin, djelo ili propust na hotomičnosti ili nemarnosti.

II. Glavne vrsti takova prestupka jesu:

1. prekoračenje korduna;

2. osujećenje kontumaca;

3. zloporaba ureda, kojemu su takove odredbe povjerene;

4. zataja pogibelji.

III. Prvoj vrsti prestupka čini se krivcem:

a) tko iz okružja, za koje je kontumac odredjen ili kordun povučen, na kopnu, zabranjenim putevima prolazi, ili se na moru u nedopuštenim lukama ili obalama izkrca, onamo robu odprema ili stovari;

b) tko prekorači kordun, a da se nije prijavio činovniku, onamo odredjenu;

c) tko se iz sumnjiva predjela ušulja te prigodom nastavljenja svoga puta krivo naznači mjesto, odakle je navodno došao;

d) tko savjetom, uputom ili ma kojim inim načinom pruži pomoć k tomu, da ljudi ili roba opredieljene puteve mimoidju;

e) tko si u svrhu, da uzmogne dalje putovati sam sastavi dozvolnu izpravu, ili sudjeluje kod sastavljanja iste, ili tko znalice rabi lažnu ili pravu doduše, ali na drugoga izpostavljenu izpravu.

IV. U svrhu, da se zaprieči širenje zaraze, nalaže se stražarima, da smjesta pucaju na svakoga, tko kordun prekorači te se na opomenu stražarevu ne povrati, ili se posluži silom.

Kazna prestupaka, napomenutih u točki III. jest težka tamnica od 5 do 10 godina te u slučaju osobito otegoćujućih okolnosti, veće pogibelji, štetonosnijega razloga, osobite lukavosti ili opetovanja: od 10 do 20 godina. Samo u takovim slučajevima, u kojima je prekršenje uzsliedilo očito

Digitized by Google

iz nepazljivosti te time nije u istinu šteta nastala, može se kraća kazna odmjeriti i prema okolnostima pooštriti i tjelesnom kaznom. (Vidi opazku kod §. 20.).

V. Čini se krivim zbog osujećenja odredaba glede uzdržanja čistoće:

a) tko prije izmaka za to ustanovljenoga vremena izmakne iz kontumacne kuće;

b) tko prije svršenoga kontumaca bez dozvole kontumacnoga nadzorničtva obći sa zdravim osobama te se ma na koji način s istima druži;

c) tko ljude ili robu iz sumnjiva predjela preuzme, dobavlja ili odprema bez potrebite zdravstvene svjedočbe i putovnice;

d) tko na mjestima blizu korduna kod sebe na stan primi ili smjesti strane ljude ili robu bez zdravstvene svjedočbe ili sa svjedočbom, koja nije po oblasti propisno izpostavljena;

e) tko sakrije ili zataji koju stvar, koja bi se po zakonu, po naredbi liečnika ili uredâ imala očistiti;

f) kao što i u obće kod kontumacnih kuća namješteni oni činovnici i službenici, koji prekršenjem službenog svog naputka dadu povoda kojoj dogodičnoj pogibelji.

VI. Proti onima, koji se učine krivima prestupku, navedenom u točki V., valja postupati načinom, ustanovljenim u točki IV.

VII. Zanemarenjem uredovnih dužnosti počinjava u obće prestupak, koji ne vrši uredovne svoje dužnosti, što mu pripada po zakonu, ili polag naročite naredbe predpostavljenoga činovnika ili liečnika, naročito:

a) tko propusti ili makar i kasno učini prijave ili izvješća, na koje je obvezan;

b) liečnik koji primi dar u uredovnom poslovanju, tičućem se redarstva proti kugi;

Digitized by Google

c) tko usuprot povjerena mu nadzora pusti u zemlju ljude ili robu na zabranjenim putevima, ili na dopuštenim doduše putevima, ali prije svršena kontumaca, ili ih odpusti iz kontumaca prije propisanog kontumacnog roka ;

a) tko proti postojećim propisima izda zdravstvenu putovnicu ;

e) tko na temelju lažne ili nepovlastno rabljene zdravstvene putovnice kogagod propusti ;

f) onaj proti kugi postavljeni liečnik ili činovnik, koji je prigodom svoga uredovanja bio izvržen pogibelji zaraze, pak ne ode u kontumac.

VIII. Ako je takov prestupak počinjen iz pohlepe za dobitkom ili barem znalice, ima se kazniti težkom tamnicom od 10 do 20 godina, inače pako od 5 do 10 godina.

IX. Zbog zataje pogibelji čini se krivim, koji dozna za ma koji od gore spomenutih prestupaka te koji o tom ne učini odmah prijavu najbližoj oblasti.

X. Kazna za zataju jest tamnica od 1 do 5 godina, koja se u slučaju osobito otegoćujućih okolnosti podmićenja i veće pogibelji zatajenog prestupka, ili u slučaju opetovanja, može povisiti i na težku tamnicu od 5 od 10 godina.

XI. Ostali pod I. lih obćenito spomenuti prestupci imadu se kazniti prema tomu, u kakovom odnošaju stoje isti sa ovdje opisanim slučajevima.

XII. Ako se prestupci proti odredbama glede kuge na tako pogibeljan način pomnožaju, da se moraju odmah zapriečiti zastrašnim postupkom, onda imade mjesta priekosudnomu postupku.

Tko se nakon proglašenoga priekoga suda učini krivim kojemu nasilnomu ili barem težkomu prestupku, navedenom u točki III. i IV., ima se kazniti smrću ustrieljenjem, a ostali imadu se kazniti gore ustanovljenim kaznama.

Digitized by Google

XIII. Svaka osuda, izrečena po nižem sudu, ima se izim slučajeva priekoga suda predložiti vrhovnomu sudištu, koje može istu potvrditi, ili po zakonu pooštriti ili ublažiti.

2. *Opazka.* Vojnički (domobranski) sudovi prve molbe ovlašćuju se u slučaju kontumacnih prestupaka, da bez obzira na to, da li je za ove prestupke ustanovljena od 5 godina veća ili manja kazna gubitka slobode, ako okolnosti dopuštaju posebno ublaženje, mogu suditi ne samo izpod kaznene stavke, ustanovljene u gornjoj opazci 1., nego prema razlici osobâ izreći zajednički sobni ili profozni zatvor.

§. 663.

Kazna za zataju stvari u zaraznoj bolesti umrle osobe.

Bude li od stvari koje osobe, koja je umrla u zaraznoj bolesti, štogod sakriveno izpred zdravstvenoga pregleda, ima se krivac, ne bude li ono izvršeno, što zdravstvena oblast odredi glede posvemašnjeg uništenja ili očišćenja stvari, kazniti prema važnosti slučaja zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca.

§. 664.

Kazna za bolestničare za služinčad i ukućane, koji od toga što uzmu.

Bolestničari, služinčad, ukućani ili ine osobe, imadu se, ako uzmu što od stvari, odredjenih za uništenje ili očišćenje, kazniti strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

Digitized by Google

§. 665.

Kazna za zdravstvene sluge.

Ako si koji zdravstveni sluga štogod od inih stvari, uništenje kojih je odredjeno, pridrži ili proda, ima se kazniti prema okolnostima i posljedicama strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

§. 666.

Kazna za one, koji znalice od toga što kupe.

Oni, koji od stvari, označenih u gornja dva paragrafa, znalice štogod kupe, ili si inače pribave: imadu se kazniti strogim zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca.

§. 667.

Osmradjenje zdenaca, nakapnica. itd.

Tko u zdenac, nakapnicu, rieku ili u potok, čija voda služi kojemu mjestu za piće ili kuhanje, baci mrcinu ili što ina, čim voda može postati nečistom ili nezdravom: ima se kazniti zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca, u slučaju velike obiesti ili zlobe pako, ima se taj zatvor pooštriti.

§. 668.

Prodavanje zdravlju škodljiva ili u tom pogledu sumnjiva mesa. Kazna.

Ako kod kojeg javnog obrtnog posla ili kod ovlaštene javne prodaje sirova ili ma kojim načinom priredjena ili kuhana mesa nije zaklana

Digitized by Google

životinja prije po propisu pregledana, ili se pače prodaje meso parnule životinje, ili takovo, koje je inače zdravlju škodljivo: to je kazna za to, osim gubitka još preostaloga te u potonjem slučaju odmah uništiti se imajućega mesa, ili za isto unišloga novca, novčana globa od 25 do 200 forinta; kod drugokratnoga prekršenja ima se novčana globa podvostručiti, a za treći put ima se prekršitelj lišiti obrtnoga posla te proglasiti za uviek nesposobnim za obrtni posao ove vrsti.

§. 669.

Povreda uputâ, izdanih prigodom marvinske kuge.

U pogledu raznih živežnih predmeta potičućih od marve, od potrebe je i sljedeći propis:

Tko liečniku, izaslanomu povodom koje kod marve pojavivše se bolesti izvida radi, zataji koje bolestno marvinče ili tko, čim bude proglašeno, da je zavladala marvinska kuga, ne obdrži one propise, koji za to toli glede parnule, koli oboljele, kao što i još zdrave marve u obće postoje, ili su prema okolnostima napose proglašeni: imade se kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

Digitized by Google

§. 670.

Ovoj kazni podpada naročito i onaj:

a) koji, makar u onom mjestu ili njegovu susjedstvu ne vlada marvinska kuga, zanemari prijaviti mjestnomu poglavaru, da je koje marvinče od nutarnje bolesti obolilo, ili kada oboli više komada marve, zanemari smjestiti svukoliku marvu dotičnoga vlastnika u staju za nuždu i zasebno ju brigovati sve dotle, dok se na istoj kroz podpunih deset dana ne bude više nikakov trag bolesti primjetiti mogao, ili tko bolestnu marvu dade sa ostalom občinskom marvom izgoniti, ili od drugud novo dovedeno govedo potajno bez pregledanja sieče ili dalje proda, ili se ne drži posebnih glede toga izdanih propisa;

b) tko u vrieme marvinske kuge potajno ili javno iz sumnjivih miesta kupi, ukriomčari te u neokuženo mjesto na prodaju ili za vlastitu porabu dovede bolestnu marvu, meso, mlieko, maslac, kožu, loj ili ine ma koje dielove goveda, bilo to od zdrave ili bolesne, od zaklane ili parnule marve;

c) tko iz okužena mjesta, unatoč izdanoj opomeni, uvodi ili goni preko graničnih pruga u zdrav predjel marvu, ako ta marva za deset dana nakon pritvora u staju za nuždu oboli na vladajućoj marvinskoj kugi (pošasti); ili tko kriomce takove marvinske česti unosi, za

Digitized by Google

koje se dokaže, da potiču od potajno ubijene marve;

d) onaj občinski poglavar, koji kada na tjedan dva-tri marvinčeta u jednoj te istoj staji ili u obće u občini obole, propusti o tom predpostavljenoj oblasti prijavu učiniti.

§. 671.

Ako se uslied zataje bolestne marve ili uslied neobdržavanja propisâ pošast razširi i veća šteta nastane, ima se kazna podvostručiti, te prema okolnostima i strogi zatvor odmjeriti.

§. 672.

Krivotvorenje pića načinom, zdravlju škodljivim. Kazna.

Vinotržci, pivari, obrtnici, koji proizvadjaju rakiju i inu žganicu, kao što i svi oni krčmari, čija se pića pronadju, da su prigotovljena načinom zdravlju škodljivim, da su krivotvorena ili pokvarena, imadu se uz zapljenu spomenutim načinom prigotovljena, krivotvorena ili pokvarena pića, prema postojećoj količini pića, te prema vremenu, kroz koje su tjerali taj obrt: osuditi na novčanu globu od 100 do 500 forinta.

U slučaju opetovanja ima se ova kazna podvostručiti, a kod trećega prekršenja može se uz novčanu globu izreći i gubitak obrta.

Digitized by Google

367 §.

Kazna, ako je pridavak ili primješak vrlo škodljiv.

Ako se kod izpitanja kojega pića opazi takov primješak ili pridavak, koji je zdravlju veoma škodljiv, ima se piće odmah uništiti, te se ima uz izrečenje gubitka trgovine, obrta ili točenja pića sa doživotnom nesposobnošću za taj obrt, odmjeriti strogi zatvor od 3 do 6 mjeseci,

§. 674.

Krivotvorenje kositrenog posudja.

Kositrar, kao što i obće svaki obrtnik, koji pravi kuhaće ili jedaće posudje od kositra, krivotvorena olovom, ili ga olovnim primetcima kalajsa, ima se prvi put uz gubitak zalihe, napravljene od krivotvorena kositra, kazniti novčanom globom od 25 do 50 forinta, drugi put ili makar i kod prvog zatečenja, ako je taj škodljivi obrt duže vremena tjerao, ili ako je od posudja, napravljena od krivotvorenog kova mnogo prodao, ili ako je tko time na svom zdravlju zaista štetovao, gubitkom obrta.

§. 675.

Prigotavljanje ili držanje živeža načinom, zdravlju škodljivim.

U ostalom se svaki primetak, svaki takov primješak ili krivotvorba, koja ili već sama po sebi, ili zbog upotriebljenih pri tom tvari, zbog načina prigotovbe ili zbog posudja, rabljenoga kod

Digitized by Google

prigotavljanja i sačuvanja, može kojigod živež učiniti zdravlju škodljivim, smatrati prestupkom, koji se ima prema stepenu škodljivosti i prema trajanju onoga vremena, kroz koje se je taj škodljivi obrt tjerao, kazniti novčanom globom od 10 do 100 forinta, ili zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca, pooštrenim prema okolnostima; prema naravi pogibeljnijih okolnosti imade se proti krivcu izreći i kazna ustanovljena u §§. 672. i 673.

§. 676.

Nekoji osobiti slučajevi ovoga prestupka.

K ovomu prestupku spadaju napose:

a) upotrebljavanje mineralnih krasa (farba) kod živežnih predmeta, ili bojadisanje onih tkanina, koje se dotiču čovječjeg tiela, sa mineralnim krasama, koje sadržavaju bakra, sičana, olova, cinka te inih otrovnih kovnih tvorina, isto tako i krućenje tkanina sa škrobom pomiešanim s takovim mineralnim krasama;

b) uporaba olovne gledje (Bleiglätte) ili zločeste glazure na posudama za jelo, piće, za kuhanje i za dječju igračku;

c) protupropisno pravljenje posuda za jelo, piće ili za kuhanje od biele mjedi (pakfona);

d) neobdržavanje posebnih zdravstveno-redarstvenih propisa, izdanih u pogledu ustroja sprave za kuhanje rakije po onim osobama, koje peku ili prodavaju rakiju;

Digitized by Google

e) poraba bakrenih posuda po kobasičarima, lapatkarima (filekarima) te u obće kod posla svih onih obrtnika, koji se bave kuhanjem i prodavanjem živežnih kod takovih obrta desećih se predmeta.

POGLAVJE VII.

Ob inim prestupcima, koji povredjuju tjelesnu sigurnost ili joj priete.

§. 677.

Kazna samosakaćenja.

Samosakaćenje, kao što i svaka ina hotomična samoozleda, koja je izvedena u svrhu, da tko izmakne vojničkoj službi, ima se prema naravi čina i okolnosti kazniti kao prestupak strogim zatvorom od 14 dana do 3 mjeseca.

§. 678.

Počinitelj se ima povrh toga nakon pretrpljene kazne pridržati na onu vojničku službu, za koju se jošte sposobnim pronadje; oni samosakatnici iz vojničke krajine, koji još nisu unovačeni, imadu se izvan krajiških okružja na takovu vojničku službu upotriebiti, za koju su jošte sposobni.

Opazka. 1. Vidi opazku 2. §. 293.

2. Na krajiške samosakatnike odnoseća se ustanova izgubila je valjanost uslied razvojačenja krajine.

Digitized by Google

§. 679.

Vojničke osobe, koje nakon službene na ratne članke ili na posebne propise položene prisege nastoje ukloniti se vojničkoj službi osakaćenjem samoga sebe, imadu se kazniti polag ustanova, sadržanih u drugom dielu ovoga zakona (§§. 293—298).

§. 680.

Hotomične i kod tučnjave deseće se tjelesne ozlede.

Hotomične te kod tučnjave deseće se tjelesne ozlede, imadu se, ako ne tvore djela, koje podpada težjoj kazni (§§. 431. i 432.), ali su barem ostavile za sobom vidljivih tragova i posljedica, kao prestupci kazniti.

§. 681.

Kazna.

Kazna je zatvor izmedju 8 dana i 6 mjeseca prema pogibeljnosti i opakosti čina, u slučaju višekratnoga opetovanja, osobito kod osobito okorjelih hrvača, prema veličini ozlede, osobito ako je počinitelj upotriebio svoje bočno oružje i bodu, te prema svojstvu ozledjenika (§. 30.). U osobito otegoćujućim okolnostima imadu se takove ozlede kazniti strogim zatvorom do jedne godine.

Digitized by Google

§. 682.

Poboj (rencontre) desivši se medju častnicima uporabom smrtonosnog oružja, imadu se, ako nisu povukli za sobom znatne u §. 445. označene tjelesne ozlede, kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseci, a prema okolnostima zatvorom od istoga trajanja.

Poboj (rencontre) medju častnicima.

§. 683.

Tko poticanjem prouzroči tučnjavu, koja se je svršila tjelesnom ozledom jedne ili više osoba, ili pako poboj takove vrsti medju častnicima, ima se isto tako kazniti kao hrvač ili pobojnik, ma da on i nije na drugoga koga ruke položio.

Kazna poticateljâ na tučnju ili poboj (rencontre).

§. 684.

Pravo domaće karnosti ne smije se nipošto protegnuti do takove zlostave, kojom bi se pokaranomu (kažnjenomu) tjelesna ozleda naniela.

Zlostave, počinjene u vršenju domaće karnosti.

Stoga se imadu takove zlostave, što ih počinjavaju roditelji na svojoj djeci, štitnici na štićenicima, jedan suprug na drugom, odgojitelji i učitelji na svojim pitomcima i učenicima, obrtnički majstori na naučnicima i gospodari na služinčadi, kazniti kao prestupci.

Digitized by Google

§. 685.

Zlostava djece po roditeljima.

U slučaju zlostavâ što ih roditelji počinjavaju na djeci, imadu se prvanji pozvati pred sud, te im se ima za prvi put ozbiljno i krepko predočiti zloporaba njihove vlasti i protunaravna nemilosrdnost njihova ponašanja, u drugom slučaju imadu se roditelji ukoriti uz prietnju, da će se u slučaju opetovanih zlostava lišiti roditeljske svoje vlasti, diete im oduzeti i o njihovom trošku drugdje odgajati.

§. 686.

Učine li to roditelji i treći put, ili ako je već i prva zlostava po sebi vrlo težka, ili ako bi roditelji bili takove ćudi, da bi se za diete moglo bojati dalnje pogibelji, to se ima odmah prvi put uporaviti netom ustanovljena kazna i staviti se u tu svrhu u doticaj sa oblašću radi odredjenja štitnika.

§. 687.

Ako roditelji ne uzmognu podmiriti uzgojnoga troška, ima se oblast pobrinuti za obskrbu djeteta; zlostava pako ima se kazniti pooštrenim zatvorom od 1 tjedna do 3 mjeseca te prema naravi zlostave strogim zatvorom od istoga trajanja.

Digitized by Google

§. 688.

Kazna zlostave štićenikâ po štitnicima.

Zlostava štićenika od strane štitnika ima se odmah prvi put kazniti maknućem sa štitničtva, te ako je sa štitničtvom bila skopčana kakova korist, strogim sudbenim ukorom, a u slučaju bezplatnoga štitničtva zatvorom od 1 tjedna do 1 mjeseca.

§. 689.

Počini li štitnik takovu zlostavu ponovno na drugom kojem štićeniku svojem, ili ako već kod prve zlostave postoje okolnosti §. 686., ima se isti za dalnje štitničtvo nesposobnim proglasiti, te kraj toga kazniti kaznom, koja je u §. 687. u takovim slučajevima ustanovljena za roditelje.

§. 690.

Uzajamna zlostava suprugâ.

Ako suprug supruga zlostavlja načinom u §. 684. spomenutim, imadu se obje stranke pozvati te pošto bude zlostava iztražena, ima se zlostavnik strogo ukoriti te prema okolnostima kazniti zatvorom od 1 tjedna do 3 mjeseca, u opetovanom slučaju pako pooštrenjem zatvora. Zlostavljena stranka medjutim vlastna je zamoliti za ublaženje, pače

Digitized by Google

i za oprost kazne, što sudac ima uviek shodno u obzir uzeti.

§. 691.

Zlostava pitomaca od strane učiteljâ ili odgojiteljâ.

Odgojitelji ili učitelji obojega spola, koji svoje pitomce zlostavljaju, imadu se prvi put kazniti zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca, u opetovanom slučaju pako osim gore ustanovljene kazne proglasiti nesposobnima za učiteljsko zvanje ili za odgojiteljsko zaminanje.

§. 692.

Zlostava služinčadi i naučnikâ od strane gospodarâ i majstorâ.

Zlostava, što ju počinja gospodar ili obrtnički majstor napraina služinčadi ili naučnicima, ima se prema okolnostima zlostavljene osobe te prema veličini zlostave kazniti novčanom globom od 5 do 100 forinta ili zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca, u slučaju višekratnoga opetovanja pako, ili ako način zlostave odaje osobitu surovost, ima se kazna pooštriti.

§. 693.

Kazna, ako se ulice noću zapreme kolima, bačvama itd.

Ako se na javnom trgu, na ulici ili pred kojom kućom ili dućanom ostave u noćno doba ma kakova kola, gradja ili ino gradivo, roba, bačve, sanduci ili u obće što takova, čim se oni, koji

Digitized by Google

ondje prolaze, mogu oštetiti, to se ima krivac kazniti novčanom globom od 10 do 50 forinta ili zatvorom od 3 do 14 dana, u slučaju češćega opetovanja pako ima se kazna pooštriti.

§. 694.

Kada se ima ova kazna izreći proti gostioničaru.

Ako se to desi kod takovih putnih ili tovarnih kola, iz kojih su konji izpregnuti te smješteni u koju gostionu, to se ima kazna uviek proti gostioničarn odrediti.

§. 695.

Ako se takovi predmeti moraju preko noći ostaviti na ulici. Kazna.

Ako li pako kod gradnje, kod većih odprema robe, prigodom sajma ili zbog inih osobitih okolnosti postane nuždnim, da se gradivo, roba ili kola ostave preko noći na ulici ili na trgu, to se takov slučaj ima uviek prijaviti mjestnoj sigurnostnoj oblasti, te osim toga postaviti ondje za opomenu jednu ili dvie goruće svjetiljke, jer se inače ima propust jednoga ili drugoga kazniti kaznom, ustanovljenom u §. 693.

§. 696.

Kazna, ako bude tko oštećen.

Ako bi tko u slučajevima predidućih triju paragrafa bio u istinu oštećen, ima se kazna pooštriti, te u koliko je nastupila koja od po-

Digitized by Google

sljedica naznačenih u §. 599., ima se kažnjivi čin prosuditi po onom paragrafu.

§. 697.

Kazna, kada se što sbaci s prozora itd. ili kada se nepričvrsti koji onamo postavljeni ili obješeni predmet.

Tko pred ulične prozore doksat ili inače u svojem stanu štogod postavi ili objesi, a nije toga dovoljno osiguran, da ne spadne, ili tko sa prozora, sa doksata ili od drugud odozgor štogod baci dolje, čime bi onuda prolazeći mogli biti oštećeni, ima se kazniti novčanom globom od 5 do 25 forinta ili zatvorom od 3 dana do 1 tjedna. Ako stvar takova spadne te koga lahko rani, ima se novčana globa podvostručiti, a zatvor pooštriti. Ako je pako uzsliedila težka tjelesna ozleda ili dapače ako je tko bio usmrćen, to se takov čin ima kazniti po §. 599.

§. 698.

Kazna zbog nagle i nesmotrene vožnje i jahanja. Proti vlastniku kolâ.

Zbog nagle, nesmotrene vožnje i jahanja u gradovima, ili u inim napučenim ili veoma polaženim okolicama ima se vlastnik ili upotrebljavatelj kolâ ako je osobno prisutan pa kočijašu ne zabrani naglu vožnju, ili ako on sam tim načinom naglo tjera ili jaši, kazniti novčanom globom od 25 do 100 forinta,

Digitized by Google

§. 699.

Proti kočijašu ili slugi.

Ako kočijaš od svoje volje, ili pače usuprot dobivenoj zabrani naglo tjera, isto tako ako konjušar ili kočijaš na mjestu, gdje je velik promet, sam jaši ili tjera naglo, ima se kazniti zatvorom od 3 do 14 dana. U slučaju opetovanja ima se kazna podvostručiti (§. 30.).

§. 700.

Kazna najamnoga kočijaša, koji daje tjerati po slugi, nepredočenom redarstvu.

Najamni kočijaš, koji za tjeranje konjâ upotriebi slugu, redarstvu nepredočenog ili po istom za to nesposobnim pronadjenog, ima se kazniti novčanom globom od 25 do 50 forinta, te je povrh toga odgovoran za svaku po takovom slugi prouzročenu štetu.

§. 701.

Kazna onih kočijaša ili sluga, koji ostave konje svoje na polju bez nadzora.

Kočijaš, sluga ili ini koji na nadziranje konjâ obvezani, koji ostavi zapregnuta kola ili neupregnute konje na polju (vani) bez nadzora, gdje mogu time ako se poplaše ili inače štetu prouzročiti, imade se, ma da i nije nastala šteta, prvi put kazniti zatvorom od 1 do 8 dana, u slučaju opetovanja ili ako je zaista šteta uzsliedila pooštrenim zatvorom do jednoga mjeseca.

Digitized by Google

§. 702.

Čini i propusti proti sigurnosti tjelesnoj u obće.

Sve one prestupke u obće, kojima se može povrieditи sigurnost tjelesna, nije moguće nabrojiti; nu svaki od činâ ili propustâ, označenih u §§ 599—601., ima se ma da i nije uzsliedila u istinu šteta, kazniti novčanom globom od 5 do 500 forinta, ili zatvorom od 3 dana do 3 mjeseca.

§. 703.

Ako li pako ipak koja osoba, namještena kod željeznice ili kod inih u §. 362. slovo *c)* označenih radnja ili poduzeća, skrivi što takova u službi svojoj, to se ima uviek odmjeriti strogi zatvor od 3 dana do 3 mjeseca, te u osobito otegoćujućim okolnostima do 6 mjeseci prema tomu, da li se dokaže veći stepen nemarnosti, ili je nastala pogibelj za više ljudi, više ozleda uzsliedilo ili je inače možda veća šteta prouzročena.

§. 704.

Ovim se kaznama imadu kazniti jošte napose sljedeći prestupci osoba, namještenih kod željezničkoga prometa:

a) otvorenje željezničke pruge prije dobivene

Digitized by Google

dozvole, ili prije nego što je za to propisanim uvjetima udovoljeno ;

b) zanemareno postavljenje ili uzdržavanje ogradâ. pregradâ, opominjaćih ploča te inih zaštitnih sredstava i opominjala, propisanih za odvratu štete ;

c) namještenje takovih osoba, koje nisu dokazale sposobnosti, zahtievane u službenim propisima, ili koje su iz onoga djelovanja, za koje su odredjene, po državnoj upravi izključenima proglašene ;

d) preduzeće ili dopuštenje putovanja željeznicom oštećenom ili u pogibeljnom stanju nalazećom se, ili parovozom (lokomotivom), kolima ili inim prometalima takove vrsti.

POGLAVJE VIII.

O prestupcima proti sigurnosti vlastničtva.

§. 705.

Propisi proti nemarnosti za odklon pogibelji požara.

Velike, često neizračunive štete požara čine nuždnim, da se zanemarenje ma kojega za odvratu pogibelji požara postojećega propisa smatra prestupkom te i kazni kao takov.

Digitized by Google

§. 706.

Kazna onoga graditelja, zidara ili tesara, koji uzradi proti posebnom vatrogasnom ili gradjevnom redu.

Graditelj, zidar ili tesar, koji prigodom koje gradnje ili prenaprave sagradi što takovo, što je u posebno izdanim vatrogasnim ili gradjevnim propisima zbog pogibelji požara zabranjeno, ima se osim toga, što je dužan protupropisno gradjeni dio o vlastitom trošku razgraditi i propisno uzpostaviti, prvi put kazniti novčanom globom od 25 do 200 forinta.

§. 707.

Kazna opetovanoga prestupka.

Počinja li dotičnik taj prestupak opetovano, ima se kazniti podvostručenom globom, a u trećem slučaju ima mu se zabraniti vodjenje svake dalnje gradnje.

§. 708.

Kazna palirâ i nadglednikâ gradjevinâ.

Palir ili nadglednik takove gradnje, gdje se nješto gradi suprot postojećim propisima požarnog redarstva, neka se ne da upotriebiti za protupropisnu gradnju, jer će inače biti kažnjen zatvorom od 3 do 14 dana.

§. 709.

Kazna onih, koji prave ili postavljaju peći.

Lončar, limar ili bravar ili ma tko drugi, koji pravi peći, ima se, ako složi peć ili povuče ciev proti propisima požarnog redar-

Digitized by Google

stva, kazniti novčanom globom od 5 do 25 forinta.

U opetovanom slučaju ima se kazna podvostručiti, u trećem slučaju gubi krivac svoj obrt.

§. 710.

Kazna onih djetića, koji postave peć, pogibeljnu od vatre.

Djetić, kojemu bude povjereno, da postavi peć, pogibeljnu od vatre, ili da povuče koju takvu ciev, neka se ne da za to upotriebiti, jer će inače biti kažnjen zatvorom od 3 do 14 dana.

§. 711.

Kazna svih onih, koji dadu što promieniti bez razvida ognjena ili bez graditelja.

Tko bez graditelja sagradi podkrovne sobe ili inače vodi gradnju, ili dade za sobe na dimnjaku, na kurilištima ili ognjištima, na peći takovu promjenu preduzeti, nad kojom bi se po propisima imao prije preduzeti razgled ognjeni, ima se kazniti novčanom globom od 25 do 200 forinta. Dade li pako tko zaista što pogibeljna od vatre graditi, ima se pridržati, da to odmah sruši ili napravi tako, da bude sigurno od pogibelji ognjene.

§. 712.

Kazna onoga zidarskoga ili tesarskoga djetića, koji se dade upotriebiti.

Zidarski ili tesarski djetić, koji se dade upotriebiti za takovu prenapravu: ima se kazniti zatvorom od 3 do 14 dana, te se, ako je dotičnik

Digitized by Google

bio zbog toga već jedanput kažnjen, ima taj zatvor pooštriti.

§. 713.

Kazna dimnjačara, koji propusti prijaviti koju stvar, pogibeljnu zbog ognja.

Dimnjačar, koji na peći, ognjištu ili na kurilištu, ili na dimnjaku opazi štogod takova, što bi moglo biti uzrokom pogibelji od požara, dužan je to svomu majstoru, ili gdje takovih ne ima, kao što i u slučaju, kada kod ponovnoga čišćenja opet opazi što pogibeljna, neposredno javno-sigurnostnoj oblasti prijaviti. Propust ove prijave ima se u oba slučaja kazniti zatvorom od 1 do 8 dana.

§. 714.

Kazna dimnjačarskog majstora, koji ne uzme u obzir prijavu djetića.

Dimnjačarski majstor, koji na prijavu učinjenu po djetiću, propusti stvar razviditi, te ako je zaista opazio štogod pogibeljna od vatre, odmah o tom ne obaviesti vlastnika ili upravitelja kuće, te u koliko ovaj nije doskočio, ne učini dalnju prijavu sigurnostnoj oblasti, ima se osuditi na novčanu globu od 5 do 50 forinta.

§. 715.

Ako zanemari nadgledati redovito čišćenje.

Istom kaznom ima se dimnjačarski majstor kazniti i onda, ako unatoč svojoj sa obrtom mu skopčanoj dužnosti propusti u svom kotaru od

Digitized by Google

vremena do vremena nadgledati ili nadgledati dati, da se dimnjaci redovito čiste.

§. 716.

Trgovina barutom.

Trgovci i kramari, koji trguju sa barutom ili drugom u §. 600. slovo *f)* navedenom zbog vatre pogibeljnom robom, te koji u svojim dućanima ili u svojoj kući drže veću zalihu takove robe, nego li to dozvoljuju posebni u tom pogledu izdani propisi, ili koji dopuštenu zalihu propisno ne pohranjuju: imadu se prvi put kazniti zapljenom bez dozvole ili nepohranjeno držane zalihe te novčanom globom do 25 forinta, drugi put osim ove zapljene sa podvostručenom novčanom globom, a kod trećega zatečenja zatvorom do jednoga mjeseca te gubitkom povlastice za trgovanje s takovim predmetima.

§. 717.

Obrti, koji drže lahko upaljive tvari.

Trgovci i obrtnici, koji imadu zalihu makar kakovih tvari, kojih se vatra lahko hvata, te istu drže na tavanu i na inom nesigurnom, zidom ili inom valjanom pregradom nezaštićenom mjestu: imadu se prema kakvoći robe te prema količini zalihe osuditi na novčanu globu od 25 do 500 forinta.

Digitized by Google

§. 718.

Obrti, u kojim ima zaliha siena, slame ili drva za gorivo.

Tko zalihu siena slame ili ogrievnih drva ondje, gdje za držanje istih ima posebno napravljenih svodova ili spravišta, na inom kojem mjestu smjesti: podpada kazni, ustanovljenoj u predidućem paragrafu.

§. 719.

Služinčad i druge osobe kod kurenja peći.

Služinčad i ine osobe, kojima je povjereno kurenje, te koje metnu u kurilište (predpećak) drva na sušenje, imadu se kazniti zatvorom od 1 do 3 dana, koji se zatvor u slučaju opetovanja pooštriti ima.

§. 720.

Kazna toga, ako tko podje golim gorućim svjetlom na mjesta, pogibeljna zbog vatre.

Bude li koji kućni sluga, kočijaš, konjušar ili govedar, služkinja ili ma tko, zatečen golim gorućim svjetlom u štaglju, staji, drvarnici, ili gdje se drži ugljen, sieno, slama ili ini lahko upaljivi predmeti, ima se isti kazniti zatvorom od 1 do 8 dana, koji se ima u opetovanom slučaju pooštriti.

§ 721.

Kazna naučnika, djetića ili inoga služinskoga osoblja.

Isto se tako imadu kazniti i naučnici ili djetići trgovaca ili obrtnikâ, kao što i u obće sva ona služinčad, koja udje s golom gorućom sviećom u skladište ili drugo spravište, gdje se drže upaljivi predmeti.

Digitized by Google

§. 722.

Kazna gospodarâ služinčadi, ili vlastnikâ obrta koji ne pribave potrebitih svjetiljaka, ili sami podju golim goručim svjetlom na mjesta, pogibeljna zbog vatre.

Dokaže li se iztragom, da gospodari (službodavci) ili vlastnici obrtnih poslova nisu nabavili potrebitih svjetiljakâ, to su i ovi krivi prestupku te se imadu kazniti novčanom globom od 5 do 50 forinta, pa ako bi sam gospodar (službodavac), trgovac ili obrtnik počinio koji od prestupaka, navedenih u prediduća dva paragrafa, ima se kazniti novčanom globom od 5 do 500 forinta.

§. 723.

Kazna pušenja na mjestima, pogibeljnima zbog vatre.

Tko puši u staji, na sjeniku, ili u spravištu za slamu, ili u štaglju ili u obće na takovu mjestu, gdje ima lahko upaljivih stvari, ima se, u koliko gledom na osobu i okolnosti nebi podpadao kazni polag slova *e)* §. 286. i §. 287., kazniti zatvorom od 3 do 14 dana (§. 30.), koji se zatvor ima prema okolnostima i pooštriti.

§. 724.

Kazná zanemarenja vatre, naložene na polju, ili blizu štagalja, stogova ltd.

Tko naloži vatru u susjedstvu štaglja, blizu stoga siena ili žita, ili u blizini takova polja, na kojem ljetina ili još stoji nepožeta, ili s koga požeta ljetina još nije uvežena, ili tko na vatru u šumi naloženu ne pazi, ili ju ostavi prije, nego li ju

Digitized by Google

je sasvim ugasio, ima se kazniti zatvorom od jednoga dana do jednoga tjedna, koji se zatvor u slučaju veće pogibelji ima pooštriti.

§. 725.

Kazna zapaljenja slame, drvâ, itd., ostalih na kojem logorištu.

U predidućen §-u ustanovljena kazna ima se i na onoga uporaviti, koji pri odlazku četâ s kojeg god logorišta ondje zaostalu slamu, drvo, grmlje iz obiesti zapali.

§. 726.

Kazna putovanja bakljama kroz šume, mjesta itd.

Kada tko putuje ili se vozi bakljom, dužan je istu pred drvenim mostovima i pred mjestima ili šumama ugasiti pod teretom novčane globe od 50 do 500 forinta za svaki slučaj ovoga prestupka. Na taj propis imadu poštari sa poštom putujuće stranke naročito upozoriti.

§. 727.

Ovopogledna dužnost postiljona i najamnih kočijaša.

Postiljoni i najamni kočijaši dužni su putnike kada dodju do takova mjesta, svaki put na to još jedanput upozoriti te sve dotle dalje ne voziti, dokle god baklja ne bude ugašena, u protivnom slučaju imadu se kazniti zatvorom od 1 do 8 dana, koja se kazna ima prema okolnostima pooštriti.

Digitized by Google

§. 728.

Ako bi koji od putnika budi prietnjom budi silom postiljona ili najamnoga kočijaša prisilio, da dalje vozi, to ovaj ima u najbližem mjestu, gdje se nada dovoljnoj pomoći, taj slučaj prijaviti. Občinski poglavar ima ovdje putnika kratkim putem preslušati, pa ako mu je ovaj nepoznat, ima od njega u pogledu kazne jamstvo zahtievati, poslje toga medjutim ne ima ga smetati u dalnjem putovanju, već ima cieli slučaj odmah sudu prijaviti.

§. 729.

Pravo mjesta, kroz koje tko bakljom putuje.

Isto je tako svako mjesto ovlašteno putnika, koji kroz isto gorućom bakljom putuje, bez svake iznimke zaustaviti i odmah oblasti prijaviti.

§. 730.

Kazna zataje buknula požara.

Tko nastoji zatajiti buknuće požara, ili ga, ako je kod njega buknuo, propusti prijaviti, ima se prema različitosti mjesta te prema manjoj ili većoj uslied zatajenja nastaloj pogibelji osuditi na novčanu globu od 10 do 100 forinta.

Digitized by Google

§. 731.

Obćenite kaznene ustanove za čine ili propuste, zbog kojih može nastati pogibelj požara.

Osim slučajeva, napomenutih napose u predidućim paragrafima, ima se u obće svaki ini čin i propust, kod kojega se pogibelj požara lahko predvidjeti može, kao na primjer: kada se pri nezakriljenom svjetlu tare ili grebena lan ili konoplja, reže sječka, mlati žito, kad se u noćno doba metne lan sušiti kraj zakurene peći ili u krušnu peć, kada se u blizini kućâ i štagalja bez potrebe puca, zapale prskavice (rakete) ili vatromet, kada se zanemari propisana osobita opreznost glede vrcanja iskara iz parostroja (lokomotive) na željeznicama, kod prolaženja željezničkih vlakova blizu miestâ ili kroz ista, isto tako kad se ne drže posebne opreznostne naredbe, ustanovljene glede gradnjâ u blizini parovoznih željeznica itd.: kazniti kao prestupci te po onom razmjeru, kako se više ili manje sudaraju sa netom navedenim slučajevima.

§. 732.

Pomanje kradje.

Sve kradje, koje se po propisu §§. 458—467. ne mogu kao zločin kazniti, imadu se kazniti kao prestupci jednostavnim ili strogim zatvorom od 1 tjedna do 6 mjeseca te se zatvor može prema okolnostima i pooštriti.

Digitized by Google

§. 733.

Manja pronevjerenja, plačkanja i prevare.

Istoj kazni podpadaju i pronevjerenja, plačkanja i prevare, u koliko uslied okolnosti, navedenih u §§. 472., 474., 493. i 494., 504., 505. i 506., ne tvore zločina.

§. 734.

Odmjera trajanja i pooštrenja kazne kod ovih prestupaka.

Trajanje i pooštrenje kazne ima se ustanoviti prema veličini iznosa, prema veličini iz dielâ ukazujuće se lukavštine, zlobe, pogibelji i onoga pouzdanja, koje je djelom izigrano.

§. 735.

Ako je počinitelj častnik, činovnik ili podčastnik, ima se povrh kazne, koja se ima u smislu predidućih triju paragrafa uporaviti, ujedno izreći i odpust častnikâ i činovnikâ te sniženje podčastnikâ.

§. 736.

Kradje i pronevjerenja medju supruzima i bližom rodbinom u zajedničkom kućanstvu

Kradje i pronevjerenja, deseća se medju supruzima, roditeljima, djecom ili braćom, mogu se, dok isti u zajedničkom kućanstvu živu, samo na zahtjev glave obitelji kazniti po §. 732.

Digitized by Google

U vojničkoj krajini ima se po kojem zadružnom članu na zajedničkom imetku zadruge počinjena kradja kazniti samo na zahtjev zadružnoga starešine.

Opazka. Druga alineja ovoga §-a postala je bezpredmetnom uslied razvojačenja krajine.

§. 737.

Dioničtvo u tim prestupcima. Dioničtvo u kradjama, pronevjerenjima ili plačkanju, ima se, u koliko po §§. 477., 478. i 500. ne tvori zločina, kazniti kao prestupak.

§. 738.

Kazna dioničtva. Kazna dioničtva ustanovljuje se obično po §. 732., na strožu se medjutim kaznu imadu osuditi naročito oni, koji nedorasle ili inače slaboumne osobe na takove prestupke zavadjaju.

§. 739.

Kada prestaje kažnjivost istih. U §§. 479—481. sadržane ustanove imadu se na kradje i pronevjerenja te na dioničtvo u istima i onda uporaviti, ako su ista lih prestupci.

Digitized by Google

§. 740.

Prestupci proti književnomu i umjetničkomu vlastničtvu. Kazna.

Svaki neovlašteni patisak kojega književnoga ili umjetničkoga proizvoda, kao što i svako u zakonima s tim uzporedjeno umnožanje ili spotvaranje istoga, ima se na zahtjev oštećenika kazniti kao prestupak, te se osim toga, što ima mjesta privatno-pravnoj u zakonu ustanovljenoj odšteti, ima ona osoba, koja je to dala obaviti, ili je u izvedbi toga znalice sudjelovala, ili sa takovim proizvodima znalice trguje, uz zapljenu postojećih primjeraka, otisaka, slitaka itd., uz razvrgnuće tiskovnoga sloga te kod umjetninâ, — u koliko se u pogodbi izmedju spotvaratelja i oštećenika nebi što ina uglavilo, — uz uništenje umjetnih ploča, kamenâ, kalupâ te inih izključivo za to umnožanje služivših predmeta, kazniti novčanom globom od 25 do 1000 forinta, ili u slučaju platežne nesposobnosti zatvorom od 5 dana do 6 mjeseca, te u slučaju opetovanja, ili predhodnoga barem dvokratnoga kažnjenja, i gubitkom obrta.

I zaplienjeni primjerci se imadu uništiti, u koliko se uslied pogodbe s onim, koji je prestupkom oštećen ne bi upotriebili za njegovo odštećenje.

Istim načinom ima se i javno prikazanje kojega dramskoga ili glazbenoga djela budi u cielom, budi skraćeno ili nebitnim preinakama, ako bude učinjeno proti izključivomu pravu pisca ili prav-

Digitized by Google

nih mu nasljednika, kazniti kao prestupak, osim zapljene neovlašteno upotriebljenih rukopisa (tekstovnih knjiga, partiturâ, ulogâ), novčanom globom od 10 do 200 forinta ili u slučaju platežne nesposobnosti, primjerenim zatvorom.

§. 741.

Kazna prestupaka zlobne oštete tudjega vlastničtva.

Objestna ili zlobna ošteta tudjega vlastničtva, ima se, u koliko to po propisima §§. 362. i 366. ne tvori zločina, kazniti kao prestupak zatvorom od jednoga dana do tri mjeseca.

§. 742.

Kazna bravara te onih, koji prave odpirače (krive ključeve).

Bravari i vatrom radeći ini radnici, koji za nepoznate osobe prigotovljaju odpirače (krive ključeve) ili glavne otvarače, ili koji prave ključeve po sumnjivim oblicima ili po zgolnjim otiscima, koji bez opreznosti i shodnoga razpitkivanja spotvaraju nepoznatim ljudima ključeve ili otvaraju brave; nadalje bravarski majstori, koji svoju tako zvanu otvaraću spravu (odpirače) valjano ne čuvaju ili ih povjere nepouzdanim rukama; isto tako i starinari, koji kupuju ili prodavaju budi ključeve, budi odpirače ili otvaraće kuke: imadu se prvi put osuditi na novčanu globu od 25 do 50 forinta,

Digitized by Google

u slučaju opetovanja ima se kazna podvostručiti, a u trećem slučaju ima se prekršitelj kazniti gubitkom obrta.

§. 743.

Obrtnički sluge, zanatnički djetići ili služinčad, koja bez znanja gospodareva taj prestupak počinjava.

Ako koji obrtnički sluga ili zanatnički djetić, ili koje služinče počini koji od prije spomenutih prestupaka bez znanja svoga gospodara ili majstora, ima se kazniti stroljim zatvorom do jednoga tjedna. U drugom slučaju ima se kazna pooštriti, te se osudjenik, ako je inozemac, ima odpraviti iz svih krunovina carevine.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21.

§. 744.

Kazna onih starinara ili kućaraca, koji kupuju od nedoraslih.

Starinari, kućarci i svaki, koji trguje stvarima, koje su već rabljene, odložene ili stare, ako što kupe ili zamjene od nedorasle djece, imadu se prema okolnostima dotične osobe i kakvoći stvari osuditi na novčanu globu od 5 do 50 forinta, ili zatvorom od 1 do 10 dana.

§. 745.

Kazna u slučaju višekratnoga zatečenja.

U slučaju opetovanja ima se novčana globa podvostručiti, ili mjesto jednostavne novčane globe dosuditi zatvor od 1 do 10 dana te se prema

Digitized by Google

okolnostima ima ovaj zatvor još i pooštriti. Ako se češće ponovljenim prestupkom pokaže, da se nisu popravili: to se imadu prekršitelji, ako imadu gradjanski obrt ili poglavarstvenu dozvolu, istih lišiti; a oni koji bez posebne dozvole trguju imadu se, ako su tuzemci, odpraviti na neizvjestno vrieme iz dotičnoga mjesta, ako su pako inozemci, na uviek iz svih krunovina carevine.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21. te opazku §. 43.

§. 746.

Kazna prodavača draguljâ i galanterijske robe, zlatarâ i srebrnarâ.

Oni draguljari i trgovci tako zvane galanterijske robe, kao što i zlatari i srebrnari, kojima bude drago kamenje ili zlatna i srebrna roba ponudjena na kupnju od koga takova, koji, sudeć po okolnostima, nije ni vlastnik istih, a niti je poslan po vlastniku, dužni su robu i prodavača zaustaviti, te ga, ne uzmogne li se izkazati, pred oblast staviti dati.

Zanemarenje ovoga propisa ima se kazniti novčanom globom od 25 do 100 forinta.

§. 747.

Kazna ako kupe sumnjivu robu.

Ako ovi tim načinom ponudjenu im sumnjivu robu kupe, ima se kupac prema vriednosti robe kazniti novčanom globom od 50 do 500 forinta.

Digitized by Google

§. 748.

Propis glede raztaljenog zlata i srebra.

Zlatari i srebrnari, kojim bude ponudjeno na kupnju takovo raztaljeno zlato ili srebro, koje nije obilježeno imenom drugoga kojega povlaštenoga zlatara ili srebrnara, dužni su prodavatelja zaustaviti i dati ga staviti pred oblast.

Ako to propuste, ili ako pribave takovo neobilježeno zlato ili srebro, to ima mjesta kazni, odredjenoj za taj prestupak u predidućem paragrafu.

§. 749.

Dužnost zaustavljanja u obće svakoga sumnjivoga prodavača.

Ali ne samo trgovci i obrtnici, nego i svaki, komu budu na kupnju ili kao zalog ponudjene takove stvari, koje budi po svojoj kakvoći, budi po neobično malenoj cieni, ili zbog poznatih osobnih svojstva, poslovnih ili inih odnošaja nudiočevih, proti nudiocu pobudjuju sumnju, da su bezpravno ukradene, ili kojih je kupovanje posebnim naredbama zabranjeno, dužan je nudioca po mogućnosti zaustaviti i ako se ne izkaže, dati ga pred oblast staviti.

Tko svojom krivnjom propusti ovu dužnost izvršiti, ima se kazniti po §. 746.

§. 750.

Kazna onoga, koji kupi sumnjivu robu.

Isto se tako ima onaj, koji prije spomenutim načinom kupi sumnjivu robu ili na nju, kao na

Digitized by Google

zalog, pozajmi novac, prema vriednosti robe kazniti novčanom globom od 25 do 500 forinta.

§. 751.

Kazna prevare proti cjenicima i pristojbenicima.

U koliko u pojedinim mjestima postoje glede prodavanja stanovite robe ili glede takse stanovitih podavanja posebni cjenici ili pristojbenici (taksovnici), ima se proti istima počinjeno djelo, bilo to izvedeno oštetom u porabi mjere i vage, po makar da su i prave, bilo oštetom u kakvoći ili cieni robe ili podavanjâ: kazniti po posebnim za to postojećim propisima. Nu po treći put počinjeno takovo prekršenje ima se, ako inače ne tvori čina, koji podpada težjoj kazni, kazniti gubitkom obrta.

§. 752.

Dogovori obrtnikâ, tvorničarâ, poduzetnikâ radnjâ ili službodavaca.

Dogovori obrtnikâ, tvorničarâ, poduzetnikâ radnjâ ili službodavaca, smjerajući na to, da izhode promjenu radnih ili zaslužbinskih odnošaja, ili da cienu ili radnu naplatu kojegod robe podignu na štetu občinstva, ili da ju obale na vlastitu svoju korist, ili pako da prouzroče nedostatak robe, imadu se kazniti kao prestupci.

Digitized by Google

§. 753.

Kazna začetnikâ. Ako su isti predpostavljenici. Kazna ostalih s krivaca.

Začetnici takovih dogovora imadu se prema većoj ili manjoj važnosti slučaja kazniti strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca, pa ako su ujedno i predstojnici obrtnoga posla, lišenjem predstojničke službe i gubitkom dalnje sposobnosti za istu.

Kazna ostalih sukrivaca jest prema veličini njihova sudjelovanja pooštreni zatvor od 3 dana do 1 mjeseca.

§. 754.

Dogovori radnikâ. Kazna.

Dogovori rudničkih i talioničkih radnika, pomoćnikâ u gornjem §. 752. spomenutih poslodavaca, nadalje dogovori zanatlijskih naučnika i služinčadi ili radnika u obće, smjerajući na to, da zajedničkom obustavom radnje ili inim sredstvima od poslodavaca svojih iznude veću nadnicu ili veću tjednu plaću, ili ine koje uvjete: imadu se na kolovodjama kazniti pooštrenim zatvorom od 8 dana do 3 mjeseca, te se isti imadu osim toga prema tomu, da li su ovo- ili inozemci, odpraviti iz krunovine ili iz ciele države.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21. i opazku §. 43.

Digitized by Google

§. 755.

Kazna onih obrtnika, koji zataje ili uzkrate zalihu potrebitih živežnih predmeta.

Ako obrtnici, koji javno prodavaju predmete, potrebite za svakdanju hranu, svoju zalihu zataje ili se krate od iste dati ma kojemu kupcu: imadu se prema većoj ili manjoj potrebitosti te robe prvi put osuditi na globu od 10 do 50 forinta, u drugom slučaju ima se novčana globa podvostručiti, treći pako slučaj povlači za sobom gubitak obrta.

§. 756.

Kazna, ako je time nemir prouzročen.

Ako su u §§. 751., 752., 754. i 755. spomenuti slučajevi dali povoda javnomu nemiru, ima se u prva tri slučaja odredjeni jednostavni zatvor pretvoriti u strogi zatvor, dočim se u slučaju §. 755. ima gubitak obrta odmah prvi put izreći.

§. 757.

Ako se zataja robe ili uzkrata prodaje desi prigodom javnoga nemira.

Desi li se u §. 755. označena zataja ili uzkrata u vrieme javnoga nemira, to se ima krivac, u koliko čin njegov ne tvori zločina, osim gubitka obrta kazniti strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

§. 758.

Kazna držanja zakutne zalagaonice.

Tko si napravi vlastiti obrt iz pozajmljivanja novaca na zaloge, te vodi založne knjige, izdaje

Digitized by Google

založne cedulje, počinjava prestupak te se ima prvi put kazniti bezplatnom povratom preuzetog zaloga vlastniku, u drugom slučaju osim toga i odplatom svota, pozajmljenih na zaloge, a u slučaju opetovanoga zatečenja povrh toga zatvorom do jednoga mjeseca.

Opazka. Ovaj je §. izvan kreposti stavljen.

§. 759.

Krivnja dužnika, palih pod stečaj. Kazna.

Padne li koji dužnik pod stečaj te se nije kadar izkazati, da je samo nesrećom i bez svoje krivnje dospio u položaj, da ne može podpuno namiriti svojih vjerovnika, ili ako ga tereti prekomjerna raztrošnost, ili ako nije prijavio stečaj sudu odmah, čim je njegovo pasivno stanje nadmašilo aktivno mu stanje, nego je pravio nove dugove, izplate činio, doznačivao zalog ili pokriće, počinjava u koliko čin njegov ne tvori zločina prevare [§. 504. točka *f)*], prestupak te se ima kazniti strogim zatvorom od tri mjeseca do 1 godine, koja se kazna ima prema okolnostima i pooštriti.

Ista se kazna ima odmjeriti pod tečaj palim trgovcima još napose u sljedećim slučajevima:

a) kada obćeniti dužnik počme trgovinu u zaduženom jur stanju, ili kad ondje, gdje trgovački zakoni za vršenje prava trgovine zahtievaju stanovito trgovinsko glavno (fond), ne imajuć takova

Digitized by Google

glavna, zavede oblast o pravom stanju svoga imetka, pa započme takovu trgovinu;

b) kada je jedanput već pao bio pod stečaj, pak si dozvolu za to, da iznova započme svoj posao, u koliko je isti sa propisima o izvršivanju povlastica trgovačkih vezan na stanovite uvjete, izhodi lažnim navodima o postojanju tih uvjeta;

c) kada propisane trgovačke knjige ili u obće nije ili ih je tako manjkavo vodio, da se iz njih ne može prosuditi tečaj njegova posla ni stanje njegova imetka;

d) kada u vodjenju knjigâ makar samo u pogledu pojedinih stavaka navlaš učini kakove neizpravnosti; kada uništi ili sakrije knjige posvema ili djelomice, iste pronevjeri ili kad sadržaj njihov budi kojim načinom izkrivi;

e) kad o postanku dugova ili o razpoložbi znatnijih primitaka budi u novcu, robi ili u inim predmetima, ne uzmogne dati dovoljna razjašnjenja;

f) kada se upusti u prividne (pričinjene) u bitnosti svojoj na gole oklade upravljene pogodbe o nabavi vjeresijskih papira ili robe, ili u ine pogibeljne sa imetkom njegovim u nikakovom razmjeru nestojeće poslove;

g) kada znajuć već, da mu pasivno njegovo stanje nadmašuje aktivno, nastoji zategnuti otvorenje stečaja, budi raztepnjom svoje robe izpod prave njezine vriednosti, budi inim za vjerovnike njegove štetnim sredstvima, makar da ista i nisu prevarna.

Digitized by Google

Kada koje trgovačko društvo padne pod stečaj, ima se kazna odrediti proti svim onim članovima društva, koje tereti dokazana krivnja, pak ako pod stečaj pali trgovac nije sam vodio posla, to se ima kazna odrediti i proti upravitelju trgovine, koji bude krivim pronadjen.

Ako se iztragom povedenom proti trgovcu, palim pod stečaj, dokaže, da je u pogledu izkaza o posjedovanju propisanoga trgovinskog glavna (fonda), pri započetku svoga trgovačkoga posla, ili ako je već jedanput pao bio pod stečaj, da je oblast u svrhu iznovičnoga postignuća trgovačke povlasti, prevario o pravom stanju svoga imetka: imadu se kao sukrivci toga prestupka kazniti svi oni, koji su kod toga sudjelovali budi lažnom potvrdom po dužniku navedene stečevine kakova imetka, budi predajom novaca ili pokretninâ u svrhu, da se prividno izkaže obstojanje istih, budi priznanjem izmišljenih tražbina, budi zatajom protutražbinâ, budi kojim mu drago inim načinom.

POGLAVJE IX.

O prestupcima proti sigurnosti poštenja.

§. 760.

Uvredom poštenja počinjava prestupak — u koliko čin glede častnikâ ne tvori zločina prema §. 514. — onaj: Uvrede poštenja.

Digitized by Google

a) koji lažljivo koga okrivi s nekoga zločina, koja okriva nije imala takova zamašaja, da bi po §. 514. imala svojstva, potrebna za zločin potvore, ili tko lažljivo koga okrivi zbog prestupka.

a) netemeljito okrivljenje radi zločina ili prestupka.

Opazka. Glede ovih §§. 760--765., kao što i glede §§. 768. i 769. vidi članak V. dodatka I.

§. 761.

b) Tko i inače saobćivanjem izmišljenih ili izopačenih činjenica kogagod poimence ili nalikujućim mu oznakama lažljivo okrivi s kojega nepoštenoga ili takova nećudorednoga djela, koje može dotičnika pred javnim mnienjem izvrći preziru ili poniženju.

b) netemeljito okrivljenje zbog inih nepoštenih ili nećudorednih djela.

Opazka. Vidi opazku kod §. 760.

§. 762.

c) Tko u tiskotvorima, razprostranjenim spisima ili u slikovnim prikazama, ili tko nebuduć na to prisiljen osobitim okolnostima, na javu iznosi o nekom iz privatnoga i obiteljskoga života u poštenje dirajuće činjenice, bile ove makar i istinite.

c) iznašanje na javu inih u poštenje dirajućih, akoprem i istinitih činjenica iz privatnoga ili obiteljskoga života.

Opazka. Vidi opazku kod §. 760.

Digitized by Google

§. 763.

U koliko je kod prije navedenih okriviljenja dokaz istine dopustiv, te u koliko može to izprikom služiti.

Bude li koja od okrivdâ spomenutih u §§. 760. i 761., razglašena po okrivitelju načinom u §. 762. spomenutim, to isti postaje krivim, ako ne dokaže istinitost svoga navoda, ili ako se okrivda odnosi na takov kažnjivi čin, koji se može samo na želju treće koje osobe po kaznenom sudu progoniti. U potonjem slučaju, kao što i glede činjenicâ spomenutih u §. 762., ne može mu se nikada dopustiti, da dokaže istinitost svojih navoda.

Bude li pako koja od okrivda navedenih u §§. 760. i 761., razglašena drugim načinom, a ne onim, koji je u §. 762. izražen, onda postaje okrivitelj bezkaznenim ako ili dokaže istinitost svojih navoda ili barem takove okolnosti utemelji, uslied kojih ima dovoljno razloga, da se učinjena okrivda može istinitom smatrati.

Opazka. Vidi opazku kod §. 760.

§. 764.

d) Ine javne pogrde.

Isto tako počinjava uvredu poštenja: tko drugoga koga javno ili pred više ljudi u tiskotvorima, u razprostranjenim pogrdnim pismima ili slikovnim prikazama ma koje vrsti bilo poimence, bilo nalikujućim mu oznakama, nenavodeć pri tom stanovitih okolnosti, obiedjuje prezira vriednim svojstvima ili mišljenjem, ili ga izvrgne javnomu ruglu.

Digitized by Google

Pozove li se grditelj tečajem kazneno-sudbene iztrage, u svrhu da obrazloži pogrde, na nepoštene čine pogrdjenikove, onda je on, hoće li da izbjegne kazni, dužan dokazati istinitost svojih navoda.

Opazka. Vidi opazku kod §. 760.

§. 765.

U predidućim §§. 760—764. označenim kažnjivim djelima kriv je i onaj, koji ondje označene napadaje upravlja proti obiteljima, javnim oblastima ili proti pojedinim organima vlade obzirom na njihovo uredovno djelovanje, ili proti zakonito priznatim zborovima, ili proti dobrom glasu kojega pokojnika.

Opazka. Vidi opazku kod §. 760.

§. 766.

Kazna. Svaka uvreda poštenja, označena u predidućim §§. 760—765., ima se redovito kazniti zatvorom od jednoga do šest mjeseci, desi li se to pako medju častnicima, ili ako se počinjava tiskotvorima: zatvorom od 6 mjeseci do jedne godine te prema okolnostima ujedno i odpustom častnika.

Kazni podpada ne samo prvi začetnik, nego ujedno svaki, koji nastoji takovu uvredu poštenja razglašivati.

Digitized by Google

Ako je uvreda poštenja razglašena tiskotvorom, onda se ima na želju uvriedjenoga proti krivcu izrečena kaznena osuda troškom ovoga potonjega i tiskovnim putem obnarodovati, te će kazneni sud odlučiti, kojim da to načinom prema okolnostima uzslieditи ima.

Opazka. Vidi opazku 1. i 2. kod §. 52.

§. 767.

Osobite otegoćujuće okolnosti.

Glede uvrede poštenja imadu se kao osobito otegoćujuće okolnosti smatrati:

a) ako ista bude počinjena proti glavi ili proti javnim značajem providjenomu zastupniku koje države, stojeće sa austrijskom carevinom u priznatom medjunarodnom odnošaju; — ili

b) proti osobi, prema kojoj je uvrednik stojao u odnošaju osobite obvezanosti, ili koju je dužan bio štovati; ili ako je

c) uvriedjenik time na svojoj slobodi, gradjanskom napredku ili zaslužbi pretrpio štetu ili pogibelj, ili je bio zapriečen u ostvarenju inih prava.

Častnici i javni činovnici mogu se u ovim slučajevima povrh kazne zatvora i odpustiti.

Opazka. Pod austrijskom carevinom valja razumievati austro-ugarsku monarkiju.

Digitized by Google

§. 768.

Kazneno sudbenomu progonu ima redovito mjesta samo na zahtjev uvriedjenika.

U svakom u §§. 760—767. označenom slučaju može se iztraga i kazna ipak samo na zahtjev uvriedjene stranke odrediti, izuzev slučaj, ako bi se uvredom poštenja prema svojstvu uvrednika ili uvriedjenika ujedno i vojnička staležna čast uvriedila, u kojem se slučaju ima iztraga bez obzira na osobu uvrednika ureda radi povesti.

Ako je napadaj bio upravljen proti dobrom glasu kojega pokojnika, to su njegovi rodjaci, suprug ili supruga, poroditelji i odgojitelji, podjeca ili hranjenici (gojenčad), štićenici ili tastbenici u uzlaznoj ili silaznoj lozi, braća i sestre supruga ili supruge i supruzi braće ili sestara, ovlašteni za zaštitu uspomene pokojnikove zatražiti kazneno-sudbeni progon; ne ima li takovih osoba, može se progon po razsudi oblasti i ureda radi odrediti.

Opazka. Vidi opazku §. 760. i zak. članak XVIII. od god. 1848.

§. 769.

Javno opsovanje ili zlostava.

Tko drugoga javno ili pred više ljudi tvorno zlostavlja ili ga makar u odsuću pogrdno opsuje ili mu glasno te u svrhu da se čuje, zaprieti zlostavom, ima se ako to ne tvori djela, koje se ima strože kazniti, na zahtjev uvriedjenika kazniti

Digitized by Google

prostim zatvorom od 3 dana do 1 mjeseca. Nu kazna strogoga zatvora do 3 mjeseca ima se izreći u slučaju, ako je uvreda počinjena na mjestu, koje iziskuje osobitu pristojnost ili ako uvrednik svojim ponašanjem posvjedoči hotomično ponizivanje cielih razreda ili staleža gradjanskoga društva, vjerozakonskih sljedba ili narodnostî.

U ovim slučajevima imajućim se kazniti strogim zatvorom, ili kada je pogrda ili zlostava javnu sablazan prouzročila, može se proti častnicima, ako se s njima ne ima i onako po §§. 516. i 517. postupati, i proti javnim činovnicima odrediti iztraga ureda radi te se isti mogu povrh kazne zatvora i na odpust osuditi.

Opazka. Vidi opazku §. 760.

§. 770.

Ako se takova uvreda poštenja ne dogodi javno ili pred više ljudî, onda se ima krivac na zahtjev uvriedjenika kazniti zatvorom od 1 do 14 dana. (§. 30.)

§. 771.

Kazne zbog predbacivanja pretrpljene ili oproštene kazne.

Tko drugomu zbog pretrpljene ili oproštene kazne ili onomu, koji je poslije sudbene iztrage nekrivim proglašen, dok se ovaj pošteno vlada,

Digitized by Google

čini predbacivanja u namjeri, da ga pogrdi, ima se na zahtjev pogrdjenoga kazniti zatvorom od 1 dana do 1 tjedna.

§. 772.

Odkriće tajnâ bolestnikâ po liečnicima, ranarnicima itd.

Liečnik, primaljnik ili primalja, koja osim oblasti, koja to uredovno zatraži, odkrije drugomu komu tajnu osobe, povjerene njezinoj njegi, ima se prvi put kazniti zatvorom od 3 do 14 dana, drugi put podvostručenim zatvorom, a treći put gubitkom prakse na uviek, pa ako stoji u javnoj službi, ujedno odpustom.

§. 773.

Kazna istoga prestupka kod ljekarnikâ.

Ako ljekarnik tajne kojega bolestnika, koje je saznao iz prispjelih mu recepta, odkrije drugim osobama izim oblasti, koja za to uredovno pita, ima se, ako je on vlastnik, prvi pomoćnik ili providnik, kazniti za svaki slučaj novčanom globom od 5 do 50 forinta, ako li je pako pomoćnik, zatvorom od 1 do 14 dana, koji se prema okolnostima i pooštriti ima.

Digitized by Google

POGLAVJE X.

O prestupcima proti javnoj ćudorednosti.

§. 774.

Bludnost počinjena sa rodjenom braćom ili sestrama te sa polubraćom ili polusestrama, nadalje sa supruzima roditeljâ, djece ili braće i sestara, ima se kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca, koji se ima prema okolnostima i pooštriti. **Bludnost u rodbini ili tastbini.**

Onaj, za koga se tečajem iztrage pronadje da je zavodnik, ima se osuditi na strogi zatvor od 1 do 3 mjeseca. Nakon ovršene kazne valja ureda radi učiniti odredbu glede toga, da se obćenje medju krivcima odieljenjem njihovim zaprieči.

§. 775.

Oženjena ili udata osoba, koja počinjava preljub (brakolomstvo), kao što i ona neoženjena ili neudata osoba, s kojom bude preljub počinjen, ima se kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseca, nu ženska u tom slučaju strože, ako usljed počinjena preljuba može nastati dvojba o zakonitosti budućega poroda. **Kazna preljuba (brakolomstvo).**

Digitized by Google

§. 776.

Kada se ima povesti iztraga radi preljuba.

Pri svem tom se preljub, izim slučaja u §. 784. naznačenog, ne može nikada ureda radi, nego lih na zahtjev uvredjene stranke podvrći iztrazi i kazni. Dapače ni ova nije na taj zahtjev ovlaštena, ako je saznav za uvredu, ovu izrično oprostila, ili ako od onoga vremena, kada je za uvredu saznala, u roku od 6 tjedana tužbe podigla nije. I dosudjena jur kazna utrne, čim uvredjena stranka izjavi, da hoće opet sa krivcem u zajednici živjeti. Nu takovo očitovanje ne ukida kazne, dosudjene sukrivcima.

Opazka. U takovim slučajevima, kada se preljub ima lih na zahtjev uvredjene stranke podvrći kazneno-sudbenoj iztrazi, stoji uvredjenoj stranci prosto zamoliti iztragu zajedno proti glavnomu krivcu i dionicima, ili pako samo proti jednomu od istih te pravo svoje na progon tečajem iztrage proti obim stankama ostvariti, ili zamoliti obustavu iztrage proti jednomu, te povedenje iste proti drugomu.

§. 777.

Kazna oskvrnuća malodobne rodjakinje po kojem nkućaninu.

Ukućanin, koji malodobnu kćer, ili ka kući spadajuću malodobnu rodjakinju glave kućanstva ili kućanice oskvrne, ima se kazniti prema svomu odnošaju naprama obitelji, strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

Digitized by Google

§. 778.

Bludnost služkinje sa malodobnim sinom ili rodjakom u kući. Kazna.

Na istu se kaznu ima osuditi kod obitelji služeća ona ženska, koja malodobnog sina obitelji ili u kući nalazećeg se malodobnog rodjaka na bludnost zavede.

Nu iztraga i kazna glede ova dva prestupka može se odrediti lih na zahtjev roditeljâ, rodbine ili štitničke oblasti.

§. 779.

Oskvrnuće uz obećanje ženitbe.

Zavedenje i oskvrnuće koje osobe, izvedeno uz neizpunjeno obećanje ženitbe, ima se kazniti strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca. Osim toga je oskvrnutoj ženskoj osobi pridržano pravo na odštetu.

§. 780.

Ženitba vojničkih osoba bez dozvole.

Vojničke osobe, koje su po propisima, postojećim za vojsku, dužne za ženitbu zatražiti dozvolu na to ovlaštenih predpostavljenika, pak se u inozemstvu ili tuzemstvu ožene bez ove dozvole, čine se time krivima prestupku, te se imadu, ako nisu na službu obvezane, kazniti odpustom, a na službu obvezana momčad strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca (§. 30.), podčastnik pako ujedno i sniženjem.

Opazka. Tko se može izmedju kr. ug. domobranskih i oružničkih osoba oženiti lih vojničkom (domobranskom, oružničkom) oblastnom dozvolom: to je ustanovljeno u §. 61. zak. članka VI. od god. 1889. kao što i u ženitbenom propisu.

Digitized by Google

§. 781.

Sklapanje protuzakonitoga braka bez oprosta (dispenzacije).

Tko se dade vjenčati zamučav koju inu poznatu mu ženitbenu zapreku, a nije prije toga dobio redovita odpusta, ili tko ode u stranu zemlju, da tamo sklopi brak, koji je po domaćim zakonima zabranjen: ima se kazniti strogim zatvorom od 3 do 6 mjeseca, nu zavodnik se ima uviek strože kazniti.

Kazna.

Zatvor se ima još i pooštriti te častnik ili činovnik i odpustiti, ako je zapreka jednoj od stranaka bila zatajena te je ista tako nedužna zavedena na nevaljanu ženitbu.

§. 782.

Kazna roditeljâ, koji djecu svoju prisile na po zakonu nevaljanu ženitbu.

Istu tko imadu se kazniti i roditelji, koji djecu svoju zloporabom roditeljske vlasti prisile na ženitbu, koja je po zakonu nevaljana.

§. 783.

Bludnost kao obrt. Kazna.

Ženska, koja tjera bludni obrt svojim tielom, te javnim ili razuzdanim svojim ponašanjem sablazan prouzroči, mladiće zavadja, ili ako znade, da je venerički bolestna, pa ipak svoj bludni obrt nastavlja: ima se kazniti strogim zatvorom od 1 do 3 mjeseca, te prema okolnostima izagnati.

Digitized by Google

§. 784.

Udata ženska, koja bludnošću tjera obrt, podpada isto tako gore spomenutoj kazni, kao i neudata, makar da suprug zbog toga i ne podigne tužbe. Okolnost, da je osoba koja tjera taj sramotni obrt, udata, valja smatrati otegućujućom. **Kazna bludnoga obrta udate ženske.**

§. 785.

Pokaže li se iztragom, da je suprug privolio na sramotni obrt svoje supruge i da je dionik zaslužbe, ili da je inače vukao očitu korist odtuda, to se on imade kazniti strogim zatvorom od 3 do 6 mjeseca, koji se zatvor ima prema okolnostima pooštriti, te se počinitelj, ako stoji u javnoj službi ili obskrbi, ima i odpustiti. **Ako suprug privoli, pak vuče korist iz toga. Kazna.**

§. 786.

Prestupku svodstva čine se krivima: **Svodstvo.**

a) koji bludnice za tjeranje njihova nedopuštena obrta drže kod sebe redovito na stanu, ili jim inače dadu skrovište;

b) koji sa dovadjanjem takovih osoba trguju;

c) koji se dadu upotriebiti kao posrednici kod inih takovih zabranjenih sporazumaka.

Digitized by Google

§. 787.

Kazna. Ovaj se prestupak uz odpust onih osoba, na koje se to može uporaviti (§. 33.), ima kazniti strogim zatvorom od 3 do 6 mjeseca, koji se ima pooštriti, ako je krivac obrt kroz duže vremena nastavljao.

§. 788.

Kazna opetovanoga prekršenja. Zbog svodstva jur kažnjena osoba ima se u slučaju ponovnoga zatečenja, nakon pretrpljene kazne odpraviti iz dosadanjega svoga boravišta, ako li je pako inozemac, iz svih krunovina carevine.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21.

§. 789.

Pružanje prilike za bludnost po gostioničarima, krčmarima i služinčadi. Kazna. Ako gostioničari ili krčmari pružaju izim u §. 786. označenih slučajeva svodstva priliku za bludnost, imadu se kazniti prvi put novčanom globom od 25 do 200 forinta. U slučaju dalnjega nastavljanja toga prestupka imadu se lišiti gostioničarstva ili krčmarskoga obrta te proglasiti u buduće nesposobnima za taj obrt. Ako taj prestupak počinjava služinčad bez znanja gostioničara ili krčmara, to se ima ista kazniti zatvorom od 8 dana do 3 mjeseca.

Digitized by Google

§. 790.

Krupna i javnu sablazan prouzrokujuća povreda ćudorednosti i sramežljivosti.

Tko slikovnim prikazama ili bludnim djelima povriedi ćudorednost ili sramežljivost u velikoj mjeri te načinom javnu sablazan prouzročujućim: ima se osuditi na strogi zatvor od 8 dana do 6 mjeseca. Nu ako je to djelo počinjeno tiskotvorom, to se ima kazniti strogim zatvorom od 6 mjeseca do 1 godine. Častnici i javni činovnici imadu se ujedno odpustiti.

§. 791.

Prosjačenje.

Prosjačenje postaje prestupkom, kad tko, akoprem obstoje obskrbni zavodi, time što bude više puta na prosjačenju zatečen, pokaže da je sklon bezposlici i da su učinjene opomene ili prva kazna ostale bez uspjeha.

§. 792.

Kazna.

U takovim slučajevima jest kazna zatvor od 8 dana do 1 mjeseca, koji se kod višekratnoga zatečenja ima do 3 mjeseca produžiti, a u slučaju očite veće nepopravljivosti pooštriti.

§. 793.

Prosjačenje hinjenjem tjelesnih mana.

Nasuprot prosjak, koji da veće sažaljenje pobudi, hini tjelesnu koju manu, rane, bolest te

Digitized by Google

što ina takova, ima se odmah pri prvom zatečenju osuditi na zatvor od 1 mjeseca.

§. 794.

Prosjačenje djece. Kazna.

Bude li na prosjačenju zatečeno diete izpod 14 godina, imadu se njegovi roditelji ili oni, pod čijim nadzorom ili njegom prosjačeće diete stoji, u koliko su za to znali, ili su diete sami na to naveli, kazniti zatvorom od 8 dana do 1 mjeseca.

§. 795.

Posudjivanje djece na prosjačenje Kazna.

Roditelji, kao što i svi oni, koji su obvezani na odgoj, njegu ili brigovanje djece, te koji diete posudjuju u svrhu, da ga drugi upotriebe za prosjačenje, imadu se kazniti načinom, ustanovljenim u §. 792.

§. 796.

Kazna zabranjenih igara.

Zbog svih hazardnih ili sasvim od sreće zavisećih igara, kao što i zbog svih onih igara, koje su posebnim propisima poimence zabranjene, imadu se tako igrači, kako i onaj, koji daje da se na njegovu stanu igra, za svaki slučaj prestupka kazniti novčanom globom od 10 do 900 forinta, utjerana trećina koje pripada prijavitelju, komu se, ako i sam podpada kazni, i ova kazna sasvim oprašta; častnici, činovnici ili ine u §. 33.

Digitized by Google

spomenute osobe, imadu se prema okolnostima osuditi na odpust, a u službi nestojeći inozemci, koji postanu kažnjivi zbog ovoga prestupka, imadu se iz carevine odpraviti.

Opazka. Vidi opazku 2. §. 21.

§. 797.

Kazna pijanstva.

Pijanstvo, koje polag ustanova §. 7. postaje prestupkom zbog djela ili propusta, u takovu stanju počinjenoga: ima se kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

Ako je pijanac iz izkustva znao, da je u pijanstvu žestoke ćudi, ima mu se zatvor pooštriti; ako li je pako uslied čina ili propusta, počinjena u pijanstvu, znatna šteta nastala: ima se osuditi na strogi zatvor do 6 mjeseci.

§. 798.

Kazna okorjela pijanstva.

Zbog okorjela pijanstva se takovi rukotvorci ili nadničari, koji rade na krovovima ili skelama, ili koji imadu posla sa stvarima, pogibeljnim zbog vatre, kao što i onaj razred služinčadi, čijom nemarnošću može lahko buknuti vatra, imadu se kazniti zatvorom od 1 do 8 dana, u opetovanom slučaju i do 1 mjeseca trajućim te prema okolnosti pooštriti se imajućim zatvorom.

Kazna okorjela pijanstva u takovim slučajevima, za koje oblast dozna zbog javnosti njihove,

Digitized by Google

ima se doduše ureda radi odrediti, nu inače samo onda, ako zbog toga majstori ili gospodari oblasti prijavu učine.

§. 799.

Kada postaju slučajevi, koji inače podpadaju domaćoj karnosti, prestupcima proti javnoj ćudorednosti.

Ine poveće nećudorednosti, kao što kradje i pronevjerenja medju rodjacima, povreda bračne vjernosti, tvorne povrede dužnoga štovanja djece naprama roditeljima, služinčadi naprama gospodarima, i više takovih, imadu se, dok ostanu u krugu obitelji, prepustiti jedino karnosti domaćoj.

Nu ako ovi neredi tako preotmu mah, du su roditelji, štitnici, odgojitelji, rodjaci, supruzi, gospodari i slični prisiljeni zatražiti pomoć kod oblasti, onda postaju ti neredi prestupcima proti javnoj ćudorednosti. Oblasti su u takovu slučaju dužne pružiti pomoć za odvratu tih nereda te nakon shodne iztrage odmjeriti kaznu, koju budu prema okolnostima za postignuće valjana uspjeha smatrale najshodnijom.

Digitized by Google

Dodatak I.

Za nadopunjenje vojničkoga kaznenoga zakona služe sljedeće ustanove:

Članak I.

Zločinu veleizdaje, označenomu u točki *b)* §. 334. vojničkoga kaznenoga zakona, kriv je naročito i onaj, koji poduzme što takova, što smjera na silovitu promjenu ustava države.

Opazka. Pod «ustavom države» valja razumievati ustav kraljevinâ i zemalja, zastupanih u carevinskom vieću, kao što ustav kraljevina svete krune ugarske.

Članak II.

Tko javno ili pred više ljudi budi tiskotvorom, razprostranjenim pismima ili slikovnim prikazama potiče na preziranje ili mržnju proti ustavu države: čini krivim zločinu smetanja javnoga mira te se ima kazniti kaznom, ustanovljenom u §. 341. vojničkoga kaznenoga zakona.

Opazka. Vidi opazku kod članka I.

Digitized by Google

Članak III.

Tko javno ili pred više ljudi ili u tiskotvorima, u razprostranjenim slikovnim prikazama ili pismima, pogrdama, neistinitim navodima ili izkrivljenjem činjenicâ druge buni proti kojoj od dviju kuća državnoga vieća ili proti kojemu zemaljskomu saboru, čini se krivim prestupku, označenomu u §. 556. vojničkoga kaznenoga zakona, te se ima kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseca.

Opazka. Istoj kazni podpada i bunjenje proti ma kojoj od dviju kuća ugarskoga sabora, ili proti hrvatsko-slavonskomu saboru.

Članak IV.

Tko jedan ili drugi od napadajâ, označenih u članku III., upravi proti carskoj i kraljevskoj vojsci (domobranstvu), ili proti samostalnomu odjelu iste, čini se krivim istomu prestupku, te se ima kazniti zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

Progon može se odrediti lih privolom ministra rata, kod domobranstva pako privolom ministra za zemaljku obranu.

Članak V.

Prestupci proti sigurnosti poštenja, naznačeni u §§. 760—764. i 769. vojničkoga kaznenoga zakona, imadu se ureda radi progoniti, budu li isti počinjeni proti kojoj od dviju kuća državnoga

Digitized by Google

vieća, proti kojemu zemaljskomu saboru, javnoj oblasti, proti c. i kr. vojsci (domobranstvu), c. i kr. ratnom brodovlju, ili proti samostalnom odjelu potonje spomenutih.

Za progon uvrede, nanešene c. i kr. vojsci (domobranstvu), c. i kr. ratnomu brodovlju, ili samostalnomu odjelu istih, valja zatražiti privolu ministra rata, odnosno ministra za zemaljsku obranu.

Prestupak proti sigurnosti poštenja, u koliko je uvreda nanešena javnomu činovniku ili službeniku, vojniku ili duhovniku u pogledu njihova uredovanja, ima se kazniti po §. 766. vojničkoga kaznenoga zakona, te se zakoniti progon može ne samo na zahtjev uvredjene stranke, nego unutar roka, ustanovljenoga u §. 132. vojničkoga kaznenoga zakona, i ureda radi odrediti.

Opazka. Postupku ureda radi ima i onda mjesta, ako u prvoj alineji ovoga članka označeni prestupci budu počinjeni proti kojoj od dviju kuća ugarskoga sabora, ili proti hrvatsko-slavonskomu saboru.

Članak VI.

Tko prigodom izborâ u svrhu vršenja političkih prava kupuje ili prodaje glasove ili lukavim načinom krivotvori glasovanje ili posljedak istoga, čini se, u koliko to ne tvori djela, podpadajućeg težjoj kazni, krivim prestupku, te se ima kazniti strogim zatvorom od 1 do 6 mjeseci.

Digitized by Google

Članak VII.

Tko koju odluku glede stavljenja pod obtužbu prije sudbene razprave ili koju obtužnicu, prije nego li bude obtužba kod glavne razprave iznešena, proglasi; tko sadržaj dokaznih izprava, koje su tečajem kaznene iztrage prispjele k spisima, ili pako sadržaj izkazâ obtuženikâ, svjedokâ ili vještakâ prije dovršene iztrage te prije nego li je to kod glavne razprave upotriebljeno, tiskom proglasi: čini se krivim prestupku te se ima kazniti novčanom globom od 60 do 500 forinta.

Članak VIII.

Tko prigodom koje jošte u tečaju nalazeće se kaznene razprave putem tiska o moći dokazâ proglasi takova razlaganja, ob uspjehu razprave takovo mnienje izrazi ili u pogledu posljedka parnice takova izopačenja objelodani, koja su kadra na javno mnienje uplivati prije izrečene odluke sudišta, čini se krivim prestupku, te se ima kazniti zatvorom od 1 do 3 mjeseca.

Članak IX.

Svako tiskopisom uzsliedivše priobćenje o vojničkoj operacionoj osnovi i pravcu c. i kr. vojske, ili c. i kr. ratnoga brodovlja (domobranstva), o kretnjama, snazi i postavištu četâ i brodova, o

Digitized by Google

stanju utvrdbenih gradba, napokon o pohraništu ili odpremi ratnih potrebština, tvori, ako se je iz kakvoće ovoga priobćenja ili iz postojećih okolnosti moglo uvidjeti, da bi se time mogli interesi državni izvrći pogibelji, ili ako su takova priobćenja bila naročito zabranjena, — u koliko ne postoji djelo, koje podpada strožoj kazni — prestupak, zbog kojega se krivac ima kazniti novčanom globom od 5 do 500 forinta, ako li je pako rat već buknuo, ili će skoro da bukne, zatvorom od 14 dana do 3 mjeseca.

Ova se ustanova ne može uporaviti na takova priobćenja, koja budu putem službenih listova objelodanjena.

Digitized by Google

Digitized by Google

Dodatak II.

Zakonski članak XXI. od g. 1890.

o kaznah, ako se tko ne pokori vojničkoj pozivnoj zapoviedi, ili ako koga na to zavede.

(Potvrdjen dne 5. lipnja godine 1890. Obnarodovan dne 12. lipnja 1890. u ugarskom «Sborniku Zakonah».)

Mi Franjo Josip Prvi,

po milosti božjoj cesar Austrijanski, kralj Češki itd., i apostolski kralj kraljevinah Ugarske, Hrvatske, Slavonije i Dalmacije.

Vjerni Velmože i zastupnici mile Nam kraljevine Ugarske i posestrimah joj kraljevinah podnesoše Nam zajedničkim sporazumkom previšnje Naše potvrde radi sljedeći zakonski članak:

§. 1.

Vojničkom (domobranskom) prisegom obvezana osoba, koja se ne pokori pozivnoj zapoviedi, počinjava time, ako propust nije neskrivljen, te ako traje preko 8 dana, vojnički zločin u sljedećih slučajevih:

1. ako je pozivnu zapovied izdalo nadležno zapovjedničtvo u svrhu, da se vrši redaška (domobranska djelatna) služba;

Digitized by Google

2. ako je poziv izdan po zapoviedi Njegova Veličanstva Kralja u svrhu, da se zajednička vojska, bojno pomorstvo ili domobranstvo djelomice ili posvema popuni na ratni stališ;

3. ako je u slučaju spreme pozivna zapovied upravljena na neuvrštene još novake ili doknadne pričuvnike, ili

4. ako je u slučaju spreme pozivna zapovied upravljena na kojega na vojničku službu obvezanoga, umirovljenoga ili u izvanslužbenom odnošaju nalazećega se častnika.

Ovaj zločin ima se kazniti tamnicom od tri mjeseca do jedne godine, u slučaju pako odredjene spreme ili rata, tamnicom od jedne do pet godina.

§. 2.

Vojničkom (domobranskom) prisegom obvezana osoba, koja se ne pokori pozivnoj zapoviedi, počinjava, ako propust nije neskrivljen, vojnički prestupak u sljedećih slučajevih:

1. ako je pozivna zapovied izdana uz uvjete, ustanovljene u §. 1., te propust ne traje preko osam dana;

2. ako je pozivna zapovied izdana u svrhu vojničke naobrazbe ili u svrhu razdobnih oružnih (službovnih) vježba;

3. ako je pozivna zapovied upravljena na pričuvu ili doknadnu pričuvu u svrhu iznimnoga

Digitized by Google

djelatnoga službovanja na temelju zak. čl. XVIII. od godine 1888. ili zakona o domobranstvu.

Ovaj prestupak ima se kazniti zatvorom od jednoga do tri mjeseca.

§. 3.

Vojničkom (domobranskom) prisegom neobvezana vojnička (domobranska) osoba, koja se pozivnoj zapoviedi ne pokori u slučaju spreme ili u vrieme rata, počinjava zločin, ako propust nije neskrivljen te traje preko osam dana, u inih pako slučajevih propusta počinjava prestupak.

Kazna zločina jest tamnica od šest mjeseca do dvie godine;

kazna prestupka jest zatvor od jednoga do tri mjeseca.

§. 4.

Ona u smislu zakona o pučkom ustanku obvezana osoba, koja se iza proglašena podignuća ne pokori sazivu, počinjava prestupak, ako propust nije neskrivljen; nu ako propust traje preko osam dana, tada je to zločin. Kazna prestupka jest: zatvor od jednoga do tri mjeseca; kazna zločina jest: tamnica od šest mjeseca do dvie godine.

Digitized by Google

§. 5.

Kazneni postupak vrhu kažnjivih činah, ustanovljenih u §§. 1., 2., 3. i 4., spada u djelokrug vojničkih (domobranskih) sudova.

§. 6.

Tko drugoga, makar i bez uspjeha, zavadja, da počini zločin ili prestupak, ustanovljen u §§. 1—4. ovoga zakona, počinjava zločin, odnosno prestupak, te se kazni kaznom, ustanovljenom za počinitelja onoga kažnjivoga čina, na koji je zavadjanje smjeralo.

Vrhu kažnjivih čina zavadjanja sudi polag postojećih propisa o djelokrugu ili vojnički (domobranski) ili gradjanski kazneni sud.

§. 7.

Ako vrhu kažnjivoga čina zavadjanja sudi gradjanski kazneni sud: uporavljuje isti mjesto zatvora te mjesto tamnice izpod šest mjeseca kaznu uze, te čin i u potonjem slučaju tvori prestupak.

§. 452. zak. čl. V. od godine 1878. stavlja se izvan kreposti.

§. 8.

Kaznene ustanove nazočnoga zakona imadu se samo onda uporavljati, ako naprama pozivnoj

Digitized by Google

zapoviedi zasvjedočeno nepokoravanje, ili zavadjanje na isto, ne tvori čina, koji se ima strože kazniti.

§. 9.

Provedba ovoga zakona povjerava se ministru za zemaljsku obranu i ministru pravosudja; u Hrvatskoj se i Slavoniji u pogledu kažnjivih čina zavadjanja, spadajućih u djelokrug gradjanskoga kaznenoga suda (§. 6. alineja druga), autonomnim zakonom ustanovljuju kaznene ustanove, istovjetne s nazočnim zakonom.

Ministar za zemaljsku obranu učinit će u tom pogledu potrebite odredbe sporazumno sa zajedničkim ministrom rata.

Izjavljujući Mi ovaj zakonski članak i sve, što je u njem sadržano, u cielosti i pojedince valjanim, prijatnim i primljenim, ovim ga kraljevskom Našom moći odobravamo, potvrdjujemo i posvećujemo, te ćemo ga i Sami obdržavati i bditi, da ga drugi vjerni Naši obdržavaju.

Dano u Lainzu, dne petoga lipnja godine hiljadu osam sto devetdesete.

Franjo Josip s. r.
(M. P.)

Julijo grof Szápáry s. r.
Imbro Josipovich s. r.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google